

LEESBOEK

VOOR
VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS
DOOR
P. MARRES

GOUDA - G. B. VAN GOOR ZONEN

LEESBOEK

VOOR
VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS
DOOR

P. MARRES

Leerares Ned. M. O.

Hoofdonderwijzeres aan de Openbare School voor M. U. L. O. te Breda

EERSTE DEEL

GOUDA — G. B. VAN GOOR ZONEN — 1921

INHOUD.

	Bladz.
Naar de Kermis. STIJN STREUVELS	1
Het Examen. TOP NAEFF	6
De Sterren. C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA	10
Zijn Schuld. ANNA v. GOGH—KAULBACH	11
Kindergedachten. C. S. ADAMA v. SCHELTEMA	15
Koekoek. FR. BASTIAANSE	16
De witte Sneeuw. J. REDDINGIUS	17
Eenzaam in Duister „ „	18
Regen „ „	18
De Feesten der Romeinen. C. J. KIEVIT	19
Sinterklaas. F. HAVERSMIDT	23
Het Begijnhof. TONY (Mr. ANT. BERGMANN)	26
Bij de Kabouters. FRED. v. EEDEN	31
De Kabouters. ALBR. RODENBACH	35
Uit de eerste Oorlogsdagen. MAURITS SABBE	36
Bij het Vierwoudsteden-meer. VINCENT CLEERDIN	40
Grafschriften. De Schoolmeester. (GERRIT VAN DER LINDE)	44
De Hond. „ „ „ „ „ „	46
De Aap. „ „ „ „ „ „	47
De weifelende Ezel. J. VAN LENNEP	47
Hoe Peter dacht. MARIE METZ—KONING	49
Les. JACOB CATS	52
Hoe Reinout van Montalbaen zijn ros Beyaert terug kreeg. JOS. ALBERDINGK THYM	53
Zijn Moeder. INA BOUDIER—BAKKER	61
De tamme Kraai. FRANS VERSCHOREN	64
Het Puitken. RENÉ DE CLERCQ	67
De Velden dooien. „ „ „	68
Zomervlaag „ „ „	69
Uit het dagboek van een Kapitalist. OUDE HEER SMITS	70
Het diakenhuismannetje vertelt zijn historie. HILDEBRAND	75
Naar den Papandajan. JUSTUS VAN MAURIK	84

	Bladz.
Verboden Vrucht. CAESAR GEZELLE	88
Van den ouden Boom. GUIDO GEZELLE	92
Avondrood. „ „ „	93
Een drukke dag. J. J. CREMER	95
Oogstlied. A. C. W. STARING	105
Puntdichten. „ „ „	106
Grommert. E. J. POTGIETER	107
De Diamantkoorts. S. H. JUNIUS en D. E. A. JUNIUS	108
Die Sterretjie. TOTILIS (Dr. J. D. DU TOIT)	112
Kinderlied. A. D. KEET	113
Moeders Verjaardag. H. ROBBERS	114
Boerehuisje. HELÈNE SWARTH	119
Het Lied van de Terwe. RENÉ DE CLERCQ	120
Toen ik soldaat was. H. CONSCIENCE	121
Holland's Visscherij. R. FRUIN	126
Fabel. W. BILDERDIJK	130
Wintergenoeen. „	130
De Vensters. HENRI VAN BOOVEN	131
Veluwsche Sagen. GUST. v. D. WAL PERNÉ	135
De laatsten van een Koningsgeslacht. MELATI VAN JAVA	140
Van twee Admiralen. J. v. LENNEP	143
Wederzien. ADR. BOGAERS	150
Holland. E. J. POTGIETER	151
Een Paniek. S. FALKLAND	152
Het Water. JUSTUS VAN MAURIK	158
De Waarheid en Ezopus. W. BILDERDIJK	164
Enkele Brieven. E. WOLFF en A. DEKEN	171
Kinderlijk. J. v. D. VONDEL	182
Op d'Afbeeldinghe van J. v. Oldenbarnevelt. J. v. D. VONDEL	182
Het oude Paard. A. L. G. BOSBOOM—TOUSSAINT	182
In het Tenggergebergte. CH. BOISSEVAIN	186
Werken, denken, leeren. P. A. C. DE GENESTET	190
Het Liedje van Verlangen „ „ „	191
Wat kiest ge? J. P. HEYE	192
De Vogelverschrikker. G. W. LOVENDAAL	193
De Flichors. G. F. HASPELS	194

INLEIDING.

Deze tweedeelige bloemlezing is bestemd voor voortgezet lager onderwijs, waarbij ik voornamelijk op 't oog heb de bij de nieuwe wet bedoelde 1e en 2e klasse der Ulo-school,

In den laatsten tijd zijn voor de (M)ulo-klassen verscheiden bloemlezingsen verschenen, die de leerlingen een idee van onze letterkunde moeten bijbrengen, doch het is een bekend feit dat de sprong van 't gewone boek der lagere school tot dit leesboek al te groot is en door weinig of geen der thans uitgegeven boeken overbrugd wordt. Dit heeft mij ertoe doen besluiten een bloemlezing samen te stellen, die in dat tekort voorziet. Toch heb ik getracht slechts lessen te verzamelen die ook literaire waarde hebben, wat met 't oog op den leeftijd der leerlingen heel moeilijk was, te meer daar het mijn streven was om geen lessen op te nemen uit boeken die, in hun geheel, voor dezen leeftijd beslist te ontraden zijn. Immers de ondervinding leert, dat er leerlingen zijn, die na de behandeling van een les die ze bijzonder mooi hebben gevonden, naar bibliotheken of boekhandelaars gaan om 't boek waaruit dit fragment was, in zijn geheel te kunnen lezen. Dat is heel natuurlijk en zelfs prijzenswaardig te noemen, maar stelde mij bij 't verzamelen binnen zeer nauwe perken.

Behalve prozalessen uit letterkundige boeken, nam ik ook enkele op van meer degelijken inhoud om de leerlingen tevens smaak te leeren vinden in lectuur die geen „verhaal” is, in beschrijvingen en dergelijke. Zoo meende ik een plaatsje te moeten inruimen voor ons Indië, onze geschiedenis, onze kunst.

Meer als curiositeit nam ik enkele Zuidafrikaansche lesjes en versjes op.

Wat de poëzie betreft, ze is mijns inziens goed vertegenwoordigd. Kinderen houden van poëzie, mits ze geschikt voor hen is en van de opgenomen gedichten heeft de ondervinding mij geleerd, dat ze in den smaak vallen en goed zijn.

Ik hoop dat deze bloemlezing aan haar doel zal beantwoorden en beveel mij aan voor opmerkingen van collega's.

P. MARRES.

BREDA, Augustus 1920.

NAAR DE KERMIS.

Zij moesten nu alleen naar de kermis; 't was de eerste keer dat ze zonder vader naar de stad gingen. Hunne schuchterheid van al die menschen ginder ver, miek de jongens wat verlegen en toch waren zij er blij om, eens zooveel 't hen lustte, te mogen kijken en slenteren waar vader anders met volle schreden, zonder ommezien, zou zijn voorbijgegaan. Uit de meest verstolen hoeken haalden zij hun spaargeld; maar eer ze voortgingen vermaande moeder hen duchtig:

— Rechte deure gaan, kerels! nievers lang haperen, tijdelijk thuis zijn, en geen geld verkwisten! Peterke, waar is uw muts? — en gij Jan, uwe broek afkuischen. Pietje, neem gij Feriks hand, goed zien dat ge malkaar niet verliest; Jan en Pol moet zorg dragen voor de drie kleintjes.

Nu kwamen ze allen rond Loti's zetelke staan en ze vroegen wat ze hem best zouden meebrengen van de kermis. Zij staken hun hoofd dicht bij 't zijne en ze monkelden om hem te doen lachen.

— Een rinkeltop? Lootje.

— Een leuterkraam? — Amandelnoten! — Een houten peerd? — Een mokvent? — Koeken en suikerbollen?

Loti's lam, leelijk hoofdeke knikte naar elk end een, hij trok weer zijn lippen op en loech. De jongens waren nu gerust. En heel de bende was de bane op, ze keken nog om en schreeuwden luide en zwaaiden met de armen in de lucht omdat moeder en broerke zouden zien dat ze heel blij waren.

— Bij tijden thuis zijn! — Vóór dat 't avont, schreeuwde zij hen nog achterna.

Zij gingen altijd voort, door 't vlugge van den dag, en z'en letten niet noch op de strave hitte, noch op de vermoeyenis van den eendlijk langen weg. Zij volgden altijd mede den drijf van de menschen die haastig toezetten of trage wandelden, allen in dezelfde richting naar gindschen kerktoren, waar een groene mei opstak.

Zij telden elk bij zich de langgespaarde zondagcenten en hielden 't geld, even een groote schat, met veel zorg gedoken,

diepe in den broekzak. Ondereen vertelden zij hun verwachtingen van al 't geen ze zien zouden en koopen gingen, en ze kwamen overeen den overschot eraf te doen om een feeste te koopen voor Loti, die nu thuis bij moeder zat.

Zij namen de eene den andere zijn hand en lieten de kleintjes in 't midden want, hoe dichter bij de huizen hoe meer de menschen bijeen op de bane kwamen en elk keek rond en werd angstig om toch niemand te verliezen. De jongens hun herte klopte van verlangen en blijheid omdat 't nu zoo nakende was; ze hoorden reeds allerhande geruchte dooreen en groot gedruisch overal en z'en wisten nu niet waar 't eerst de oogen wenden. Zij werden gedreund en gestooten door de menigte waaruit zij geen enkelen mensch en verkenden. Elk ging zijn eigen gang en allen schenen om 't even beslommerd en verlaan om weg te zijn.

— Hier, Ko, hier, Karelke, hier mijn hand! riep Jan.

Ze stonden nu hoog op de teenen met uitgereikten hals tusschen veel volk vóór eene groote kermistent waar een geleerde geit op een bolle voortrappelde en witgemaakte venten hoog opsprongen en elkaar klinkende kletslagen gaven. Al hun oogen vol, overal was 't nieuws en om ter schoonst: al kleur en goud en blijheid en trompmuziek en orgels — een razen — z'en wisten niet door wat straten eerst en zij moesten 't al zien. Zij lieten zich op goed geluk meëdrijven met den volkstroom, vast besloten en overtuigd alzo niets te verliezen van al wat er te zien was — dan konden zij later nog twee, drie keer den ommegang herbeginnen. Voor de toogtenten met speel- en suikergoeds bleven zij beramen en telden hun geld gedoken in den broekzak. Z'en waren Loti wel niet vergeten, maar z' hadden nu nog zoo veel tijd en ze wilden eerst alles, alles zien en dan koopen waar 't schoonst en best was. Plots kregen zij een nieuwen, goeden reuk in 't wezen en zij werden gewaar dat hij uit het groot wafelkraam kwam. Zij kregen nu ook op denzelfden stond grooten honger en die reuk kittelde hen dubbel aangenaam en ze dachten bij hun eigen: dat die bruingele ballen daar, met wit suikerstrooisel d'rop, iets moest zijn waar ze van hun leven nog aan geroken of naar gestast en hadden, zoo goed! — En z'n weerstonden hun eigen niet en kochten elk een warmen oliekoek. Zij proefden, tastten eerst met de tanden en dan met volle grepen. O! dat was iets, — zij kochten er elk nog één.

Zij hertelden weerom hun geld. Bij een peerdenmolen zagen

zij veel jongens lustig rondschiyveren in een scharreling op een houten peerd met gouden zadelriemen en een lederen teugel. Ze bekeken dat een tijd lang totdat Jan aan een jongen gevraagd had hoeveel het kostte om een ronde rijdens. En als 't maar één cent was, sprong hij erop. Juu! haroe! en allemaal meê op een peerd en zij werden rondgeslingerd in den slobberende ronedraai dóór veel muziek en tromgeroffel. Zij haalden cent voor cent uit hunnen zak en betaalden voort een nieuwe ronde.

— Noch nooit zoo'n leute! riep Peterke en zij keerden rechts en links op den breeden peerdenrug en zij loechen naar malkaar.

Dat duurde totdat Jan een ernstig teeken deed en met één wip weer op de werkelijke wereld sprong. Nu was 't tijd iets te koopen voor Loti, want al hun centen waren bijkans verreden en de arme jongen zat nu thuis zoover van den peerdenmolen! en hij zag er niets af van al die kunstdoeners en die venten en meisjes in goud gekleed en al die gekleurde kermishuizen. O! ze gingen 't hem allemaal vertellen en wijs maken!

Karelke, Bertie en Fonze, ze zagen dat al hun centen bijkans op waren en dat ze nu niets meer koopen konden voor broerke dat 't toogen weerd was. Al de dingen waren hier zoo razend duur en elken keer zij iets vroegen, noemde de kramer een prijs dat ze er versted af stonden.

— Ik koop mij drie suikerstukken voor Loti, zei Ko.

— En ik een vliegbal.

— En ik een mokventje, een heel kleintje, daarvan zal Loti lachen als ik aan het touwtje trek.

— Waar is Peter? vroeg Jan.

En al de jongens rondom uitkijkend, vragend, verlegen.

— Waar is Peter?

Peter was nievers te zien. Z'en durfden geen stap van hun plaatse roeren om malkaar niet te verliezen.

— Zie, raadde Jan, blijft gij gedrieën hier bijeen tegen 't schietekot staan, ik en Miel en Jef zullen gaan zoeken waar hij is en we komen hier dan al te zamen terug. Zij zetten uit elk aan enen kant. Zij zochten door al de straten, keken bij al de kramen en doorkronkelden al de menschen waar zij bij drommen oopen stonden.

Eindelijk keerde Jan weder naar 't schietekot.

— Peter niet gezien.

De jongens stonden daar vol angst en wachtten. Miel kwam

terug zonder Peter. Wat later Jef — ook niemand gezien.

Maar ginder was hij; mede met Ko en hij zag er heel blij uit. Van ver deed hij teekens met de armen dat hij veel te vertellen had.

— Ho! gasten, nu is 't gedaan, 'k heb ze zitten jongens! — en hij woelde met de hand in een heelen zak rinkelende munte. We koopen heel de kermis op! 't Overige liet hij hen voorzichtig hooren, heel zoetjes:

— Hoor, jongens, kom meê met mij en we zullen geld winnen. Z'en wisten nog niet wat Peter wilde, maar ze volgden hem toch en kropen door kronkelwegen tusschen 't volk.

— Laat ons eerst koeken koopen met uw geld, vroeg Jef, ik heb honger en zij kochten elk twee groote wafels die Peter betaalde.

En zij kwamen in een donkere steeg, tusschen twee kermis-tenten bij een tuischtafeltje waar veel menschen rond stonden.

Peter legde een hoopke centen op het klaverblad en de teerlingen rotelden in het houten bakje, de vent raapte Peters centen op en stak ze in den zak.

— Ander liefhebbers!?

De broers stonden met uitgerokken hals dat spel af te zien, en dan naar Peter, heel verwonderd hoe die vent de opgelegde centen wegnam.

— 't Is niet jongens, zei Peter, en hij deed hen den gang van 't spel uiteen: Als 't klavers gevallen was, moest de vent me 't dubbel uitkeeren. — Speel maar. Toe Bertie leg gij hier uw stuiver op schoppenaas en ge wint!

— 't Is mijn laatste, dacht Bertie. Hij legde hem met een hand die beefde en hij staroogde op de dansende teerlingen; ze vielen de vent snapte Bertie's stuiver ook weg. De jongen ging bedremmeld achteruit, hij was afgespeeld.

Ko en Karelke en Fonze en al de anderen waagden ook hunnen stuiver en één voor één verloren in 't spel. Miel won eenige keeren en hij keek heel preusch naar de broers die angstig dat waagstuk stonden af te zien.

— Zie, gasten, we zullen nu ineens veel geld hebben, en hij zette een heele handvol stuivers in twee hoopkes op ruitenaas en op den anker. Hij bleef nog wat gapen naar de gevallen teerlingen en dan gingen zij, zonder spreken verder. — De menschen bekeken hen daar te geweldig. Nu gevoelden en wisten zij eerst dat ze 't al kwijt waren en niets meer te koopen hadden;

al de koeken waren opgeëten en de houten peerden, kaatsballen, mokventers en al 't andere kermisgoed, ja 't lag daar voor 't grijpen in bonte veelheid opeen.

Zij wilden weg nu en een groote mismoedigheid kwam in hen op. Ze voelden de tranen uitloopen en zij verweten bij hun eigen Peter die de schuld was van dat ongeluk en Peter legde al het kwaad op den leelijken vent met zijn tuischtafel.

Zij haastten zich weer naar den eenzamen aardeweg die naar huis leidde ver van het groot gewoel; maar die plotse stilte vermeerderde nog hunne triestigheid.

— Loti zit nu bij moeder te verlangen tot we thuiskomen, zei Bertie.

— En vader zal slaan en kwaad zijn.

Zij bleven onderweg staan mijmeren op eene uitkomst en z'en wisten niet of ze voort naar huis wilden.

— Vader mag het niet weten van het ankerspel! niet zeggen hoor! Jef, en gij Ko! dreigde Peter — Maar wat zullen we zeggen? —

Zij zetten zich langs den gerskant om iets te vinden en wat uit te rusten. Z'en spraken geen woord en keken verdrietig over de velden die nu doodvlak en zoo ijl lagen uitgemeten zonder leven en verre van huis.

— Kijk, zei Miel, we moeten voort, het zonneke gaat reeds ter go, en 't is nog zoo ver te gaan.

Zij en besloten nog niet te vertrekken en Karelke bleef lijevijk schoppen vol inwendig spijt op de holle kopwilg die beneden in de gracht stond. En zie, de jongens verschrikten, daar sprongen één, twee, drie beestjes uit het binnenste van den boom en zij liepen met groote sprongen in 't koorn.

— Staat! riep Ko, 't zijn hazejongskes, en hij hield de opene handen omzichtig voor 't hol in den boom, stak ze dieper en tastte Zijn herte klopte, en d'andere jongens stonden gespannen en kijken of er nog iets zou inzitten. Ko's handen gingen dieper in 't hol en hij liet een blijden schreeuw!

— Hier, zie, jongens! en hij haalde zijn handen boven, stevig gesloten en hield een beestje dat geweldig spartelde.

Al 't verdriet was uit; ze trokken aan Ko zijn schouders en armen:

— Laat zien! Laat zien! wat is 't, Ko? — en als ze 't zagen:

— Ho! we hebben een haasje, een schoon klein haasje! we brengen het Loti voor zijn kermis!

— Nu vraagt vader voorzeker niet naar ons geld en we'n krijgen geen slagen, nu.

Ko zette het beestje op den grond en hield het bij de ooren. Al de jongens moesten het van dichtbij bezien en overstreelen.

— En nu naar huis! Al wat ze loopen konden naar huis.

— En aan niemand zeggen van de teerlingen, vermaande Peter.

't Was donker avond en de jongens waren heel in zweet toen ze thuis kwamen. Zij zetten 't hazejong bij Loti op zijn schootbankje — maar de jongen verschrikte eraf en schreeuwde benauwelijk. Zij vertelden aan vader en moeder hoe zij koeken gekocht hadden om den grooten honger en dat ze al de dingen zoo overdanig duur vonden en niets dan het haasje kosten medebrengen. Zij verzwegen de doening van Peter met den tuischbak, maar ze herhaalden gestadig hoe Karelke op de wilge schopte en ze toonden hoe al die hazejongen eruit wegwipten totdat Ko het laatste op zijn nest nam.

Het haasje werd voor den nacht in een oude vogelkooi gesloten en de jongens loechen in den vuist als ze zoo goed in bedde lagen zonder slagen krijgen.

's Morgens heel vroeg kwamen zij van de ladder gestormd naar de kooi en ze bleven daar lang op de hurken zitten kijken. 't Was een lieflijk beestje met vlijtige oogen en zijdeachtig haar, — 't stond in witte duivevluwe onder den hals en bezijds op de kanten, met bruine toppen bespekeld op den rug en geringeld en roskeurig op den nek.

— Zie, ter staat een schoon wit sterreken op zijnen kop, riep Fonse.

— En zwarte topjes aan de ooren.

— Ho! 't was een schoon, schoon beestje.

STIJN STREUVELS.

Uit: „Zomerland”. L. J. Veen, A'dam.

HET EXAMEN.

Het is nu vier uur, het telegram kan elk oogenblik komen. Pa heeft al eens buiten de deur gekeken en Ma staat pal voor het raam. Tante Louise is er ook en wordt op 't oogenblik door

Lous op onze kamer rondgeleid. We hebben alles versierd. Om Mien's tandenborstel zit een lintje en op haar nachtpon prijkt een groote gele strik, afkomstig van den bloemenmand op Ma's verjaardag. De pudding is uit de vorm, ik heb Ma helpen schudden, ze (de pudding) gleed er glad en gaaf uit, en prijkt nu als een blank monument op de kelderplank.

Daar komen Piet en Nico ook al aanhollen, we zijn allen even benieuwd te hooren hoe ons genie de proffen heeft verslagen.

„Me dunkt, het telegram kon er al zijn,” fluistert Ma tegen tante Louise, die juist van haar ommegang terugkeert.

„Ja kwart over vier”

„Zie je nog niets aankomen, Corry?”

„Nee tante.”

We fluisteren allemaal of er een zware zieke in huis was. Pa krijgt het koud bij de deur en komt ook weer binnen.

„Is er een telegram?” stuiven Piet en Nico de trap op.

„Nee, nog niet.”

Ma maakt gebaren naar tante Louise, om Piet en Nico te beduiden eenige aandacht aan hun tante te wijden.

Nico veegt zijn groote vuile jongenshand langs zijn broek, en biedt haar „verreind” aan tante.

„'t Wordt al donker,” jammert Truusje. Broertje begint ongemotiveerd te huilen, maar met een sigarenlintje als een bracelet om zijn pols, weten we hem te troosten.

„Zouden we de lamp maar niet opsteken?” oppert Piet „we kunnen toch niets meer zien buiten.”

Met algemeene stemmen wordt dit voorstel aangenomen.

Het licht brengt gezelligheid aan.

Een bel!

Pa, Nico, Piet en ik rennen naar de voordeur.

't Is Rie, die den uitslag komt vernemen. Ze heeft het kaartje van meneer en mevrouw voorzichtig aan een puntje in de hand.

„We weten nog niks!” schreeuwt Nico, blij onder den druk der huiskamer uit te zijn.

„Gut, weten jullui nog niks en jij zei Puck?”

„Ja, 't wordt later dan we dachten. Ga mee naar boven.”

Rie aarzelt even, uit bescheidenheid, maar als Ma ook roept: „kom maar boven Rie,” doet ze 't. Ik ben blij, dat tante Louise Rie nu eens op haar voordeeligt ontmoet. Zooals ze daar zit, met haar astrakan mutsje op het verwaaide haar, de cape half-

afgegleden, en zonder handschoenen, heeft ze niets aanstellerigs of naars. Haar oogen glanzen vol belangstelling en ze praat mee over Mien of ze haar eigen zuster was.

„Ik denk, dat er veel examen doen, vlak voor de vacantie,” knikt ze bemoedigend tegen Ma, die onrustig heen en weer loopt, „en misschien was Mien de laatste.”

Pa schuift de blinden vaneen om nogmaals op straat te turen. Fräulein gaat met broertje de rails voor den poppentrein leggen in de suite en Truus windt de locomotief op.

Weer een bel.

Daar heb je 'm! Piet is al benee . . .

Weér niet. Hij brengt een vaas bloemen mee, gezonden door een meisje, dat door Mien in de groote vacantie met wiskunde is voortgeholpen, We lezen een voor een het kaartje „Anna de Voogd” p. f. en roemen om strijd de vriendelijke bedoeling.

Lous begint te geeuwen en tante Louise beweegt haar rechterbeen of ze plan heeft op te staan.

Op dat oogenblik wordt er nogmaals gebeld.

We kijken elkaar aan, Piet, al minder geestdriftig, bepaalt zich tot het luisteren aan de kamerdeur-op-een-kier.

Een moment van beklemmende stilte.

„. . . . Gut” zegt Piet omkijkend „Ma!” hij kijkt weer 't Is Mien al!”

„O hemel,” ontsnapt mij, die plotseling 't ongelooflijkste vreest.

Dan Mien's stem achter de deur, zacht en benepen; „Ma. . . .!”

Ma en Pa ijlen naar de gang. Even is 't stil; dan geluid van kussen en snikken. De achterblijvenden zien elkaar bedremmeld aan. Tot Lous het eindelijk voor ons allen uitspreekt, nauw verstaanbaar, in een vloed van tranen, die ze afdroogt aan tante Louise's beste boa: „Ze is gezakt.” Ik knik sprakeloos; ons genie gezakt! Rie verdwijnt naar de suite en knielt bij den razend rondslierendenden trein. Ook Nico, die niet houdt van akeligheden, trekt zich daar terug.

De eenige, die handelend optreedt, ben ik ten slotte; die boeket op tafel lijkt een parodie, waar zet ik dat ding? Ergens waar de arme Mien niet komt. Wacht, piano zal er stellig niet gespeeld worden, of 't moest de Marche funèbre zijn Snel werk ik vaas en boeket met Anna de Voogd p. f. er aan, boven in de piano. Och, och, wat een ellende!

Het was hoog tijd want, terwijl tante Louise mij juist begint

te wijzen op 't gevaar van een gevulde vaas in het labyrint van toetsen en snaren, komt Mien met Ma, gearmd, binnen.

Pa, en Aagje, die op dit ongelegen oogenblik heeft te vertellen, dat het eten op tafel staat, vormen de achterhoede. Wij behoeven niets meer te vragen. . . . Mien's gezicht, rood, vlekkerig en gezwollen, is als een lied ohne Worte.

Lous vliegt haar snikkend om den hals, Lous doet altijd misbarig. Dan volgt tante Louise, voorzichtig om de poeier op haar gezicht en het wit kanten geval onder haar kin te sparen. Ik zoen nooit, ik houd er niet van. Maar ik druk Miens hand met kracht om haar te laten voelen hoe zeer ook ik erin deel, al blijf ik er bij dat 't onzin is, je zoo iets aan te trekken als een sterfgeval. Piet, Nico en Fräulein treden nu ook naderbij.

Hoe ze 't zoo handig gedaan heeft, weet ik niet, maar Rie is stilletjes uitgeknepen. Dat zou ik eigenlijk ook wel willen doen . . . en Nico stellig ook. Ik bedenk me daar met schrik: onze gegroende kamer. Mien's versierden stoel, en de ananaspudding op de kelderplank! Na nog een oogenblik, waarin Mien hakkelig vertelt, hoe 't treurig feit zich heeft toegedragen, Lous naar filosofische finesses informeert of ze er 't vaagste begrip van had, en ik mijn eenigen troost: „Och Mien, je moet maar denken, jij wist een heele boel en de prof. wist een heele boel, maar toevallig klopte 't jouwe niet precies met het zijne, en omgekeerd,” welwillend heb aangevoerd, weet ik ongemerkt de deur te bereiken, Nico met een wenk meetroonend.

Toen hebben we samen, Nico en ik, in allerijl den stoel leeggeplukt, boven de strikken en 't groen van Mien's bed en de toiletartikelen verwijderd, en beneden in den kelder de pudding opgegeten.

Zoodat, toen we eindelijk aan tafel zaten, en van de noodlottige voorbereidselen tot het feest, dank zij Nico's en mijn tegenwoordigheid van geest, geen spoor meer te zien was. En ten slotte vielen we allemaal Mien bij en erkenden, dat het bij een examen volstrekt niet altijd ligt aan de antwoorden, maar veel aan de vragen.

Met gevolg, dat na een uurtje onze filosoof weer normaal opbleekte en zelfs gezonden eetlust vertoonde.

En toen waren ze allemaal woedend omdat de vaas in de piano was omgevallen en Nico en ik, in onze kieschheid, de

pudding, dien wanklank, onherroepelijk van het tooneel der vertwijfeling hadden verwijderd.

TOP NAEFF.

Uit: „In den dop”. Van Holkema en Warendorf, A'dam.

DE STERREN.

Daarboven daar staat de groote nacht,
Daarboven staan de sterren —
Wat lijkt het daar licht, wat lijkt dat zacht,
Wat lijkt die hemel verre!
Wat ver van de kleine wereld vandaan!
Zoo om de wereld maar over te slaan —
Ai! de sterretjes zijn zoo mooi, zoo fijn,
Ik wou zoo graag op de sterren zijn
En wachten tot later — tot later!

Zij pinklen allemaal van plezier, —
Je zoudt toch gaan gelooven —
Het is er veel vroolijker dan hier,
En mooier ook daarboven!
O! ik wou wel van de wereld vandaan
En daar boven naar de sterren toe gaan —
Ai! de sterretjes zijn zoo mooi, zoo fijn,
Ik wou zoo graag op de sterren zijn
En wachten tot later — tot later!

Ach, moeder, het was toch nog veel te vroeg!
Je hadt nog moeten wachten,
Daarboven daar was toch plaats genoeg
Voorloopig te overnachten!
Tot het hier een beetje beter zou gaan,
Tot er nog 'n klein tijdje zou zijn vergaan —
Ai de sterretjes zijn zoo mooi, zoo fijn,
Ik wou zoo graag op de sterren zijn
En wachten tot later — tot later!

En als ik dan op de sterren zat —
Dan zou ik dit hier vergeten, —
Dan zou ik vragen: — wat wereld is dat? —
Maar 'k zou 't niet willen weten!
Dan schopte ik de wereld naar de maan,
Maar de sterren liet ik stilletjes staan —
Ai! de sterretjes zijn zoo mooi, zoo fijn,
Ik wou zoo graag op de sterren zijn
En wachten tot later — tot later!

En als 'k de wereld gelukkig dacht
En vroolijk en tevreden —
Dan klom ik weer op een mooie nacht
Van boven naar beneden!
En als 'k dan weer op de wereld zou staan —
O! dan begon ik van voren af aan —
Ai! de sterretjes zijn zoo mooi, zoo fijn,
Ik wou zoo graag op de sterren zijn
En wachten tot later — tot later!

C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA.

Uit: „Van Zon en Zomer”. W. L. en J. Brusse, Rotterdam.

ZIJN SCHULD.

Strak-blauwe winterlucht welfde zich boven de stad; naar het westen toe, waar de zon daalde, was het blauw tot wit verbleekt, als bleef de lucht dáár kleurloos om straks te kleuriger met de avondtinten geverfd te worden.

Over de weiden heen feestte het licht; daar tintelden bevroren slooten en vaarten in twinkelend vonkgespeel en tusschen het bleeke gras glinsterden ijsfacetten. De kale boomen stonden roerloos, elk lijntje van hun takken net scherp afgeteekend tegen den hemel.

Langs den weg naar de baan van de ijsclub haastten wandelaars en fietsers, bakvischjes met de blinkende schaatsen aan 't blinkend stuur, jongens, die de schaatsen op hun schouders droegen als wapens en anderen rustig voortstappend, het zorgvuldig bijeengebonden schaatsenpaar in de hand.

Ook slenterden er wandelaars, kijkers, die wel graag 't zwieren op de ijsbaan aankeken en zich verlustigden in herinneringen uit hun jeugd, toen zij ook nog zwierden en geen angst kenden voor vallen, geen angst vooral voor 't zich belachelijk maken.

Op de ijsbaan leefde het kleurig beweeg van veel menschen met warm blozende gezichten en blinkende oogen; de stemmen zoemden en twaterden, somtijds overschald door de muziek, die de tent in 't middenvierkant uitschetterde.

Tusschen de volwassenen schoten de kinderen door; jongens met jekkers waarop de vergulde knopen blonken in de zon, meisjes met korte dansende rokjes: coquet zwierden ze weg als een jongen ze wilde naderen of bleven langzaam voortglijden met een lachje van verstandhouding.

Aan een stok reden twee jongens: de voorste, groot en forsch, 't kleurig-blonde gezicht frisch onder de grijze ijsmuts, scheen den ander voort te trekken, die tengerder en bleeker, als bedachtzaam voortreed, elken slag overwegend.

„Ik kan niet meer, Henk!” klaagde hij plotseling en liet zich voortglijden zonder uit te slaan.

„Wat 'n knul!” spotte de ander, met zijn brommerige, ietwat heesche jongensstem. „Kom vooruit! denk je dat ik je trek?”

De tengerder jongen deed een paar slagen, maar weer klaagde hij: „k ben zoo moe.”

De ander liet zijn schaats krassen, zoodat hij stil stond ter zijde van de baan. Zich omwendend keek hij den ander aan, schold: „jongetje van koek!”

Vluchtig rood streek over de wangen van den bespote, zijn oogen lichtten op in drift, zijn vuisten balden zich.

„Lammert!” schold hij terug; „ik zal 't je betaald . . .”

Hij zweeg, overstemd door het lachen van den ander.

Vier jongens, die voorbijreden, stopten plotseling, kwamen naar hen toe.

„Tonny is weer kwaad!” verklaarde Henk en dadelijk gierde lachen op.

Tonny stond er beschaamd bij met gebogen hoofd, de ontspannen handen slap neer.

„Hij kōn niet meer, hij was nu al moe!” sarde Henk.

„En eerst had hij zoo'n praats; hij was de kei! hij kon rijden!”

„Dat kan ik ook!” viel Tonny in; „verleden jaar . . .”

„Verleden jaar! Hoor hem! Dat kan je makkelijk zeggen!” plaagden de stemmen.

„'t Is tòch waar! Maar nu ben ik ziek geweest; als m'n moeder wist, dat ik reed, zou ze boos zijn!”

„Och! och! is 't waar?” hield Henk vol; maar plotseling week hij achteruit; Tonny naderde hem, klaar hem zijn vuist in 't gezicht te stompen.

Henk greep de dreigende vuist beet.

„Kss! kss!” hitsten de andere jongens aan; „hou je goed Henk!”

Meerdere jongens en meisjes kwamen er omheen staan, ook ouderen, die uit de verte vermanende woorden spraken. De kinderen gnuifden: een gevecht op schaatsen, 't was iets bijzonders.

Henk hield de handen van zijn tegenstander vast en wrong ze naar beneden, maar Tonny bleek sterker dan zijn tenger uiterlijk deed vermoeden; en de drift gaf hem een vreemde, wreede kracht. Hij wist zich los te wringen, sloeg zijn armen om Henk's hals, zoodat de groote jongen bijna 't evenwicht verloor. Maar nu ook woedend geworden, gaf hij den ander met zijn knie een forsch duw tegen de beenen; Tonny's voeten gleden achteruit op de schaatsen, hij hield zijn armen nog een oogenblik om Henk's hals, sloeg toen met een smak voorover op het ijs, zijn armen naar voren gestrekt.

„Hallo! hup Henk! hup Lesman!” juichten de stemmen in 't rond; Henk stond nog ietwat versuft te kijken, toch voldaan over zijn overwinning.

Ouderen kwamen toelooopen, beurden Tonny op. Hij was spierwit en kon zich bijna niet rechtop houden.

„Heb je je bezeerd?” informeerden de jongens, liepen mee naar de bufftent, waar Tonny heen werd gebracht.

Henk bleef achter met een paar vrienden.

„Je hebt 'm flink op z'n kop gegeven!” prees één van de jongens.

Henk haalde de schouders op. „Hij is begonnen,” zei hij onverschillig.

„Des te beter, dat je 'm geklopt hebt.”

Henk stond een oogenblik stil te kijken naar de tent, waarin Tonny verdwenen was.

„Zou hij zich erg bezeerd hebben?” weifelde hij.

Maar toen de ander raadde: „ga es kijken,” wees hij af: „Nee, laten we maar oprijden; 't zal wel zoo erg niet zijn.”

De anderen namen den stok; Henk reed vooraan, luisterend

naar het gepraat achter hem. Hij voelde zich niet vroolijk; 't was eigenlijk 'n lamme geschiedenis, die vechtpartij met Tonny Tergouw; hij wist dat de jongen niet sterk was. Maar wat hoefde hij dan te beginnen? Had hij zich maar niet met Tonny ingelaten! Hij vond hem immers ook 'n suffert net als de anderen. Ofschoon . . . ze hadden ook wel prettig samen schelpen verzameld van den zomer. Toen ze weer langs de tent kwamen, stuurde Henk er naar toe.

„Is Tonny der nog?” vroeg hij aan één van de jongens, die een stuk chocolade stond te eten.

„Naar huis,” antwoordde de jongen. Henk zweeg even.

„Is hij alleen gegaan?” vroeg hij nog.

„Ja, alleen: 'n beetje pijn in z'n knieën, geloof ik.”

Henk ademde op. Gelukkig, 't was toch niet erg met Tonny. Morgen zou hij hem op school wel aanspreken en voorzeggen in de wiskundeles.

„Vooruit jongens! wie 't eerst aan 't eind van de baan is!” stelde hij voor, schoot de anderen al vooruit.

— — — — —
Het eerste lesuur — meetkunde — was begonnen. Henk zag met schrik, dat de plaats van Tonny Tergouw leeg bleef.

Zou hij weer ziek zijn? Kou gevat op 't ijs, of misschien . . . Henk durfde 't bijna niet uitdenken . . . toch wat gebroken bij de vechtpartij? 't Gebeurde meer, dat 't eerst niets leek. Och! wat 'n nonsens! Wel honderd maal had hij zelf gevochten en was nog veel leelijker te land gekomen dan Tonny. En dan bleef hij nooit thuis. Hij moest om twaalf uur direkt even naar hem toe gaan, dan was 't meteen weer goed. Was 't maar twaalf uur!

't Werd een ongelukkige ochtend voor Henk, hij kende zijn lessen slecht en was afgetrokken, telkens bezig met de gedachte aan Tonny.

Als hij hem eerst maar had opgezocht, dan was 't weer in orde; nu leek 't net of hij nijdig was.

Na schooltijd liep hij haastig voort naast de jongens, met wie hij gewoonlijk samen ging. Tonny was er ook dikwijls bij; hij en Henk bleven dan 't laatst samen over en dan had Henk nog een eind alleen.

„Ik ga hooren hoe 't met Tergouw is,” zei Henk onderweg.

„Die schijnt 't weer te pakken te hebben,” merkte één van de vrienden op. „'t Is toch een suikeren poppetje.”

„Kan hij niet helpen!” verdedigde Henk met 'n kleur.

„Nee, helpen kan geen mensch wat hij is,” viel de andere vriend bij, die wat ouder, er met zijn zestien jaar een filosofische wereldbeschouwing op nahield.

Henk en de ander lachten omdat ze geen ander antwoord wisten.

„Ik hoop maar niet, dat 't erg is met Tergouw,” zei Henk ongerust. En liep, toen de vrienden thuis waren, alleen op een draf voort, tot hij op de stoep van de familie Tergouw stond.

De dienstbode, die opendeed, zei dadelijk op ernstigen toon: „Tonny is ziek.”

„Ziek?” Henk ontstelde, minder van het bericht zelf, — dat verwachtte hij immers — dan van den ernstigen toon waarop het meisje sprak. „Wat scheelt hem?” vroeg hij zachter.

„Longontsteking.”

Henk voelde zich bleek worden en de gedachte aan zijn vader schoot in hem op.

„Is 't erg?” vroeg hij schor.

De meid haalde schouders op.

„De dokter zegt, die ie zich te veel overspannen hêt,” zei ze alleen, duwde meteen de deur dicht.

Henk bleef nog een oogenblik staan; langs zijn rug klom een akelig koud gevoel omhoog tot in zijn nek.

ANNA VAN GOGH—KAULBACH.

Uit: „De Schuld.” L. J. Veen, Amsterdam.

KINDERGEDACHTEN.

Het regent, — o wat regen het!
Ik hoor het uit mijn warme bed,
Ik hoor de regen zingen, —
Het regent, regent dat het giet —
Dat niemand daar nou iets van ziet
Van al die donkere dingen!

Het ruischt en regent en het spat —
Nou worden alle boomen nat
En plast het in de slooten, —
Het regent óver — óveral —!
O he! daar loopt het zeker al
Bij straaltjes uit de goten!

Wat is dat gek en leuk geluid!
 Wat is het lekker om dat uit
 Je donker bed te hooren: —
 't Is of de regen samen praat,
 Of dat een kerel buiten staat
 Te fluisteren aan je ooren.

Nou druipt het in dat open gras —
 Nou zal er wel een groote plas
 Op alle wegen komen, —
 Nou loopen nergens menschen meer —
 Verbeeld je eens in zoo een weer —:
 Daar wou ik wel van droomen.

En vroeg, morgé 'in de zonneshijn,
 Als dan de blaadjes zilver zijn,
 Met droppeltjes bepereld —
 Dan doe ik toch mijn eigen zin: —
 Dan loop ik héél — en héél ver in
 De schoongeworden wereld!

C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA.

Uit: „Eenzame liedjes.” W. L. en J. Brusse, R'dam.

KOEKOEK.

Als de vroege koekoek roept
 En de lijster, onder 't fluiten
 Van de roode bessen snoept,
 Loop ik ook mijn woning uit en
 Fluit in zonnige ochtend buiten,
 Waar ik zoeter luiden zoek
 Dan de lijsters kunnen fluiten
 Dan de koekoek roept: koekoek!

Koekoek vroeg in 't koele bosch,
 Lijster in de groene struiken,
 Roep de blauwe blinden los
 Die een venster hóóg beluiken.

Waar de wingerdranken sluiken
 Bleek van blaren, teer van tros,
 Lijster in de groene struiken,
 Koekoek, roept de blinden los!

F. BASTIAANSE.

Uit: „Natuur en Leven.” S. L. v. Looy, A'dam.

DE WITTE SNEEUW.

De witte sneeuw in zachten val
 gestoven heinde en verre
 uit onafzienbre hemelhal
 als kleine sterre aan sterre,

Heeft stadig-dalend toegespreid
 al de onbegaanbre wegen,
 'k wist niet dat mij was toegezeid
 zoo'n schoone winterzegen.

Als wit-besneeuwde menschen staan
 de wilgen, half-gebogen
 de ruwe romp, opengedaan
 hun takken, onbewogen.

Zijn 't pelgrims in gesloten pij,
 van uit het oost gekomen,
 die wachtend staan, nu 't daggetij
 tot bidden roept de vromen?

Ik weet het niet, aandachtig wil
 ik mijmrend blijven kijken
 naar 't sneeuwgezicht en voelen stil
 den droom er van, den rijken.

J. REDDINGIUS.

Uit: „Johanneskind”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur. A'dam.

EENZAAM IN DUISTER.

Eenzaam in duister sta ik en luister,
regen op straat —
de dikke droppen, die rustloos kloppen,
zijn aan de praat.

Zij vallen en springen omhoog en hun zingen,
melodisch en zacht,
is vreugd om te hooren, in droomen verloren,
in windstillen nacht.

Heel de omtrek is donker, geen sterrengeflonker
blinkt hoog in de lucht,
maar 'k hoor onder 't dolen muziek van violen
in 't regengerucht.

J. REDDINGIUS.

Uit: „Johanneskind”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur. A'dam.

REGEN.

Regen, regen valt aldoor,
kletter-tik en tik ik hoor
op de ruiten,
buiten; buiten
Regen zing, uw zangen zing
in de vale schemering.

Tik eentonig liedje mij,
ban een klein verdrietje mij,
in het duister,
fluister, fluister
Spin mij in uw tooverkring
in de grijze schemering.

Regen, regen, maak mij stil,
die opnieuw genieten wil
't lieve leven,

even, even
Zegen regen, zegen, zing
liedjes in de schemering.

J. REDDINGIUS.

Uit: „Johanneskind”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur. A'dam.

DE FEESTEN DER ROMEINEN.

Hoe meer de macht van het oude Rome door zijne vele en schitterende oorlogen naar buiten toenam, en hoe grooter de schatten waren, welke dientengevolge de stad binnenstroomden, des te grooter werd ook het zedenbederf van de inwoners. Schitterende feesten waren aan de orde van den dag, en de hooggeplaatste Romeinen maakten zich aan de onzinnigste verkwisting schuldig. Dreigde men daardoor tot armoede te vervallen, welnu, dan liet men het volk feestvieren, hoeveel dat ook kosten mocht, want het was een zekere weg om een of ander staatsambt te veroveren, dat nieuwe rijkdommen zou verschaffen. Om aan te toonen hoe groot de geldverspilling onder de hooggeplaatste Romeinen soms was, zij vermeld, dat iemand op eigen kosten een schouwburg liet bouwen, die 80.000 personen kon bevatten. Na slechts één maand gebruikt te zijn, werd hij weer afgebroken.

De openbare feesten namen niet minder dan een vijfde deel van het jaar in beslag. Zij waren over zeven tijdvakken verdeeld die te zamen 66 dagen duurden. Aan die feesten nam bijna het geheele volk deel, en de regeering kon met vrij groote zekerheid op een oproer rekenen, wanneer zij niet kostbaar en bloedig genoeg waren. Want men verlangde uitsluitend tooneelen van luidruchtigen en bloedigen aard. Hoe meer dooden er vielen, des te grooter gejuich. Bij de groote feesten bleef geen Romein thuis; alle inwoners der stad trokken dan naar den circus of het amphitheater. En zelfs uit de overige steden van Italië, stroomde men toe, om de spelen bij te wonen. Dikwijls moesten zij in schuren, kramen en tenten overnachten, omdat er geen plaats genoeg beschikbaar was om hen te herbergen.

Toen Julius Caesar den circus had laten verbouwen, behoorde deze tot de grootste en fraaiste gebouwen van Rome. Hij besloeg

een oppervlakte van ongeveer een Hectare. De zitplaatsen liepen amphitheatersgewijze op en konden wel 150.000 toeschouwers bevatten. In dit gebouw hadden wedrennen van ruiters plaats, men hield er wedloopen, vuistgevechten, spiegelgevechten, — maar 't meest geliefd van alles waren de wedrennen met wagens. In het midden van den circus bevond zich bijna over de geheele lengte een lage muur, aan de beide uiteinden echter zooveel ruimte vrijlatende, dat vier wagens, elk bespannen met vier paarden, konden passeeren. Die wedrennen leverden een woest schouwspel op. De duizenden toeschouwers verkeerden dan in een staat van opgewondenheid, die aan razernij grensde. Een beroemd geschiedkundige schrijft er van:

„Bij het geliefkoosde rennen met een vierspan liepen de paarden naast elkander, het beste als linker handpaard, de middelsten gingen in het juk. De wagenmenners stonden op den wagen, gekleed in een korte tunica zonder mouwen, die om het midden door een gordel werd samengehouden; op het hoofd hadden zij een soort van helm, die voorhoofd en wangen beschermde en bij een onverhoedschen val lichte kneuzingen kon voorkomen. In de hand hielden zij eene zweep, en in den breeden gordel stak een mes, om in geval van nood de teugels los te snijden. Dit laatste was vooral noodzakelijk, daar de leidsels gewoonlijk aan den gordel verbonden waren.

Als het schouwspel beginnen zou, liep door de opgewonden menigte een dof gemompel, gelijk aan het gebruis der onstuimige baren. Aller oogen waren gevestigd op de poorten, achter welke de paarden, die aan den wedren zouden deelnemen, zich al stampend en brieschend lieten hooren.

De voorzitter, die geplaatst was op een balkon boven den hoofdingang, gaf het teeken om te beginnen door een witten doek in de baan te laten vallen. Men hoorde gekletter, op hetzelfde oogenblik vlogen de deuren open, de wagens stormden de baan in, en een oorverdoovend gejuich vervulde de lucht.

Weldra omhulde een dichte stofwolk de rennende wagens, op welke de menners, ver voorover gebogen, hunne paarden door een luid geroep aandreven. De afstand, dien zij moesten afleggen, (eerst langs den rechterkant van den circus, terug langs de andere zijde van den lagen muur, welke rit zevenmaal moest gedaan worden) bedroeg ongeveer twee uren.

Ervaren menners spaarden aanvankelijk de kracht hunner rossen

tot den laatsten, beslissenden tocht, en haalden dan dikwijls de oningewijden in, die in het begin vooruitgesneld waren, doch thans tevergeefs de uitgeputte paarden door zweepslagen zochten voort te drijven. Meermalen stortten de menners van hun wagen en werden zij door de paarden vertreden. De meeste moeite en het grootste gevaar bestond bij het maken van den bocht aan de einden van den muur, waar drie zuilen geplaatst waren. Ieder wilde zijn draai zoo kort mogelijk nemen, maar — werd eener wagens tegen de zuilen geslingerd, dan stortten de volgenden over dezen heen, en menschen, dieren en splinters lagen daar als één bloedende klomp op en onder elkander.”

Hoe meer de woeste ren het einde naderde, des te meer klom de opgewondenheid, de spanning, de angst, de razernij van het volk. Het geschreeuw van de toeschouwers ontaarde in een dierlijk gebrul, men juichte, zwaaide met doek of kledingstuk, strekte de armen uit, knarste op de tanden, of jubelde zijne blijdschap uit, tot eindelijk een van de wagens het eerst de eindstreep bereikte en dus de overwinning had behaald.

Deze wedrennen duurden met korte tusschenpoozen van den morgen tot den avond. Telkens kwamen nieuwe renners in de baan, om elkander te bekampen, en het volk werd nooit moede om er naar te zien. Het bleef er den geheelen dag.

Nog veel menschonteender waren de schouwspelen, die het amphitheater te zien gaf. Daar werd ook om den prijs gestreden, maar die prijs was het leven. Overwonnen te worden beteekende te sterven. En die er streden, waren menschen! Zij werden gladiatoren of zwaardvechters genoemd. 't Waren meestal krijsgesvangenen, slaven of misdadigers, die in plaats van tot den dood, tot een strijd in de arena werden veroordeeld. Soms ook waren het vrije mannen, die door woesten strijd lust, of ook wel door honger en armoede gedreven, het onteerend bedrijf aanvaardden.

De gladiatoren werden voor hun afschuwelijk werk opgeleid in scholen, waar zij met verschillende wapens leerden omgaan. En het schouwspel, dat zij te zien gaven, werd steeds bloediger. Reeds ten tijde van Julius Caesar kon een wedstrijd te zien gegeven worden, waar niet minder dan 320 paar elkander bestreden.

't Getuigt wel voor diepe ontaarding van het Romeinsche volk, dat het in dergelijke bloedige vertooningen behagen schepte.

Het kwaad nam steeds grooter afmetingen aan, en de gladiatoren-gevechten verdrongen zelfs langzamerhand de wedrennen.

De gladiatoren zelf werden door de Romeinen diep veracht. Gedurende den keizertijd werden op kosten van den Staat oefenscholen voor de gladiatoren opgericht, waar door middel van de gruwelijkste wreedheid een strenge tucht werd gehandhaafd.

's Avonds vóór den strijd werd hun een overvloedig maal voorgezet, waarbij het publiek toegang had om de menschen, die den volgenden dag om hun leven zouden kampen, te gaan monstereu. Daar werden reeds weddingschappen aangegaan op het leven van den een, op den dood van den ander.

Het feest begon met een optocht van de gladiatoren door de arena. Zij waren dan in feestgewaad gekleed; en de schetterende tonen der muziek vulden het gebouw.

Dan werden eerst spiegelgevechten gehouden, die dikwijls wonderen van behendigheid te zien gaven, tot plotseling een signaal weerklonk, dat het teeken was om den bloedigen strijd te beginnen.

De gladiatoren waren op verschillende wijzen gewapend. Sommigen waren half naakt, en gewapend met een drietand, een dolk — en tevens een net, dat zij over hun tegenstander moesten zien te werpen om hem onschadelijk te maken. Dan konden zij hem met hun dolk of drietand dooden. Hun tegenstanders waren gewapend met helm, schild en zwaard, maar moesten desondanks toch dikwijls het onderspit delven.

Sommige strijders bezaten een groot vierkant schild, van een manslengte, en een kort zwaard, terwijl hun tegenpartij een geducht kromzwaard hanteerde, doch slechts een klein schild tot dekking had. Zoo was er bij deze bloedige tooneelen gezorgd voor veel afwisseling, welke de spanning ervan voor de in wreedheid verrijnde toeschouwers verhoogde.

Viel een der strijders nog levend in de handen van zijn vijand, dan kon hij van de toeschouwers zijn leven afsmeeken door den wijsvinger omhoog te heffen. Werd dat gebaar door het publiek beantwoord door het zwaaien met doeken, dan was zijne bede verhoord en werd zijn leven gespaard, maar wee hem, indien door het draaien met den duim het teeken werd gegeven dat hij sterven moest. Hij werd dan afgemaakt als een dier.

Menigmaal ook moesten menschen optreden tegen uitgehongerde verscheurende dieren.

Toen echter in den loop der eeuwen het Christendom ook in Rome meer vorderingen maakte, begon men de stem tegen deze verschrikkelijke schouwspelen te verheffen. De leer van Christus die liefde en zachtheid, zelfs jegens zijne vijanden, predikte, liet meer en meer haar beschavenden invloed gelden, en vervulde zijne volgelingen met afschuw voor de bloedige tooneelen, die in de arena werden afgespeeld.

C. J. KIEVIT.

Uit: „Gouden Daden”. J. M. Bredée, Rotterdam.

SINTERKLAAS.

Het was dan Sinterklaasavond, mistig, nattig, kil, maar in duizenden hartjes en harten brandde een lekker warm vuurtje dat de oogjes uitschitterde en de wangen hoogrood kleurde. Vooreerst waren daar de rijkeluiskinderen die zich in de banketbakkers- en galanteriewinkels rondom de rijk voorziene tafels en langs de sterlijk gerangschikte uitstallingen verdrongen. Al mijn dagen, wat wonderen waren daar niet te zien! Denkt maar uit wat ge wilt, en ge zoudt het in suiker of chocolade vinden nagebootst. Het gedierte des velds, de visschen en de vogelen, ja de sterren des hemels, en dan natuurlijk de mensch in alle mogelijke toestanden. Snoeperige zuigelingtjes in luiers of in wiegen, en niet minder snoeperige jonge dametjes bij pianootjes met heusche muziek vóór zich, en misschien konden de pianootjes wel wezenlijk spelen en behoefden ze alleen maar opgewonden te worden met het sleuteltje dat er in stak, want alles was even natuurlijk en ge zoudt zweren dat die herders in hun witte overhemden (van witte suiker) en met hun saffraangele schaapjes (ge kondt de saffraan ruiken), ik zeg, ge zoudt zweren dat ze allemaal leefden. Doch wat was dit en nog zooveel meer, tenminste voor iemand die gevoel had voor grootsche afmetingen, bij de kolossale vrijers en vrijsters die, met de goedmoedigste gezichten en de handen in de zakken, stonden af te wachten wie hen straks meenemen zou om Sinterklaas met hen te houden?

En nu het schouwspel dat de galanteriewinkels boden! Hier ontzinkt ons de pen! Dit was letterlijk de wereld in 't klein. Spoorreinen en stoombooten vol met reizigers, omnibussen om

hen af te halen zoodra ze zouden aankomen, en komedies om er hen naar toe te brengen en waar de acteurs alvast begonnen waren met een roerend tooneelstuk; of gezellige huiskamers, waar men reeds om de theetafel zat te wachten. Sleeperskarren om de goederen te vervoeren, over ophaalbruggen, naar pakhuizen met ruimte in overvloed op de verschillende verdiepingen voor kisten en balen en vaten en met toestellen om alles naar boven te hijschen.

En dan magazijnen waar van alles te koop is, en kerken met klokken in de torens, en boerderijen, en bosschen vol leeuwen en tijgers, maar ook dierentuinen waar men die verschrikkelijke beesten bekijken kon, zonder gevaar te loopen van door hen te worden opgegeten, hoewel er voor wie niet bang was uitgevallen, ook wapens te krijgen waren om de monsters te bevechten, ja, men kon zich hier alle wapens aanschaffen en alle uniformen die men noodig heeft om menschen te beoorlogen, tot dotjes van revolvers en mitrailleuses toe. Ziet, daar is de krijg al uitgebroken! Honderden tinnen soldaatjes, infanterie en cavalerie, belegeren een vesting waar de dood hun uit tegenbraakt door den mond van kanonnen, die bij de minste aanraking alles vernielende erwtjes uitblazen. Maar uw oog wendt zich misschien reeds af, om met grooter welgevallen te rusten op die netjes, sommigen niet onmogelijk wat al te zwierig aangekleede poppen daar. Nu hier schijnt het leven wel op de daad betrupt. Echt haar, althans even echt als dat de meeste dames u te zien geven. Oogen, neen maar ze boren u tot binnen in de ziel; en kijk hier dan eens. Hier ligt een kleintje gerust te slapen, maar als gij het uit zijn ledikantje tilt, dan opent het de gesloten oogjes, en drukt gij het aan uw boezem dan stamelt het „pè” of „mè” of iets dat het midden houdt tusschen die twee.

Doch nu kom ik dan eindelijk eerst in ernst tot mijn vertelling van: het was Sinterklaasavond en er waren honderdduizenden gelukkige menschen, kleinen en grooten, rijken en armen; maar daar waren er ook een paar die voelden zich zoo diep, diep ongelukkig als een paar menschen zich maar voelen kunnen. Niet dat het geen fraaie kamer was waar zij in zaten, hij naast den Engelschen haard, werktuigelijk bij tusschenpoozen in de lustig brandende kolen pokende en dan weer in het vuur starende,

doch zonder oog voor de wonderlijke altoos wisselende gedaanten van de vlam; en zij bij de tafel met de beide ellebogen op het gebloemde kleed, het gelaat verborgen in een zakdoek, natgeschreid en buiten machte om haar zachte snikken te versmoren. Arme ouders! Hun kind, hun eenige, hun prachtige jongen zou geen Sinterklaas meer meevieren. En hij had er nog wel zoo op gerekend dat hij weer terdege meedoen zou! Al was het bijna een jaar geleden, hij had zich herinnerd alsof het gisteren gebeurd was, hoe de bisschop uit Spanje in eigen persoon was binnengekomen, precies zoo gekleed als hij in de prentenboeken stond, met zijn hooge muts en zijn wijden mantel en zijn langen baard: maar ofschoon Zijn Eerwaarde een bril had gedragen, de oogen die daar doorkeken, hadden meer geleken op de oogen van grootvader (die goedge oogen die nu ook al voor immer geloken waren). Zou de bisschop dit jaar weer verschijnen en zouden zijn oogen ook weer op die van grootvader lijken, en zou hij weer vertellen van zijn verren tocht, en als dat dan uit was en het versje was opgezegd en de belofte was gedaan van altijd heel zoet te zullen zijn, zou Sinterklaas dan ook weer dien grooten reiszak openmaken en wat of er dézen keer wel uitkomen zou? De vorige maal Zóó had het kereltje gevraagd en gesnapt, honderd uit, en hij kende het nieuwe versje al, en veertien nachtjes nog dan zou het wezen, had ma gezegd.

Maar den volgenden morgen had hij zich zoo moe gevoeld, en een uurtje nadat hij was opgestaan was hij weer naar bed gebracht, en de dokter was gehaald, en om kort te gaan, gij begrijpt het wel.

Nu was het Sinterklaasavond, en het lieve ventje lag daar buiten op de begraafplaats in zijn kistje onder de zwarte aarde. Of misschien, neen zeker dat was toch niet alleen de koorts geweest, als hij tot kort voor zijn dood nog van grootvader sprak die hem kwam afhalen om samen naar Sinterklaas te gaan. O die drie waren nu zeker bij elkander en bij alle lieve menschen die ooit op aarde geleefd hadden en die nu daar boven leefden in den hemel! Maar in het huis waar de kleine eenmaal speelde, was het nu toch zoo stil en zoo leeg geworden, en vooral vanavond zag het er zoo vreeselijk verlaten uit.

Zijn speelgoed was opgeborgen, zijn stoeltje was ook weggenomen. Wat hielp het of er sierlijke meubels in overvloed waren gebleven?

„Maak mij arm,” kreet de moeder, „maak mij doodarm, maar geef mij mijn kind terug!” En de vader staarde stom in het vuur. Hij had zich zoo goed gehouden als hij kon. Hij had alles bedacht om de troosteloze moeder te troosten. Nu wist hij niets meer.

F. HAVERSMIDT.

Uit: „Familie en Kennissen”. H. A. M. Roelants, Schiedam.

HET BEGIJNHOF.

Laatst brachten mijn stappen mij naar het Begijnhof. Ik wilde de stille, eenzame plaats wederzien, waar een deel mijner jeugdige jaren verliepen, het schilderachtige huisje terugvinden, waar ik mijn eerste onderwijs ontving.

Groot was de teleurstelling!

„Ik vond nog wel de oude Begijntjes weder,
Maar 't oud Begijnhof, helaas, niet meer.”

De geest onzer eeuw richtte ook hier zijne verwoestingen aan. De koorts van afbraak en vernieling, de dolheid om alles te moderniseeren, hadden het heilige oord niet gespaard.

Wat blijft er van verschoond?

Men heeft zich goed van de wereld af te zonderen, muren op te trekken, poorten te sluiten, door de onzichtbaarste spleet, door de kleinste opening dringen de hedendaagsche denkbeelden binnen, en geheel het verleden stort onder hunnen besmettenden adem neer. Waar zal er weldra voor de grijze muren en de oude herinneringen nog een veilige schuilplaats zijn?

Eertijds was een Begijnhof een wereldje op zich zelf, een stadje in miniatuur, eene samenleving op verminderde schaal.

De straten en steegjes waren eng en somber, de huisjes klein en ouderwetsch, de ronde poortjes laag en donker, de oude vrouwtjes nederig en gebogen.

Voor elke woning lag een popperig tuintje, doorkronkeld met smalle paadjes, omzoomd door glad geschoren palmstruikjes, van de straat afgesloten met eenen eentonigen witten muur, waar de puntgeveltjes en schouwtjes met moeite boven uitkeken. Een wereldsche blik drong er nooit, een zonnestraaltje zelden binnen. Het was het middeleeuwsche klooster met zijn ernst en zijne melancholie.

Luchtige woningen met twee verdiepingen, gemakkelijke, maar ook prozaïsche burgerhuizen, verdringen meer en meer de eigenaardige cellekens van vroeger, waarin de juffrouwen Begijntjes als kanarievogeltjes, trippelend en pikkend in hun hokje, leefden, speldekussens en kapellekens vervaardigden, en voor ieder kind een „prijksen” of een „beeldekens”, een „santje” of een „santinetje” ten geschenke hadden. Op den deftigen gevel staat nog geschilderd: „In de oog Gods, in Ste-Geertruide”; maar het spiegeltje, dat op het eerste verdiep uitsteekt, protesteert tegen die heilige benamingen, en het briefbusje, dat te midden der licht gekleurde deur met het woord „lettres” prijkt, levert het bewijs, dat indien de heilige schepseltjes aan de wereld verzaakten, zij toch niet zijn, zonder er eenige correspondenten te hebben bewaard.

Er bestaan zeker nog Begijnhoven; doch zij zijn niets meer dan afgelegene wijken der stad, waar misschien meer doodscheiding, meer verveling heerschen, maar niet meer eigenaardigheid te vinden is.

Ook wonen thans op de hoven zoovele wereldlijke juffers als geestelijke zusters, zoovele kleine renteniers als novicen.

In mijne jonge jaren waren daar niet dan gesluierde, geprofeste, zwart gekleede en wit gedoekte, erkende, oprechte Begijntjes . . . en kinderscholen.

Juffrouw Monnier hield er op den hoek van het „Hemds-mouwken” — schilderachtige naam voor een Begijnhofstraatje! — in een vervallen huisje met kleine ruitjes, vooruitspringend dak, en bouwvallige arduinen trap, een soort van gesticht, dat zij haar „établissement pour l'éducation des deux sexes” noemde.

Wij heetten het eenvoudig „de Oordjesschool” en ondanks den hoogklinkenden Franschen naam, was het, naar oud gebruik, met de „oordjes” af te halen, dat elken dag de werkzaamheden begonnen.

Men leerde er spellen in „Kruisken A”, lezen in den „Heelen en halven geschrifte”, catechismus opzeggen, fabeltjes voordragen, maar vooral nijgen en buigen, „serviteurkens” en „servantjes” maken.

Tante, die vond, dat ik te groot en te ongedurig werd, en de tijd van leeren aankwam, koos in hare hooge wijsheid die Oordjesschool uit, om er mijne eerste opleiding te ontvangen.

Me dunkt, ik zie de lange juffrouw Monnier nog op den dorpel staan met haren grooten schuithoed op, haar gebloemd kleed

aan, en haar geducht reglet in de hand, toen ik schuchter en bloode, vastgeklampt aan den mantel van Tante, de gebrekkige trap opstapte.

„Op de vierde bank!” riep „Mamesel”, die mij van Tante losrukte, met den arm voortduwde en nederzette te midden van eenen troep bengels, jongens en meisjes, die tierden en raasden, schreeuwden en gilden, dat mij hooren en zien vergingen.

Voor zijnen welkom roofde men den „nieuwe” zijne klak, trok hem met den kiel, greep hem bij de haren, zoodanig, dat ik gepijnigd en bevreesd luidkeels aan 't weenen ging.

„Ha, daar zijn krijschers in de school,” riep de meesterse rood van gramschap, „wij zullen hun dat wel afleeren.”

Met eenen stap stond zij aan mijne zijde, trok mij zonder meer omslag uit de bank, en voor ik nog tijd had een woord te uiten, zat ik in een soort van hoek-schapraai onder de trap, die tot „kot” diende, en waarmede ik later nog meermalen kennis heb gemaakt.

Zoo ondervond ik van het eerste uur, hoe bitter de beginselen der wetenschap zijn, in afwachting, dat ik ooit eens verneme, hoe zoet de vruchten er van smaken.

Doch die beproeving, klaarblijkelijk onrechtvaardig onderstaan, bleef niet zonder belooning.

Aan het „in 't kot zitten” scheen het burgerschap onder de scholieren verbonden. Ik had het doopsel des bloeds ontvangen, en toen ik een half uur later, met rood bekretene oogen, opgestroopten kiel, snikkend en snokkend te voorschijn kwam, juichten de ondeugende snaken mij toe. Ik werd als hun makker opgenomen, en voortaan kenden wij op school geenen anderen vijand meer dan „Mamesel”.

Gezegende ouderdom!

Is er wel een tijd, waarin de mensch talrijker, levendiger ge-
waarwordingen heeft, waaruit hij dieper indrukken bewaart dan uit de Oordjesschool? Een namiddag verlof schijnt een hemel van genoegen, twee uren school een eeuwigheid van treurigheid en verveling.

En dan hebt gij den opstand tegen de meesters, de plagerijen tegen de geburen, de kwade poetsen op straat, de vreugde der eerste belooning, de smart der eerste straf, maar bovenal de eerste vriendschap, de eerste liefde!

Welke bewondering gevoel ik voor Frans Theunis, den zoon

uit den „Vergulden Olifant”, den grooten kruidenierswinkel uit de Lange Nieuwstraat! Frans is een hoofd grooter dan ik, sterker dan de sterkste, behendig in alle spelen, vlug in 't leeren. Al wat Mamesel voortbrengt, leest hij op het eerste zicht, behaalt zonder moeite al de „bons”, en heeft zijnen „toon” reeds afgeschreven als wij nog aan de eerste letters knoeien. Terwijl wij in de „Nieuwe Spellekonste” pijnlijk voortsukkelen, en nauwelijks het „Cleyne cabinet” durven aanpakken, is Frans den „Claus catechismus” al door, kent vragen en antwoorden op zijn duimken, en zal weldra de „Gazet” in handen krijgen: toppunt van kunde en wetenschap, dat weinigen bereiken, en waarna er niets overblijft, dan de school „volleerd” te verlaten.

Hij zal het verre, zeer verre brengen, de zoon uit „den Olifant”!

Ik zie tegen hem op als tegen iets buitengewoons, iets onge-
naakbaars, iets reusachtigs, dat geheel buiten mijn bereik valt en zelfs boven mijne gedachte ligt. Neen, gelijk Frans Theunis zal ik nooit worden!

Soms gaan wij denzelfden weg. Gewaardigt Frans zich dan mij aan te spreken, zoo stap ik met breede schreden, opgeheven hoofd, en redeneer met ernst en gewicht.

't Schijnt mij, dat de voorbijgangers ons aankijken, en op mijn persoontje straalt een deeltje van de bewondering en den eerbied, welke ieder moet gevoelen voor den „groote” onzer school.

Als ik aan Tante uit school verhaal, is het om haar te doen kennen, wat Frans zegt, hoe Frans gekleed gaat, welk spel Frans verkiest, wat Frans nu weder gedaan heeft, — altijd iets grootsch, iets wonderbaars, iets zeldzaams, dat nooit iemand anders dan Frans zou durven uitdenken of wagen.

Op den feestdag van den H. Martelaar en Belijder „Casianus”, als de scholieren twee aan twee ter kerke gaan, de jongens voorop, de meisjes achteraan, is het Frans, die ons in rang stelt en in orde houdt.

„Bij den „besteek”¹⁾ van Mamesel is het alweer Frans, die het best kan raden, wat wij aan de meesterse moeten opdragen, die de gelden inzamelt, de koffieserviezen of zilveren lepels en vorken aankoopt, en het eeredicht afleest, dat onveranderlijk begint met

¹⁾ besteek: naamfeest.

„De lang gewenschte dag is eindelijk verschenen”, en zoo beweeglijk eindigt, dat al de kinderen aan het huilen vallen, en Mamesel zelve, die niet licht van haar stuk te helpen is, eenen traan van aandoening wegpinkt uit haar bruin oog.

Doch de grootste, de uiterste zegepraal van Frans is de „respondeerdag”, geduchte stond voor allen, en waarvan men geheel het jaar met schrik gewaagt!

Dan komt de onderpastor, met zijn rossen pruik, kleine grijze oogjes, rond kinnetje en gerimpeld gelaat, — welken men, naar ouder overlevering, den „eerwaardigen heer Scholaster” noemt, — om de kinderen te ondervragen, scherp te onderzoeken en zich te verzekeren, of de knechtjes en meisjes wel opgebracht worden in de vreeze Gods, goede zeden en manieren.

Mamesel gaat hem tot beneden de trap afhalen, en wij, met de muts in de hand, staan achter onze bankjes, meer dood dan levend, den stond af te wachten, dat zijn scherpe blik zich op ons zal vestigen.

De eerste vragen loopen glad af; doch men bedriegt den eerwaardigen heer Scholaster niet. Hij gaat verder door, komt tot de moeilijkste punten, en doet ons ieder afzonderlijk te midden der school komen, om alle opstoken en fluisteren te beletten.

Wij staan te dubben en te stotteren, draaien met onze petten, bijten op de vingers, zuigen aan onze zakdoeken, en leveren het onbetwistbaar bewijs, dat wij zoo onwetend zijn uit noodzakelijkheid des middels als uit noodzakelijkheid des gebods¹⁾.

Het is droevig om aan te zien. Niets wil er uit, en te midden der onbeschrijflijkste verwarring briescht Mamesel op en neer, als eene gekwetste leeuwinne.

Doch Frans is daar. Hij springt recht bij elke strikvraag, steekt den vinger op, als wij allen bot staan: zijne kunde redt de eer der school, en verlost ons uit de klauwen van Mamesel. De eerwaardige heer Scholaster verklaart zich ten uiterste voldaan, blijft bij de meesterse ontbijten en chocolade drinken, waarvan de aangename geuren reeds uit de keuken opstegen, als wij nog op de pijnbank zaten, en hij verleent ons . . . eenen dag vacantie.

Aan wien waren wij dat weeral verschuldigd?

1) Noodzakelijkheid des middels en noodzakelijkheid des gebods: termen aan den catechismus ontleend.

Aan wien anders dan aan den geleerden Frans?

Ja, wij moeten hem zoowel dankbaarheid als eerbied bewijzen.

TONY. (Mr. ANT. BERGMANN).

Uit „Ernest Staas”. S. L. v. Looy, A'dam.

BIJ DE KABOUTERS.

Toen de nacht was gedaald en de schaduwen der boomen tot een gelijkmatig duister waren ineengevloeid, hield het geheimzinnig woudleven niet op. De takjes kraakten en knapten, de dorre blaadjes ritselden hier en daar, tusschen het gras en in het kreupelhout. Johannes voelde den tocht van onhoorbare vleugelslagen en was bewust van de nabijheid van onzichtbare wezens. Nu hoorde hij toch duidelijk stemmetjes fluisteren en voetjes trippelen. Zie, daar in de duistere diepte der struiken gloeide even een klein, blauw vonkje en verdween. Daar weder een — en weder! Stil . . . als hij goed luisterde, hoorde hij geschuifel in de bladeren vlak bij hem, — bij die donkere boomstronk. De blauwe lichtjes kwamen er achter te voorschijn — en hielden stil op den top.

Overal zag Johannes nu lichtglansen glimmen, — zij zweefden tusschen het donkere loover, dansten met kleine sprongen langs den grond, — en ginds straalde een groote tintelende massa als een blauw vreugdevuur.

„Wat is dat voor een vuur?” vroeg Johannes. „Dat brandt prachtig!”

„Dat is een vermolmde boomstam,” zeide Windekind.

Zij gingen op een stil, helder lichtje af.

„Nu zal ik u aan Wistik voorstellen. Dat is de oudste en wijste der kabouters.”

Dichterbij gekomen, zag Johannes hem bij zijn kaarsje zitten. Duidelijk kon men bij den blauwen schijn het gerimpeld gezichtje met den grijzen baard onderscheiden; hij las hardop met saamgetrokken wenkbrauwen. Op het hoofd droeg hij een eikelkapje met een klein veertje, — vóór hem zat een kruisspin en luisterde naar de voorlezing.

Toen de twee naderden, keek de kabouter zonder het hoofd op te heffen, uit zijn boekje op en trok de wenkbrauwen in de hoogte. De kruisspin kroop weg.

„Goeden avond!” zeide de kabouter. „Ik ben Wistik. Wie zijt gij beiden?”

„Ik heet Johannes. Ik wilde graag met u kennis maken. Wat leest gij daar?”

„Dat is niet voor uwe ooren bestemd,” zeide Wistik; „dat is alleen voor kruisspinnen.”

„Laat het mij ook eens zien, lieve Wistik!” vroeg Johannes.

„Dat mag ik niet. Dat is het heilige boek der spinnen, — dat bewaar ik en mag ik nooit uit mijn handen geven. Ik heb de heilige boeken van torren en vinders en egels en mollen en al wat hier leeft. Zij kunnen niet allen lezen — en als zij nu iets willen weten, lees ik het hun voor. Dat is een groote eer voor mij, — een post van vertrouwen, begrijpt ge?”

Het mannetje knikte een paar malen zeer ernstig en stak een wijsvingertje op.

„Waarom waart gij nu bezig?”

„Aan de geschiedenis van Kribbelgaw, den grooten held der kruisspinnen, die heel lang geleden leefde en een net had, dat over drie boomen gespannen was, waarin hij millioenen vliegen op één dag ving. Vóór Kribbelgaw's tijd maakten de spinnen geen netten en leefden van gras en doode beestjes; maar Kribbelgaw was een knappe kop en bewees, dat ook levende beestjes tot spinnenvoedsel gemaakt waren. Toen vond Kribbelgaw ook de kunstige netten uit, door moeilijke berekeningen, want hij was een groot wiskunstenaar. En de kruisspinnen maken nog altijd haar netten precies, draadje voor draadje, zooals hij het geleerd heeft, maar veel kleiner. Want het spingelacht is erg ontaard. Kribbelgaw ving groote vogels in zijn net en vermoorde duizend van zijn eigen kinderen, — dat was nog eens een groote spin. Eindelijk is er een geweldige storm gekomen en heeft Kribbelgaw met zijn net en de drie boomen, waaraan het vastzat, mede door de lucht gesleept, naar verre bosschen, waar hij nu eeuwig vereerd wordt om zijn grooten moordlust en vlugheid.”

„Is dat alles waar?” vroeg Johannes.

„Het staat in dit boekje,” zeide Wistik.

„Geloof gij het?”

De kabouter kneep één oog dicht en legde den wijsvinger langs den neus.

„In de heilige boekjes van andere dieren, waarin over Kribbel-

gaw gesproken wordt, heet hij een verfoeilijk en verachtelijk monster. Maar ik houd er mij buiten”.

„Is er ook een kabouterboekje, Wistik?”

Wistik keek Johannes eenigszins wantrouwend aan.

„Wat zijt gij eigenlijk voor een wezen, Johannes? Gij hebt zoo iets — zoo iets — menschelijks zou ik zeggen.”

„Neen! neen! wees gerust, Wistik,” zeide Windekind toen, „wij zijn elfen. Maar Johannes heeft vroeger veel menschen gezien. Gij kunt hem echter vertrouwen. Het zal hem geen kwaad doen.”

„Ja! ja! dat is goed en wel, — maar ik heet de wijste der kabouters — en ik heb lang en ijverig gestudeerd vóórdat ik wist wat ik weet. Nu moet ik voorzichtig zijn met mijn wijsheid. Als ik te veel vertel, verlies ik mijn reputatie.”

„Maar in welk boekje denkt gij dan, dat het rechte staat?”

„Ik heb veel gelezen, maar ik geloof niet, dat ik dat boekje ooit gelezen heb. Het is niet het elfenboekje, — ook niet het kabouterboekje. Toch moet het er zijn.”

„Het menschenboekje misschien?”

„Dat ken ik niet, maar ik zou het niet denken. Want het ware boekje moet groot geluk en grooten vrede brengen, — daarin moet nauwkeurig staan, waarom alles is zooals het is, zoodat niemand iets meer kan vragen of verlangen. Nu, zóó ver zijn de menschen, geloof ik, niet.”

„O! O neen!” lachte Windekind.

„Is er stellig zulk een boekje?” vroeg Johannes gretig.

„Ja! ja!” fluisterde het kabouterdje, „ik weet het — uit oude, oude verhalen. En — stil! — ik weet ook waar het is en wie het vinden kan.”

„O! Wistik! Wistik!”

„Waarom hebt gij het dan nog niet?” vroeg Windekind.

„Geduld maar, — dat zal wel gebeuren. Enkele bijzonderheden weet ik nog niet. Doch spoedig zal ik het vinden. Ik heb er mijn leven lang voor gewerkt en naar gezocht. Want voor hem, die het vindt, zal het leven zijn als een eeuwige herfst, — blauwe lucht omhoog en blauwe nevel rondom, — doch geen vallend blad zal ritselen, geen takje zal kraken, en geen druppel zal tikken, — de schaduwen zullen niet veranderen, en het goud op de boomtoppen zal niet verbleeken. Wat ons licht schijnt, zal duister zijn, en wat ons gelukkig schijnt, zal droevig wezen voor

hem die dat boekje gelezen heeft. Ja! dit alles weet ik, en ik zal het ook eenmaal vinden."

Het kabouterdje trok de wenkbrauwen zeer hoog op en legde den vinger op zijn mond.

„Wistik! zoudt gij mij kunnen leeren . . .” begon Johannes; doch eer hij kon uitspreken, voelde hij een hevige windvlaag en zag een groote, zwarte gedaante vlak boven zich, die snel en onhoorbaar voorbij schoot.

Toen hij weer naar Wistik keek, zag hij nog even een voetje in den boomstronk verdwijnen. Wip! was het kabouterdje voorover in zijn hol gesprongen, met boek en al. Het kaarsje begon flauwer en flauwer te branden en ging op eens uit. Het zijn zeer bijzondere kaarsjes.

„Wat was dat?” vroeg Johannes, zich in het duister angstig aan Windekind vastklemmend.

„Een nachtuil,” zeide Windekind.

Zij zwegen beiden een tijdlang. Toen vroeg Johannes:

„Gelooft gij wat Wistik gezegd heeft?”

„Wistik is niet zoo wijs als hij zelf denkt. Zulk een boekje vindt hij nimmer, en gij ook niet.”

„Maar bestaat het?”

„Dat boekje bestaat zooals uw schaduw bestaat, Johannes! Hoe hard gij loopt en hoe omzichtig gij grijpt, gij zult haar niet inhalen of vatten. En eindelijk merkt gij dat gij u-zelfen zoekt. Wees niet dwaas en vergeet die kabouterpraat! Ik zal u honderd mooiere geschiedenissen vertellen. Ga mede! Wij zullen naar den rand van 't bosch gaan en zien hoe onze goede Vader de witte wollen dauwdekens van de slapende weilanden licht. Ga mede!”

Johannes ging, doch Windekind's woorden begreep hij niet en zijn raad volgde hij niet. En terwijl hij den schitterenden herfstmorgen zag rijzen, mijmerde hij over het boekje, waarin stond, waarom alles is zooals het is, en herhaalde zachtjes bij zichzelf: „Wistik!”

FRED. VAN EEDEN.

Uit: „De Kleine Johannes”. Mouton & Co. 's-Gravenhage.

DE KABOUTERS.

't Lag 'ne man te slapen,
't hoofd op zijnen vracht,
't midden van een kerkhof
binst' 'nen zomernacht;
door de donkere tronken
't lijzig windje zong,
en op de oude kerke
d'heldere mane schong.

Twaalve sloeg de klokke,
't ronkte en 't zong in 't rond,
en een aardig dingen
sprong van uit den grond.
Licht gelijk een pluimken,
rood van top tot teen,
't wipte als op een vere
't danste op zijn een been.

Nog een, nog een, 't krielt er,
lijk een mierenest,
wippende op de graven,
springende om ter best;
't oud portaal gaat open,
licht stroomt uit de kerk,
de orgel speelt, ze dansen
houp! van zerk op zerk.

Duizelig wendt de walze,
wervelend woedt de drom;
en de slaper zag ze
dringend winken: kom!
Maar daar kraait een hane:
't dwerlend heir verdwijnt,
en ter Oosterkimme
't morgenrood verschijnt.

ALBRECHT RODENBACH.

Uit: „Gedichten”. L. J. Veen, A'dam.

UIT DE EERSTE OORLOGSDAGEN.

Melsen, de boer van het Pelgrimshoefken, weigerde hardnekkig aan den oorlog te gelooven.

Al de verontrustende geruchten, die de ronde deden, hield hij voor ijdele praatjes. Het ware toch al te dwaas, oordeelde hij, dat er in zijn land zou gevochten worden voor een moord, gepleegd ginder heel ver, op een vorst, die geen mensch hier kende. Dat wilde er bij hem niet in.

— Er is geen oorlog en er komt er geen! hield hij vol met de klem der overtuiging.

Toen de mobilisatie begon en zijn knecht, Ward, naar de legerreserve moest, begon hij zich te ergeren. Nu gingen ze wel wat te ver, die hooge militaire bazen, met hun oorlogsspelletje, dat hij voor louter geldverkwisting en ijdel gebaren bleef aanzien. Daar zat hij nu te schilderen, alleen met de meid Cilia, en de oogst stond te rijpen op den akker!

Een anderen morgen kwamen ze zoowaar ook het mooiste van zijn paarden weghalen. Hoe heftig Melsen zich daartegen verzette, hoe listig hij voorwendde, dat zijn beesten allerlei gebreken hadden, niets kon helpen. Toen het paard van de hoeve weggeleid werd, voelde hij even zijn oogen vochtig worden, maar die vluchtige weekheid verborg hij achter nijdig bittere uitvallen.

— Om de menschen te kwellen en te sarren, daarvoor alleen zijn ze goed, die vergulde sabelsleepers, schold hij. Er komt geen oorlog! Geloof wat ik u zeg . . .

Toen werd hem namens den kommandant van het nabij liggende fort aangezegd, dat al het houtgewas rond het hoefken moest omgehakt worden. Noch de dichte, welgeschoren hagen, noch de hazelaren, waaronder het water der grachten koel en klaar lag te blikkeren, noch de vruchtboomen vol gouden en blozende zomerweelde, niets mocht gespaard blijven. Ditmaal sprak Melsen zóó ruw zijn verontwaardiging uit, dat hij met straf voor smaad tegen de overheid werd bedreigd. Hij zweeg toen, maar met een stille razernij verwenschte hij inwendig al dat nuttelooze soldatengedoe.

Hij kon het niet aanzien hoe die boomen, die vrienden, waaraan hij jaren lang zijn beste zorgen had besteed, nu door schennende handen meedoogenloos geveld werden. Zoolang de verwoesting duurde liep hij sprakeloos en norsch rond, ver weg van

het erf, waar hij het hakken en zagen der soldaten niet meer hoorde. En toen hij met het vallen van den avond terugkeerde op de kale, triestige vlakke, waar gisteren nog het dichte loover ruischte en geurde, toen wist hij niet of hij weenen of vloeken zou.

— En dat alles om niets, om niets! Om de grillen van die dollemannen! Hij wilde niet meer, dat hem nog een woord over den oorlog gesproken werd.

Belleken, zijn bleeiende, blonde dochterken, mocht hem 's Zondags uit de gazet geen enkele tijding van het slagveld meer voorlezen. Hij had nu meer dan genoeg van al die voddige vertelselkens. In de herberg kon hij het niet meer uithouden. De meester en de secretaris wisten over anders niet meer te praten dan over dien verren, onwaarschijnlijken oorlog. Telkens als hij er kwam, brachten zij hem met hun vreeselijke verhalen uit zijn humeur en mopperend ging hij dan heel vroeg naar huis.

— Met dien stommen „oorlog” kan een mensch op zijn gemak geen partijtje kaart meer spelen.

— Hij wil zijn eigen schrik wegpraten! schertsten dan de boeren.

— Schrik! Ik heb geen schrik voor dingen die niet bestaan . . .

Maar het gevaar naderde. Daar begonnen op de baan vluchtelingen voorbij te trekken met karren vol huisraad, dat zij zochten te redden. Ze wisten allen gruwelijke geschiedenissen. Melsen zelf hoorde van een vluchtenden boer uit Meissen hoe den „Duitsch” ginder te keer ging. De burgemeester, de pastoor, de notaris en de mulder waren gekneveld weggeleid, God weet waarheen. De zoon van den mulder was gefusiljeerd en een heele wijk van het dorp in brand gestoken. Dan waren ze allemaal gevluht, mannen, vrouwen en kinderen met paarden en vee en al wat ze konden meesjouwen. 't Was als een stormwind, die ze voortzweeptte in een angstige jacht naar om het even welk oord, waar ze rust en veiligheid hoopten te vinden.

Melsen begon te wankelen in zijn ongeloof maar wilde daar toch niets van laten blijken. Al die vluchtelingen overdreven, beweerde hij, de schrik deed hen dingen zien, die maar in hun verbeelding bestonden.

— Als ik het zelf zie, zal ik het gelooven! herhaalde hij bij elke nieuwe geschiedenis, die hem verteld werd.

— — — — —
Het bochtige revierken lag in de zon te blikkerblinken. Het ruige koren wiegde manshoog langs de wegen. De hopperanken

schudden hun bellen in 't suizelende windje. Het haantje blonk als een ster boven op de kerk. — En 's Zondags als de klokken bimbanden over de velden, waar de zonnekrekels hun rinkelbelletje lieten schallen, als vage orgeltonen uit de kerk naar buiten goldfen, dan scheen hier over huis en akker weder onverstoorbare vrede te hangen.

En juist toen was het, dat het geweld hier begon.

Even na de hoogmis waren eenige Belgische karabiniers op hun fiets door het dorp gereden. Zij hadden zich aan weerskanten van den hollen weg, dicht bij Melsen's boerderij, achter enkele overgebleven, schrale struiken op de hooge helling verstopt. Aan de boeren hadden zij den raad gegeven naar huis te gaan want er zou geschoten worden. Er waren uhlanen in aantocht.

Belleken had dat gehoord. Ze waren dus in de buurt, die gevreesden, die overal verschrikking verspreidden. En zij gevoelde niet den minsten angst. Wat zouden ze háár ook doen? Een onbedwingbaar verlangen om ze te zien groeide in haar. De nieuwsgierigheid blonk in haar klare oogen en met de handjes haar lange blonde lokken vasthoudend opdat ze voor haar snoetje niet heen en weer bengelen zouden, liep ze schuilen achter een eenzamen hagedoorn, die nog langs de sloot van hun erf stond. Ze wilde maar even kijken. De blaadjes, nog nat van dauw, labberden in het speelsche windje. Ze kittelden Belleken op de wangen en in den hals, maar ze voelde 't niet. Ze stond gespannen, met wijd-open oogen te staren op de glooiing van den weg, ginder voorbij de fietsers, die ze zag liggen met hun geelgroene mutskens en hun geweer dat even opglom in den zonneglans.

Daar kwam een ruiter boven op de glooiing andraven. Was dat een uhlaan? Hij scheen reuzengroot op zijn paard tegen den helblauwen hemel. Hij droeg een ronden hoed met een vierkanten vlak van boven, net als een Belgisch-lansier, en in zijn hand hield hij een speer met een wit-zwart vlaggetje, dat wapperde in de bries. Onmiddellijk verscheen er een tweede, een derde... even groot op de hoogte tegen den hemel. Belleken telde er zeven. Ze draafden in een wiegenden galop den mullen aardeweg af en zagen er in 't geheel niet vreeselijk uit. Belleken ware ze wel te ontmoet gegaan.

Opeens zag het meisje achter de struiken bij de fietsers een vlam opslaan en onmiddellijk daarop knalde een korte slag. Belleken schrok even, maar niet zoo erg. De ruiters op de

baan grepen ook ijlings naar het geweer en schoten op hun beurt.

Nu knetterde het eene schot na het andere los als een kletterend geratel. 't Leek wel een spel.

Eensklaps voelde Belleken een hevigen schok in de borst. Ze viel achterover, haar oogen braken en de rozeglans van haar wangen verzwond. Haar mondeken stond open als om te roepen, maar geen klank kwam er uit. Een verdwaalde kogel had haar gedood. Belleken lag als een mooi wassen beeldken naast den hagedoorn tusschen de hooge madelieven en pluizige grasbloemen.

Het klabetteren der gewerschoten op de baan duurde nog een poos voort, maar toen maakten de Duitsche ruiters rechtsomkeer en reden met groote haast weg. De karabiniers verlieten hun schuilplaats en vuurden de vluchtenden nog eenige stonden achterna. Dan sprongen zij op hun fietsen en door het dorp keerden ze van waar ze gekomen waren, met luider stemme zingende van den Vlaamschen leeuw: Zij zullen hem niet temmen, zoolang de leeuw kan klauwen, zoolang hij tanden heeft...

De enkele boeren, die buiten kwamen, juichten de fietsers toe: — Bravo jongens! Goed gewerkt!

En Melsen orakelde in een groepje:

— Heb ik het niet gezegd? De oorlog is hier nog niet!

Kort daarop ontdekte hij hoe hard de oorlog hem al getroffen had. Het rundvleesch dampte op de tafel en Cilia werd lastig omdat er nog niemand binnen was voor het maal.

— Ze denken noch om eten of drinken met dien oorlog!

Ze ging Melsen op straat met gebaren beduiden, dat ze wachtte, en de koejongen had ze in de „lochting" gezonden om Belleken te halen. Hij vond het meisje niet. Hij luifelde zijn oogen met zijn ruwe handpalm en tuurde in alle richtingen over de vlakke, die trilde in het schelle licht van de noenzonne.

Ginder bij dien doornstruik? Was Belleken daar in slaap gevallen? De koewachter liep er heen. Cilia en Melsen waren op den dorpel gekomen en keken hem na. Daar slaakte de jongen een gil en begon als een waanzinnige met zijn armen te zwaaien. Een plotse angst overviel Melsen. In eens had hij de intuïtie van het vreeselijke gebeurde.

— God! mijn Belleken! kreet hij, ijld hijgend met den harte-klop in de keel naar den koeier; zonk neer in het gras naast zijn aangebeden, doode kind en nam het teeder in zijn stoere armen. Hij kon geen woord uitbrengen, elke klank stokte in zijn

keel, maar de verkrimpde plooien van zijn aangezicht getuigden smartelijk van hetgeen in hem aan 't breken was.

— Jezus, Maria! Wat is 't zonde, wat is 't zonde van Belleken! mocht de koeier jammeren; Cilia mocht een misbaar maken om een steen te vermurwen, Melsen sprak niet meer. 't Was alsof een ontzettende verschrikking rondom hem spookte. Nu stond de oorlog wel degelijk voor hem, grijnzend en sarrend, weg-maaiend met één slag wat hem het liefste en waardste was op aarde. Nu moest hij er wel aan gelooven!

MAURITS SABBE.

Uit: „In 't gedrang”. C. A. J. v. Dishoeck, Bussum.

BIJ HET VIERWOUDESTEDENMEER.

Rustig gezeten op eene bank aan den oever van het Vierwoudstedenmeer, waar de kuurgasten spelevaren en drentelen in het warme licht der zon, waar bijwijlen de weelderigste toiletten u voorbijruischen. — herinner ik mij de reis, die ik gisteren van Zürich naar Brunnen over de St. Gothard-baan gemaakt heb en den morgen van dezen stralenden dag, met eene wandeling van hier naar Flüelen en een boottocht terug . . . En een schooner reis ooit gemaakt te hebben herinner ik mij niet . . .

In uw enthousiasme zoudt ge verder willen gaan en schrijven: neen, schooner dan hier kan de wereld niet wezen, want wat ge nu hebt gezien, overtreft uwe meest fantastische verbeeldingen.

Geheel den indruk geven, dien ge hier ontvangt, kunnen plaatjes niet, en schilderijen niet en gedichten niet en reisbeschrijvingen niet.

Reisbeschrijvingen . . .

Zie, ik ben hierheen gegaan, zeker om zelf te genieten, maar toch niet minder om u iets, zooveel mogelijk durf ik zeggen, van dat genot over te brengen. Ja zelfs, ik wilde dat doen, zooals men een gast onthaalt met wijn; zelf desnoods den kurksmaak proeven in het glas, maar den gast doen genieten van het koele, klare sap der druiven.

En nu ik mijn wijn bereiden wil en u voorzetten, na zelf de zuiverste teug te hebben geproefd, nu vrees ik dat de uwe verschaald zal wezen en al te zeer versneden . . . Maar toch . . .

proef, proef, — indien het niet anders kan, dan maar; proef wat het gewéést is . . .

Wat het geweest is . . .

Het begon al bij Zürich . . .

Eerst een tocht langs den Züricher See. Een middag vol gouden gloed. Vol weërschittering van wat er aan licht en blauw aan den hemel hangt. Langs Zug en Goldau. Tunnels in en uit. De trein kruipend tegen den berg, tegen de rotslagen, — als een mier in een woud van pijnboomen. Omhoog, omhoog. En zuiverend zoekt langs de ruiten en door den wagen de lucht der bergen, de droge en versterkende, de malsche en smakelijke berglucht. Maar de lucht is niet het eenige, de reuk heeft slechts een deel der heerlijkheid voor zich op te vorderen, het oog bijna alles.

De panorama's in het Rijnland zijn heerlijk, zijn liefelijk, die van hier zijn majestueus, geweldig. Geweldig is het ware woord. Terwijl ge daar rijdt over de uitgekapte baan, ziet ge aan de eene zijde met krachtige klimming een berg hangen boven uw hoofd, aan de andere zijde ziet ge diep neer in een afgrond, eindigend in een breeden, blauwen waterspiegel. En deze weerkaatst wederom de schoonheid der bergen in zijn kristalhelder nat, zoodat ge waarlijk niet zoudt kunnen zeggen, welke zijde het fraaist en het boeiendst is. Rotsen volgen op wouden, weiden op kale gronden, met een afwisseling, die u verbaasd vragen doet, hoe zóó dit land is gevormd. Op de eene plaats zijn de rotslagen als kranten over elkaar gevouwen, op andere loopen zij in lange strepen omhoog en eindigen zij eerst aan de toppen . . .

Brunnen . . .

Het gaat tegen den avond. Reeds is de zon gedaald achter de bergen en zijn alleen nog de meest met sneeuw bekroonde toppen verlicht door een rooden schijn . . . Hoe lokt het feest der natuur ons tot wandelen!

Eerst langs het meer, waar nu de nevelen zweven, en de electrische verlichting der hotels nauwelijks zichtbaar zijn. Er is maar weinig te zien, want de huurgasten blijven als het een frissche avond is, meestal binnen.

Een lief gezelschap trof ik in een der echt-Zwitsersche, lage bierhuizen, die hier al even vele als in Duitschland zijn. Eenige Duitschers, van wie er een vloeiend Nederlandsch sprak, wat Franschen, Russen, Engelschen en eenige Hollanders.

De internationale verbroedering . . .

Wij waren nog geen vijf minuten bij elkaar of we werden uitgenoodigd om mee te zingen. Allerhande vaderlandsche liederen galmden wij uit, ook het Wilhelmus — en de hoofdman van onze samenkomst, een Belg, werd door ons tot eerekapelmeester benoemd. Waarop hij zeer goed Valerius' dankgebed inzette.

Tegen middernacht nog een koele wandeling door het dorp. Geen sterretje te onderscheiden, geen manelicht . . . Ver-af klotst het meer tegen de rotsen . . .

Het klotst . . . slaap zacht . . .

Wanneer de morgen groeit over de bergen, en het licht nêerrolt als een gordijn van zilver en van goud over de dennewouden en de roodbedaakte huizen, als een doorzichtig gordijn — dan haast u om te gaan drinken van de zuivere lucht, van de zoete geuren, daarginds boven . . .

Gij volgt de Axenstrasse.

Langs de hotelpaleizen omhoog over een prachtigen weg, rijk-beschaduwd. In de diepte ziet ge Brunnen liggen en het meer, dat matgroene zijde lijkt met gouden weerschijn en voortschui-vende booten.

Aan alle zijden ziet ge nu de bergen u omsluiten. Hier stijgt een rots met kale wanden, tot de wolken, ginds slingert het groen zich als klimop naar de bergtoppen, waarvan vele schitterende sneeuwkransen dragen.

Over sommige koppen blijft den ganschen morgen een zware nevelkuif liggen, die niet wijkt voor de felle schijnsels der zon. Harder wordt de weg, die u voert langs de zware ketens der Alpen. Liederer klinken alom, zoowel van de vreemdelingen als van de landbewoners, die met snelle melodieuze dalingen en stijgingen der stem een reeks klanken werpen door de dalen en langs de bergflanken.

De treinen der St. Gothardbaan hollen met de kolossale machines tunnel in, tunnel uit u voorbij, dan weer boven, dan weer naast, dan weer beneden u. En de reizigers, die voor de vensters staan, wuiven u toe, als vrienden en bekenden . . . De zonnige kant van het cosmopolitisme.

Koesterend stooft een enkel oogenblik de warmte uw gezicht, een minuut later knoopt ge uw jas toe, omdat het zoo frisch is. Uw ongen higen en zuigen de waarlijk-smakelijke luchtstroomen in . . .

Bij de Tellsplatte treft gij een menigte menschen, die allen een soort bedevaart maken. Als sieraad voor uw hoed koopt ge, evenals zij, een bosje edelweisz, om zoo te wandelen, naar het heiligdom der kantons Uri, Schwyz en Unterwalden, de Telskapelle. Dat is me een wegje! Zig-zag naar beneden over de uitgelopen en brokkelende rotsgronden, soms met een twintig, dertig man tegelijk, langzaam en heel voorzichtig dalend . . . En bij de kapel een volk, alsof gij er de halve wereld voor niets kunt krijgen.

Overschaduwd door hooge boomen, vlak bij het meer, ligt de Telskapelle, die hier in 1388 moet zijn gebouwd ter herinnering aan Wilhelm Tell's heldendaad: toen hij tijdens den storm uit de boot van den landvoogd Geszler aan land sprong;

So bin ich hier, gerettet aus des Sturms

Gewalt und aus der schlimmeren der Menschen!

In 1883 is de kapel vernieuwd en versierd met vier fresco's van E. Stückelberg, voorstellende: Tell's sprong aan land, het wegschieten van den appel van zijns zoontjes hoofd, den moord van Geszler en den eed op den Rütli.

Een klein altaartje met kruis en waskaarsen staat midden in de kapel.

Van de Telskapelle omhoog met tamelijk-lastige klauteringen en dan weder naar Flüelen. Het is nu alles rots waarlangs gij loopt. Een lange tunnel, uitgehouwen in den bergwand, op sommige plaatsen druipend van nat, hier en daar als van een balcon uitzicht biedend over de wonderbare pracht der landen . . . Plot-seling hoort gij een klaterend geluid, een geweldig gebruis; een paar honderd meter boven u spuit een stroom water uit de grijze bazaltwanden, neder over de rotsen en kiezelsteen, voortschie-tend als rappe eekhoentjes.

Ginds waar de sneeuw schittert in het zonlicht, rekt zich de Urirotstöck bijna 3000 meter hoog in de wolken, die hem omkransen. En de gletschers lichten roomblyk over de groene wouden.

Want, koel als hij is, heeft deze zomer nog niet gedaan wat andere plegen te doen: de sneeuw weg te smelten van de lagere gedeelten der alpen aan het Vierwoudstedenmeer.

Schilderachtig, zeker, is zoo'n heldere, zilverwitte sneeuwlaag bij de goudblauwe lucht. Vooral wanneer ge van Flüelen uit over het Vierwoudstedenmeer terug gaat met de groote raderboot naar Brunnen. Dat geeft een wisseling van vergezichten, iedere seconde, waar gij u ook wendt, en wat ge zoo juist uit de hoogte hebt

gezien, bekijkt ge nu van nabij, terwijl gij stuk voor stuk op een kaart de bergtoppen met naam en hoogte aanwijzen kunt.

Altijd vol zijn de stoomers geladen met menschen van plezier en wij troffen het wel bijzonder, dat een heele school Zwitsersche kinderen, zwaaiend met vlagjes en zingend, ons gezelschap hield. . . .

Stil gaat de middag voorbij, nu eens in zachte rust die u voelbaar wèl doet. De zon bruint uw bleeke stadsgezicht, het water helpt de zon met fellen weerschijn. Op een gemakkelijke bank ligt ge te turen naar het kleurenspeel van water, wolken, bergen en toiletten.

De wandelparade is in vollen gang; de nationaliteiten verliezen zich in een onderlinge zachte rust. . . .

De avond. . . .

Nu wordt het anders, heel anders. Een avond van teederen verkwijnenden gloed, die telkens hooger en telkens rooder de kammen der bergen in brand zet. Geen windje suist door de lucht, geen wolkje zeilt langs den hemelkoepel.

Een wandeling over de groote kade, een wandeling langs de stille zijde van het meer. Het meer, dat thans weer, als 's morgens verkleurt en een diep-groene tint laat trekken door zijne wateren, in de verte verloopend tot teerzwart.

De groote hotels in de hoogte, met hun kwistige illuminatie van kamers en zalen, spelden goudflikkerende brochés tegen het donkere, stemmige avondkleed der Alpen.

En in den ver-strekkenden koepel des hemels hangen als miljoenen Godslampen, helder en hoog, de pralende sterren.

Het is bijna nacht. Een nacht van rust en schoonheid, weërgaloos.

VINCENT CLEERDIN.

Uit: „Dagen van Reisgenot.” G. Mosmans Zn., 's Bosch.

GRAFSCHRIFTEN.

Op Karel I.

Daar men mij van mijn hoofd heeft ontbloot,
Zoo vind ik mijn kist toch wel wat al te groot.

Op N. N.

Dat heertjen dat hier leit,
Dat is zijn leven kwijt.

Op jeugdig Fluter.
In dit kleine kistjen,
Leit een jong fluitistjen.

Op Aanspreker.

Deze Bidder had veel verstand van zijn zaken,
Maar zijn eigen dood heeft hij toch niet bekend kunnen maken.

Op Klëeremaker.

Hier ligt een klëeremaker met kastanjebruin haar in de kist.
Dat zou je niet makkelijk raaien als je 't niet wist.

Op Wekker.

Hoe langer hoe gekker!
Hier slaapt Jan de wekker.

Op Matroos.

Ik lig hier als een varken in mijn kist, potverblommen!
Ik heb al veel beleefd, maar zoo iets is mij nog nooit overkomen.

Op naartige Juffer.

Men kan alle dingen zoo maar van te voren niet weten,
Anders had ik nou in mijn eenzaamheid mijn breiwerk niet vergeten.

Op Eenoog.

Gij hebt minder van mij gezien dan ik van U.
O wandelaar vat gij dit nu?

Op Stomme.

Ik heb nimmer den gulden regel gebroken:
„'t Is beter gezwegen dan onwaarheid gesproken.”

Op iemand Beleefd.

UEd. hebt u moei geloopen, wandelaar, en ik heb mij moei gelegen.
Zullen we malkaer eens aflossen, of hebt UEd. er ook iets tegen?

Op iemand Ontevreden.

Zeg, wandelaar, zeg,
Je moet niet denken, dat ik voor mijn plezier hier leg.

Ik of Gij?

Zoo gij, als ik moet, hier moest blijven,
 Gij zoudt mijn grafschrift thans niet schrijven.
 Was ik, als gij zijt, hier gebleven.
 Ik had uw grafschrift niet geschreven.

Uit: „Gedichten”. Gebr. Kraay, Amsterdam. De Schoolmeester.
 (GERRIT VAN DER LINDE.)

DE HOND.

Een hond is vermaard
 Om zijn gezelligen aard
 En 't kwispelen van zijn staart.
 Zijn neus, doorgaans rond,
 Staat gewoonlijk in 't front,
 En zoo lang die maar nat en frisch is,
 Is 't een bewijs dat meneer zoo gezond als een visch is.

Een hond is iemand, die van zijn baas bijzonder veel houdt,
 Dien hij, om zoo te spreken, als zijn derden vader beschouwt,
 En die hem dikwijls een heele boerewoning toevertrouwt,
 Waar hij door zijn blaffen bedelaars en dieven vandaan weet te jagen,
 En den post van portier waarneemt zonder er ooit geld voor te vragen.

Als een haas niet op zijn tellen past,
 Wordt hij dikwijls door een hond verrast;
 Doch een hond loopt er ook wel tegen aan,
 Als men hem in de hondsdagen uit laat gaan.

Menig een blinde hond,
 Is verdronken, omdat hij geen zwemmen verstond;
 Doch zoodra zij dit verstaan,
 Kan men ze gerust uit baaien laten gaan.

Honden zijn dol op kalfslever en beenen;
 Doch, volgens Esopus, loopt er zoo dikwijls een derde meê henen.
 Ook nuttigt een hond met plezier water en droog brood!
 Doch een pak slaag, daar heeft hij een broêr aan dood.
 Het opzetten is ook iets, daar hij niets om geeft,
 Als het maar niet begonnen wordt, terwijl hij nog leeft.

Ook blaffen honden niet langer, als ze eenmaal dood zijn;
 Anders zou het leven op een hondenkerkhof te groot zijn.

Uit: „Gedichten”. Gebr. Kraay, Amsterdam. De Schoolmeester.
 (GERRIT VAN DER LINDE.)

DE AAP.

Een aap,
 Schoon kleiner dan een schaap,
 Is echter een veel verstandiger knaap,
 En zou zich zoo gemakkelijk niet laten scheren,
 Als een schaap doet, in zijn wollen kleeren.

Een aap is zeer amusant,
 Vooral in zijn geboorteland,
 En heeft in zijn jeugd veel grappiger manieren
 Dan de meeste jongelui onder de dieren.
 Het klimmen en klauteren doet hij net zoo vlug als een kat,
 En hij rijdt te paard op een hond, als iemand die er les in heeft gehad.
 Van amandelen houdt hij veel en van nooten,
 En wat een ander met zijn handen zou doen, doet hij met zijn pooten.

Daar is altijd groot dispuut geweest
 Of een aap eigenlijk een mensch is of een beest;
 En dat verwondert ons ook niet,
 Daar men zooveel apen onder de menschen ziet.

Uit: „Gedichten”. Gebr. Kraay, Amsterdam. De Schoolmeester.
 (GERRIT VAN DER LINDE.)

DE WEIFELENDE EZEL.

't Was op een zonnigen zomerdag,
 Dat tusschen twee schelven hooi
 Een ezal vlak in 't midden lag;
 Wat lag er die ezal mooi!
 Eerst keek hij rechts, toen keek hij links,
 En scheen maar niet te weten

— Zoo geurig toch was elke schelf —
 Van welke hij zou vreten.
 Tot hij ten leste droef genoeg,
 Met wijden mond aan 't balken sloeg:
 „Hi ha! hi ha! hi ha!”
 En toch lag hij zoo mooi
 Tusschen twee schelven hooi,

Hij stak er beide zijne ooren omhoog
 En keek er al heen en weer;
 Aan weerszij blonk hem het voer in 't oog,
 En streelde de reuk hem zoo zeer.
 Och, keus geeft angst, en hij begon
 Te trillen als een wezel
 En toonde zich in allen deel
 Een dwazen, dommen ezal;
 En onophoudelijk ging hij voort
 Te steunen met een droef akkoord:
 „Hi ha! hi ha! hi ha!”
 En toch lag hij zoo mooi
 Tusschen twee schelven hooi.

Hoe jammer, dat hij dus tot zijn schā
 Het uurtje voorbij liet gaan!
 Die dwaasheid kwam ook — 't bleek weldra —
 Ons ezeltje duur te staan.
 Of was het niet dwaas en ezeldom,
 Dat hij bleef honger lijden,
 Wijn hij niet wist, aan welke zij
 Hij 't eerst zijn keus zou wijden?
 Totdat ten leste, Jaap, de boer,
 Van ver vernam zijn luid rumoer.
 „Hi ha! hi ha! hi ha!”
 En er heen reed heel mooi
 Om de schelven met hooi.

Ons Jaapje bedacht zich waarlijk niet,
 Maar laadde 't hooi op zijn kar.
 Weg reed hij, — en langoor bleef in 't verdriet,
 En dacht: „wat was ik een nar!”

„'k Zal voortaan, wat ook gebeur',
 „Mij zelf dus noodloos plagen,
 „Noch midden in den overvloed
 „Gebrek en armoë dragen.”
 Toen stond hij op en liep van daar,
 Al zuchtend met een luid misbaar:
 „Hi ha! hi ha! hi ha!”
 „En ik lag er zoo mooi
 „Tusschen twee schelven hooi.”

J. VAN LENNEP.

HOE PETER DACHT.

Peter Leenemans, de postbode, stapte hard op den hard bevroren weg. Wild warrelde de sneeuw dooreen en joeg hem in 't gezicht en plakte tegen zijn cape en bleef liggen op zijn pet. 't Was avond, en hij kon niets zien dan het witte gedwarrel en vaag de strepen van de boomen op den witten grond. Maar Peter was nu eenmaal postbode en moëster door, daar hielp niets aan. Bovendien was 't morgen Kerstdag en dan was er geen bestelling.

Verdorie, je werdt heelemaal blind! Anders wel een mooi gezicht! 't Lichtje dat hij op zijn borst droeg, vergulde de vlokken die nu op hem aanvlogen of 't gouden vlinders waren. Peter's brievenstasch onder de cape was leeg geworden; er zat nog maar één brief in en voor dien éénen brief moest hij nu nog dat heele eind loopen! En dat op zoo'n avond!

Zoo dacht Peter, mopperiger nog dan anders. Hij verlangde naar huis. Niet dat 't daar nou zoo prettig was, dat niet! Hij woonde maar alleen en had maar één plezier, dat was: 's avonds een paar groote glazen cognac met veel suiker en erg heet water. En dan de krant nog eens inkijken om wat van den oorlog te weten te komen, en dan maar lekker bakken bij de kachel.

Peter Leenemans was een koude, egoïste oude man geworden zoo door den tijd. Om anderen bekommerde hij zich niet méér dan zijn plicht hem voorschreef. Hij potte zijn centjes netjes op, en bestond alleen voor zichzelf. Hij wist, dat hij een koude, egoïste oude man was en hij wou zoo zijn. Zóó hadt je 't minste hartzeer op de wereld.

Nu was hij bij de deur en klopte. Wat uitroepen klonken dooreen.

— Ja, doe maar open! Ik ben 't! Een brief van Prinsen, knorrigde hij. Waarom deden ze ook niet direct de deur los?

Een verheugde, maar onverstaanbare kreet antwoordde. Snel werd 't slot omgedraaid, de deur opengedaan. Met één blik overzag Peter de kamer, terwijl hij vrouw Prinsen den brief gaf. Hij zag de vier kinders om de potkachel zitten, de gezichtjes allen naar hem heen. Hij zag het verheugde gezicht van vrouw Prinsen, die den brief aan alle kanten bekeek. Toen hoorde hij een beetje teleurgesteld:

— Zit er geen geld in?

— Geld? Nee, — knorrigde Peter. — Dan moest-ie aange-teekend zijn.

— Hij zou me geld sturen vandaag, flauwde vrouw Prinsen.

— 'k Heb niks als dit, kwam Peter kortaf. — Goeien avond saam! —

Flauw gaf vrouw Prinsen hem zijn groet terug. De kinders vroegen haar iets, met korte zinnestjes, die Peter niet verstond. De moeder antwoordde, stroef, met benepen stem. Peter hoorde niet wat ze zei en hij deed er ook geen moeite voor. 't Ging hem niks aan, verdorie!

— Dan gaan we maar weer zingen, zei 't oudste meisje: een blond krulkopje met al te verstandige oogen.

Dit laatste zag Peter nog even, toen draaide hij zich om. De deur viel achter hem dicht. Weer begonnen de kinderen te zingen. Mooi leerden ze dat toch zoo op school! 't Leek wel een Kerstversje! 't Leek wel iets uit den Bijbel! De kinders zongen allemaal. Hoor, wat een pieperig stemmetje, dat ééne kleine . . .

Ziezoo; nou flink doorstappen en dan lekker naar huis. Kerstmis viel juist op een Zondag. Peter had net zijn centen gebeurd en dat op zichzelf was al iets plezierigs. Hij droeg ze altijd een poosje bij zich, dat voelde zoo prettig, als je geld bij je had!

Verdorie! daar stapte hij bijna in de sloot! Dat was óók wat geweest! Nou, nou vlug naar huis. Hoe wit en stil lag alles toch . . . Hoe wit en stil was alles, behalve de hemel en de sterren . . .

Peter stapte weer. De kinderstemmen klonken hem achterna. Toch beroerd, als je nou op zoo'n avond op wacht moest staan in de kou, terwijl je vrouw en kinders thuis . . .

Verdorie! daar hadt je 't weer! Waarom moest die Prinsen nou juist op wacht staan? Peter leek wel mal van avond! En al stond prinsen op wacht, wat ging dat Peter aan? D'r stonden er zooveel op wacht! Over de heele wereld heen, stonden ze op wacht! En 'n ieder moest maar voor z'n eigen zorgen!

Peter stapte. Leeg was zijn tasch, en zijn lantaarn wierp warme, gouden glansen op de sneeuw, die schitterde, hard als geslepen steentjes. 'n Mooie Kerstmis zou 't morgen zijn; en dat was toch altijd plezierig: 'n mooie Kerstmis.

Hoor! je kon de kinderen nóg hooren. „Dan gaan we maar weer zingen,” had 't oudste meisje gezegd. Wat bedoelde ze daarmee? Was dat omdat er geen geld was gekomen? Wou ze daarmee d'r eigen zoet houden?

Malligheid! Wat ging dat Peter aan! Was 't zijn vrouw? Waren 't zijn kinders? Ieder voor zich, en Onze-lieve-Heer voor ons allen! Onze-lieve-Heer . . . Peter stapte langzamer. Een oude gedachte streek door zijn hoofd: zacht, wónderzacht . . . 't Was morgen Kerstmis . . . Hoe wit en stil was de wereld . . . en boven die sterren . . . Wát wilden die toch? . . . Hoor, je kon de kinders nóg hooren . . .

Peter stond stil. „Dan gaan we maar weer zingen,” had 't oudste meisje gezegd. Er zou . . . er zou bij Prinsen toch geen gebrek zijn? Toch beroerd, als je nou op schildwacht moest staan, en je wist dat er bij je thuis misschien . . . Och kom! Malligheid! Dat geld zou wel komen! De Kerstdagen was er geen postbestelling; maar de dag daarop zou 't wel komen.

Hoor: ze zongen nog! En de sterren, die deden óók iets: die dróngen als duizend oogen in Peters oogen . . . 'k Ben gek, vanavond, dacht Peter, en begon sneller te loopen. Wat gaat die heele boel mij aan? Laat 'n ieder voor z'n eigen zorgen!

Maar weer stond hij stil. Ja: als ik het doe, dan moet ik het nou dadelijk doen, dacht hij, ineens wetende wát hij moest doen. Want 't is toch maar beroerd, zie je! Die twee Kerstdagen zitten ze dan toch maar te wachten. En als je daar nou op schildwacht moet staan, en . . .

Peter stapte; maar hij stapte nu terug naar 't huisje van Prinsen. Dat waren niet *zijn* beenen, die daar nu stapten, dat waren stappen die hij niet kende: stappen in den dienst van een ander . . . Snel was hij bij de deur.

Ze zongen nog, de kinders . . .

— Hei daar, doe open vrouw Prinsen! Ik heb 't geld tòch! zei Peter met een stem die niet van *hem* was....

De deur schoot los.

— Ik heb 't geld tòch! Verdorie! Het was uit den brief gevallen. Hoe kan je man ook zoo stom zijn 't er zóó maar in te stoppen!

Peter probeerde heel knorrig te praten. Een oude, koude, brommerige man was-ie! Maar het was toch niet *zijn* stem....

Vrouw Prinsen stond met den mond los te zien hoe Peter tien gulden op tafel telde. Hij deed dit voor zichzelf héél vreemd: met een hand die niet *zijn* hand was....

— Tien gulden? Maar.... stamelde vrouw Prinsen.

De kinders kwamen om de tafel, staarden naar Peter op.

— Ja. Verder weet ik óók niet! zei Peter, met een lach in zijn oogen, die niet van *hem* was. — Maar zeg jij nou maar eens tegen Prinsen, dat-ie niet meer zoo stom is! 'k Had 't geld best kenne' verlieze'!

— Moeder, nou gaan ik nog naar dorp, kwam snel het oudste meisje.

Wel zeker, nou zal ik zeker nog moeten vragen of ze met me mee loopt, dacht Peter.... en bang voor zichzelf, draaide hij zich snel om, en liep hard heen.

Hij was nu eenmaal niet wijs vanavond.

Met stappen die wèl *zijn eigen* waren en toch heel anders klonken dan daarnet, legde Peter Leenemans den weg naar dorp af.

MARIE METZ—KONING.

„Het Wonder.” L. J. Veen, A'dam.

LES.

Wilt ghy bemint en eerlick leven?
 Ick wil u des een regel geven;
 Vier dingen dient ghy wel te weten:
 Geleden onrecht haest vergeten,
 Ontfangen weldaet lang gedenken,
 Geen mensch door achterklap te krencken,
 En hebt ghy lust uw leet te wreken,
 Soo gaet en betert u gebreken;
 Want een die betert sijnen staet
 Doet leet den genen die hem haet.

JACOB CATS.

HOE REINOUT VAN MONTALBAEN ZIJN ROS BEYAERT TERUG KREEG.

Reinout, de jongste der vier Heemskinderen, heeft koning Karel's zoon, Lodewijk, 't hoofd afgeslagen en wordt met zijn broeders hierom achtervolgd. Deze geraken ten slotte in koning Karel's macht en Reinout trekt moedig op zijn ros Beyaert naar Parijs om hen te verlossen en tevens door een bode de genade van den koning voor zichzelf af te smeeken.

Terwijl hij onderweg rust, ontloopt hem Beyaert die, door Karel's knechten wordt gevangen en naar 't paleis gevoerd. Als Reinout bij zijn ontwaken Beyaert mist, is hij wanhopig.

Als Reinout aldus stond in zijne klachte, kwam daar Madelgijs uit het dichtste van het bosch te voorschijn. Hij verstond de konste van Nigromantië, waarmede hij menschen en dieren vervormen konde, en maken ze nu jong, dan oud en krank, voor het oog der lieden. Hij scheen, bij hulpe van kruiden en steenen, die heimelijk in zijn kleederen genaaid waren, thands hoogbejaard en gebrekkelijk te wezen, zeer mismaakt van lichaam; de baard hing hem op de borst, en de wenkbraauwen tot over de oogen, dat hij door 'et hair heen moest zien; zoo dat hij oud scheen meer dan honderd jaar; hij kuchte en hoestte zeer, leunde op zijn stok en ging tot Reinout. „God geve u goeden dag!” zeide hij; Reinout groette hem weder en zeide: „Vriend! voorwaar, ik meen dat ik nooit goeden dag en had, sints ik geboren ben.”

Toen zeide Madelgijs: „Heer, gij zult niet wanhopen: God zal u ten beste leiden. Als een mensch is in zijn meeste verdriet, zoo is hem Gods hulpe allernaast.” — „Ach!” zeide Reinout, „hoe ware ik te helpen uit het leed, dat mij vervolgt! Ik heb mijn broeders verloren; Koning Carel heeft ze gevangen en wil ze ter dood brengen: dat smart mij vreeselijk. En bovendien nog heb ik verloren Beyaert, mijn goed Ros! Nooit was er man van kwader avonture dan ik. Ik wilde dat mij de dood verlossen kwame van de rouw, daar 'k in sta.” — „Jonkheere, en zijt niet mistroostig!” sprak Madelgijs; „bidt God oodmoedig om genade: hij is zoo barmhertig, hij zal uw verdriet doen keeren in verblijden, en sparen uw broeders van de dood. Ik ben mijn leven geweest zoo verre als een Pelgrim gaan mag. Ik ben geweest tot Rome en St. Jacob, tot St. Gilles in Proveniën en tot St. Andries in Schotland; ik ben ook geweest in 't land van Jerusalem: nooit

kwam ik in eenig land daar ik vond zoo schoonen man, als gij zijt; bevangen met zoo groote rouwe!"

Reinout zeide: „De droefheid, die ik in mijn hert heb, en is niet uit te spreken. Ik wilde, dat ik dood ware!"

Toen zeide Madelgijs: „Heer ik ben een arm man; hebby iet, dat gij mij geven kunt, zoo zal ik gedenken in mijne gebeden u en al uw broeders, opdat ze God verlossen wil uit Carels handen?"

Toen zeide Reinout; „ik weet niet, dat ik iets hebbe, om u te geven." Daarmede viel zijn oog op de sporen, die hij aan zijne voeten had, en van goude waren; hij deed ze af en schonk ze den Pelgrim, zeggende: „Neemt deze sporen; ze zijn van fijn goud Daar moet mij wel veel aan uwe gebeden gelegen zijn, want zij waren de eerste gifte, die Vrouw Aye, mijn moeder, mij deed. God zegene haar! Gij bekomt er tien pond op, is 't dat gij ze verkoopt." Toen nam Madelgijs de sporen van Reinout, zeggende: „God loon u," en stak ze in zijn reiszak, en scheen blijde te wezen; hij vervolgde: „Heer! ik bidde u, hadt gij eenige gifte meer, dat gij ze mij woudt geven: te grooter zal uw loon zijn."

— „Drijft gij den spot met mijn ongeluk?" zeide Reinout: „zoo 't geen schande ware, een Pelgrim te slaan — ik zou uw onbeschaamdheid u doen rouwen."

— „Dan zoudt gij zonde doen, Heer!" zeide de spotter; „hadden allen mij geslagen, dien ik aalmoezen vroeg — ik waar voor vijftig jaar reeds dood: want ik bedel waar ik kan en de nood het eischt, in kerken en in kloosters. Heer, zoo ik niet heb, en men mij niet gave — waarvan zoû ik leven?"

— „'t Is waar," zeide Reinout, „ter nood moet men wel bidden."

— „Nu spreekt gij wijs, Heer," zeide de gewaande Pelgrim, en steende uitermate pijnlijk. „Edel Heer, ik bid u om Gods wille — hebby iet meer, dat gij mij geven wilt — zoo doet gij wel, en God zal u loonen, en redden uw broeders van de dood, en troosten u in uw verdriet."

— „Neemt dan dien tabbaart," zeide Reinout; „waar gij komt, gij moogt er wel tien pond op verteeren. Ik offer hem ter eere Gods en zijner Moeder; St. Jan en alle Heiligen, dat zij mijn broeders beschermen, ze redden van een smadelijke dood, en God mij geven moog, dat ik des Konings toorn kunne ontvlieden — want kreeg hij mij in zijne macht, nu ik Beyaert kwijt ben, hij dede mij hangen."

Madelgijs nam den tabbaart, plooide dien samen, en deed hem in zijn reiszak. Toen zeide hij weder tot Reinout: „Heer, hebt ge niet iets behouden? Ik wilde, om de liefde Gods, dat gij het mij gaaft." Toen was Reinouts geduld ten einde: hij verhief zijn zwaard en zeide: „Wat! gij valsche Pelgrim! drijft gij den spot met mijne liefde Gods? Gij zult weten, dat gij u ten koste van Reinout vermaakt hebt!" De pelgrim ontsprong den slag en schutte dien op zijn stok. „Voorwaar, ik zeg u!" riep Madelgrijs, „sloegt ge me nog, — het zou u kwalijk komen: ik zoude mij weeren!" — „Zoudt gij u weren!" riep Reinout: „Ik zeg u al waart gij zoo vele als de boomen in dit woud, daar zou mij, zoo ik slaan wilde, géen ontgaan." — „En ik zeg u," zeide Madelgrijs, „gij weet littel wie ik ben of wat ik kan." Deze woorden vuurden Reinout aan; hij verhief opnieuw zijn zwaard en sloeg naar Madelgrijs, die verschrikt ter zijde sprong en den slag weder schuttede op zijn stok. Toen toonde hij zijne konste, en veranderde zich van een grijsaart in een jongeling van twintig jaren.

Als Reinout dit zag, stond hij verbaasd en vervaerd: „Wee mij," riep hij bij zich-zelfen, „wat overkomt mij? Maar keert mij 't goed geluk ook den rug — daar is niemant zoo kloek, of ik zal met den zwaerde hem te woord staan. Mijn broeders zijn gevangen en den dood gewijd; mijn Ros heb ik verloren: de rampen volgen en verdringen elkaâr: daar komt nu de Duivel Beëlzebub, om mij te beproeven: ik zal met Gods hulpe weten, of het bedrog is, of werking van den Booze!" En Reinout sloeg een zoo snellen en vreeselijken slag, dat Madelgijs meende dood te blijven; toch ontweek hij het zwaard, schoon met moeite: „Wat doet gij!" riep hij, „kendy mij niet, neve Reinout?"

— „Neen ik!" zeide Reinout; „wie zijt gij?"

Toen maakte Madelgijs zich bekend; en als Reinout zijn name gehoord had, viel hij hem te voet, en zeide: „Ik bid u, oom, vergeeft mij! Schenkt mij uw hulpe. God geve, dat gij ze mij verleent, om mijn broederen bij te staan; ik heb Beyaert, mijn Ros, verloren: en met dezen al mijn toeverlaat!"

Madelgijs zei: „Welaan, ik zal u Beyaert te-rug bezorgen; doet, wat ik u heeten zal." Toen trok Madelgrijs Reinout een oude huike aan over zijn harnas; de huike had geene opening, dan waar men het hoofd door stak. Toen gaf hem Madelgijs eenen hoed, daar menig teeken aan stond van lood, en dede hem twee oude hozen aantrekken.

Daarop vermomde Madelgijs zich-zelf in gelijker voege, en veranderde Reinhout in de gedaante eens mans van honderd jaar, zeer krank en mismaakt van lichaam: zijn baard graauw en lang, en de wenkbrauwen over zijne oogen.

Nu schikten zij hen tot gaan, en allen die ze tegenkwamen, zagen ze na, om dat hun dochte, dat zij nooit zoo arme, mismaakte Pelgrims gezien en hadden. En wanneer zij uit der lieden gezicht raakten, waren zij weder jongelingen en koene Ridderen.

Zoo gingen zij tot het einde van het woud te Bordeas; toen zaten zij neder onder een hagedoorn. Niet en lang hadden zij daar gezeten, of Madelgijs zag vier Monniken komende, rijdende te paerde.

„Blijft hier en wacht mij!” zeide Madelgijs; „ik zal de Monniken te gemoet gaan, die ginder komen rijden: want ik zoude gaerne biechten.”

— „Doet dat oom,” zeide Reinout, „het zal er ons te beter om gaan.”

Hiermede ging Madelgijs de Monniken tegen, en zeide: „God geve u goeden dag!” — „God loon 't u, Pelgrim!” zeiden de Monniken. „Gij hebt al menigen mensche overleefd,” vervolgde één hunner. — „Ik bid God, dat hij mij leven laat, zoo lang daar menschen zijn, die mij aalmoezen geven,” sprak Madelgijs; „en dat ik ontbonden worde van mijne zonden: ik bid u Heeren, dat gij mijne biecht hooren wilt!”

Toen zeide een der Monniken: „Gaat tot een Parochiaan hier in de nabijheid, goede Pelgrim: wij mogen niet toeven.”

De monniken voerden met zich mede een schoonen gouden kop, daar menige kostelijke steen aan stond, die in de zon zijn heerlijk schijnsel als schitterende stralen opwierp: de kop was zoo groot als men niet velen en gezien had; en was gewijd door den Paus van Rome, en was genaamd „Christelijk”, en dusdanig één als die, welke den Heere met zijn Jongeren op den Witten Donderdag gediend hadde.

Madelgijs zeide, zijne blikken op den kop gevestigd houdende, die met eerbied door de Monniken gedragen werd: „Heeren, gij ziet wel, dat ik een arm krank mensch ben, stijgt af, en hoort mijne biechte, opdat ik niet in mijne zonden sterve en eeuwig verloren ga. Ik bidde u-allen, om der wille van den goeden roover, die aan den Cruice genade kreeg — dat gij hier wilt nederknielen in gebede — want ik mij kwalijk bevinde en hebbe geen halve stonde meer te leven.”

En Madelgijs verschoot nog bleeker dan hij te voren was. De Monniken stegen van hunne paerden, en stonden hem bij. Een tweetal begaf zich in kniegebeden. „Heeren, ik moet u klagen mijn misval,” zeide Madelgijs met een gebroken stem: „ik hadde mij vergaderd met bedelen wel twintig pond, en daar kwam tot mij Reinout (die liever hangen moest te Montfaucon!) en sloeg mij met dezen stok, met ijzer beslagen: het is echter niet mijn verlies van het goud, en de pijn mijns lichaams, die ik betreur, maar dat mijn stervensuur verhaast is, en ik het Hemelrijk verliezen zal, en zal branden in der helle, tenzij dat gij, Heeren, mij den gewijden kop laat kussen, dien gij daar bij u hebt . . .”

— „Het is een kostbaar en heilig vat,” zeide de Monnik, die er zich bij Madelgijs meê nederboog, om hem den kop te laten kussen. „Het is lang verloren geweest, om de zonden des volks . . .”

— „En mag niet weêr verloren worden,” zeide Madelgijs, en rees op in de gedaante van een koenen Ridder, en den kop met de eene hand ontrukkende aan den monnik, sloeg hij hem met den ijzeren puntstok ter neder. Daarop ontliep hij den anderen met den schat.

Hoewel vervaerd van zijne gedaanteverwisseling, volgden zij hem, zoo zij best mochten, naar hunne lange kleederen hun toelieten. Toen één hem tamelijk nabij was, sloeg hij ook dezen, dat hij duizelend neêrstortte, en, na elkander, ook de beide laatsten.

Madelgijs en de monniken waren Reinoude, die onder de hagedoorne zat, uit 'et gezicht. Toen Madelgijs tot hem terug-keerde, zeide hij: „Neve! ik heb hier twee van der Monniken paerden, zitten wij haastig op, en rijden wij tot Parijs, opdat Koning Carel uw broeders niet en hange, voor wij aankwamen.” — „Hé, oom!” zeide Reinout — „ik duchte, dat gij iets kwaads gemaakt hebt!” — „Laat varen deze tale!” zeide Madelgijs; „stijgt te paerde, eer gij schuldig wordet aan de dood uwer broeders.” Reinout deed als hem gezegd werd.

De beide Heeren togen haastig naar Parijs, en stelden zich te voet en in den schijn van Pelgrims, toen zij voor de brugge kwamen.

Toen Koning Carel over de brugge reed, zag hij Madelgijs en Reinout en den gulden kop, die tusschen hen-beiden stond.

„Ziet, neve!” zeide de Koning tot Roelant: „tusschen die twee Pelgrims staat een kop, zoo schoon dat ik om geen duizend dukaten hem maken dede.” Roelant zeide: „Gij zegt waar, Heer Koning!”

De Koning zeide: „Laat ons den Pelgrims vragen van waar hun de kop gekomen is.”

Koning Carel en Roelant reden tot de Pelgrims; toen werd juist Beyaert tot den Koning geleid; en Beyaert rook aan de Pelgrims, en herkende zijnen Heere; het Ros toonde dat het blijde was, en draafde zoetelijk op de brug heen ende weder.

En de Koning vroeg den Pelgrims: „Zegt mij, Pelgrims! van waar kwam u deze kop?” Madelgijs antwoordde: „Ai, Heere! gij vindt doch overal goeds genoeg: ik zegge u voorwaar — hadde ik mijnen kop meenen te verliezen door het volk, dat hier van daag voorbijgereden is of nog komen zal, ik en had hem niet in gebruik genomen of laten zien. Maar dank heb de Koning van Frankrijk, die zoowel der armen luttel goed bewaakt, als dat der rijken, die veel hebben.”

— „Zegt mij,” antwoordde de Koning, „van waar gij den kop hebt. Ik wil 'et weten.” Madelgijs antwoordde: „Het geld, daar de kop om gemaakt werd, is gedurende langen tijd uit aalmoezen in kerken, kloosters en kapellen gegaderd. De kop is een dusdanige, als waaruit onze Heer met zijne Jongeren gedronken hebben, op Witten Donderdag: hij is gewijd, en genaamd „Christelijk”; en de Paus van Rome heeft er de Misse mede gedaan, en de genade werd er aan verbonden, dat wie uit den kop met een Godvruchtig herte drinkt, vergiffenis van al zijne zonden bekomt.”

Onder dit gesprek, knielde Beyaert voor Reinout neder. Toen zeide de Koning: „Merkt wel, neve Roelant: ik zegge u, deze zijn uit den Hemel gezonden, want de stomme dieren doen hun eerbiedenis.” Madelgijs greep nu zijn stok, en sloeg er Beyaert mede, dat 'et op zijn voeten sprong. „Waarom slady dat Ros?” zeide de Koning. „Heer!” antwoordde Madelgijs, „had ik uw Ros niet gekastijd, het hadde mijn gezelschap geslagen: daarom bid ik u, dat gij 't wat achterwaarts laat leiden, dat wij 't mogen ont-komen: want wij vreezen 'et zeer.”

Toen zeide de Koning: „Ik geef u duizend dukaten voor uwen kop.”

— „Heere! hij is een dusdanige, als waaruit onze Heer met zijne Jongeren gedronken hebben op Witten Donderdag; hij is gewijd, en de Paus van Rome heeft er Misse mede gedaan . . .”

— „Al is hij gewijd, Pelgrim!” zeide de Koning, „waant daarom niet, dat ik er een dukaat te meer om geven zoude: God behoede u en mij, dat er hier simonië gepleegd zoude worden! Wat prijs vraagt gij voor den kop, dat hoog kostelijk gulden drinkvat?”

— „Heer, mij en staat niet den kop u te geven; gij moest mij veeleer den Koning wijzen.” Koning Carel zeide: „Men zegt, dat ik de Koning ben.” — „Zoo en belgt u niet,” zeide Madelgijs, „dat ik zoo oneerbiedig tot u gesproken heb.” — „Neen ik, vriend!” antwoordde de Koning; „wel moet gij varen! gij en kendet mij niet, wat wilde ik u dan wijten? Maar geeft mij den kop — ik zal u geven duizend dukaten en een vruchtbaar land in levenslang gebruik.”

— „Heer Koning! dit en staat mij niet te doen — ten zij ge vergeeft al den genen, die u misdaan hebben. Gij weet, dat God allen vergaf, die Hem den dood aandeden, toen hij hing aan de galge des Cruices . . .”

De Koning zeide: „Vriend! gij zegt waar: doch Reinout heeft mijn zone Lodewijk, den gekroonden Koning, vermoord, en zijne straffe mag ik hem niet kwijtschelden. Ook is daar een, geheeten Madelgijs, een snoode toovenaar, dien haat ik nog veel meer. Ik wenschte, dat ik hem gevangen hadde . . . Zegt mij, Pelgrim! wat man is 'et, die hier bij u ligt?”

— „Eilaas, Heere!” zeide Madelgijs; „'t is mijns vaders broeder, en kan niet zien noch hooren; des heb ik groot verdriet.”

Toen zeide de Koning: „Pelgrim! geeft mij den heiligen kop, en ik zal God bidden, dat Hij uwen gezelschap geneze.”

„Hier ligt hij,” ging Madelgijs voort, „hier ligt hij, die in vijftig dagen niet hoorde noch en zag; en kan ook niet spreken. 't Geschiedde 't eener nacht, dat hij verstand, memorie, krachten en wetenschap verloor, waar wij geherbergd waren. En eergisteren vonden wij eene wijze vrouwe, die zeide mocht hij komen tot de stad, waar hij Beyaert berijden kon — hij zou genezen van al zijne kwalen.”

— „Zoo dit waar was,” zeide de Koning, „dan kwaamt gij hier ter goeder tijd.”

Madelgijs zuchtte en sprak: „Men moet een ding beproeven, eer men weet wat het uitwerken kan.”

— „Pelgrim!” zeide de Koning; „geeft mij den kop tot den aangeboden prijs, en ik zal uwen gezelschap het Ros Beyaert laten berijden.”

Madelgijs deze woorden hoorende, zeide: „Koning, in Gods name! en omdat gij de koning zijt, moge dit alzoo gebeuren!”

De Koning nam den kop in de hand, en zich tot Roelant keerende, zeide hij: „Edel Grave Roelant! ik draag u op, den Pelgrim te geven wat ik hem heb toegezegd, en bidde u, dat gij zijnen gezelschap — Beyaert bestijgen laat!”

Toen liet de Koning Beyaert brengen op de heirbaan buiten Parijs, en ook de Pelgrims kwamen daar met groote moeite.

En als zij op de baan waren, zeide Carel tot Roelant: „Edel Grave, ik bidde u, doet dezen armen Pelgrim rijden op Beyaert, dat 'et aan zijn herstel bevorderlijk zij!”

Roelant stemde hier gaerne in toe, nam hem in zijn armen en zett'e hem niet zonder inspanning op het paerd. Als hij hem op Beyaert geholpen had, viel er de Pelgrim aan d'andere zijde weder af. Roelant had er deernis meê, hielp er hem aan genen kant weder op; maar de Pelgrim zakte er weêr af aan dezen.

„Heer!” zeide Madelgijs tot Roelant, „gij doet zware zonde, dat gij aldus u vermaakt met mijn armen gezelschap: uw Ros is groot; valt hij er weder af — hij zal 'et besterven.”

Koning Carel zeide tot Roelant: „Ik bidde u, houdt den Pelgrim zoo vast, dat hij niet en valle.” Roelant nam den Pelgrim weder, hielp hem op Beyaert, en hield hem zoo vast, dat hij niet vallen en mochte.

Toen Reinout nu weder op Beyaert gezeten was, zat hij stevig in den zadel, en zett'e zijne voeten in de gouden stijgbeugels.

Eilaas, daarmee waren de twaalf knechten, die Beyaert bewaarden, het goud en de eere kwijt, hun door Koning Carel toegezegd!

„Ik zoude gaarne alléén rijden!” sprak Reinout. „Laat den Pelgrim alleen rijden,” zeide de Koning.

„God heb lof, lieve gezelle, dat gij spreekt!” riep Madelgijs; „kunt gij ook zien en hooren?” — „Ja ook,” zeide Reinout, „ik ben al mijn leed te boven?”

„Hoe!” riep de Koning, is hier mirakel geschied? — Heer Bisschop! doet ons halen kruisen en vanen ten ommegange: want God heeft ons groote gunst gedaan.”

Madelgijs had met zijner konste Reinout zijn kracht hergeven. En Reinout, op Beyaert gezeten, ziende dat men op hem niet en achtte, gaf het goede Ros de sporen.

JOS. A. ALBERDINGK THIJM.

Uit: „Karolingische Verhalen.” C. L. v. Langenhuysen, A'dam.

ZIJN MOEDER.

Op den weg, pas uit de bloemisterij, was er een soort opgewondenheid in hem: de verlichting nu die bloemen gekocht te hebben en dat ze zoo mooi waren. Sneller, bijna met iets gelukkigigs in zich, liep hij voort, verlangend er te zijn; en in die hem zoo vreemde opgewondenheid zag hij niet duidelijk vooruit dat bezoek aan het graf, voegde hij zich gedwee, zonder doordenken, weer in de vage illusie, dat 't daar héel heerlijk zou zijn.

Het woei hier harder, op den open weg tusschen de weilanden — en voorbij den tol kwam hij meer menschen tegen; hij voelde dat ze naar hem keken, van hem naar de bloemen, en dat ze begrepen, waar hij heen ging.

Al harder liep hij, strak voor zich neerziend naar den grond, de bouquet in het wapperend vloeit, recht naar beneden tegen zich aan, zooveel mogelijk beschermd voor den wind.

En langzamerhand doofde het pijnlijk-verlegen gevoel van zoo alleen hier te loopen zijn opwindung, krampte wrokkend verwijt in zijn keel, tegen zijn vader — tegen allemaal thuis: „Als vader meegegaan was, dan had hij hier niet zoo alleen geloopt — zouden al die menschen niet zoo akelig kijken naar 'm...

Hij zag nu het kerkhof voor hem, hoog boven den weg, met glooiende grashelling en veel boomen.

Bert zag niet op, toen hij het bruggetje overliep, — het bonsde dreunend op in zijn borst en even stond hij stil in martelende vrees iemand daar te ontmoeten.

„Als er maar niemand was die hem kende, en die bij hem kwam staan of zoo; als hij er nu maar heel alleen was....”

Maar zijn verlangen om „er te zijn” dreef hem weer voort.

„Moeder....”

Beverig, in een geheimzinnig, half vreesachtig verlangen, alsof hij nu werkelijk iets van zijn moeder zien zou, liep hij de smalle paadjes. Alsof er nu iets gebeuren ging — iets, hij wist zelf niet wat — maar dat iets, wat hem de geheele week had voorgeweefd in zijn kinderverbeelding als een vaag-plechtig visioen — en al van verre keek hij met groote oogen naar den hoek waar hij den grafsteen wist — alsof hij half verwachtte iets te zien — verlangend en toch angstig. Snel, terwijl zijn voeten telkens uitgleden op het glooiende smalle paadje, liep hij achter de dichte aanplanting om, die het graf aan eene zij omsloot....

„Hier was het.”

Bert bukte zich, zenuwachtig, gejaagd, met bevende vingers het vloei van de bouquet scheurend; met nauw bedwongen haast legde hij de bloemen neer op den steen.

Toen stond hij dadelijk weer recht, even schuw-snel rondziend, voor hij opnieuw keek naar 't graf.

En onmiddellijk was in hem het verlamdend wee gevoel van teleurstelling — „dat er niets gebeurde.” Hij wist ook nu nog niet, wát hij gedacht had, hij wist alleen, dat hij iets gehoopt had — en dat 't nu niets was — „niets van moeder — hij had ook niet 't gevoel of hij nu hier bij haar stond — 't gaf niets . . .”

Strak keek hij naar de namen op den steen: Dorothea Maria — en inwendig streed hij wanhopig, wilde hij niet opgeven zijn overtuiging, dat hij hier iets van haar zou vinden, iets van troost, iets heerlijks, *iets van vroeger!* en rampzalig, in oppersten lijdens-angst, merkte hij, dat hij zich opeens haar gezicht niet meer kon voorstellen, nu hij hier stond. Anders wèl — altijd — en nu — kòn hij haar niet zien — hoe harder hij probeerde haar gezicht te zien, hoe minder 't ging — en 't was óók net, of hij ineens niet meer zoo erg om 'r gaf . . .

Naast hem schuifelden voeten over het zand. Verschrikt, met een zenuwschok door zijn geheele lichaam, keek hij op.

Twee dames met een meisje gingen langs hem heen, keken medelijdend aandachtig van hem naar den steen met de bloemen en toen weer naar hem.

Hij hoorde het meisje iets zeggen van: „deed die jongen daar . . .” Toen kwam het verlatenheids-gevoel van straks op den weg heviger terug, — de bittere kwetsing, om wat hij scherp-snel gezien had in de oogen der twee vrouwen: verwonderd medelijden dat hij daar zoo alleen stond.

Hij hier alleen met zijn erg verdriet tusschen allemaal groote menschen, die vreemd naar hem keken — en heviger, maar tòch verlichtend brak nu opeens weer door de oude smart, en met harde, droge snikken in zijn keel prevelde hij heesch aldoor dat ééne woord, en teldens weer opnieuw;

„Moeder — moeder . . .”

Het was zoo stil om hem heen, dat hij zelf plotseling zijn snikken rauw en hard hoorde opklinken, en hij schrikte van zijn eigen schorre stem.

„Daar kwam weer iemand aan . . .”

Hij stond doodstil, keek hardnekkig den anderen kant uit, met geweld zijn snikken smorend, tot eindelijk de stappen wegstierven.

Toen keek hij weer naar den steen.

„Nu had hij bloemen gebracht — maar dat gaf niets. — 't Bleef toch even erg — moeder was hij kwijt — die kwam nooit terug.”

Hij dacht nu weer aan den dag toen moeder gestorven was. Oma Revers had hèm alleen meegenomen naar boven, en toen had ze hem voor 't bed gebracht — en ze was naast hem blijven staan met haar arm om zijn hals — en moeder had daar zoo akelig stil en bleek gelegen — hij had zich niet durven verroeren, had maar aldoor naar haar gezicht moeten kijken, tot hij op 't laatst niets meer zag van 't huilen . . . En oma hield hem maar stijf vast en snikte aldoor maar — en toen kwam opa ook boven en die streek stil met z'n hand over moeders gezicht — en hij hoorde opa heel stil zeggen: „Marietje . . .” dat zei hij altijd, net of moeder nog klein was — en toen zag hij dat opa ook huilde . . . Tusschen opa en oma in was hij naar beneden gegaan. Maar later, toen moeder wèg was — toen was 't nog veel naarder geworden. 't Vreeselijkst was, dat ze d'r nooit meer zat, als hij thuis kwam uit school — bij 't raam, of 's zomers in den tuin — dan keek ze op, als hij binnenkwam, en dan vertelde hij haar alles, dan zaten ze zoo gezellig samen, — was vader of 'n ander thuis maar dood gegaan en had hij moeder maar gehouden — dat zou lang niet zoo erg geweest zijn. Nu was alles even naar thuis — met die juffrouw — ze moest tegen hèm niet lief doen, hoor! hij zou d'r 'n mep in d'r gezicht geven — net of ze dacht, dat ze even goed was als moeder — dat hij tevreden was, als zij hem aanhaalde — en dat kòn nu nooit meer anders worden . . .”

En in zijn tobbende, ernstige kinderziel, die hunkerend naar véél liefde, nergens troost kon vinden, kwam een bitter, hard verzet, nu hij voor 't eerst begrijpend ondervond, de groote levenswet *moeten*.

Zijn moeder moeten missen — moeten leven in dat nare thuis — niets was er aan te doen; 't kon nooit anders worden ook.

Onbewust bukte hij zich, verschikte onhandig iets aan de bloemen op den steen, met een siddering in zijn ontdaan, bleek jongensgezicht — in een behoefte nog iets te willen doen . . .

„Dan moest hij maar weggaan — want 't gaf toch niets meer — maar moeder had nu tenminste zijn bloemen — die zou ze dan toch zien . . .”

Hulpeloos keek hij eerst naar den steen, en toen naar boven in de grauwe herfstlucht — haar zoekend in onbewust kinderlijk geloof.

„Dáár was ze nu, daar boven ergens”

Dit zeker vertrouwen, dat toch nooit voedsel kreeg, kon niet in hem geschokt worden.

Onwrikbaar vast wist hij dat — „moeder zag je altijd — den heelen dag — alles wat je deedt.”

Slap liep hij weg, van den steen, even bij den hoek keek hij nog om, met een snellen, laatsten blik, — en langzamer dan toen hij kwam, ging hij over het leege kerkhof, waar de wind loeide en de dorre blaadjes ritselden over de zerken — het bruggetje weer over — den weg op.

Hier was 't nu leeg; somber laag dreven de regenwolken over de verre groene weilanden — de wind gierde met bulderende stooten over de vlakke. — Bert huiverde, rillend stak hij zijn handen in zijn zakken, liep gebogen tegen den storm in.

En terwijl hij worstelde tegen den wind in, gedurende den langen eentonigen weg, kwam langzamerhand een dof, drukkend gevoel in zijn hoofd; hij kon nu niet goed meer denken over alles — over al 't nare — hij liep maar door in een zware moedelooze versuffing. Alleen schrijnde pijnlijker in hem het gevoel van eenzaamheid.

Waar zou hij nu naar toe gaan? Nee, niet naar huis; moest hij bij dat mensch zitten — en 't was op straat ook zoo akelig maar waar moest hij dan naar toe? Plotseling zag hij als een toevlucht:

Opa en oma Revers.

't Was voor 't eerst vandaag dat hij aan hen dacht, maar opeens nu, in onbewust zoeken naar veilige, goede huiselijkheid, dreef het hem naar hen toe

INA BOUIDIER—BAKKER.

Uit: „Kinderen”. P. N. v. Kampen & Zn., A'dam.

DE TAMME KRAAI.

Op een middag, 't was nu al een drietal weken geleden, kwamen Dolf en Lens, een metser met zijn diender, de schuur ingehold met een stootkar. Ze hadden Tuurke geroepen en hem een heel nest paddernaakte kraaien gegeven, die ze geroofd hadden uit

een schouw, voor hem. Hij had het hun al zoo dikwijls gevraagd en nu had hij ze daar! Jongens, jongens, dat zou wat anders zijn dan zoo'n kleine musch. Tamme kraaien! Dat hadden ze nog nooit gezien en konden ze zeker niet krijgen. Daar waren er vier. En springende levend en gezond. Als ze maar iets zagen verroeren boven hun nest, dan rekten ze samen hun pezige halzen uit en staken hun wollig behaarde kopjes op en gaapten hun bekken wijd-open van danigen honger. Ze aten en mochten alles geerne.

Op de schelft, boven de schuur, waar allen bucht en ouden rommel opgeborgen lag, wist Tuurke, in een verborgen hoek, achter een heelen hoop hooi en bunt, een groote, ijzeren kooi staan, een papegaaienkooi, gekomen, hij wist niet vanwaar; maar die hij daar had weten staan, zoover zijn geheugen reikte, alden tijd dat zij gingen spelen op de schelft, piepenborge of zoo; een groote, schoone kooi, die nu dienen zou voor zijn kraaien. Ze werd gehaald, opgepoetst en klaargemaakt. En daar lagen de kraaien nu in, op een nest van takken en pluimen en paardehaar, bijna heelemaal naakt, met hun groote, zwarte kraalooogen, hun gele bekken, en kwabbige rose achterlijven, glimmend en vet, dicht tegen elkaar aangedromd, koppen en stomp vleugels en pooten verward ondereen. Zoo lagen ze er. Twee waren er al spoedig gestorven. Een derde had het een heele week uitgehouden. De laatste nu bleef alleen, en groeide op en was gezond, dat het een plezier was om te zien.

De blauwige buisjes van vleugels en staart barstten open, een voor een, en vouwden zich schoonekes uiteen tot veerkes, effen en glad. Het witgrijze duiveltjeshaar van kop en borst viel uit en het rozige vel verdween stilaan onder zwarte, blauwglanzende pluimkes. De lodderpooten werden steviger, dag aan dag en het geel van den bek groeide weg en verzwartte. Het achterlijf werd min en minder kwabbig en Jan, Jan hiet hij nu, werd heelemaal tam en Tuurke's beste en eenige vriend.

Als het ventje neerhurkte op den grond, en, zonder stokje of aas nu, Jan bij zich riep, kloppend met zijn linkerhand op den rug van zijn rechter, dan kwam de vogel seffens aangehuppeld, op vlugge pooten, en hij wipte op Tuurke's vuist. Dan stak het baasje zijn arm uit en het kouwke trippelde tot op zijn meesterschouder en drumde tegen Tuurke's aaiende kaak. Iederen middag zat Jan mee aan tafel, achter het ventje, op zijn stoelrug, en kreeg beetjes uit Tuurke's hand of mond.

Soms ook mocht Jan buiten loopen, op de opene koer, achter hun woonhuis; Tuur had Jan's vleugels ingekort. Maar langzamerhand groeiden de pennen weer bij en het kouwke vloog soms tot boven op 't muurke, dat hunnen hof omsloot of tot op 't dak van de kalkschuur, bezijden hun tuin.

Jan was nu heelemaal tam en volleerd. 's Avonds kwam de vogel van zelfs terug naar huis, als 't licht aanging, en hij trippelde de keuken in. Tuurke droeg Jan op zijn vuist naar de schuur toe, kuste hem nogeens en riep: „Dag Jan, slaap wel Jan!” En het kouwke vloog op de planken of op de sport van een ladder, antwoordde: „Jan!” en ging slapen. 's Anderendaags, al vroeg, was de vogel weer wakker en als Tuurke hem niet spoedig halen kwam, begon Jan te tikken op de ruiten van 't kleine venster, dat van uit de keuken keek in de schuur. Het baasje ging den vogel verlossen, die seffens kwam afgevlogen op Tuurke's schouder; samen gingen ze dan spelen buiten in den hof, tot de jongen naar school moest; en dan mocht Jan vliegen waar hij wou.

Nu was het, op school, een snoeven en boffen op zijn tamme kouwke. 't Was wel iets een ekster, die kon klappen. Dat leerden de eksters allemaal, en dat waren zoo'n dieven. Maar een kouwke, dat kon klappen en roepen: „Jan! Jan! . . .” zoo duidelijk als een mensch en zoo dikwijls als Tuurke maar wou! En dan! Zoo'n tamme muschke, als dat van Sooike! Wel God! Of iedereen dat niet tam maken kon, de eerste de beste, zoo gemakkelijk als 't was! Maar een kouwke, een wilde vogel, dat was wel wat anders!

Op een middag, op de speelplaats, hadden ze Tuurke erg geplaagd. Ze geloofden er niets van, van al wat hij hun wijsmaken wou; ze hadden hem bespot en van alles verweten en gezeid dat hij een stoeffter was en een leelijke, groote leugenaar. En dat hij nooit of nooit met zijn kouwke op straat zou durven komen om te toonen wat het kon. Tuurke was heel boos geworden en ze waren weldra allemaal hevig aan 't razen ondereen.

— „Watte, gelogen, ikke! Kop af, zeg ik u,” had Tuurke geroepen, snijdend met zijn hand over zijn hals, „tien kuipen bloed uitdrinken, duizend kronen in de hel branden, als 't niet waar is, wat ik zeg! . . .”

— „Hij durft er niet mee buiten!” treiterden de anderen.

— „Wacht maar, tot straks na de klas”, riep Tuurke weerom, „'k zal hem op de daken van de huizen laten, en hij zal op mijn hand komen gevlogen, als ik hem roep.”

Dat wouen ze zien, allemaal!

Dien namiddag was Tuurke erg verstrooid in de klas. Hij was gedurig weg, verzeild met zijn gedachten, met zich zelve aan 't praten, zich overtuigend, dat straks al de jongens zijn kouwke bewonderen zouden, als het tamste beest, nog ooit gezien; en dat hij, Tuurke, nu de baas zou worden van al de makkers uit de straat, en dat het uit en gedaan zou zijn met Sooike en zijn musch. Die musch! Wat zouen ze staan kijken . . .

— „Arthur Vercammen ga voort! . . .”

De jongen viel uit de lucht en hakkelde twee, drie woorden, die zijn oogen daar ergens vonden te midden van een stuk zin.

— „Goed, jongen, ge zult nu die les eens afschrijven voor morgen!”

Tuurke lette nu op en zijn vingerke en zijn oogen volgden de woorden die af kwamen geschoven, rij aan rij; wel vijf minuten lang. Maar hij zag zijn kouwke weeral tippelen over de daken, van 't eene huis op 't andere, en vliegen in de boomen van de hoven en terugkeeren, zoodra Tuurke maar riep: „Jan, Jan! . . .” en in zijn handen klapte. Hij zou het geen eten geven, dan luissterde 't veel beter, en gehoorzaamde seffens. Daarna zou hij er pieren voor gaan zoeken, lekkere, vette pieren, die 't zou gaarne at. In den beemd van Leupens, achter 't Begijnhof, daar

— „Ga voort, Vercammen . . .”

— „Hij . . . Ginder . . . Ze . . .”

— „Goed, goed, jongen! . . . Schei daar eens uit met dat gelach! . . . Nu zult ge seffens na de klas een uur mogen blijven en mij de les tweemaal uitschrijven! En pas op nu!”

Toen al de jongens weg waren, naar huis, om boterhammen te eten en te spelen, zat Tuurke alleen in de klas, op zijn bank, te pennen en te kribbelen aan zijn straf.

FRANS VERSCHOREN.

Uit: Jeugd". Maatsch. v. goede en goedk. lectuur, A'dam.

HET PUITEKEN. ¹⁾

Geen kloef en kletst er	Het dompelt in 't water
In 't krakende kruid,	Zoo pootig te per ²⁾ ,
Of, plumpe! daar pletst er	En een kringetje gaat er
Een puiteken uit.	Een voetje ver.

¹⁾ puiteken: kikvorsch.

²⁾ te per: hol over bol; op het hoofd met de beenen in de lucht.

Het schiet hem zoo stille Het sribbelt en strevelt,
En het rept meteen En, eer ge 't ziet,
Zijn buik en zijn bille Daar kruipt het en krevelt
En zijn achterbeen. In 't roerende riet.

Het strekt hem en strijkt, en En maak maar gedruisch, en
Hoe dieper het duikt, Stamp maar een keer:
Hoe lomper het lijkt, en Het zit in zijn kluit en
Hoe dikker gebuikt. En toont hem niet meer.

RENÉ DE CLERCQ.

Uit: „Gedichten”. S. L. v. Looy, A'dam.

DE VELDEN DOOIEN.

De velden dooien in 't doomende ¹⁾ goud,
Dat drijft tusschen aarde en hemel,
En als ge vlak in de zonne schouwt
Ze slaat u met blindend geschemel.

De beken breken hun klusters in tweek,
En lachen om 't klare geklater,
De vlakten, waarover we schaatsenreën,
Zijn weder een spiegel van water.

De landen gaan open; de kluiten gaan los;
De sneeuw krimpt grijs in de voren,
De wegel wordt zwart en dan bruin en dan ros,
En loopt in het licht verloren.

En het zwart, en het bruin, en het ros en het groen,
't Is alles met goud bespeierd,
Den ijsel, die blonk aan het grauwe plantsoen,
Druipt neer aan de toppen, en beiert.

De mesthoopen rijzen in kroonen van rook
Al ronde, blootopene heerden,
En de delvers zijn daar, en de boevers ook,
En de karren met ossen en peerden!

¹⁾ doom: damp.

O de dooi, o het groen, o de zilverdrop!
O de zonne op de dijken en dammen!
De kraaien gaan weg, en de leeuweriks op,
Al de outers der Lente vlammen!

RENÉ DE CLERCQ.

Uit: „Gedichten”, S. L. v. Looy, A'dam.

ZOMERVLAAG.

Regen en hagel, al dooreen!

Ruischend

en bruisend,

in eens beneën,

klettert

en spettert

het, steen op steen.

Gruisdikke dansen de beiers in 't rond,

en plekken

en dekken

den grauwen grond.

Goten gieten

water en schuim.

Grebben groeien

ongestuum;

vlieten

vloeien

rustig ruim.

De regen valt schuiner;

de hagel houdt op;

de grond wordt bruiner

bij elken drop.

't Plankiertje ligt nog dikbeleid

met korrelronde wittigheid,

die bleeker

weker

saamgepakt

flets wegdooit waar een zool in zakt.

Het water kruipt
 en krimpt al lager.
 De regen druipt,
 maar trager, trager . . .
 Heisa! Daar zijn de jongens! Hop!
 De broeken op!
 Blootbeende
 en druistig, dretst
 en plast en pletst
 er één de
 ben voor in 't water!
 De zonne schingt en lacht om hun geschater.

RENÉ DE CLERCQ.

Uit: „Gedichten”. S. L. van Looy, A'dam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN KAPITALIST.

(Janus Snor, een arm klarinettist van het opera-orchest in Den Haag, had door 't overlijden eener tante een erfenisje gekregen. In zijn overmoed nam hij een lot in een loterij en werd plotseling schatrijk.)

. . . . Het is eindelijk gelukt! — Ik heb eenige honderd bunders grond gekocht in het Bourtanger—moeras, — niet al te duur — ik heb eene reis daarheen gedaan, mijn wettig domicilie daar gevestigd (ik behoef er daarom niet te wonen), en ben ook — na ontzaglijk veel moeite — tot kapitein der rustende schutterij daar benoemd. Mijn uniformen zijn klaar, als Dora me daarin zag, zou ze er van opkijken! Ik kan de uniform nu wel hier niet dragen; maar aanstaanden zomer ga ik naar het buitenland en dan neem ik den boel eens mede! Inmiddels word ik levensgroot afgeschilderd, in groot tenue, door Kwik. Dat is een jongmensch dat smaak heeft en veel talent, zegt men, hoewel zijn schilderijen nooit verkocht worden.

Hij is echter een vroolijke klant, die geen kuren heeft, zooals die groote hanzen in het vak, en hij amuseert mij den heelen dag. Hij komt hier, en ik behoef niet op zoo'n vuil atelier te gaan zitten. Ik kleed me tegen negen uur in groot uniform en om tien uur

komt hij. Dan ontbijten wij samen en hij schildert en praat en rookt (den heelen dag door van mijn beste sigaren!) — maar het portret is goedkoop — en hij vertelt me altijd een boel van Parijs en het leven daar, — dat heel wat anders is dan hier, volgens hem. Dáár spelen de kunstenaars overal eerste viool en niemand vraagt, of weet, wie iemand anders is. Als men maar geld heeft! Als ik slechts vlug Fransch spreken kon, zou ik daarheen gaan, geloof ik.

Het eenige wat me verveelt, is, dat ik den heelen morgen onbeweeglijk staan moet, met de getrokken sabel opgeheven in de rechterhand, terwijl mijn linker rust op de monding van een vierentwintig ponder, door mij veroverd. Daarachter is niets dan kruitdamp en vuur, en vóór mijn voeten liggen kanonkogels en eene doorgeschoten trom en een gebroken geweer, en de beenen van drie doode kanonniers. Om het effect van de hoofdfiguur niet te bederven, wilde Kwik hun ontstelde gelaatstreken niet laten zien.

„Maar ge zult er van opkijken, hoeveel expressie en variatie ik in hun laarzen zal brengen!” zeide hij.

Hij heeft er eene prachtige lijst om laten maken en het zal in de eetzaal hangen van het nieuwe huis, dat ik pas gekocht heb. Als dat klaar is, zal het prachtig wezen. Maar het zal me heel veel geld kosten eer het zoo ver is! Want ik laat van binnen alles afbreken en nieuw maken. Eene groote bibliotheek, eene muziekzaal, eene galerij voor schilderijen (Kwik zal me heel goedkoop helpen aan beste, groote stukken, die goed vullen), behalve receptiealen, eene eetzaal en de hemel weet wat niet al meer, inclus broeikasten, — of eene soort van kristallenpaleis in het klein, achter de groote zaal.

Mijn huis zal een tempel der kunst wezen. Ik zal die arme drommels van kunstenaars, die nog geen naam gemaakt hebben, er bovenop helpen. Ik zal zelf als kunstkenner beroemd worden, — dat heb ik me voorgenomen; — dat kost wel weer wat geld — maar dat is ook alles. Studie of werk heeft men daarvoor niet noodig.

Het is ook een heel fatsoenlijk iets, en menschen die we veel te danken hebben, zullen van hun kant blijde wezen mij te helpen en ik heb er behoefte aan blijde menschen om me heen te zien.

Kwik meent dat ik zorgen moest ook in de Tweede Kamer te

komen, en dan een ministerie van kunsten en wetenschappen doen oprichten en zelf minister worden, en hem tot secretaris-generaal maken. Lid van de Kamer zou ik wel willen worden: dat is nog al een gemakkelijk baantje en bij de eerste vacature voor het Bourtangere-moeras, zal ik zien wat ik doe. Maar de titel van „Hoogmogende” is er af, en dat is jammer!

„Ge zoudt de Kamer heel goed stoffeeren,” zei Kwik. „En wij zouden dan eene lithographie van u maken, in een zwarten rok met eene rol papier in de rechterhand en de linker op de Grondwet, inplaats van op den vierentwintigponder; — wel! ’t is zoo gemakkelijk een extra-best lid te zijn! Ge wordt door iedereen gefêteerd! Ge behoeft niets te zeggen dan „ja” of „neen”, — precies als een jong meisje dat gevraagd wordt, — en, evenals zoo’n jong meisje, zal men u om uw ja-woord smeeën. Ge behoeft niet eens te luisteren naar de anderen, als die praten. Gij stemt maar altijd met uw partij.” „Ja maar, — aan welke partij zou ik me moeten aansluiten?” vroeg ik. „Er is maar eene partij,” hernam hij, „voor een verstandig mensch. En dat is de partij, die de macht in handen heeft.”

„Maar als die er nu uitgeknikkerd wordt?”

„Gij verandert maar van „standpunt,” was het antwoord, „en blijft altijd toch zeer consequent. Men moet de wettig ingestelde overheden eerbiedigen, en zoo voorts. Och, dat is alles maar een loopje. Dat leert ge, als ge eens in de Kamer zijt, gauw genoeg.”

Dat geloof ik ook wel, — maar éene bedenking houdt mij nog terug, en die is, dat ik dan in Den Haag zou moeten wonen, waar ik nog zoovele kennissen heb. Ik zal dus vooreerst nog daarmede wachten. Inmiddels heb ik de handen vol. Want hoe-wel Kwik er om lacht, houd ik vol dat ik eene vrouw moet hebben eer mijn nieuw huis klaar is, want ik gevoel, dat mij toch nog altijd iets in mijn leven ontbreekt. En het is toch zoo moeilijk eene keuze te doen! Ik wankel nog altijd op dit oogenblik tusschen Adèle Schraap en mevrouw Neteldoek. Want hetgeen Champignon van haar gezegd heeft, blijkt niets dan vuile lastertaal te zijn; — dat heeft zij mij zelve verklaard! Maar ik kan tusschen haar en Adèle nog niet beslissen.

. . . Dat had ik niet gedacht! Wezenlijk, de menschen zijn zóó slecht niet! Zij zijn toch dankbaar als men iets voor hen over heeft! Dat heb ik nu ondervonden. Ik ben namelijk een avond

of wat geleden met Kwik in de vergadering geweest van „Schrijf-, Zang- en Schilderlust.” Dat is eene vereeniging van schrijvers, schilders en muzikanten, — allemaal genieën! — die wekelijks bijeenkomen in de achterkamer van een koffiehuis achter de Beurs, om zich gezellig te onderhouden.

De meeste leden zijn voor mij aan het werk, en Kwik vond het raadzaam, dat ik me onder hen vertoonde. Ik ging er dus heen. Er heerscht een heel gezellige, ongegeneerde toon — heel anders, bij voorbeeld, dan in de sociëteit, en men drinkt er niets dan bier en grog, — wat ik heel prettig vind! Men is eerst begonnen met mij tot lid te maken en toen tot honorair-vice president, — en ik heb de heeren hedenavond te soupeeren gevraagd, bij mij. Daar zal ik hun laten zien, wat „uithalen” is! Het souper is besteld; tien gulden per couvert, zonder wijn! Ik zal het op de schriële wijze van die Schraaps niet aanleggen! En Kwik vindt dat ik heel groot gelijk heb. „Zij zullen dan met lijf en ziel voor u werken,” zeide hij, zijn sigarenkoker uit mijn kist vullende, „en dan kunt gij wat moois hebben, weet ge! Om geld geven ze zooveel niet, als om hetgeen men in de couranten noemt, „eene fatsoenlijke behandeling.”

Hieromtrent ben ik het echter niet volmaakt met hem eens; want geld willen zij ook gaarne hebben; — en veel geld; — maar dat kunnen zij van mij ook krijgen. Daar ik hedenavond geïnstalleerd moet worden, is het noodig dat ik mijn functiën aanvaard met het houden eener redevoering. Ik verzocht Kwik er eene te maken, maar hij kon dat niet, zeide hij.

Ik heb er ook aan gedacht eene van Blakers te bestellen; maar die vent is geen lid, en daarbij zoo pedant. Kwik zeide ook, dat ik maar zelf iets maken moest, — dat zou zeker goed zijn. Dat heb ik nu gedaan, — met heel veel moeite, — en het netjes overgeschreven; want ik moet het van buiten leeren. Zoodra de eerste flesch champagne ontkurkt is, zal ik opstaan, in de rechterhand het glas nemen, de linker in de borst steken en zeggen:

„Weledele heeren,

„Wij zitten hier allen te zamen aan een zeer eenvoudigen disch,” (ik zie hen al opkijken als zij de pracht in het rond voor oogen hebben); „want ik wilde u als vrienden en dus niet als

vreemden ontvangen. In de republiek der kunsten kent men ook geen onderscheid van stand." (Dat is eene kolossale onwaarheid, dat weet ik ook wel; want in geen rijk ter wereld is er zooveel onderscheid van stand als in die republiek; — maar hetgeen ik zeggen zal, is toch een algemeen aangenomen waarheid, en ik moet ze dus huldigen). „het is niet Snor de la Hoek, de groote kapitalist, die u ontvangt, — het is slechts uw kunstbeschermer en bewonderaar, uw nieuw-benoemde vice-voorzitter, — een titel, mijne heeren, waarop ik niet minder prijs stel, dan op dien van kapitein bij het Bataljon" (ik geloof, dat het zoo gespeld wordt) „der rustende schutterij, waartoe ik thans behoer. Ik besef, mijne heeren, dat de plichten van een vice-voorzitter zeer moeilijk te vervullen zijn, en dat ze mijn geringe krachten geheel te boven zouden gaan" (dit laatste heb ik zoowat uit eene courant overgeschreven, waarin de redevoering van een nieuwbenoemden voorzitter van een staatscollege gedrukt staat), „ware het niet, dat ik op uwe ondersteuning kon rekenen; immers (hier heeft het me veel moeite gekost om te bedenken wat achter dat *immers* kon komen; het overige in de courant was voor mij niet bruikbaar); immers, de Kunsten zijn geen katten, die men zonder handschoenen aanpakken kan, en in plaats van op de lier van Apollo, heb ik op niets getokkeld dan op de klarinet, — als liefhebber. Maar, Apollo was de vader der negen Muzen," (dat was een gelukkige herinnering aan een schrijf-exempel, zoooals wij die dingen op school noemden) „en indien gij mij als uw grootvader wilt beschouwen, zal het mijn streven zijn u tot waardige muzenzonen op te leiden. Mijne heeren, vult uwe glazen — neen! — mijne heeren, laat den knecht uw glazen vullen, — en drinkt met mij op uw aller welzijn en op den bloei van Schrijf-, Schilder- en Zanglust!"

De avond is luisterrijk geweest. Alles is best afgeloopen. Alleen hebben die menschen zeven mijner beste geslepen wijnglazen en twee groote kristallen kommen gebroken, toen Kwik een horlepijp op de tafel dansen wilde: — hij was wat gemonteerd. Ik ook waarschijnlijk, want ik vond hedenmorgen een bout van een kalkoen en twee scharen van een grooten kreeft in mijn roszak, en er was een groot gat gebrand in mijn geborduurd overhemd, — door sigarenasch, die er op gevallen is. Hedenmorgen heb ik ook wat hoofdpijn, en dat is nogal gek, want de jonge

Schraap komt, om mij geld te brengen. De coupons van dit viereendeeljaar zijn geknipt en ingewisseld —

DE OUDE HEER SMITS.

Uit: „Kompleete werken". D. A. Thieme, 's-Gravenhage.

HET DIAKENHUISMANNETJE VERTELT ZIJN HISTORIE.

Behalve de achterkamer met het hooge licht, die om het huis van den buurman heensprong en waarachter de keuken lag, was er aan het huis van Petrus Stastok Senior nóg een achterkamer, waarin ik u nader denk binnen te leiden, naar een kleinen tuin, waarop zij uitzag, niet oneigenaardig de tuinkamer geheeten. Als men de plaatsdeur uittrad, had men eerst een soort van trottoir van gele klinkers, van omstreeks drie passen breed, en als men dan over eene hooge rollaag van blauwe klinkers heenstapte, waarvóór aan de overzijde drie voetschrabbers waren geplaatst, was men eensklaps in het kleine elyseüm van mijn tante. Men zag er een grooten appelboom, waaraan soms meer dan een dozijn reinetten groen werden, verscheidene rozeperken, waaromheen in 't voorjaar een kring gele krokussen bloeien moest, meer dan één seringeboom, twee goudenregens, een dubbele kers en tegen den muur aan den eenen kant een wingerd, en aan den anderen een moerbeboom. De paden waren niet met gewoon gras, maar met roode en witte madelieven en z.g. zee gras omzoomd. Omtrent dezen tijd stonden er verscheidene potten met asters en twee of drie dahlia's in bloei; en achterin was een groen geschilderd priëltje met vijfblad, kamperfoelie, rupsen en spinnen. Daaraan belendde de fabriek, waaraan, tegenover 't priëtel, eene kleine loods was uitgebouwd met een klein plaatsje, waarop Keesje zijn huiswerk verrichtte, en daaromheen een klein hekje. In dit priëltje zocht ik, op Zaterdagmorgen na den ontbijt, met een boek onder den arm, het zonnetje. Waarom ik het boek niet opensloeg zal terstond blijken.

Ik had nog nauwelijks met mijn zakdoek het stof van de bank in 't priëltje geslagen, en was bezig, op mijn gemak nedergezeten, met de oogen op het loodsje, het plaatsje en het hekje

gericht, mij te verlustigen in het denkbeeld, hoe goed alles bij mijn oom en tante in de verf was, als de plaatsdeur openging en Keesje verscheen. Daar hij den geheelen tuin door moest om ter plaatse zijner bestemming te komen, en hij bijna zeventig jaar op de schouders torste, had ik tijds genoeg om op te merken, dat er iets aan scheelde. Hij strompelde eerst bijna tegen de rollaag aan, waarop hij niet scheen verdacht te wezen, schoon hij er sedert jaren alle morgens om halftien uren overheen moest stappen; hij liet den zondagschen rok van mijn oom, dien hij over den arm had, in het zand slepen en, eer hij den appelboom voorbij was, den borstel, dien hij in de hand hield, tweemaal vallen. Als hij nader kwam, zag ik dat zijn wangen zeer bleek en flets waren, onder zijn niet zeer net onderhouden baard; zijn geheele gelaat was betrokken, zijn oogen stonden dof, en toen hij mij voorbijging was het niet als anders: „lief weertje, meheer!” maar hij nam zijn hoed stilzwijgend af, en strompelde naar het plaatsje. Met een diepen zucht trok hij daarop zijn jas uit, zoodat hij mij in zijn eng zwart vest met mouwen, al het magere en gebogene van zijne gestalte zien liet. De roode bliken tabaksdoos, die half uit den eenen vestzak stak, bleef onaangeroerd, en met wederom een diepen zucht hing hij den rok van mijn oom over den knaap. Met een nog dieper zucht greep hij den borstel op, stond eenige oogenblikken in gedachten tegen de haren op te strijken, en begon toen den rok te borstelen, beginnende met de panden.

„Hoe is 't Keesje! Gaan de zaken niet goed?” riep ik hem toe.

Keesje borstelde altijd door. Hij was wat doof.

Wanneer men den volzin herhalen moet, die men op een eenigszins meewarigen toon heeft uitgesproken, is 't glad onmogelijk het met dezelfde woorden te doen. Ik stond op, kwam een stapje nader, en zei wat luider.

„Wat scheelt er aan, Kees?”

Kees ontstelde, zag mij aan, en bleef mij een oogenblik met strakke oogen aanzien; daarop vatte hij weer een mouw van mijn ooms zondagschen rok en begon opnieuw te borstelen. Er liep een traan over zijn wangen.

„Foei, Kees!” zei ik, „dat moet niet wezen; ik zie waterlanders, dunkt me.”

Keesje veegde zijn oogen met de mouw van zijn vest af en zei: „'t Is een schrale wind, meheer Hildebrand”.

„Ei wat Keesje;” zei ik, „de wind is niemendal schraal. Maar daar schort iets aan, man! Hebje een courant verloren?”

Keesje schudde het hoofd en ging hardnekkiger dan ooit aan het schuieren.

„Kees!” zei ik. „Je bent te oud om verdriet te hebben. Is er niets aan te doen vrind?”

De oude man zag vreemd op bij het hooren van het woord „vrind”.

Helaas, misschien was 't hem op zijn negenezestigste jaar nog geheel nieuw. Een zenuwachtige glimlach, die iets verschrikkelijks had, kwam over zijn mager gezicht; zijne grijze oogen luisterden eerst op, werden toen weer dof, en schoten vol tranen. Zijn gansche gelaat zeide: ik zal u vertrouwen. Zijn lippen zeiden:

„Hoor reis meheer! Kent uwe Klein Klaasje?”

Hoewel ik nu een bijzonderen vriend heb, die Nicolaas gedoopt is, en van wien 't niet ondenkbaar was dat Keesje hem wel eens gezien had, zoo kon ik echter onmogelijk op gemelden Nicolaas den naam van Klein Klaasje toepassen, aangezien hij een zeer „lange blonde jongen” is, en nooit zou ik hebben willen gelooven dat gemelde Nicolaas, hoe onaardig hij ook somtijds wezen kan, de oorzaak zou kunnen zijn van ouden Keesjes tranen. Ik antwoordde dus dat ik Klein Klaasje niet kende.

„Heeft meheer Pieter hem uwe dan niet gewezen? De heele stad kent Klein Klaasje. Hij krijgt centen genoeg;” ging Keesje voort.

„Maar wat is het dan voor een man?” vroeg ik.

„Het is,” zei Keesje, „in 't geheel geen man. 't Is een dwerg meheer! een dwerg, zoo waar as ik hier voor je sta. Je kent er mee in een spul reizen. Maar 't is een kwaad kreng. Ik ken hem goed.”

Ik wenschte hartelijk naar wat meer orde in de berichten van Keesje.

„Hij is uit het Huis,” hernam hij na een oogenblik zwijgens: „hij loopt over straat as 'en gek. Hij wint geld met zijn bochel. Als er 'en school uitgaat, leggen de jongens centen bij mekaar, en laten Klein Klaasje dansen. Dan springt ie om een stok net as zoo'n aap, en dan maakt ie zijn bochel wel eens zoo groot. Ik heb geen bochel, meheer!” liet hij er met een zucht op volgen.

Terecht begreep ik dat Keesje minder jaloersch was van den bochel dan van diens geldige vrucht.

„Ik wou,” ging hij op een treurigen toon voort, den rok een veel harder streek met den schuier gevend, dan voor laken van negen gulden dienstig was; „ik wou dat ik een bochel had. Ik zou nies uitvoeren; ik zou centen krijgen; ze zouden om me lachen . . . Maar ik zou niet drinken,” zei hij eensklaps van toon veranderende. En den volzin omkeerende, voegde hij er, zeer bedaard den rok van den knaap nemende en hem opvouwende, nog eens bij: „drinken zou ik niet.”

„Keesje,” zei ik, „toen je den tuin doorkwaamt, en toen ik je aansprak, was je bedroefd, en nu lijk je wel wat boos te zijn; ik zie je liever bedroefd!”

De oude oogen schoten weer vol tranen; hij stak zijn dorre handen naar mij uit; ik vatte ze, toen hij ze, beschaamd over zijn gemeenzaamheid, terug wilde trekken, en liet ze niet dan na een bemoedigend drukje varen.

„Och,” zei hij — „och meheer weet dat zoo niet; — maar ik ben — ik ben veel bedroefder dan boos. Maar Klein Klaasje het me mishandelt. Klein Klaasje is slecht. De menschen,” ging hij voort, naar het schoensmeer bukkende, „de menschen denken soms dat ie gek is; maar hij is slecht.”

„Hoor eens, Keesje!” zei ik, een klaptafeltje op een ijzeren poot opslaande; „ga hier eens wat zitten en vertel me reis geregeld, wat heeft Klein Klaasje je gedaan?”

„Het zel niet helpen,” zei Keesje, „maar ik zel et doen as u 't niemand zegt. Kent meheer et Huis?”

„Welk huis?”

„Van de Diakenie.”

„Ik heb het in 't voorbijgaan gezien.”

„Goed. Et is een leelijk huis, is et niet? een leelijk huis; met rooie deuren en vensters; en van binnen alles rood en alles donker. Nou; meheer weet wel dat we daar allemaal arm zijn, allemaal even arm; ik kan et niet anders zeggen, net precies, denk ik wel, as op 't kerkhof. Ik en een ander verdienen iets, maar et helpt niet. We brengen et in bij den Vader; en de Vader geeft ons alle weken zakduiten. Dat is goed, meheer; dat is heel goed. Als ik oud wor, verdien ik geen kopere' cent meer; maar ik krijg toch de' zakduit. Hier,” zeide hij, een bonten katoenen zakdoek uithalende, „deuze, en” op zijn tabaksdoos kloppende, „en deuze, heb ik van me zakduit gekocht.”

Het was aandoenlijk een man van bij de negenenzestig te hooren spreken van „als ik oud word”!

„Klaas,” — ging hij voort — „zoo as meheer wel begrijpt, krijgt ook een zakduit. Maar wat doet Klaas? Klaas doet niets, dan nou en dan de straat voor iemand wieden, Klaas houdt zich gek; Klaas danst met zijn bochel; en as ie centen krijgt van de lui en van de kinderen, dan wandelt Klaas de poort uit. Kent meheer de Vette Vaatdoek?”

„Neen Keesje.”

„Et is een herberg in de Hazelaan, daar drinkt Klaas 'en borrel; en welreis twee, en welreis drie borrels.”

„En als hij dan in 't Huis komt?”

„O hij heeft allerlei kunsten. Hij neemt een groote pruim tabak. Hij haalt 'en oranjeschilletje bij de' drogist. Soms merkt de Vader et. Dan krijgt hij 'en blok aan zen been, want hij is te oud om op den bok gelegd te worden, en men kan em ook niet op zen bochel slaan; maar wat is 't as ie met het blok loopt? Dan zeit ie teugen de kinderen: St. . . jongens! Klaas is ondeugend geweest; Klaas het 'en graantje gepikt; en de Vader het Klaas al zen centen afgenomen. Je begrijpt wel, meheer, dat ie dan nog meer opdoet.”

Ik begreep het volkomen.

„Maar dat zijn zijn zaken,” ging Keesje voort, een schoen van mijn oom opnemende, dien hij smeren moest en onmiddellijk weer neerzette; „maar wat hoeft ie *mijn* ongelukkig te maken? Weet u wat et is. Ik zel et u vertellen. Ik had geld, — ik had veul geld, — ik had twaalf gulden!”

„En hoe kwam je daaraan Keesje?”

„Met God en met eere. Ik had et gespaard toen ik in de apteek was. Somwijlen, als ik 'en drankje buiten de stad bracht, op een buitenplaats of in een theetuin, zei de meheer of de mevrouw: geef de' looper een dubbeltje; 't is slecht weer. Zoo had ik twaalf gulden bij mekaar. Ik mocht die in 't Huis niet hebben. Maar ik bewaarde ze; op me hart.”

„En waartoe bewaarde je die? Hadje dat geld noodig; of deeje 't alleen om 't plezier van het te hebben?”

„Och, meheer!” zei het diakenhuismannetje, het hoofd schudde: „Als ik et zeggen mag, die rijke lui weten dat zoo niet; de Regenten weten 't ook niet; want zij hebben er geen zorg voor. 't Gaat alles goed bij zulke menschen; bij leven en sterven.

Hoor reis; we hebben 't goed in et Huis; de Regenten zijn goed; op vastelavond krijgen we bollen met boter; over drie weken as de slacht is, krijgt et Huis 'en os, ik weet niet van wat voor groot heer die lang dood is. Dan eten we allemaal gehakt; en de heeren hebben 'en partij en eten de tong. We hebben 't er heel goed; maar 'en mensch, meheer, denkt altijd om zen dood."

„Ik denk nogal dat je 't na je dood ook heel goed zult hebben Keesje!" zei ik.

„Ik hoop et, meheer: in den Hemel is alles goed; maar dat meen ik niet. Ik wou me lijk verbeteren, weet u."

„Wat is dat, Kees?"

„Hoor reis, as we dood zijn, dan leit men ons op strooi en we krijgen 't goed an van 't Huis, net as wanneer we leven, en dan gaan we na 't kerkhof, in den put; dat wou ik niet. Ik wou, as ik dood was, geen diakenhuisgoed aanhebben..."

Hij zweeg een oogenblik; en weder kwamen de tranen.

„Ik wou in me kist leggen, ik weet niet, ik zel maar zeggen, zoo as ik er mijn vader in heb zien leggen, met eigen goed; ik heb nooit een eigen hemd gehad; één eigen doodshemd wou ik hebben."

Ik was aangedaan. Spreek mij niet van vooroordeelen. De rijken der aarde hebben er duizend. Deze arme man kon alles verdragen: schrale spijs, een hard bed en, naar de mate zijner jaren, harden arbeid. Hij had geen eigen huis, hij zou geen eigen graf hebben: o had hij dan tenminste de zekerheid dat zijn allerlaatst gewaad het zijne wezen zou!

„Meheer begrijpt wel!" ging hij, eenigszins schor, voort, „dat daar die twaalf gulden voor was. Het was veulste veul. Maar ik wou nog meer; ik wou fatsoendelijk begraven worden. Ik heb geen verstand van die dingen; maar ik had gerekend vier gulden voor et linnen, en dan twee gulden voor de menschen, die me zouen ofleggen, en tien stuivers voor een draagplaats an twaalf dragers. Was dat niet knap geweest? De bediende van den aptheker had het zoo beschreven; het geld was in et pampiertje; en alles in een leeren zakkie; dat heb ik dertig jaar op me hart gehad . . . en nou is het weg . . ."

„Heeft Klaas het gestolen?" vroeg ik.

„Neen!" — zei hij, uit het droef gepeins, waarin zijn eigen laatste woord hem gestort had, oplevende; maar hij is er achter gekomen dat ik et had. *Zijn* kreb staat naast *mijn* kreb. Of ie et gezien het as ik me uitkleedde, of as ik me ankleedde, of toen

ik ziek was, of dat ik er hardop van gedroomd heb, ik weet et niet. Ik zou wel haast zeggen dat ik er van gedroomd had; want ik denk er altijd om. — Verleden dinsdag had et den heelen voormiddag geregend, as meheer wel weten zel. Klaas had geen cent opgedaan. Het was te slecht weer; de jongens hielden zich niet met hem op. Zen zakduiten waren ook weg, en hij had een razenden trek om na de Vette Vaatdoek te gaan. „Kees," zaid'ie na den eten, „leen me zes centen." „Klaas," zeg ik „dat doi ik niet; want je verzuipt ze toch maar." „Kees," zaid'ie, „ik mot ze hebben," zaid'ie. Ik zeg: „nou je krijgt ze niet, hoor!" „Weetje wat," zaid'ie, „Kees" zaid'ie, „asje ze me niet geeft, zel ik an de' Vader zeggen, wat je onder je hemd hebt, hoor!" Ik bestuurf as 'en doek, en gaf 'em de zes centen. Maar ik zaid'er bij: „Klaas, je bent een schurk!" Dat zei ik. Of ie daar toen toch kwaad om geworden is, kan ik niet zeggen; maar gisteren mot ie dronken geweest zijn, en toen de suppoosten 'em 't blok andoen lieten, het ie as 'en gek geschreeuwd en gezongen: „Kees het geld! Kees het geld! Onder zen hemmetje het ie geld!" De broers vertelden 't me, toen ik in 't Huis kwam. Ik was as 'en dooie. We gingen na' de mannenzaal en kleedden ons uit. Klaas lag er al en snurkte as 'en os. Toen ze allemaal sliepen, stak ik me hand onder me hemd om et zakkie weg te nemen en, als ik kon, in 't strooi van me bulster te verstoppen. Maar eer ik et los had, daar ging de deur ope', en de Vader kwam op de zaal met 'en lantaarn. Ik viel achterover op me kussen met 't geld in me hand, en tuurde as 'en gek mensch na' de lantaarn. Ieder stap, die de Vader dee, voelde ik op me hart. „Kees," zaid'ie, over me heen bukkende; „Je heb geld; je weet wel dat je dat hier in 't Huis niet verstoppen mag;" en meteen trok ie 't uit me hand. — „'t Is voor een doodshemd," — stotterde ik, en viel op me knieën in de krib — maar 't holp niet. „We zellen 't voor je bewaren," zei de Vader, en maakte het zakkie ope', en telde het geld bedaard. Mijn eigen oogen hadden et niet gezien sunt ik et er in genaaid had; dat was dertig jaar geleden; et was mijn, eigen, lief, begrafenisgeldje. „Ik zweer je dat ik er niets voor doen zel," huilde ik, „dan me eerlek laten begraven."

„Daar zellen we zelf wel voor zorgen," zei de vader; en weg ging ie met et geld en met de lantaarn. „Klaas," riep ik hem na, „het et je verteld, omdat ie" . . . maar wat holp het of ik gezeid

had, omdat ie 'en lap is, wat help et of ik hem verteld had dat Klaas alle dag na' de Vette Vaatdoek ging? Ik had er me geld niet mee weerom. Den heelen nacht heb ik geen oog toegedaan. — Et is wat te zegeen!"

„Zou er bij de Regenten niets aan te doen zijn?" vroeg ik vertroostend.

„Neen! neen!" snikte hij, de hand op zijn borst rondwrijvende, als zocht hij er het geld nog; „het geld most weg; dat is 'en wet zoo oud as et Huis, en et Huis is zoo oud — zoo oud as de wereld!"

„Dat 's wat kras, Keesje," zei ik; „en wanneer" . . .

Hij liet me niet uitspreken.

„Wat kras? Het is niemendal kras. Zijn er dan niet altijd armelui geweest zoo as ik, die an de Diakenie kwammen, en van de Diakenie mosten eten en drinken, en bed en leger hebben, en begraven worden? Maar ik wou begraven worden van mijn, eigen, geld, — en ik wou zeker weten dat ik van mijn, eigen, geld begraven zou worden; en dat was mijn grootste troost; en daarom droeg ik et vlak op me hart. — O, as Klaas kon weten dat ie me dood maakte!"

„Hoor eens, Keesje," zei ik, „je zult en moet je geld weerom hebben; ik beloof het je; ik zal mijn oom er over spreken; hij kent zeker de Regenten wel; wij zullen zien of zij de wet, voor een oud, braaf, oppassend man, als gij zijt, niet eens zullen willen overtreden. Maak er staat op, Kees, je zult je geld weerom hebben."

„Zel ik?" zei de arme man, door mijn stelligen toon bemoedigd. „Zel ik wezenlijk?"

En zijn oogen afvegend met een blij gelaat, gaf hij mij de hand. In zijn behoefte om ook mij iets aangenaams te zeggen, vroeg hij:

„Smeer ik uw laarzen netjes genoeg?"

„Overheerlijk," was mijn antwoord.

„En is uw jassie goed genoeg geborsteld?" vroeg hij verder: „as er iets an mankeert, mot meheer 't maar zeggen."

Dat beloofde ik hem en ging in huis. Maar hij kwam mij achterop, met den linkerarm in een laars van Pieter en den schoenborstel in de rechterhand.

„Vraag exuus, meheer, dat ik zoo vrijpostig ben," zei hij, „maar mag ik u nog wel iets verzoeken?"

„Wel ja Kees."

„As meheer na' de Regenten gaat," hernam hij, „mot meheer maar net doen as of ie van nies weet."

„Ik beloof het u, Keesje."

Ik ging naar mijn oom en wist dien te bewegen naar de Regenten te gaan. De president liet den Vader bij zich komen, en daarna den Vader rondgaan bij de andere Regenten, om ze tot een extra vergadering te convoceeren. Op die vergadering moest eerst Keesje binnenkomen, en vervolgens buitenstaan; daarna moest ook de Vader binnenkomen, en vervolgens buitenstaan. Daarop werd er een uur gedelibereerd, hetwelk hoofdzakelijk daarmee werd doorgebracht dat de president gedurig zei dat hij de zaak aan de heeren overliet, en de heeren gedurig zeiden dat zij de zaak aan den president overlieten.

Daar het zóó niet blijven kon, bracht eindelijk de president advies uit, „dat het, aan den eenen kant, wel doenlijk was Keesje zijn geld terug te geven, daar Keesje een man was van voorbeeldig gedrag, die het geld zeker tot aan zijn dood toe zoo goed bewaren zou als de ijverige thesaurierzelve," — waarop de „ijverige thesaurierzelve" boog — „maar dat, aan den anderen kant, de ijverige thesaurier het weder even zoo goed bewaren zou als Keesje, en dat het dus volstrekt niet noodig was Keesje in het vooroordeel te stijven dat zijn geld beter bewaard zou worden en zekerder tot deszelfs, d. i. Keesjes, doel zou worden aangewend, indien hij, Keesje, het zelf bewaarde, dan indien de ijverige thesaurier het bewaarde; en dat dit zijn advies was."

De secretaris meende echter met eenig recht dat dit advies den knoop niet genoeg doorhakte, en stelde dus onder verbetering voor, tot een van de beide maatregelen over te gaan; — waarop „de ijverige thesaurierzelve" de edelmoedigheid had afstand te doen van het „custodieëren der penningen in quaestie", en men eenparig besloot aan Keesje zijn twaalf gulden, weder behoorlijk in een zeemlederen zakje vastgenaaid, terug te geven.

Keesje heeft nog twee jaren zijn geld „vlak op zijn hart" gedragen. En toen ik in 't verleden jaar het kerkhof te D. zag, was 't mij zoet te mogen denken, dat aldaar in het algemeene graf der armen één man sluimerde, die er eerbiedig was heengedragen door twaalf broeders van zijn eigene keuze, nadat hij, ook eenigszins door mijn toedoen, in de gerustheid was ontslapen dat hij in zijn eigen doodskleed zou worden gewikkeld.

Had hij misschien in zijn laatste oogenblikken nog aan Hildebrand gedacht?

HILDEBRAND.

Uit: „Camera Obscura.” De Erven F. Bohn, Haarlem.

NAAR DEN PAPANDAJAN.

Daar gaan wij, Herremans, mijn trouwe, prettige reismakker, die zoo leuk met iedereen kennis wist te maken en ik in een karretje den weg op Tjiseroepan.

Drie Bataviaansche dames, moedige toeristen, hebben zich bij ons aangesloten en volgen ons, hobbelen in een wagentje, dat alléén ouder is dan zij met haar drieën. Zij wuiven ons van tijd tot tijd met haar zakdoekjes toe, als wilden zij zeggen: — Wij volgen, want thans hebben we u noodig, gij heeren der schepping, die met uw lange beenen zoo ongelukkig in dat kleine karretje zit — wij volgen voor deze maal — begrijpt ge? — 'n Leuke baas! 'k hoor het, dunkt me, de eene vroolijke jonge dame weer tot de andere zeggen: — 'n Leuke baas! en knipoogend wijst zij op den ouden gepensionneerden majoor, die te Tjiseroepan woont en ons vriendelijk behulpzaam is bij het huren van paarden en draagstoelen.

Ik zie opeens zijn rood en door de zon verbrand gezicht weer voor me, met de sterke toornplooiën tusschen zijn verdacht donkere wenkbrauwen en de diepe groeven langs zijn blozenden neus en zwart geverfden knevel, die een vergeefsche poging doet om dat gelaat te verjeugdigen. Die knevel is een parodie op 's mans eerwaardig voorkomen, een uithangbord, dat een verkeerde werking doet, want de majoor is géén fat, géén man van den schijn, maar een krachtige, oude figuur, die, met een grijze of witte stoppelige snor, me zou kunnen verleiden om mijn hielen tegen elkaar slaande front te maken en saluerend te zeggen: — Tot je orders, majoor! Nu is hij tot onze orders, want *hij* brengt ons limonade, ajer blanda (mineraalwater) en andere verfrisschingen. Hij schenkt in met milde hand — gastheer, tolk en cicerone tegelijk. Hem danken wij het, dat we niet, zooals hij 't noemt: „bedibberd worden door die satansche dorpschoufden, die bovendien de arme weerlichten van

koelies van hun zuur verdiend draagloon nog iets zoeken af te knippen.

— En nu dames, vooruit, hou je maar aan de lucht vast, ajo, djalan! De majoor slaat militair groetend aan, de dames slaken kleine angstgilletjes als de koelies de draagstoelen even slingerend op hun schouders tillen en wij stijgen op.

Tusschen de koffietuinen door, langs kleine dessa's en hutten, rijden we langzaam omhoog. Nu en dan wisselen de dragers om met de losse koelies, die naast de tandoes loopen, en terwijl zij het tappelend zweet met den rug der hand van hun voorhoofd wisschen, bukken zij zich herhaaldelijk langs den weg bij een beekje en drinken uit de holle hand een teug helder bergwater, dat hun krachten schijnt te stalen.

De koffietuinen zijn we voorbij, de weg voert nu midden door 't oerwoud — hoge boomen geven voldoende schaduw, ons ritje wordt een weelde. Een paar apen zien van uit een hoogen kalen boom op ons neer, krijschend en gillend springen ze van tak tot tak — dan verder op andere boomen; soms gooien ze met iets wat ons niet raakt en als de boschweg lichter wordt, volgen ze ons niet langer, maar springen weg in 't dichte loof van een assamboom, die aan den zoom van 't woud zijn breede takken uitstrekt.

Gloeiend warm wordt nu de open weg — 't stof dwarrelt brandend heet op! De koelies blijven een oogenblik staan en zetten de tandoes een minuut lang neer in de schaduw van een boschje: ze moeten even uitblazen! De weg stijgt voortdurend en is verbazend steil.

— Wat 'n sjouw! wat 'n werk! roept Herremans, zijn paard inhoudend, me toe — en wat verdient zoo'n man voor de twee uren heen en terug, berg op, berg af? — Twee kwartjes! Kijk die kereltjes eens zweeten, 't loopt met stralen langs hun ruggen, Kasihan!

Onze gids, een Soendanees, intelligenter dan de anderen, met een mooi rood baadje en een gekleurden hoofddoek om, stapt onvermoed voort, zonder merkbare inspanning gelijken tred met mijn paard houdend, en als hij spreekt, klinkt zijn stem flink en duidelijk: — Ik geloof dat hij niet eens weet wat hijgen is.

— Wat een klim, hoe houden die lui 't uit! roept Herremans weer, op de dragers wijzend, en lachend: — Ze zijn waarachtig nog galant ook, kijk, ze plukken bloemen voor de dames!

Ik zie langs den weg aan een boom een groote, mooie lelievormige witte kelk met een goudkleurig hart vol lange meeldraden en zeg tot den gids: pluk me die bloem eens af!

— Tidah — ah! antwoordt hij, langzaam het hoofd schuddend: — Ada radjoen ('t is vergif) en op de groote fraaie geschulpte bladeren van die veelvuldig voorkomende boomen wijzend, vertelt hij: één blad maakt dronken, twee bladeren bedwelmen, véél bladeren geven den dood!

't Is een eigenaardig verschijnsel, dat zelfs de meest onontwikkelde inlander de giftige en geneeskrachtige planten en kruiden onderscheidt en kent. Hij wijst me onderweg nog andere met de woorden: — Goed voor den buik, heel goed voor wonden, maakt dood, langzaam aan enz.

En altijd steiler, altijd moeilijker wordt het pad, de paarden klimmen als geiten: de koelies met de tandoes, waarin de jonge dames half soezend zich waaien met haar kipas, blijven langzamerhand iets achter. Soms bij een wending van den weg ontrolt zich een grootsch panorama aan onze voeten. Uit diepe ravijnen steken boomtoppen, palm- en klapperkruinen wuivend omhoog, en in de diepte bruischen stroomen helder water, springend en huppelend over steenbrokken en rotsklompen.

De weg wordt kaler, de vegetatie armer — over witte lavablokken en gele zwavelrotsen klimmen we voort, tot aan de warme bronnen, die ons van verre reeds hun akeligen, scherpen zwavelreuk tegemoet zenden. Af en toe ontmoeten wij troepjes Soendaneezen, met kleine mandjes vol losse, gele zwavel van den krater komend. Uren en uren ver loopen die arme drommels om zoo'n mandje vol te rapen, dat hun op de passar twintig of vijf en twintig centen opbrengt.

Fel brandt de zon langs den weg op de witte rotsen en harde aschbelten, wier hel wit en zwak geel het oog pijn doen. En nog altijd klimmen wij, al moeilijker en langzamer, hoe nader we bij het doel van onzen tocht komen.

Eindelijk zijn de zes-en-twintig honderd meter stijgens afgelegd — de groote Papandajankrater ligt voor ons. De zwavellucht slaat ons benauwend op de borst, als we afstijgen en te voet in den ontzagwekkenden krater gaan.

Aan drie zijden omsloten door hemelhooge steile rotswanden, breidt zich voor onze voeten de wijde kraterbodem uit. Sissend en borrelend, als uit reusachtige stoomketels opgestooten,

spuut kokend zwavel en damp uit de fumarolen omhoog.

De gids, gewapend met een puntige stok, wacht totdat de dames zijn aangekomen. In een klein gebouwtje, tot dat doeleinde tegen een der bergwanden geplaatst, worden de paarden vastgebonden — de koelies liggen reeds languit, aemechtig op den grond of hurken bij elkaar in een hoek, moede lastdieren gelijk.

— Hâti, hâti, toewan! (voorzichtig meneer!) plan, plan! (langzaam) zegt de gids, als hij ons voorgaat en den weg wijst tusschen de lavablokken en zwavelbronnen.

't Is een ijzingwekkende, maar vreemde en onvergetelijke tocht over dien brandenden bodem, over die korst van gestolde zwavel en heete modder. Wij loopen voorzichtig als de ganzen achter elkander. De dappere jonge dames nemen nu en dan behoedzaam haar rokken samen, als we over het smalle paadje tusschen brandende zwavelkolken, sissende en razende fumarolen en solfatoren verder gaan.

— Ada kawa besaar! — dit is de groote vuurhaard, verklaart onze geleider op een door den damp bijna onzichtbare ketelvormige opening wijzend, waaruit met ontzettend geweld gloeiende zwavelstralen omhoog spuiten en kokende modder in dikke golven en bellen opborrelt.

Wij gaan verder. Ik steek mijn wandelstok in den bodem, die me waar ik sta, erg week voorkomt; haastig trek ik mijn hand terug, want een straal gloeiende zwavel is dadelijk als stoom opgespoten uit de gemaakte opening en heeft me gebrand.

— Hati, hâti, toewan! roept de gids en schudt driftig het hoofd, als wilde hij zeggen: „doe dat niet weër.”

Wonderlijk gevormde zwavel- en lavazuilen, sommige op menachengedaanten gelijkend, hebben zich hier en daar in den krater van zelf opgebouwd; grillig vormt zich overal zwavel en gestolde modder met lava tot allerlei vreemde fantastische figuren.

Ik krijg het denkbeeld; in een donkeren nacht moet de Papandajan een stuk van Dante's hel gelijken en ik vraag aan den gids: — Ben je wel eens des nachts hier geweest?

Hefstig ontkennend schudt hij het hoofd en plotseling behoedzaam omziende, zachtjes sprekend, antwoordt hij: — Tida-ah! saija takot waktoe malan ada banjak kantoe! (Nee! ik ben bang 's nachts, er zijn veel spoken!)

Ik kan 't best gelooven en ik huiver onwillekeurig zelf als mijn fantasie zich verplaatst in een akelig-duisteren nacht op den

Papandajan, terwijl de wind door de rotsspleten huilt, de vleer-
muizen, die er huizen, verjagend, terwijl de onderaardsche stemmen
brullen en rumoeren en de witte rook zich kleurt door het felle
vuur in den brullenden en sissenden kawah, die zijn vlammen-
gloed doet zien, vonken spuwend en gloeiende stralen. Als
rondom de brullende solfatoren, helsche geesten met vuurbrakende
monden gelijk, hun onheilspellende geluiden doen hooren, dan
moet het daar schrikwekkend, satanisch zijn, dan zullen die fan-
tastische steengevaarten, die zwavelformaties en lavablokken in
den gloed van 't vuur als levend worden — dan wordt de
Papandajan een heksenkeuken, een pandaemonium!

Hier en daar golft en beeft de dunne korst, waarop we wan-
delen, de hitte wordt ondragelijk, de lucht benauwd en prikkelend
we hoesten om beurten en tranen komen ons in de oogen.

— Laten we maar teruggaan! zegt een van de dames — en
zonder eenig protest volgen wij haar als zij zich plotseling omwendt.

Onbeschrijfelijk is het vergezicht, het contrast, dat zich eens-
klaps bij het terugkeeren aan het verbaasde oog vertoont.

Wonder-liefelijk ligt daar in de verte, diep aan onze voeten,
het groene rijke dal — achter ons borrelt, stoomt, ziet en raast
de helsche ketel — voor ons breidt zich de heerlijkste weelderigste
Indische natuur uit. Zoo ver het oog reikt dicht begroeide
bergen, wouden van palmen en tapijten van sappige sawahs —
ver, ver! in wijden kring.

En langs den gezichtseinder altijd weer blauwe bergen, die
hun toppen opsteken in de klare heldere lucht, rustig en vredig
als een schaar van kalme, beschermende trawanten de Préanger
omgevend.

JUSTUS VAN MAURIK.

Lit: „Indrukken van een tôtôk." Van Holkema en Warendorf, A'dam.

VERBODEN VRUCHT.

Vogelzaad! schoon blinkend geluwgoud, langwerpig rond, dik
gevuld vogelzaad! daar zou eene muis haar vader en moeder en
en broers en zusters voor in den brand laten, en ze zou 't gaan
stelen van tusschen de tanden der gruwelijkst grijnzende dood.
Vogelzaad! en die smakelijke bete daarin dat de zoetzappige
olie u om de knorspende tanden staat!

't Had haar dagen lang machtig vele ruzie en moeite, angste
en verlegenheid gekost om eraan te geraken, maar, wat een heer-
lijke belooning: Smullen, lijvelijk malen en knabbelen en zwelgen,
buik sta bij, uitgelezen zaad, eendrachtig en broersgezind in ééne
vogelmuite; met 'nen dwazerek van 'nen canarievogel, uit éézelfde
immer sleekvol zaadbakje! Dat en moest die grootgemanierde
springpooter op zijn paar hooge schachten maar verstaan, en hij
verstond het ook geredelijk. In den beginne had hij wel wat
verschoten; hij wipte verschrikt op zijnen stok wanneer hij de
muitze ongevraagd en onbeschaamd zag binnenkomen in zijn ge-
tralied verblijf, langs de openinge boven het waterbekkentje;
alsdan was het menschenhoofd dat boven de tafel op een paar
grijpers van menschenhanden rustte, verstoord omhooggegaan en
had mij daar een paar kijkers gerold om er bij te verstijven van
de schrik. Maar de muis in zulke omstandigheden vond het
geraadzaam om noch om te kijken, de tijd was te kostelijk op
zulke keeren: weg moest ze en uit de gaten, en ze wist dan zoo
vlug en zoo behendig haar lijveke te dwingen tusschen de kopertjes,
en zoo vlijtig de plate te poetsen, dat de menschenkop 't hem
ontgaf en dacht dat hij niet eene muis, maar de schaduwe langs
den wand had zien loopen van den rook uit zijn geurig dampenden
rookhoorn. Maar die grootsch-onnoozele schuifelare was daar hoe
langer het leed zoo meer aan gewoon geworden, en hij en moest
maar ook: hebben is hebben, en krijgen dat is de konst, zoo luidt
der muizen leuze. Iederen keer dat ze nu binnengewipt kwam,
en dat gebeurde nog al af en toe, tord hij wel met wat hoog-
misprijzen opzijds voor die onbeschofte schoefgulzige gemeene
muitze, maar daar en liet ze haar niet aan stooren, en vertrok
zonder nog om te zien als haar buikske werd te spannen.

Over tal van dagen was ze beginnen knagen van onder aan de
houten plinte om voor den eersten keer binnen die kamer te
geraken, 't was immers al hemel en vogelzaad dat men hier snoof;
maar 't ging te luide dien keer; met doodsbedreig verschoof er
een stoel daarbinnen, een zware stap dreunde naar den wand
toe en der werd geklopt op den weeg dat hij ruttelde en de
brokken plaaster rond haar neêrkletsten. Al haar muizebloed
verkroop. Maar 't en was al maar ijdel geruchten — eerst een
stondeke gewacht en dan was ze met nieuwen moed weêr aan 't
raspen en knagen gegaan.

Zoo had dat geleden dag uit dag in, ze had volherd en voortgeknaagd, een beetje teenegader, totdat ze op zekeren nacht haar tandbeiteltjes dóór het hout had geslegen; nu moest nog 't gat wat afgerond en uitgewijd dat ze erdoor kon, en, 's anderendaags was 't de eerste reize geweest naar den zaadbak.

En nu was 't weêr gang, voor den zóóveelsten keer, al over den vloer, stille genoeg, een tuitje wegs teenegader, met den neuze vooruit en de pijlhaarkes onophoudelijk in roerende zoekende beweging. Van den vloer op langs het tafelkleed — hier was 't zachten inslag en hare klauwtjes bleven in 't laken zitten lijk haken in eenen muur — voort nu, naar omhoog, zoo wees het speur en de verlokkende geur van het zaad loodste ze recht omhoog naar de vensterbank. Hier was 't overvloedig eene verblindende klaarte, eene wijde kamer in volle licht dat overal op straalde uit twee gloeiende lichters; eenen aan de balke en eenen boven op de tafel, waarop een onverklaarbare warboel van onbekende zaken dooreenlag; veel, onzeglijk veel papier, dat kende ze bij ondervindinge, vroeger, in kwadere tijden, had ze er immers al te dikwijls hare piepende mage meê moeten stillen. Geheele reken dikke boeken, klompen groot en zwaar, lijk de moefsteenen uit den muur van 't oud gebouw waar ze geboren was. En daartusschen zat die vervaarlijke menschengedaante met gebogen hoofd, starrelinge te kijken, op een wit blad papier, waar 't helderspeierend licht op neêrstromde. Die mensch en vermoedde niets, want stille bleef hij, en zij, ze bezag hem uit hare ééne ooge, en bezag hem nog uit hare andere, tord voort op haar leege pootjes, en bezag hem weêr, maar hij en roerde niet. Dan, in ééne haaste den vensterbank op, tusschen twee bakskes, en achter de boeken. Hier was ze veilig en onzichtbaar, bachten rechtopstaande boeken, hooge lijk muren, op drie sprongen kleinen, bitterkleinen afstand van dien ontzaglijken menschenkop,

Eerst wat verademd van de vreeze, wat uitgerust van de lange reize en de inspanninge.

't En was maar een regelrecht loopke meer naar de vogelkooie, een wipke omhoog naar 't waterbekkentje en dan weêr 't buikske een zielemisse doen en smousen aan 't vogelzaad.

Twee aardige dingskes lagen daar vandage op den vensterbank, die er nooit en lagen. — Dat moest ze eerst nauwkeurig

in oogenschouw nemen. Wat mag dat wel zijn? Twee gelijke plankskens met wat koperdraadjes, en op elk een lekker vierkante stukje geurigen kaas.

Kaas! 't is al wel, kaas is kermesse voor 'ne muis en veel smakelijker dan papier bij voorbeeld, maar, niet voor vogelzaad! Gauw! dien grootdoenden canarievogel wat pelen en de reste voor zaad gaan geven! — en ze tord voorzichtig aanzijden weg, voorbij die twee aardigheidjes van plankskes.

— De vogelkooie was weg! geen canarievogel!! geen canariezaad!!! —

En de muis zat daar beteuterd en op haar eentje, teleurgesteld op de groote opene plekke waar de kevie plag te staan; ze zat daar te vierpootte, in 't volle heldere licht van de blekkende lampen, en dat menschengezicht zat haar te bekijken met een paar vlamme oogen, brandend in zijnen kop, om dweers dóór haar te kijken. Ze meende dat ze nooit nader hare dood geweest en had. Besluiteloos en onberaden bleef ze een spanne zitten en vlood dan weg, den hoek om van een boek en bleef daar ineengefokt wachten met de doodsangste op haar lijf. Doch 't bleef al stille, en de vreeze die er gauw in is, is er ook gauw uit bij de muis, en ze rok haar uiteen, stak haar oorkens op en haren snoet vooruit. „En,” peisde ze, „bij gebrek aan beters zou 'k wel ne keer aan dien kaas gaan proeven.” Alle verlegenheid was al lange weg; die groote mensch daar bleef toch in zijne ruste en 't bleef al in zijne ruste.

Knap! dei ze. Maar met dien knap sloeg haar iets zoo verwoed nijdig, zoo zwaar nijpend, zoo onbermhertig drukkend en pletterend in de ribben dat ze meende de geheele wereld stortte ineen met éenen slag op dat ééne plekske van haar ruggebeen. De koperen veere, nipte gespannen en verraderlijk liggende op wacht tot ze slaan kon, sloeg! Haar gulzige bek in den kaas had het vasthoudtje losgewipt, en lijk een weêrlicht kwam het ijzeren slag neêr en bliksemde 't klein asemteje leven uit haar schamel muzebalske.

CAESAR GEZELLE.

Uit: „Uit het leven der dieren”, L. J. Veen, A'dam.

VAN DEN OUDEN BOOM.

Met uitgestroopten arm,
ten halven afgeknust,
wie staat er daar, en steekt
een onbestaande vuist
ten hemel? Is 't een reus
in beelde? Neen 't en is
geen menschenbouw, 't is eer
een' wangedaantenis;
een steenen berggedrocht,
dat, staande fel en fier,
de scherpe houwen torst
van 't vonkend hemelvier.

Doch neen, 't en is geen berg,
geen wangedrocht voorwaar;
't zijn takken stijf en stomp,
't is schorse, die 'k ontwaar;
die, dikke en diepgegroeft,
geborsten en gescheurd,
van uit den ouden grond
heur oude bonken beurt;
't zijn spanders overal
't zijn spullen, die 'k aanschouw,
een loof, dat kroont alom
een steenoud boomgebouw.

De Winter heeft erop
zijn boos gebijt vermoord;
het Water heeft het merg
en 't herte eruit geboord;
de Bliksem spookte erom,
en kraakte, met geweld,
er halve boomen uit,
en takken ongeteld;
de Tijd onteerde laf
en langzaam al zijn lijf,
en nog en roert hij niet;
hij staat daar, rotsestijf.

En ieder jaar dat loopt
hergroent hij nog, en laat,
wanneer de lente lacht,
zijn spaarzaam loofgewaad
omshaduwen het stuk
hooge uitgepuilden grond,
daar, als hij jonger was,
zijn geile wortel stond.
Eilaas, niet langer meer
en kan hij, moegeleefd,
de wonden duiken, die
men hem geslagen heeft!

Hij staat daar, oud en strem,
in 't wilde windgegons,
gelijk te Roomen, van
groenuitgeslegen brons,
men beelden ziet: geen een
en weet hoe lang gestaan
zij hebben; geen hoe lang
de Tijd voorbij zal gaan
en groeten ze, ongedeerd.
— Ik groete u! God beware
u, Vlaamschen ouden „tjok”,
nog honderd, duizend jaar.

GUIDO GEZELLE.

Uit: „Gedichten”. L. J. Veen, A'dam.

AVONDROOD.

Nog nauwlijks is het groen
der boomen groene, en even
zijn, toppewaards, alleen
de takken groen gebleven;
al 't ander zwarter wordt
en zwarter: boomen net,
van zwarte zijde zijn 't,
op blauw satijn gezet.

't heeft alles langzaam uit,
dat verwe is, henen dalen
de laatste en langste van
de lieve zonnestalen;

't wordt watergroene, omhoog;
omleeg, brandt en broeit
de groote zonne nog,
die zinkt en grooter groeit.

Zij duikt heur aangezicht
beneên des werlds neggen ¹⁾
die, eindloos, slinks en rechts,
hun lange lijsten leggen;
die 'k opwaardstriemen, die 'k
een' wolke twee of drie
den zonnezienden kant
geheel vergulden zie.

In 't heerlijk zonnenveld,
dat donker wordt omhoog,
en langzaam donkerder
en dieper, staan ten tooge ²⁾,
geschreven, zwart op goud,
een bende reuzen groot:
het eindloos boomenvolk,
in 't eindloos avondrood.

Beziet mij haastig nu
die schoonheid! Neder nijgen
de duisternissen: 't veld,
het vee, de vogels zwijgen;
het nauwt, in 't westen; nog
een tijdtje, en doodgedaan,
zal al die heerlijkheid
gedekt en donker staan.

GUIDO GEZELLE.

Uit: „Gedichten”. L. J. Veen, A'dam.

¹⁾ Boord, kim.

²⁾ Ten toon.

EEN DRUKKE DAG.

In de woning van den heer Papaver was het op denzelfden morgen dat Daniël zijn brief ontving — een ongewone drukte. Het Engelsche nichtje zou met den Engelschen zeeman, per stoomboot uit Engeland aankomen. Hoe laat — dat had men niet heel juist gezegd, maar 't zou tegen den middag zijn; en de huurkoets waarin men de gasten zou afhalen, was tegen twaalf uren besteld.

De heer Papaver was door zijn ega reeds midden in den nacht wakker gemaakt om toch eens op zijn horloge te zien dewijl zij van uur noch tijd wist. De echtvriend, in den slaap die ongewone wekstem vernemende, en juist droomende dat er parade zou zijn terwijl hij met zijn kleeding niet klaar kon komen, was danig door dat geroep ontsteld, en meende nog in den eersten dommel dat de gansche vertooning op hem wachtte. Bij nader insten bespeurende dat hij gedroomd had, en nogmaals de vraag vernemende: „Hoe laat het toch was”, wreef hij zich de bezwaarde oogen, en met de verklaring dat hij akelig gedroomd had, zocht hij zijn vaderlief op die in de parade-confusie was zoekgeraakt. Het bedoelde voorwerp was weldra gevonden, en toen het roode hoofd van den ex-bakker in de blauwe muts met den witte rand stak, toen zou dat hoofd wel zeer geschikt zijn geweest om bij een parade te pareeren terwijl de nationale kleuren helder tegen elkander afstaken.

't Was half vier op het horloge. Mevrouw had, tot groote ergernis van haar gemaal, geen greintje slaap meer gehad, en het was van dat oogenblik af aan een gewoel, en een „van het rechter op het linker oor” geweest, dat mijnheer sedert wel twintig malen was wakker geworden, altijd weer uit een militairen droom.

In 't einde had mijnheer een geritsel naast zich vernomen alsof er beweging in de gelederen kwam. Een drukking van honderd procent dekens benauwde hem eensklaps bovenmate, en een wollige tip van de tweede laag die met zijn aangezicht in aanraking kwam, deed hem onwillig de oogen opslaan, bij welke blikverheffing hij links een gedaante zag verrijzen die de gordijnen wegschoof en aanstonds weer daalde.

't Is slecht slapen voor den echtgenoot wiens alter-ego uit de verren is en het hoofd vol heeft met allerhande beslommingen.

„k Zeg lieve, als de boot eens vroeger aankwam!”

„Zee u wat, poes?”

„Als de boot eens vroeger aankwam!”

„A ja; ja, dat zou . . .”

„'t Is stroomaf hier na toe, nietwaar?”

„Wallief?”

„Dat het hierheen stroomaf is?”

„Stroomaf? Hoe meent u?”

„Wel, dat ze dan vroeger hier zijn.” — Kleine pauze.

„Nietwaar lieve?”

De echtvriend, na eenig zwijgen zich op het linkeroor wendende:

„Dat geef ik u gaarne gewonnen.”

„Maar staat u nu op, 't is zeven geslagen.”

„Dan ben ik weer na,” bromt de man die in den dommel naar de wijzerplaat der torenklok tuurt.

„'t Is toch jammer lieve, dat onze domenie nu juist heden niet hier kan zijn. — Staat u op?”

„Ik denk niet naar de vroegpreek te gaan,” dommelt de man, die het denkbeeld „domenie” met een Zondag vereenigt.

„Wie spreekt er van vroegpreek?” herneemt mevrouw een weinig ongeduldig; „Ik zeg van Henri, dat hij niet hier kon zijn.”

„O . . . Henri, juist poes, dat geef ik u gaarne gewonnen.”

Nog een geruimen tijd dommelt de man; en spreekt de vrouw telkens van wat anders, totdat eindelijk — toen zij beweerde de muts reeds op te hebben — mijnheer verklaart te zullen opstaan, en na eenige langgerekte geeuwen, in het voordeelige nachtkostuum uit het ledikant stapt, om een vreemdsoortigen en belangrijken dag te doorleven.

Wél werd het, zooals wij reeds zeiden, een drukke morgen. De heer Papaver moest warm scheerwater hebben. 't Was wel de dag niet — want dat was een anderdaagsche zaak — maar . . . voor de menschen die kwamen! en — hij zou er zoo uitzien! — Schoone boordjes en een helder stukadoorsel voor den statigen hals moesten noodwendig worden aangeplakt. Mevrouw kwam met den sous-piedspantalons aandragen die sedert Pinkster niet uit de kast was geweest, omdat het over de knieën zoo spande, wanneer hij zat.

„Die soepjees zijn beschimmeld,” zei mijnheer Papaver.

„Och! dat komt van de vocht lieve,” antwoordde mevrouw.

„Dat geef ik u gaarne gewonnen,” hernam mijnheer, „maar dat zal hinderen.”

Mevrouw was handelend genoeg, en zich geen tijd gunnende om de meid tot dat werk te roepen, wapende zij zich zelve met den borstel, en poetste de leertjes — om tijd te winnen! . . .

Mijnheer Papaver zat zoo stijf in zijn halsdoek dat zijn gelaat nog rooder dan gewoonlijk was, en, glimmend van de zeep, en bevreesd voor de reinheid van zijn helder gemoed, wendde hij zich af om niet door het afstuvende schimmelpoeder besmet te worden.

Voor de vijfde maal dat de heer Papaver van zijn leven in een pantalon met sous-pieds gleed, beging hij ook voor de vijfde maal de onvoorzichtigheid, om dien intocht met gepantoffelde voeten te bewerkstelligen, zoodat toen het stuk behoorlijk met een paar fraai bewerkte bretels was opgehaald, de eigenaar den blik naar beneden slaande en het roode schoeisel ontwarend zijn gadeaansag alsof — Polen totaal verloren was.

„Alweder hetzelfde liedje!” zei mevrouw op zacht verwijtenden toon: „U hadt eerst de laarzen . . .”

„Dat geef ik u gaarne gewonnen,” sprak de echtvriend. „Maar ik kan ook die dingen . . . ik heb daar geen verstand van.”

„'t Is anders toch dood eenvoudig,” hernam mevrouw.

„Ja ja, nu weet ik het weer, poes,” sprak mijnheer, „zooals ik de laatste maal zei: het deeg in 't fatsoen vóórdat het den oven ingaat.”

„Hoor eens Papaver,” was mevrouws vriendelijk, maar toch ernstig antwoord, „die *deegen* en *ovens* moet u nu eindelijk toch eens met rust laten; het is ons altijd een struikelblok voor de conversatie geweest . . . Ga zitten, . . . wacht . . . ik zal u helpen . . .” en mevrouw hielp den echtvriend zijn fout herstellen: „wantlijk, u moet er aan denken Papaver, vooral met dat nichtje . . . men denkt licht gering. We zijn nu toch menschen . . . mij dunkt . . .!”

„Maar 't is zoo nauw . . .” zuchtte mijnheer die stijf in zijn halswerk zittende, ook weldra zeer lastig in nieuwe laarzen en den sluitenden pantalon was gekluisterd, „ik kan mij niet roeren.”

„Ongewoonte lieve,” hernam mevrouw, „'t wordt tijd dat wij leeren. Ben nichtje uit Engeland; een zoon die weldra predikant zal wesen! — Kom Papaver, van nu aan 't fatsoen opgehouden, van nu aan uw beste beentje wat vóórgezet! Hier is uw satijnen

vest; en hier de rok met glimmende knopen; nu heb ik geen tijd meer; 't ontbijt wacht beneden."

Een kwartier later verkondigde een vervaarlijk gekraak op de trap dat de heer des huizes in receptie-gewaad naar beneden kwam. In de huiskamer voor het theeblad — was mevrouw niet te vinden.

„Poes!!” Zij kwam niet. Geroep in de gang... Zij kwam niet. Geroep aan de trap... Een antwoord uit de verte: „Ja zóó Papaver, begin maar”. Papaver begon; dat is: hij zette zich in zijn gewonen zetel, en nam het groote boek waaruit hij aan zijn gade geregeld iederen morgen een hoofdstukje voorlas. Zóó begonnen, wachtte de echtvriend een geruimen tijd, want de gade moest nog de handdoeken voor de gasten uitgeven; het kleine kastje op het kamertje voor 't nichtje bestemd, moest nog een weinig recht gezet, en de verstelappen eruit genomen worden. Er was nog geen zeep in de bakjes; voor 't middageten was insgelijks nog iets te bedisselen, aangezien die Engelschen wel „graag” van de reis zouden komen, zoodat mijnheer al een half uur gewacht, en overvloedig den tijd had gehad om eens aan lossere dagen te denken, toen hij in slopjas en op sloffen, de bollen uit den oven blies, — toen de bedrijvige wederhelft, met de woorden: „Daar was ik”, het ontbijtvertrek binnen kwam.

Van al de vaste gewoonten die de heer Papaver had, was die van het hoofdstukje 's morgens zeker wel de onwrikbaarste.

De leesmethode van mijnheer was echter weinig opwekkend, en daar het zeer langzaam vooruitging, werd zoo'n hoofdstukje gewoonlijk eene driekwartierszaak. Mevrouw luisterde steeds met geduldige aandacht, en daar zij door een ruim twintigjarige repetitie de meeste hoofdstukken van buiten kende — zoo had zij er zich een gewoonte van gemaakt, om voordat manlief de woorden uitsprak, ze reeds binnensmonds te prevelen. De *zachte* stem met den *luiden* echo had den aanstaanden „domenie” dikwijls verveeld, en nu, als student — dat is boven de wet — bleef hij in de vacantedagen stil op zijn kamer totdat hij berekenen kon dat de zitting voorbij, en, zoo wij reeds zagen, de courant daarna uit was.

Mevrouw — dezen morgen natuurlijk een weinig gejaagd, zag nog al tegen het hoofdstukje op, en vriendelijk zeide zij:

„Pa, mij dunkt, als u een halfje...?”

„Zou dat voldoende zijn?” vroegde mijnheer.

„Voor dit maal?” hernam mevrouw.

„Welnu dan,” besloot de echtgenoot, en het hoofdstuk van een-en-dertig verzen nazijnde, telde hij uit, dat hij bij vijftien en een half moest ophouden.

De klok van twaalf uur had nog niet geslagen, toen de echtelieden geheel reisvaardig, op het rijtuig wachtende waren.

Tien malen in het kwartier zag mijnheer op zijn horloge, en mevrouw was in de grootste agitatie dat de boot misschien reeds aan zou zijn.

In 't einde verscheen de koets; de echtgenooten stapten erin, en, op verzoek van mevrouw, reed mijnheer achteruit, want het nichtje moest naast haar zitten, en 't was niet aardig zoo'n warme plaats!

Binnen weinige minuten hield het rijtuig stil aan de *Boompjes* waar de stoomboot moest aankomen. De meizon scheen brandend warm en mijnheer kneep gedurig de oogen dicht, want het rijtuigglas weerkaatste de stralen onbarmhartig op zijn aangezicht.

Mevrouw voelde altijd iets meer dan gewoonlijk wanneer zij in zoo'n rijtuig zat. 't Had zoo niets bakker-achtigs. — Ieder nam zoo beleefd den hoed af. — Alles moest uit den weg. Zie — wat groette de secretaris vriendelijk, en wat neeg zijne vrouw. Papaver gelek ook wel een beetje op den burgemeester.

Had mevrouw genot in zoo'n rijtuig, zij was in de gelegenheid om haar hart eens flink op te halen, want het „tegen den middag” als opgegeven tijdstip van aankomst, was een rekbaar termijn. Een sloeg de klok; mijnheer keek op zijn horloge en merkte aan, dat het lang duurde. Half twee, en mevrouw beweerde dat het een ongeregelde dienst was. Twéé en de echtelieden zagen elkander aan alsof ze wel een stukje brood hadden verlangd, want de koffie was uitgesteld tot de terugkomst. Kwart over twee, en mevrouw verzocht mijnheer eens te tikken en te vragen: of de boot dan nog niet kwam; waarop mijnheer tikte en riep, zoodat er verscheidene straatjongens op aankwamen die schreeuwend de boodschap aan den slapenden koetsier overbrachten. Deze, uiterst tevreden dat hij zoo gemakkelijk voor zijn baas het geld verdiende, gaf ten bescheid „dat hij zóó wel komen zou”. Half drie, en mijnheer kreeg de kramp in 't been, want die pantalen spande zoo, en — met permissie — het zweet brak hem uit; want hij zat als in een broekast dewijl de raampjes, door

de warmte getrokken, niet tot verluchtiging naar beneden konden.

Drie, en mijnheer wilde er uit, want hij zat op de pijnbank, maar mevrouw vond zulks te gemeen; dat was niet zooals het behoorde. Kwart over drie, en mevrouw meende dat er wel een ongeluk kon gebeurd zijn. Half vier, en mijnheer en mevrouw die al sedert een paar uren hadden gegeeuwd, begonnen lekkerig ook te worden. De man verstoutte zich te zeggen, dat de vrouw ook altijd zoo'n haast had; en de vrouw beantwoordde zulks met de aanmerking, dat de man ook altijd zoo ongeduldig was. Nog eenige minuten, en mijnheer werd rooder dan karmozijn, want een paar straatjongens staken de tong tegen hem uit, terwijl een derde met den duim tegen den neus, vijf uitgespreide vingers vertoonde. Weder eenige minuten, en mevrouw werd zóó bleek van de warmte, dat mijnheer, trots alle welvoegelijkheid, het portier openstiet opdat de lucht haar zou verfrisschen; en juist wilde de inderdaad bezorgde echtgenoot uitstappen, om de vrouw die op bezwijmen af was, uit de broeikast te helpen, toen een meerdere drukte op den oever werd waargenomen, en de ontwaakte koetsier, zich omwendend, riep: „Daar komt ie!”

Daar komt ie! die woorden brachten meer tot verademing bij, dan het koeltje 't welk van de rivierzijde door het nu geopende portier naar binnen drong.

„Eindelijk, eindelijk!” zei mevrouw, en zij keek naar buiten, en zag den dampenden Batavier den oever naderen.

Mijnheer Papaver, die wee van den honger, en stokstijf van 't zitten was, kwam, in overleg met zijn vrouw, tot het besluit om uit het rijtuig te gaan, want dat men de gasten toch behoorlijk moest ontvangen. Papaver zou de vriendjes in alles behulpzaam zijn en ze dan in het rijtuig helpen.

Klokke vier, en de boot was aan. Gewoel en drukte zonder voorbeeld. Papaver kende die aardigheden, maar, was hij altijd een bijwoner op zekeren afstand geweest — zooals hij wel gaarne eens een veldslag zou gadeslaan, dat is, van een heuveltje, buiten gedrang en buiten schot — zoo moest hij zich nu in dien chaos mengen, en, stootende ellebogen, en trappende voeten gaven aan zijn dikwerf geopperd vermoeden zekerheid, dat het „in zoo'n herrie niet alles was.”

Papaver die reeds veel heeren en dames had zien voorbijgaan, aan wie hij echter volstrekt niet had bespeurd of één ervan zijn nichtje en een ander haar geleider was, geraakte eindelijk in de

grootste ongerustheid of de vriendjes wel waren meegekomen. Met groote voorzichtigheid, en met de voeten zoo buitenwaarts, alsof hij zich in het eerste gelid van parade-toeschouwers bevond, liep hij eenige schreden voorwaarts op de breede plank toe die de boot met den wal vereenigde, en zag en gluurde, maar — ofschoon er nog beweging genoeg was — de vriendjes zag hij niet.

„Op zij lompert!” riep een groote forsche gebouwde sjouwerman den ex-bakker toe, terwijl deze nog in zijn beschouwingen verdiept was: „Op zij lompert!”

Maar eer de lompert op zij was, was reeds zijn rechter scheenbeen met den hoek van een handwagen waarmee de sjouwerman een zware koffer aan wal bracht, in aanraking geweest, zoodat Papaver een luiden kreet liet hooren die zelfs mevrouw in de ooren drong.

„Verv... domkop!” brulde mijnheer die in de keus zijner woorden, door de hem veroorzaakte pijn, ditmaal zijn fatsoen onmogelijk bewaren kon.

„Korrazie jongens!” riep de sjouwerman, die inmiddels lachende zijn weg vervolgde, „as we den hoed maar op hebben benne me wijs hé? Geef 'em 'n zoopie Jan; de arreme bol het den slaap nog niet wakker.”

„Arreme bol! — Warreme bol!” Mijnheer ontstelde, hij had niet recht verstaan... maar het been deed verschrikkelijk zeer; hij wist niet wat te doen; hij retireerde en sukkelde naar het steeds wachtende rijtuig terug. Mevrouw zat nog op dezelfde plaats, en toen zij haar echtvriend zoo hinkend en zonder vriendjes zag naderen, toen fronsste zich haar goedaardig gelaat, en vraagde deelnemend; „Guus Pa, wat is er?”

Papaver deelde zijn gade de treurige ontmoeting met den sjouwerman, en de *niet* ontmoeting van de Engelsche gasten mee, en dewijl het staan hem wat lastig werd, hinkte hij op één been; met behulp van zijn vrouw, de tree der koets weder op, en nam zijn vorige plaats in bezit.

„Is 't klaar?” riep de koetsier.

„Hei! hei! neen!” riep de heer Papaver: „Hei! hoor eens vrindje!”

Langzaam kwam de koetsier van zijn hooge zitplaats, en op de vraag wat men beliefd, antwoordde Papaver:

„Ziet u, weet u, ik heb mij bezeerd, en wij wachten menschen; misschien zijn ze nog in de boot, maar hoe kom ik te weten...? Als u eens even...?”

„Hoe heeten de lui?” vroeg de koetsier.

„Ja, 't is eene nicht,” hernam Papaver, „met een mijnheer. Juffrouw Steigerjacht, en de heer Haply. Vraag maar eens even.”

't Was gelukkig voor den inhoud van het rijtuig dat de paarden niet hol-achtig waren, want toen de koetsier wegliep, en mevrouw het gevaar ging inzien, begon ze jammerlijk te schreeuwen.

De gediensige van den bok kweet zich wonder wel van zijn commissie, want toen hij op zijn geroep bij de plank: „Zijn er ook lui voor een rijtuig?” volstrekt geen antwoord bekwam, liep hij terug, en met de opbeurende tijding dat er geen sterveling was, smeed hij het portier weer digt; maakte een vragend signaal, dat beduidde: „Naar huis toe?” en besteeg na een hopeloos knikken van mijnheer, opnieuw zijn zetel.

In 't einde, na ruim vier uren wachten, verliet het rijtuig de *Boompjes* om klokke half vijf met mijnheer en mevrouw Papaver weer hun woning te bereiken precies zooals men die verlaten had.

De koetsier trok aan de schel, en de deur werd geopend.

Met een gezicht alsof het achterhuis in brand stond, kwam de dienstmeid op het geopend portier toelopen, en fluisterde, als ware zij bang dat men 't binnen zou hooren: „Ze zijn er.”

„Ze zijn er...! Wie? Wat?” vroeg mevrouw.

„Wel, de engels,” zei de dienstmeid.

„Nicht met den zeeman?” riep mevrouw.

De meid knikte geheimzinnig. Met verschillende aandoeningen van confusie, verrassing, en spijt over het rijtuig, wipte mevrouw eindelijk uit de gevangenis welke vier en een half uur geduurd had; mijnheer hinkte haar na, en vergat, mede in de confusie, den vriendelijk knikkenden koetsier; doch deze zulks bespeurende, was zoo vrij mijnheer aan de fooi te herinneren. Papaver kon van de pijn haast niet staan, maar toch bracht hij het zoo ver, dat hij een gulden aan zijn beurs ontworstelde. Na dien te hebben overhandigd naar binnen willende hinken, hield hem nog een ander persoon staande, en vroeg hem uiterst beleefd om een drinkgeld voor zijn moeite. Papaver ontstelde. 't Was de kerel die hem straks durfde uitschelden, terwijl hij hem met zijn handkar zoo ellendig het been had bezeerd. Dat koffer moest dan Nichtjes koffer geweest zijn! Papaver zag den sjouwerman aan. Ware hij nog bakker geweest, hij zou... maar nu — hij beet zich op de lippen; zijn fatsoen! en — terwijl mijnheer naar binnen hinkte,

knikte Toon de kruier den voerman op den bok toe: dat soort was nog het beste!

Mevrouw Papaver stond nog steeds in de gang op haar echt-vriend te wachten. Eindelijk daar kwam hij.

„Papaver, een beetje flinker!” fluisterde mevrouw terwijl zij de hand naar de kruk der voorkamerdeur uitstak in welke kamer zich de vriendjes bevonden.

„Ja poes, maar mijn been!” zei de man zich geweld doende.

Nog een kleine zenuwachtige trekking van mevrouw, nog een moedige pijnverbanning van mijnheer, en — de deur ging open, en de echtelieden traden, behoorlijk nijgende en buigende de kamer binnen.

Het nichtje was er; de zeeman was er. Zij waren er alsedert eenige minuten, want met de drukte van aankomst in de onbekende plaats, hadden zij aan geen rijtuig of afhalen gedacht, maar waren met den sjouwerman meegegaan. die eerst toen hij al goed op gang was, te weten kwam dat hij bij „den ouwe Papaver”, moest wezen.

„Wel, wel,” zei mevrouw Papaver met ware hartelijkheid, „het verheugt mij u te zien, nichtje. Wat lijkt u op Lau! Och! 't is alsof ik hem zie. Ga toch zitten... Hoe vaart u mijnheer? Och hé, wij dachten al dat het mis was. De boot kwam zoo laat. — U hebt zeker wel honger.”

„*I am indeed most thankfull for your goodness*” sprak het nichtje, licht blozende, terwijl zij mevrouw Papaver met warmte de hand drukte. Mevrouw drukte het handje der nicht wederkeerig met warmte, maar zag het meisje daarbij aan alsof zij het te Keulen...

„Goednes,” dat ken ik waarlijk niet. Wat zegt u Papaver?”

Papaver kende het waarlijk ook niet en zeide:

„Dat zal wel zoo wezen.”

„*Without your humanity I might have been...*”

„Och heer, daar begrijp ik niets van!” riep mevrouw mistroostig haar nichtje in de rede vallende: „Wij zijn eenvoudige Hollanders, weet u! Was Henri maar hier... die zou wel... Toe Papaver, zegt u wat.” „Ja, ja,” zei Papaver die vreeselijk pijn had, „ik ken het waarachtig niet.” De Engelsche zeeman begreep de confusie. Ook hij verstond de Nederlandsche taal niet, maar uit voorzorg had hij zich vóór de afreize een Engelsch-Hollandsch woordenboek aangeschaft, en na een oogenblik zoeken sprak hij eenige weinig samenhangende woorden in den tongval zijns

lands, die inderdaad voor de Papavers verstaanbaar waren.

„Gelukkig aangekomen!” ving hij aan: „You nicht — gelukkig — she wezen mogen at your huis. The vader altijd spreken English, the moeder ook. She lieren kan the taal. Dankbaar for your goedheid. Schenken your liefde!”

„Och hé! och hé, dat versta ik, dat begrijp ik best!” zei mevrouw, die nu meende dat zij ook verstaan werd: „Wij doen het met vreugde; wat gepasseerd is dat is gepasseerd, wij denken er niet meer aan; als nicht maar voorlief neemt. Zoals u het Engelsch spreekt, verstaan wij het best. Maar ga nu toch zitten,” en dewijl zij nu zelve de zitplaatsen aanwees, werd mevrouw op dit laatste punt volkomen begrepen.

Wanneer wij alles nederschreven wat er verder dien dag bij de Papavers voorviel en gesproken werd, zouden wij vreezen langwijlig en onverstaanbaar te worden. Men stelle zich de huisvrouw vol zorgen voor, af en aan dravende om voor de versterking te zorgen; haar S'miertje¹⁾ aan de vriendjes presenteerende, en gedurig een vloed van woorden aan haar gasten verspillende.

De heer des huizes in de grootste onrust: Dat erg gekneusde been; die strak spannende pantalon; niet wetende wat te zeggen, en daarbij dikwijls *alleen* met de vriendjes!

Het nichtje met hare verschillende aandoeningen; weinig etende tot bitteren spijt der gastvrouw die onmanierlijk veel had aange-recht. De zeeman al schermende met den dictionnaire om toch nog eenigen gang in het gesprek te houden; bitter teleurgesteld in de verwachting dat een fatsoenlijk Hollander alle levende talen sprak.

De dag liep ten einde. De reizigers waren vermoeid. Het nichtje werd het achterkamertje, als voor haar bestemd, aange-wezen; de zeeman kreeg de logeerkamer.

Mevrouw was er moe van. Mijnheer was meer dan dankbaar dat hij eindelijk ontslagen was — ontslagen van het gezelschap dat wel Hebreeuwsch scheen te praten, en verlost uit de knellende laarzen en den engen pantalon. Het been 't welk met den krui-wagen in zulk eene onzachte aanraking was geweest, werd door de gade in oogenschouw genomen; zij ontstelde er waarlijk van, want de wond was nogal beduidend; zeker moest het een scherpe punt zijn geweest, en met zorgvuldige hand hielp zij den lijdenden

1) S'miertje is 't hondje.

echtviend; — wie had ook kunnen denken dat het zóó erg was!

Veel werd er nog gesproken; over het been, over het nichtje; over het wachten aan de boot; over den zeëman; over die Engelsche taal; over Henri; als die er maar geweest was! En verder — hoe of het nu morgen zou gaan. De zeeman vertrok overmorgen; hij moest toch het merkwaardige van de stad zien; als Papaver maar loopen kon! Het trof nu ook treurig . . . Ja, was Henri er maar! — Gegeeuw. — Het avondgebed. — Vreeselijk gegeeuw. — Rust!

J. J. CREMER.

Uit: „Daniël Sils”. G. L. Funcke en P. v. Sante, A'dam.

OOGSTLIED.

Sikkels klinken;
Sikkels blinken;
Ruischend valt het graan.
Zie de bindster gaären!
Zie, in lange scharen,
Garf bij garven staan!

't Heeter branden
Op de landen
Meldt den middagtijd;
't Windje, moë van 't zweven,
Heeft zich schuil begeven;
En nog zwoegt de vlijt!

Blijde Maaijers
Nijvre Zaaikers,
Die uw loon ontvingt!
Zit nu rustig neder;
Galm' het mastbosch weder
Als gij juichend zingt.

Slaat uw oogen
Naar den hoogen,
Alles kwam van daar!

Zachte regen daalde,
Vriendlijk zonlicht straalde
Mild op halm en aar.

A. C. W. STARING.

Uit: „Gedichten.” W. J. Thieme & Cie., Zutphen.

PUNTDICHTEN.

Dagelijksch doen.
De rijpe kennis hoort;
De onrijpe neemt het woord.

Meester en Leerling.
De Meester, in zijn Wijsheid, gist,
De Leerling, in zijn Waan, beslist.

Grafschrift voor Sander Onrust.
Hier ligt een man, die altoos voorwaarts runde:
Zijn leven was bedrijf — regeeren al zijn lust!
Wat hij zichzelf en ons niet gunde
Zij met zijne asschen — Rust.

Op eene kwaadspreekster.
Met oogen, die als kolen branden,
Sluipst Gudel rond, en spuwt venijn.
Niets faalt haar, om een Slang te zijn,
Dan gladder vel, en nieuwe tanden.

Holland.
Gods Almagt wenkte van den troon,
En *schiep* elk volk een land ter woon;
Hier vestte zij een grondgebied
Dat zij ons zelve scheppen liet.

A. C. W. STARING.

Uit: „Gedichten.” W. J. Thieme & Cie., Zutphen.

GROMMERT.

Alles verdriet me.
Wijl ik verdrietig ben,
Alles verdriet me.

Tè koud is 't wintertij!
Tè ras de lent' voorbij!
Tè heet de zomernoen!
Wien zou de herfst voldoen?
Brengt hij de muggen niet,
Muggen, mijn kwelverdriet?
Muggen, al wat men ziet!
Dorren als groenen,
'k Haat die saizoenen!

'k Roep bij 't gedruisch in stad:
„Of ik al buiten zat!”
'k Zucht bij de rust van 't veld:
„Hoe me die stille kwelt!”
'k Mompel, bij elk bezoek:
„Liever 't vervelendst boek!”
Toch zit ik in mijn' hoek
Dikwerf te kijven;
„Lamzalig schrijven!”

'k Hou van geen' zonneshijn, —
Moet ik geblakerd zijn?
'k Hou van geen regenvlaag, —
Nat, is te huis mijn plaag:
Mij is de wind te guur,
Mij is het brood te duur,
Mij is de wijn te zuur:
Bierpap of zuivel
Gun ik den duivel!

Ginds wordt geschertst, gespeeld;
Ginds wordt gedanst, gekweeld;
Ginds viert men blijdschap bot:
Wis zijn ze stapel zot.

Hier schijnt van top tot teen,
 Heel het gezelschap steen!
 Spreek toch, of ik ga heen:
 Liet ge mij komen,
 Om te zien droomen?

Waar ik ook ga of sta,
 Sluipt me mijn schaduw na,
 Altoos vervolgt ze mij:
 „Ergernis! laat me vrij!”
 Maar als ze van mij vlugt,
 — Dank zij een graauwe lucht —
 Hoe ik dan morre en zucht”:
 „Als een blauw scheentje
 „Sta 'k in mijn ééntje!”

Alles verdriet me,
 Wijl ik verdrietig ben,
 Alles verdriet me!

E. J. POTGIETER.

Uit: „Liederen en Gedichten”. H. D. Tjeenk Willink & Zn., Haarlem.

DE DIAMANTKOORTS.

Plotseling brak in de kolonie eene andere ziekte uit met ongeëvenaarde hevigheid, besmettelijk en epidemisch, iedereen aantastend en van koorts doen gloeiend, eene ziekte, die sterk zou inwerken op de toekomst van geheel Zuid-Afrika: „De Diamantkoorts!”

Van het ontstaan der ziekte af woonden wij ze bij; maar het zou hier te ver afleiden om dat alles te beschrijven; alleen een merkwaardig geval aan eene familie uit ons eigen dorpje overkomen.

Morgen, middag en avond werden er verkoopingën gehouden van de eenvoudige inboedeltjes der menschen, die naar de diamantvelden wilden gaan en contanten noodig hadden voor de reis, en voor het aankopen van een claim, cradle en andere benodigdheden.

Een groot deel van het dorp liep leeg; een buurman van ons

ging ook met vier zwagers, terwijl de vijf vrouwen en zijn vader in Prins-Albert achterbleven; de vader had het noodige geld verschafft, zoodat ze dus eene vennootschap van zes personen hadden.

Op een rustigen, warmen achtermiddag werden we uit ons middagslaapje opgeschrikt door een geloop van belang in de straat, 't liep alles naar één punt, naar het huis van den buurman, die met zijn zwagers een paar maanden geleden naar de goudvelden was gegaan.

Het goede nieuws, waarover een ieder zich verheugde, en dat reeds van mond tot mond ging, was het eerst aangebracht door een reiziger te paard, die den terugkeerenden wagen even buiten het dorp voorbij gereden was.

Wij keken ook eens op straat en werkelijk daar kwam de wagen aan, bespannen met de zestien ossen die, moe van de lange reis, de hoogte werden opgedreven, onder onophoudelijk klappen met de lange zweep door de lucht en het krijschende geschreeuw van: Engeland! Holland! Zwartrug! Kooibont! Vóórman! enz.

Langzaam zwoegde de wagen de hoogte op!

De vrouwen waren bijeen, benevens de geheele congregatie nieuwsgierigen.

Toen de wagen vóórreed, sprongen de mannen er af en in huis, terwijl de drijvers door de buitenstaanders met vragen werden bestormd.

„Ja hullie het diamante, die baze is nou zoo maar rijk; en die nooiens kan nou net zoo goed diamante drâ als „juffrouw Victoria-zelfs” — Engeland's Koningin nota bene.

Toen de oploop van het volk wat verminderde, gingen de „wit-menschen” eens een kijkje nemen, om te hooren of al de praatjes van het volk echt waren.

De deur van het huis stond open, alles ging er even gemoedelijk toe; angst van bestolen te zullen worden had niemand.

Ieder liep in en uit; enkele Hottentotten en Kaffers, die wat later waren gekomen, er evengoed tusschen door.

Ieder deelde in de vreugde en iedereen mocht zien en hooren naar hartelust.

Ze hadden dan ruim een maand gegraven, en juist vijftig stuks, meestal van een-, twee- tot vijf karaats, diamantjes gevonden.

Ze waren tevreden, maar niet voldaan; evenwel dachten ze als

practische Afrikaners: „beter één vogel in de hand, dan tien in de lucht”; we kunnen nu zoowat de kosten dekken en bij huis moet geploegd en gezaaid worden; laten we nu maar teruggaan: van zoo inééns rijk worden, schijnt toch niets te komen.

De koorts was bij hen uitgewoed, ze hadden er het hunne van. Drie van hen gingen de ossen bij elkaar zoeken, om den tocht naar huis weder te aanvaarden (ze rijden namelijk in Afrika zoowel daags als 's nachts, en liefst nog 's nachts met het oog op de koelte),

De beide anderen, Willem en Koos, pakten de tent en hun inboedeltje benevens „padkost” op den wagen, waarna Koos naar de rivier wandelde om te zien, of hij de „Cradle” misschien aan een nieuw aangekomen graver voor een prijsje zou kunnen overdoen.

De ossen waren zoo 't scheen wat ver weggelopen, zoodat er tijd over was. Eensklaps dacht hij: „ik kon dat hoopje grond, dat daar gisteren bleef liggen, wel even door de cradlespoelen.” Zoo gedacht, zoo gedaan.

Toen hij een paar maal „de Cradle” heen en weer geschommeld had, gaf hij een gil, waardoor hij zichzelf en de vondst in groot gevaar bracht.

Willem, die niet ver van de „Cradle” bij den wagen stond, hoorde hem en begreep, als bij instinct, wat er te doen was.

Met eene kalmte, een Afrikaanschen boer eigen, wierp hij het geweer over den schouder en haastte zich bedaard naar de plaats, waar Koos stond, gebod hem met één blik van zijn oogen om zichzelf direct te bedwingen, liep ongemerkt even tegen de „Cradle” aan, zoodat de diamant onder het zand verdween, en vóór dat de anderen, die als snoeken op een aasje toeschoten iets gezien hadden, stonden zij beiden als verwoed te gooien en te slaan naar eene denkbeeldige geelslang, welke onder de „opdriftsels” zou zijn weggeleden.

„Foei, wat het ik geschrik, die slang het mij amper gebijt; zoo als ik hier het gaan zit, op die ouw stuk plank, voel ik wat warms en zachts onder mij schuifelen, en zooals ik kijk steek hij die kop naar mij uit!”

„O! anders niet!”

Ze lieten zich foppen of hielden zich tenminste zoo en dropen af, maar ook nu nog, moest zeer voorzichtig te werk worden gegaan, want onder de toegeschotenen waren oude delvers uit

Australië die, zich houdende alsof zij 't romannetje geloofden, ferm een oog in het zeil hielden, terwijl Willem en Koos in schijn ijverig bleven voortwasschen.

Langzamerhand begon het te schemeren en de beide zwagers maakten er gebruik van, om uit den bovensten bak van den „Cradle” den prachtigen diamant te nemen, die door zijn glans den jongen boer zoo onsteld had; haastig gleed de steen, zonder dat zij hem verder bekeken, in den vestzak en met eene doodelijke bedaarheid, alsof de vondst geen schat, doch slechts een bagatel vertegenwoordigde, verkochten ze de „Cradle” aan een van de nieuwe gravers, met het volgende praatje er bij:

„Ja, neef, goeiekooper kan die toch nie, jij weet ons het nie veul gevind nie, en ons mot naar die huis om te ploeg, die reis is ver en ons het altijd nog koste langs die pad.”

Deze en andere voorzorgen waren bepaald wel noodig; want met eene bevolking, als toen reeds op de diamantvelden bijeen was, kon men niet te voorzichtig zijn.

Dagelijks zag men lijken de Vaal-rivier afdrijven; de gruwelijkste misdaden hadden plaats om het bezit van de vonkelende steenen, die wel geluk en rijkdom maar misschien nog veel meer zonde en ellende in de wereld brachten.

Welk eene groote rol hebben die kleine steenen in de wereld-geschiedenis gespeeld!

Gevallen van roof en moord stonden niet op zichzelf.

Het was volstrekt geene zeldzaamheid, dat een boer, van de diamantvelden naar huis rijdende, iemand, die met versleten schoenen en gezwollen voeten, klagend van honger en dorst, langs den weg liep, opnam om een eind mede te rijden, en plotseling door hem in den rug werd aangevallen en een doodelijken messteek ontving, waardoor wagen, ossen en schatten in handen van den moordenaar vielen, die, met het geweer van den stervenden boer, koelbloedig nog even den weglopenden Hottentot doodschoot, om dan geheel vrij spel te hebben en met den wagen een anderen koers uit te rijden.

Maar onze burenen waren zonder ongelukken behouden en wel te huis aangekomen.

De kleine diamanten, in eene stopflesch bijeen gedaan, gingen van hand tot hand, en toen kwam de groote diamant — later de „Star of Beaufort West” genaamd — voor den dag; een vier en tachtig karaats steen, zonder flaws, die na gekloofd en gesle-

pen te zijn, waarschijnlijk in een diadeem geplaatst is van „niggie Victoria” of van een Harer dochters.

De steen werd hen afgekocht voor twintig duizend pond sterling, zoodat ieder van de zes vennoten dus veertig duizend gulden ontving.

Het geld bleef in de kolonie; een kocht zich eene kleine veeplaats, een ander eene zaak of een „watererf”¹⁾ in het dorp, en zoo besteedde ieder zijn geld naar zijn aard.

Ze werden rijke, gezeten lui, en bleven even eenvoudig en werkzaam als voorheen. Hier dus stichtte de steen geluk en welvaart. En zoo kwamen er in korten tijd meer gelukkige vindere in ons dorpje terug.

Die in de eerste maanden niets gevonden hadden, bleven nog wat uit, om op betere kansen hopende, moedig door te graven en te wasschen, en dikwijls toch zonder iets, arm en berooid terug te keeren.

Jongelui, die door commissies uit Engeland naar de velden waren gezonden, zagen wij op hunne doorreis, bij het verlaten van Beaufort, nadat zij terdege champagne hadden gedronken, onder luide hoera's uitrijden, om later te voet van de velden terug te keeren met gehavende kleederen, uitgeput van vermoeden en gebrek, zonder schoenen, maar met een stuk schapevel om de bloote voeten gebonden.

De „Star of Beaufort-West”, waarvan onze bureu de gelukkige vindere waren, is een van de grootste diamanten, die in Afrika zijn gevonden.

S. H. JUNIUS en DAISY E. A. JUNIUS.

Uit: „Zonnig Afrika”. De Erven F. Bohn, Haarlem.

DIE STERRETJIE.

Goei nawend mijn sterretjie
met jou vrindelijke groet;
jou weer te sien skitter
doen mijn harte so goed!

1) Watererf: een erf waaraan 't recht verbonden is om eenmaal per week één uur het water af te leiden naar een reservoir, waaruit dan de tuinen kunnen besproeid worden. Dit recht werd met honderd pond sterling betaald.

Ik staan net maar op
van mijn lampe-liggie,
en daar kijk ik verras
in jouw kindergesiggie.

Mijn kleintjies lê binne
in hul droompies al:
Ik was bang dat die rijp
in hul ogies sou val.
Met wangetjies rond
lê die slapende bloedjies
glimlaggend te droom
van hul spele-goedjies.

En jij speel maar hierbuite
in die winternag!
En kom mij nog teë
met jouw olike lag!
Jij weet van geen nag,
geen koue of vrese, —
klein liggende, laggende,
klein hemelse wese!

Jij speel in die nag
om die aard te verblij;
in mijn donkere berowing
kom jij laggend tot mij.
En dit is mij netnou hierbuite te koud,
dan vlug ik geswind weer naar binne;
maar jij blij, ongesien, nog skitter daarbo
aan die hoë, hemelse tinne!

TOTIUS (Dr. J. D. DU TOIT).

Uit: „Dichters uit Zuid-Afrika”. J. H. de Bussy, Amsterdam.

KINDERLIED.

Kom, kom kindertjies
Buite vlieg die vlindertjies —
Hier, daar, oweral,

Al die kleine stakkertjies
Soek hul bonte makkertjies:
Kijk, kijk, ag, hoe mall!

In die kleine kommetjies
Van die bloedrooi blommetjies
Duik, duik, duik hul in.
Reguit naar die suikertjies
Vlieg die bonte duikertjies:
Suig, suig, suig daarin.

Kom, kom kindertjies
Speel soals die vlindertjies —
Hup, hup, spring en val!
Blossies op jul wangetjies,
Sing hier soete sangetjies
Op die vlakke, overal.

A. D. KEET.

Uit: „Dichters uit Zuid-Afrika”. J. H. De Bussy, Amsterdam.

MOEDERS VERJAARDAG.

Nu ontbrak nog enkel Chris, de oudste, dien de meiden noemden „de jonheer,” omdat hij al negentien was en op een kantoor. Hij was altijd de laatste 's morgens, kon niet goed zijn bed uit. Tot 'ergernis van Piet; die foeterde verbitterd op zijn broer, maakte zich boos, dat Chris nu toch waarachtig niet eens op zoo'n dag als vandaag, zoo'n dood-enkele keer, kon zorgen bijtijds beneden te zijn. Maar toen hij merkte Piet, dat, ook de bloemen niet gekomen waren nog, werd hij ál driftiger, liep naar de voordeur om te zien of de bloemisten-jongen nog niet aankwam. Want Pa had toch besteld: vóór achten — hij was er bij geweest — en 't was er over! Toch was er nog geen jongen met bloemen in 't zicht; gauw weer naar binnen spoorde Piet de anderen toen tot haast aan, keek of de cadeautjes allemaal wel bij elkaar op tafel lagen, vóór, waar Ma zou komen zitten om te luisteren naar 't piano-spelen; hij zette de muziek klaar, de pianokruk, daarnaast een stoel met dikke boeken opgehoogd, de

bloemenvaas op tafel, rende toen weer naar de voordeur, op den uitkijk. Eindelijk, daar kwam de jongen aan, hoor! fluitend, en op zijn dooie-dooie.

Piet stampte vloekende van ongeduld, maar toen hij de boeket had aangenomen, was hij, 't wachten al vergeten, zóó blij, dat hij 't knechtje uit zijn eigen portemonnaie een stuiver gaf — hij hield nog twee dubbeltjes over.

Maar het was een mooie groote bos bloemen en bladen, niet zoo'n naar stijf ding in karton — daar had Piet voor gezorgd! —; prachtig stonden ze, vóór, op tafel. Alleen, de vaas was kantelig een beetje, eigenlijk wel wat te klein... Niemand mocht aan de tafel stooten!

Leentje, die gemelijk verklaarde bij al die herrie toch niet te kunnen leeren, begon nu ook bedillend en verbiedend in de kamers rond te loopen, kibbelde ook weer met Truus, die vond dat zij er zich niet mee hoefde te bemoeien...

Maar daar zei Keetje, die met de havermout binnenkwam, dat ze de deur boven open had hooren gaan, en dadelijk gingen ze allemaal in de achterkamer staan, bij elkaar, met de jongsten voorop. — Sientje trok hun boezelaartjes nog eens af en veegde de neuzen voor 't laatst, gaf hun de versjes ook weer terug... Er was even stilte...

Toen kwam de jarige binnen. Ze had kleine Evatje in haar arm, maar bij 't binnenkomen gaf ze 't kindje voorzichtig aan Leentje over. Ze was stil en ongewoon-langzaam in haar bewegingen, beverig ook, had tranen in de oogen. Maar de vader, die achter haar aan kwam, riep hard-vroolijk: „Morgen, jongens! Nou hoor! daar is je jarige moeder!”

De kleintjes begonnen, met onder-den-indruk-bedeemd zacht pratende kindergeluidjes: feliciteer u wel... en ze nam ze op, zoende ze, zei wat terug met een heesche stem. Dan de grooteren, één voor één, een hand en een lange, innige zoen. Ze zocht met de oogen haar oudsten jongen, maar zei er niets van dat die nog ontbrak, en, toen haar man in eens, blijkbaar geërgerd, vroeg: „Waar zit Chris nou weer, is die er nog niet?“, keek ze hem even aan om de boosheid nog te bezweren... „Piet loop jij 's naar boven en kijk 's waar hij blijft!” beval toen de vader. Maar gelukkig, Chris kwam juist binnen, ging dadelijk met zelfbewust lachend gezicht naar zijn moeder, maakte excuus en feliciteerde.

„Dankje, hoor, dankje, Chris,” zei ze, en zoende hem, net zoo hartelijk-stijf als de anderen; ofschoon zijn vader hem stuursch en kort-af goeiemorgen zei, werd er nu over zijn laatkomen niet meer gesproken. Afleiding gaf ook dat Evatje juist begon hard te huilen. Kees kwam toen tegen zijn kindje lachen, klappen met zijn tong, klappen in zijn handen, en tatata roepen luid met een hooge stem, die zijn eigen niet was, en werkelijk werd het er stil van, keek het pa aan met verbaasde oogen en open mondje...

Toen ging de moeder de bloemen van dichterbij staan bewonderen en er aan ruiken; prachtig vond ze ze, heerlijk, gaf er haar man een zoen voor, en daarna zette ze zich, in den leuningstoel vóór aan de tafel, een plaats waar ze anders nooit zat, en kwamen de kleintjes, Henk en Marie, aan haar knieën staan en hun versjes opzeggen. Truus, op haar hurken, fluisterde hun de beginwoorden toe van de regels, en Marietje vergiste zich toen ze iets moest zeggen van 's hemels zegen — ze verstonden tenminste allemaal duidelijk „zemel” en lachten; ma lachte ook door haar tranen heen, — maar overigens ging het heel goed. De jarige knikte de kindertjes telkens toe, glimlachend, plukkend met ééne hand aan een plooi van haar ochtendjapon, terwijl er nu en dan een glinsterende druppel met schokjes haar neus langs kwam glijden. Toen Piet dat zag, voelde hij plotseling zijn hoofd heel warm en bonzende vol worden, moest hij zich omdraaien, gauw aan het moeilijke eind in zijn stukje denken om niet ook te huilen. Dat kwam nu aan de beurt, zijn quatre-mains-tje met Leen. Zij rof-felden 't flink, zonder fouten, af en werden er ook opnieuw voor gekust door hun moeder, en onverwacht uitbundig geprezen door pa, die hen anders nooit hoorde spelen, nu zoo verbluft er van was, dat hij zei te betwijfelen of de pianofuffrouw wel knap genoeg was om zijn kinderen verder te brengen. Maar zijn vrouw zei zacht-vriendelijk lachend, met bijna onmerkbare stemverhooging van ironie, dat dat nu heusch nog wel gaan zou....

Ze was blij, de moeder, innig gelukkig. Marietje zag er weer beter uit, en al de kinderen waren zoo hartelijk en lief. Ze voelde zich weer erg moe en slap, — vandaar dat beven en huilen, — ook eigenlijk dom gisterenavond zoo laat nog bezig te blijven, ze had zoo weinig geslapen daardoor.... Maar affijn, ze zou tegen den middag wel opknappen, en dan morgen maar zien den slaap in te halen....

Nu kwam het cadeautjes geven. Dat gebeurde altijd van 't rijtje af, de oudste het eerst. Daar 't intusschen al over halfnegen was gingen de kinderen die zoo-met-een naar school moesten maar vast ontbijten. De rumoerige, kibbelige drukte, achter, om de gedekte tafel, begon. Sientje lei 't kleintje nu in de kamerwieg, gaf haar een rammelaar om mee te spelen, hielp toen, met Leentje, Cornelis, Henk en Marie aan hun pap.... Ook Piet sneed zichzelf vast, handig, een drietal botrammen af en roggebroomd, maakte ze klaar, ook voor Leentje.

De vader dan — 't speet hem wèl — had ditmaal niets kunnen bedenken; de meisjes spraken wel van een fichu of zoo iets, maar dáár had hij geen verstand van; kleeren kon ze ook zelf beter koopen; hij gaf dus maar geld, een muntje van tien in een envelop. De jarige keek wat teleurgesteld haar langzaam: „O?... zoo!... dank je wel, hoor, Kees!” kwam er mat en aarzelig uit. „Ja! nou kan je immers koopen precies wat je zelf graag wilt hebben,” zei Kees, die zulke schakeering van toon en expressie niet merkte, maar meende dat ze overbluft van zijn gulheid was: „Nou heb je weer 's monnie-in-de-pokket, hè, moeder?”

Chris, die ook al om kwart voor negenen weg moest, naar zijn kantoor, en dus eigenlijk ook wel diende nu te ontbijten — maar hij hield zich groot voor de anderen, wou niet gelijk met de kinderen meedoen; hij bleef dus nog vóór hangen, een beetje op zij en alleen staand, glimlachend, stil, met zeker dédain, nu en dan enkel een meestal ietwat plagerige opmerking makend, terwijl hij te plukken stond donzige haartjes onder zijn neus — Chris kwam nu rustig-pedant naar de jarige toe, haalde uit een zijzak van zijn colbert, onverschillig, een pakje in een vloeipapiertje, reikte dat haar.

„O!... hé! wat zou dat zijn?” zei moeder, vriendelijk-verrast. Ook de anderen keken nieuwsgierig. Leentje kwam toelopen, Piet bleef zitten, maar rekte zijn hals. „Aha!... een mooie, flinke... handige... huishoud-portemonnaie.” Maar dat gaf bij de andere kinderen een oproertje van verontwaardiging. „Ajasses, Chris,” begon Truus, „ik had je toch ommers gezeid dat ik er een koopen zou, voor Marietje en Henk om te geven...” „Wel nee!... daar wist ik niks van,” zei Chris een beetje verlegen. Maar de anderen, in koor: „Hè! God!... wél wáár!... Truus heeft het je nog gezeid!... Hè, wat flauw!... Dat 's er weer een voor Chris!... Natuurlijk!... alleen om te plagen!...”

Ook kleine Marietje liep, rood van benauwende haast, van tafel: „Ikke... Mapie... pogtemonnee geven!... jij niet doen... Stoute boeg Kis!” Hij gaf niet veel antwoord, de oudste broer, hij nam zijn houding van alleenstaande meerderheid weer aan, hij herinnerde zich er dan niks van, zei hij alleen nog. „Misselijk!” riep Piet van de tafel, hard, maar Chris gaf hem een minachtend-lachenden blik-over-zijn-schouder tot eenig bescheid. — Pa wou een onderzoek instellen, hij begon al te ondervragen: „Truus, wanneer heb je 't hem gezegd?” maar weer keek zijn vrouw hem even aan, knippend met beide haar goedige oogen, suste ook 't standje met-een met haar zwak-zachte stem: „Stil, Stil!... Kinderen, kinderen!... Winden jemie je toch niet zoo op!... Kom! wat doet het er toe!... Een huishoud-portemonnaie komt toch altijd te pas! Dan heb ik er een voor 't verliezen, dat is wel wát best!...”

„Dit is een mooie sterke, hoor,” ging ze voort, 't lomp-groote ding met twee handen open en dicht werkend, „dank je wel, Chris!” en zij trok hem weer naar zich toe, en gaf hem een zoen, wat hem verwarde, nog meer uit zijn heertjesplooi bracht. Met een kleur, kwasi-neuriënd, ging hij voor een van de ramen staan.

Piet bromde nog wat — maar onverstaanbaar uit angst voor Pa; ook de anderen bleven stil mokken. Maar juist bracht Keetje de Telegraaf; de vader, wien 't heele geval niet veel schelen kon, greep er naar.... Hij wou vast even kijken... de telegrammen...

Nu liep het verder geregeld af. Truus gaf haar kleedje, excuus makend dat het niet klaar was; ze had er nu danig het land over, bloosde en stotterde erg bij 't zeggen, dat het ook zoo bewerke-lijk was... En juist toen de moeder weer antwoordde dat het er heusch niet op aan kwam, dat ze 't immers nog afmaken kon; ze had ook altijd zoo'n boel te doen, nietwaar? ze was ma's goeie hulp in 't huishouden; toen ze daarbij nog een stevigen zoen kreeg en klapjes van liefkoozing, werd het nog erger, kwamen haar tranen in de oogen.... Ze wist wel beter.... Gisteren had ze nog heel den middag gewandeld met Anna Verwijs... en... dien jongen....

Toen vloog Leentje op om haar antimacassar te geven, pedant dat zij wel klaar was gekomen, en daarna kwam Piet met een nikkelen pen-en-potlood-houder, een ding dat hij zelf heel mooi

vond en graag zou bezitten, daarom had hij het ook gekocht voor zijn moeder, en was daar niet af te brengen geweest door Truus, die zei, dat ma er wel nooit mee zou schrijven.... Cornelis had een plumeau, de kleintjes de andere portemonnaie, „haast nog mooier,” vond moeder; de bloemen waren van Evatje. De jarige ging er haar kleine kindje ook eens voor kussen; 't lag stil te slapen, genoeglijk pruttelend; de rammelaar hing aan een lint voor 't rond, grootoogig gezichtje.... Zij praatte en lachte wat tegen haar kindje, bleef toen een halve minuut zwijgende over dewieg gebogen, glimlachend aldoor, met trillingen om den mond, boordevol warme verteedering, éven gedachteloos, vrij van getob, weg in een droom van rijk moedergeluk....

H. ROBBERS.

Uit: „Zelfkeur”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur, A'dam.

BOEREHUISJE.

Voor 't boerehuisje, wit in groen van lenteboomen.
Schuurt blank als zilv'r een meisje een slanke tinnen kan.
Voor 't venster zit een vrouw een lila kleed te zoomen,
Op 't hegje rookt zijn pijp een blauwgekielde man.

Een meidoorn vult de lucht met prikkelzoete aromen,
Het vlijtig meisje lacht en neuriet nu en dan.
In 't grazig weitje staat een vaalbruin paard te droomen,
Scheert af een jonge scheut en kauwt een blaadje er van.

De koekoek roept zijn naam, voorspellende al den regen,
Die drijft nog, zilvren wolk, in 't ijle hemelblauw.
Het meisje houdt de zon haar kan, die flonkert, tegen
Rood bloost haar krachtige arm uit 'd opgestroopte mouw,
Plots overneevlen 't land de grijze wolkenwegen
En, klettrende op het loof, lekt lenteregen lau.

HÉLÈNE SWARTH.

Uit: „Verzen”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur, A'dam.

HET LIED VAN DE TERWE,

Heerlijke terwe,
Siersel der aarde,
Goud in uw verwe,
Goud in uw waarde,
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

Waa in de winden,
Straal in de zonne,
Edelgezinden
Eeuwige wonne!
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

Maaiers, de zeisens
Hecht in de handen!
Volgende meisens
Bindt uwe banden!
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

Bundels en schooven,
Wagens die kraken,
Voeren tot boven,
Boomen en daken!
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

Handen die zwaaien!
Herten ten hoogsten!
Zalig die zaaien,
Zalig die oogsten!
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

RENÉ DE CLERCQ.

Uit: „Gedichten”. S. L. v. Looy, A'dam.

TOEN IK SOLDAAT WAS.

De veldslag duurde voort; ik, als eenvoudige strijder, kon niet weten wat er op eenige stappen van mij geschiedde; ik zag niets vóór mij dan eene onmeetbare wolk rook, die de slagorde des vijands afteekende; ik hoorde niets dan de duizende geweeerschoten die zich tot een aanhoudend geknal vermengden, de ontzaglijke stem der kanons, die den IJzerberg onder onze voeten deden sidderen, het gefluit der kogels, het gehuil der ballen, en bijwijlen ook het gekerm mijner broeders, die met afgerukte leden of doorboorde ingewanden nedervielen en eenen pijnlijken doodscreet slaakten of, stervend, nog den nationalen roep aanhieven; „*Leve de vrijheid! Leve Leopold!*”

Op dit oogenblik kreeg ons regiment bevel om zich langs de zijden des vijands uit te spreiden, en hem door een scherpshuttersvuur te verontrusten.

Wij zakten den berg af, tusschen de stad Leuven en het slagveld; daar werden wij, volgens krijgsgebruik, over eene lange uitgestrektheid gronds verdeeld, derwijze dat op elke vijf of zes stappen zich slechts een paar mannen bevond.

De grond was zeer bewogen en de velden nog met den oogst overdekt, zoodat wij wel de Hollanders, onze vijanden, op de helling van den berg zagen staan; maar echter onze eigene gezellen slechts gedeeltelijk konden zien.

Ik bevond mij met eenen soldaat boven den boord van eenen hollen weg, die wel tien voet diepte had; en, alhoewel wij zeer van den vijand verwijderd waren, schoten wij onverpoosd op zijne rechterzijde.

Onderwijl hoorden wij, hoe op den berg het gedonder der kanons aanhoudend boven de strijders galmde, en hoe de strijd daar meer en meer in hevigheid toenam.

Eensklaps klonk over de vlakte, waar wij ons bevonden, een akelige waarschuwingskreet: „*De ruiterij! la cavalerie! la cavalerie!*” En inderdaad, wij zagen eene wolk vijandelijke Dragonders den berg afzakken, om ons te komen bevechten.

Men zegt gewoonlijk onder de soldaten, dat een voetganger voor eenen ruiter niet hoeft te vreezen. Voor oude en geoefende soldaten moge dit eene waarheid zijn; voor ons, die als vrijwilligers onze tijd bij de boeren hadden gesleten, was het echter geheel anders mede gesteld. Het gezicht van die groot

mannen, op groote paarden gezeten en met bliksemende zwaarden in de hand, boezemde ons zoo niet vrees dan toch angst in. Wij stonden bij paren, verre van elkander, en konden onze officiers niet zien. Zoo verlaten of afgezonderd, moesten wij den aanval afwachten der ruitery, die in groote menigte den berg afdaalde!

Eens in de vlakte geraakt zijnde, verdeelden de Dragonders zich insgelijks in eene lange reeks; en, als hadde elk eenen scherpschutter tot slachtoffer uitgekozen, reden zij bij paren met slingerende zwaarden op ons los.

Ik begreep dat mijn laatste uur gekomen was; ik voelde mij verbleeken, mijn ingewand sidderde; en, van dan af hield ik mijnen blik met zooveel vastheid op de twee vijanden gericht, die ons schenen uitgekozen te hebben, dat mijn makker van mijne zijde verdween, zonder dat ik het bemerkte.

Minder dan een boogschot waren de Dragonders van mij verwijderd, toen ik mijn geweer op hen afschoot, zonder er eenen te raken; ik meende nog te laden, doch ik liet de kardoes uit mijne hand vallen, want ik had nauwelijks den tijd om de bajonet tot verdediging te vellen.

Een der twee Dragonders sprong ter zijde door de haver, waarschijnlijk om mijnen kameraad aan te vallen. Mij dacht, ik hoorde zijnen laatsten doodscreet mij in de ooren galmen!

Ik hield de bajonet vooruit, wel besloten om, indien het mogelijk ware, mij hardnekkiglijk te verdedigen. De overtuiging dat ik sterven ging, ontrukte mij eenen zucht der treurnis, eenen afscheidsgroet aan het leven.

Het zwaard des Dragonders bliksemde mij in de oogen; hij riep dat ik mij overgeven zou; doch ik bleef met den verslindenden blik van den doodsangst, sprakeloos de plaats zoeken waar ik hem of zijn paard zou kunnen wonden.

Het moet zijn dat het paard verschrikt of onbedwingbaar was; misschien dat de Dragonder zelf mijn wapen ontweek, om mij van terzijde onder bereik van zijn zwaard te krijgen; want, ofschoon dit alles ongeloofelijk snel geschiedde, zwenkte mijn vijand twee of driemaal rondom mij, tot zooverre dat het mij gelukte zijn paard eene wonde aan den schouder toe te brengen.

Wat er verder tusschen hem en mij gebeurde, weet ik niet. Terwijl ik het hoofd afkeerde om zijn slingerend zwaard te ontwijken, voelde ik dat een felle slag mij trof, en ik in de diepte tuimelde, die, voor mijne geschokte inbeelding, grondeloos

scheen te zijn. Ik daalde en daalde, alsof ik in de eeuwigheid wegzonk

Met geweer en ransel was ik achterover in den hollen weg gestort, en bleef daar, door den val bedwelmd, een oogenblik roerloos op den rug liggen; evenwel, het bewustzijn keerde onmiddellijk in mij terug. Ik opende de oogen en zag verbaasd in het ronde; mijn blik ging ten hemel, en ik dankte God, dat hij mij zoo wonderbaar van eenen zekeren dood had gered

Boven mij hoorde ik nog twee pistoolschoten lossen. Ik meende de plaats te ontloopen; doch mijn linker voet, wanneer ik hem opheffen wilde, ontrukte mij eenen schreeuw der pijn. Des niet-tegenstaande sukkelde ik door den hollen weg voort in de richting der stad.

Toen ik den Steenweg bereikte, en op de plaats kwam, waar wij allereerst stormenderhand den IJzerberg hadden beklommen, was de veldslag verloren en het grootste gedeelte onzer legers in volle vlucht. Nog een of twee regimenten streden wijkend boven den berg.

De poort der stad Leuven, die op den Mechelschen Steenweg uitziet, spuwde, als het ware kanons, karren en wagens bij honderden; derzelve voerlieden sloegen op de paarden met zweepen en sabels en alles rolde als een verwarde stroom over de baan naar Mechelen.

Nevens mij stond een sergeant van mijn regiment, met name Lemaigre, die nu kapitein is. Terwijl hij zich de haren van woede en razernij uitrukte, zag hij in de verte eene batterij Belgische artillerie uit Leuven komen aangerend, bestaande uit acht stukken van twaalf pond ijzer. Geen ander overste dan een Sergeant scheen over de batterij te bevelen; en dewijl Lemaigre hem persoonlijk kende, hield hij hem staan, en bezwoer hem, dat hij toch de batterij tegen de zijde des vijands zou stellen, om zoo onze beslissende nederlaag te vertragen en den aftocht een oogenblik te dekken.

De sergeant der Kanonniërs (mijn vriend Lemaigre noemde hem Mathieu), volgde den raad en brandde al zijne stukken los; eene wolk schroot drong in de rangen des vijands, en er deed zich werkelijk eene aarzeling in zijnen aanval op de laatste dapperen onzes legers bemerken.

Ik verliet deze plaats en sleepte mijnen voet met onbeschrijfelijke pijn achterna, tot op eenigen afstand, waar ik, over eene

groote afspanning, tegen eenen boom der baan mij nederzette.

Onderwijl was ook het laatste regiment der Belgen bezweken, en nu was het gansche leger in aftocht.

Op dien stond liep van mond tot mond de schreeuw: „*armistice! armistice! Wapenstilstand! Vrede!*”

Maar ofschoon de wijkende Belgen dit woord herhaalden, gaven zij er toch geen geloof aan; misschien omdat nog uit de verte eenige schaarsche kanonschoten over de vlakte donderden.

Dan zag ik plotseling, vóór de afspanning, onzen koning Leopold, te paard gezeten en omringd van eenige stafofficiers; hij scheen met hen te beraadslagen, en reed welhaast met zijn geleide naar Leuven op, in de richting van het vijandelijk leger. Ik had het gelaat des konings aandachtig beschouwd; eene droeve doch grootsche kalme maakte het indrukwekkend, zelfs op dit smartelijk oogenblik.

De Hollanders vervolgden de Belgen niet; geen geweervuur liet zich nog vernemen: er was inderdaad een wapenstilstand gesloten, waarvan de mogelijkheid en de reden slechts door eenige uitleggingen kunnen worden verstaanbaar gemaakt.

De Conferencie der groote Europeesche Mogendheden, te Londen vergaderd, had de scheiding van Holland en België uitgesproken; en het was om zich tegen deze beslissing te verzetten, dat de koning van Holland den inval in België had gewaagd. Frankrijk was gelast, desnoods met geweld, de uitvoering van den wil der Conferencie te verzekeren. Met dit inzicht was er sedert lang een Fransch leger van 50,000 man op onze zuidergrenzen vergaderd. Bij het vernemen der tijding van het verlies van het Maasleger, hadden de Fransche generaals met reden gemeend, dat de Belgen weinig kans hadden om tegen hunnen overmachtigen vijand te staan; en zij waren met hun leger over de grenzen gerukt, om koning Leopold ter hulp te snellen.

Juist toen de veldslag van Leuven op het hoogste was en de meeste Belgische regimenten, met groot verlies, den Yzerberg afgedreven werden, boden de eerste Fransche officiers, als zendingen huns generaals, zich bij den hoofdstaf der Hollanders aan, en deden den Prins van Oranje en den Prins van Saksen-Weimar begrijpen dat, indien er nog één kanonbal geschoten werd, het Fransche leger, in naam der Mogendheden, hun eenen nieuwen veldslag zou komen aanbieden, waarin de Hollanders

ontwifelbaar zouden bezwijken. Een Engelsche zaakgelastigde, dien wij dien dag meermaals met onzen koning gezien hadden, was daar insgelijks tegenwoordig. Er werd een wapenbestand getroffen, waarbij men bepaalde dat alle vijandelijkheden zouden ophouden, en dat het Hollandsche leger des anderendaags, — wel door de Franschen opgevolgd, doch ongehinderd, — naar de grenzen zou vertrekken. Het geschiedde zoo.

Wanneer alles rondom mij stil geworden was, stond ik op en poogde van boom tot boom voort te gaan. Mijn voet was zeer gezwollen; ik had mijnen schoen aan stukken gesneden, om hem te kunnen uitdoen, en ik sukkelde nu, onder het lijden van hevige pijnen, langzaam nevens den Steenweg voort, van tijd tot tijd mij nederzettende om te rusten.

De avond begon reeds te vallen, en ik lag weder met den rug tegen eenen boom der baan, wanneer een open fourgon voorbijreed, waarin nog eenige gekwetste soldaten zich bevonden. Men vroeg mij waarom ik daar zoo eenzaam bleef zitten; op mijn antwoord hieven de voerlieden mij in den fourgon.

Toen wij te Mechelen kwamen, vonden wij al de straten overdekt met Belgische soldaten van alle regimenten en wapenen, die in de grootste verwarring op de steenen uitgestrekt lagen en sliepen. Ik bleef in den fourgon tot den morgen, als wanneer ik met behulp van eenen kameraad mij naar de Antwerpsche poort begaf, waar de verstrooide mannen van ons regiment zouden vergaderen. Na de oproeping der namen zouden wij Mechelen verlaten en weder den Steenweg naar Leuven optrekken.

Omtrent elf ure des morgens was alles tot het vertrek gereed; eenige gekwetsten, waaronder ik zelf, lagen op de karren en zouden volgen.

Bij de poort der stad werden de karren echter teruggehouden, en er werd bevel gegeven de gekwetsten naar het hospitaal te voeren.

Het hospitaal, waarbinnen men ons bracht, was slechts voorloopig ingericht, en men noemde het eene *infirmerie*.

Wij werden elk in een bed gelegd; er kwamen zusters van liefde die ons allerlei goed voedsel, wijn, lekkernijen en zelfs geld gaven. Een heelmeeester verbond mijnen voet . . . en, alhoewel mijne pijn nog uiterst hevig was, viel ik welhaast in eenen diepen slaap, die bijna tot den volgenden morgen duurde.

Mijn voet bleef zeer pijnlijk gloeiend tot den tienden dag; dan kwam er eene spoedige beternis: eene week later kon ik reeds de *infirmierie* verlaten, om mij naar mijn regiment te begeven, dat zich in en rondom de stad Dendermonde bevond.

H. CONSCIENCE.

Uit: „Geschiedenis mijner jeugd.”

HOLLAND'S VISSCHERIJ.

Geen uitvinding, misschien heeft voor ons land zoo heilrijke gevolgen gehad als die van het eenvoudige haringkaken. Een voedsel, dat anders spoedig bederft en niet verzonden kan worden, werd, door die bewerking verduurzaamd, een voorwerp van handel. De visscherij, tot nu toe in het klein, alleen ter vervulling van eigen behoeften gedreven, werd groote visscherij, een bedrijf voor duizenden. Terstond namen duizenden Hollanders en Zeeuwen het bij de hand; elk jaar zag meer en grooter vaartuigen aanbouwen; een halve eeuw na Willem Beukelsz. kon Karel de Stoute aan Eduard IV, bij diens terugkeer naar Engeland, reeds vijfhonderd Hollandsche en Zeeuwsche schuiten bijzetten.

De haringvaart werd een goudmijn: „meer goud en zilver dan andere volken met zwaren arbeid uit den grond delven, visschen de Hollanders uit de zee”, zegt Keizer Karel's lijfarts, Marliani. „Hoe zal ik de voordeelen der haringvaart naar waarde beschrijven”, vraagt Hadrianus Junius, een halve eeuw later, „daaraan hangt het heil en het bestaan van niet maar een enkele stad, maar van vele steden; Oudewater, Woerden, Rotterdam, Schiedam, Den Briel, geen onaanzienlijke plaatsen voorwaar, leven meest van deze nering, van het varen, van het uitrusten der schepen, van het touwslaan en het netten breien. Naar de vangst goed of kwalijk uitvalt, vaart de menigte insgelijks goed of kwalijk”. — De jaarlijksche opbrengst der visscherij wordt door Guicciardini op een half millioen ponden Vlaamsch berekend.

Van die haringnering nu waren Holland en Zeeland, niet de zuidelijke gewesten, de zetel. Wij bezitten een officieele „Declaratie van de visscherijen in Holland, Zeeland en Vlaanderén”, van omstreeks het jaar 1562; daarin wordt het getal buizen en booten der provinciën op zevenhonderd begroot, waarvan Vlaanderen

honderd, Zeeland tweehonderd en Holland vierhonderd bezit; die van Zeeland en Vlaanderen zijn slechts kleine booten; Holland alleen heeft groote buizen van wel zesenvestig last, Holland en Zeeland hebben dus nagenoeg de geheele visscherij van Nederland in; een uitstekende oefenschool voor de aanstaande vrachtaarders van Europa.

De visscherij leidde tot verdere scheepvaart, tot nieuwe nering: de gekaakte haring moest gesleten worden; de Hollanders wachtten niet totdat de vreemden hem hier kwamen halen, zelf voerden zij hem uit, en met den haring tevens de boter en kaas, waarvan vooral Westfriesland een veel grooter voorraad opleverde dan binnenslands verbruikt kon worden. Zoo aanzienlijk was bij het begin der onlusten de boter- en kaashandel reeds geworden, dat Guicciardini hem in waarde met den handel van Antwerpen in Indische specerijen vergelijken kan. Badoero schat de opbrengst ervan op achtmaal honderdduizend kronen 's jaars. — Het kaken van zooveel haring en het pekelen van zooveel boter vereischte natuurlijk een groote hoeveelheid zout; in de aangehaalde Declaratie wordt het jaarlijksch verbruik der visscherij alleen op 140,000 wit berekend. Zooveel brachten de Spaansche en Fransche schepen niet aan; zelf gingen de Hollanders en Zeeuwen het in de havens van Brouage en Rochelle, van Santa Maria en San Lucar halen. Hoorn en Enkhuizen, de voornaamste zetels der haringnering, waren ook hierin de eerste; in 1475 hadden zij een vloot van zeventig met zout bevrachte schepen op zee. Dat ruwe zout moest weer gezoden worden; talrijke zoutziederijen verrezen in de buurt der visschersplaatsen, rondom Enkhuizen alleen telde men er veertien; en de Zeeuwen overtroffen de Hollanders in de zoutnering nog verre; bij een brand in 1526 werden te Zieriksee zevenenzeventig zoutketen in de asch gelegd. Want al ras was men begonnen, boven eigen behoefte, ook voor de vreemden te zieden; de zoutziederij had handel in gezoden zout ten gevolge.

Op het Oostland in het bijzonder werd die handel sterk gedreven, want ook de Oosterlingen behoeften voor hun visscherij veel zout, en zij trokken het grootendeels uit Holland. Zij betaalden met koren, en daar Holland slechts betrekkelijk weinig daarvan tot aanvulling zijner eigen voortbrengsels noodig had, werd er met het overschot alweer handel gedreven; zoo ontstond als vanzelf de graanhandel, die eens de hartader van 's lands welvaren

worden zou. Aanhoudend nam het getal schepen, dat op het Oostland voer, toe; begunstigd door de vorsten van het Noorden, beschermd door de machtige landsheeren uit de Bourgondische en Oostenrijksche huizen, konden de Hollandsche schippers — wij zagen het reeds — allengs met de Hansa gaan mededingen; eerlang waren zij haar op zij gestreefd. De kundige Velius heeft, in zijn Chroniek van Hoorn, op het jaar 1522 aangeteekend: „dat tot dien tijd de steden van Oostland nog meest zelf met haar waren hierheen voeren, en dat onze Ooster-schepen met de hare in aantal niet te vergelijken waren; maar niet lang daarna (zegt hij) verkeerde het werk, de scheepvaart nam gestadig toe, het getal bootsgezellen wies aan, en zij, aan sober leven gewoon, konden zich met minder behelpen dan de vreemdelingen; zoo hadden zij dezen binnen kort uit het water en namen zelf de vaart in”. Gewichtige verandering! hoe gaarne sloegen wij ze in haar voortgaan gade; maar de schaarschheid der berichten stelt onze weetgierigheid teleur. Wij zien de uitkomst, maar dragen van de oorzaken slechts gebrekkige kennis. Onze kronieken melden van de geschiedenis des handels slechts nu en dan, als bij toeval, eenige bijzonderheden; de latere geschiedschrijvers kunnen slechts gissen, en zijn het over de opkomst van onze scheepvaart niet eens, de een wijst ons, zooals Velius, op de sobere leefwijze der bemanning; een ander op den voordeeligen scheepsbouw; een derde op de onverschrokkenheid der schippers, die zelfs bij noodweer geen toevlucht in een nabijgelegen haven zoeken, maar recht door zee, in den kortst mogelijken tijd, naar de plaats hunner bestemming varen. Dat alles heeft zeker geholpen om de Hollandsche vrachten beterkoop te maken dan die van andere natiën. De gunst van Karel V, die in Spanje de Nederlandsche kooplieden met de inlandsche gelijkstelde, moet eveneens tot de uitbreiding der scheepvaart krachtig hebben meegewerkt, te meer omdat de Spanjaarden, door de veel grootere winsten van den handel op Amerika verlokkt, zich bijna uitsluitend met de nieuwe vaart bezig hielden, en den ouden handel op de Nederlanden hoe langer hoe meer aan de Hollanders overlieten. Ook maakte het verval der Hansa het mededingen in den korenhandel en in de vrachtvaart gemakkelijker. Zooveel is zeker, dat de laatste regeeringsjaren van Karel V en de eerste van Philips II de Hollandsche zeevaart ongelooflijk snel hebben zien toenemen. Bij het uitbreken der troebelen had Amsterdam, volgens getuigenis van Guicciardini, soms vijfhonderd groote

schepen, en dat meest alle Hollandsche hulken, op zijn reede. Terzelfder tijd begroot Junius de koopvaardijvloot der provincie Holland alleen op achthonderd tot duizend zeeschepen.

Het land was door zooveel nering rijk geworden; de bevolking nam toe; de grond kon de nijvere bewoners niet meer voeden; zonder aanvoer van Oostersch koren leed men gebrek. Steden, dichter opeen dan ergens elders, breidden zich nog gedurig uit. Commines had reeds getuigd, dat geen gewest van gelijken omvang, sommige streken van Frankrijk alleen uitgezonderd, zooveel ommuurde steden had aan te wijzen als Holland. Calvete d'Estrella, een Spanjaard, die den huldigingstocht van Philips van 1549 heeft beschreven, kent geen land, dat met Holland gelijk te stellen zou zijn, zoo vol steden en dorpen met zoo nette en zindelijke woningen. Hetzelfde had Guicciardini gehoord van de oude fouriers van Keizer Karel, die met dezen heel Europa hadden doorkruist: nergens zoo nette, zindelijke huizen als in Holland. Van Zeeland roemen ingezetenen en vreemdelingen om strijd den zorgvuldigen landbouw, de visscherij, de scheepvaart, het welvaren: „Brabantsche lucht en Zeeuwsche rente” is de zegen, dien het volkssprekwoord u toewenscht. De overige provinciën van het noorden hebben ook bloeiende steden en een welgestelde bevolking, maar voor Holland en Zeeland moeten zij toch onderdoen. Met geringer middelen van bestaan hadden zij de gruwelijke oorlogen van Karel van Gelder, van Maarten van Rossem, te lijden gehad. Zij hadden zich nog niet geheel van die langdurige uitplundering hersteld, toen reeds de verwoestende opstand tegen Spanje begon; zij waren dus natuurlijk bij Holland en Zeeland achtergebleven, die sedert lang een bijna onafgebroken vrede genoten hadden. Wat Vlaanderen en Brabant onder de zuidelijke gewesten zijn, zijn Holland en Zeeland onder de noordelijke.

Zoodanig was de toestand, toen de onlusten begonnen, veel voorspoediger dan men zich dien gewoonlijk voorstelt. Ik heb hem uitvoerig geschetst, omdat het mij voorkomt, dat, zonder een juist begrip van de welvaart, die Holland bij het begin van den opstand genoot, de loop van den oorlog zelf onverklaarbaar is. Hoe hoog men den moed van het voorgeslacht ook schatten moge, wat vermag moed zonder krijgsmiddelen? Hadden Holland en Zeeland geen overmacht ter zee boven de Spanjaarden en de gehoorzame gewesten gehad, de opstand had niet kunnen gelukken.

Van de zee is de verlossing gekomen; zonder den bijstand der watergeuzen had het vertreden volk zich misschien nimmer opgericht; zonder de schatten, die de zeevaart opleverde, had het zeker den kostbaren oorlog niet zooveel jaren kunnen volhouden.

R. FRUIN.

Uit: „De tachtigjarige Oorlog.” Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage.

FABEL.

Ik weet een kleene Fabel,
Die ik u zeggen zal;
Ik heb haar eens gelezen,
Gelezen bij geval:

Daar trapt hij op den doedel,
En 't geeft een groot geschal,
Een *largo* op zijn Ezelsch,
Een *largo* bij geval.

Eens ging door een der beemden
Van 't zangrig Leeuwendaal
Een Ezel zich vermeiden,
Vermeiden bij geval.

„Ai, hoor eens (zei de lomper)
Ceci ne va pas mal!
Wat praat men dan van ezels?
't Is overloop van gal.

De langoor vond een pijpzak,
Dien, bij een schapenstal,
Een Herder had vergeten,
Vergeten bij geval.

Ja, kunst verwekt benijders;
Dat ziet men overal.
Een ezel weet van spelen!”
Ja zeker, bij geval!

W. BILDERDIJK.

WINTERGENOEGEN.

Lente prijkt met rozelaren,
Zomer tooit de korenbloem,
't Najaar duikt in wingertblaren
Winter met zijn grauwe hairen,
Winter heeft den hoogsten roem.

Laat Auroor wat minder pralen
Met heur bleek bestorven mond!
Laat de zon wat vroeger dalen!
Niets op aarde kan er halen
Bij de Winteravondstond.

Voor des Winters klappertanden
Geve ik vorsch- en krekeltang,
Voor het zweeten, hijgen, branden
Kieze ik 't blazen in de handen
En het kleppen van de tang.

Vloed en springtij moog wat rijzen
Boven heur gewone peil,
Boom en hei en veld vergrijzen
En het Noord zijn kracht bewijzen
Aan het uitgespannen zeil, —

Wang en vingers mogen blauwen
Van het stollen van het bloed,
De ochtend op den middag graauwen
En de dag in nevels flauwen
De avond maakt het alles goed.

Als men bij zijn dierste panden,
Om den blijden haard verdeeld,
't Vrolijk avondvuur ziet branden,
En bij 't rusten van de handen
De ooren met een praetjen streelt.

O, hoe zalig zijn die uren,
Als men na een korten dag
Van het lastig plichtverduren
In vertrouwelijke muren
Bij zijn haardvuur rusten mag!

O, hoe vlieten dan de dagen
In een zachte kalmte voort!
Met wat zalig welbehagen
Door geen sneeuw of regenvlagen
In hun zoete rust gestoord!

Als men, aan zich-zelv' hergeven,
Afgescheiden van 't gewoel,
Met de ziel om hoog geheven,
Aard en hemel rond mag zweven
In zijn ouden leuningstoel!

O, hoe zoet is 't, aam te halen
In den schoot van zijn gezin!
Die naar anders niets kan talen,
Daar zijn wenschen in bepalen,
O, Die heeft den Hemel in.

Als men, in 't gepeins verloren,
In den lieven haardsteegloed
Lust en leven op voelt gloren
Kommer, angst en weedom smooren,
En zijn graaige leeslust boet!

Laat dan Noord en Westen tieren,
Laat de hagel, zoo hij wil,
Tegen glas en venster gieren,
Laat het onweër om ons zwieren,
't Blijft in huis en boezem stil.

Zalig dan die avondstonden,
Die de barre Winter schenkt,
Als men, aan zijn huis gebonden,
's Levens wellust heeft gevonden,
Waar geen wareldsch leed ze krenkt!

W. BILDERDIJK.

DE VENSTERS.

Uit een Sproke.

Dikwijls wandelde ik over de heuvelen naar het sinds vele jaren onbewoonde kasteel.

Geen levend mensch kon zich herinneren er ooit een sterveling gezien te hebben, het lag te midden van de bosschen, achter

droge, dichtgegroeide gracht, duister-streng, eenzaam overblijfsel uit vergane tijden.

Daar ging een legende dat één nacht in 't jaar zich aan de vensters licht vertoonde, alsof binnen in de zalen feest gevierd werd, juist zooals langen, langen tijd geleden, toen rijke en voorname edellieden er in groote vreugden hadden verkeerd. En voor de vensters zouden er figuren en schaduwen ontwaard zijn en geluiden zouden er zijn gehoord, vroolijk en veelvuldig rumoer van feestmaaltijden en, veel dieper in den nacht der statige danswijzen droefgeestig muziekgerucht.

Maar tot nu had ik het slot alléén in 't felle licht van heete zuiderzon gekend.

Ik herinnerde mij, hoe ik een middag, dwalend door het heuvelig landschap, uit een dicht bosch zag rijzen het bovenste gedeelte van twee zware torens en de nokken van breede, leigedekte daken. Toen zocht ik naar een ingang ergens in het hout en vond na langdurig, moeilijk speuren een hoogen muur, daarnevens een roestig hek dat openstond; achter dat hek, waarom braamstruiken, hoploof en wilde rozen zich gewikkeld hadden, zag ik een diepe laan van oude eiken, heel aan het einde van die laan scheen onbevangen zon op breede traptreden, wellicht van een verheven voorplein.

In de laan lagen, als overal in het park, want het scheen een heel uitgestrekt lustoord, van vele herfstten de dorre bladeren.

Ik had meermalen de hardstenen trappen beklommen om op het plein te komen.

De donkere voorgevel van het kasteel rees geweldig aan het eind van de beklemmend strakke wijdheid dier stille, leege terrasruimten, waar fluweelachtig mos en fijn gras tusschen de groote vierkante steenen groeide.

Achter het poortgebouw vond ik de neergelaten brug; ik had daarop wel mijmerend gestaan en 't loof betast van de toppen der boomen in de gracht, of ik greep de schrale kettingen, schudde ze om gerucht te maken, de echo te hooren, die van de brokkelige muren wellicht terug zou komen, maar alle leven uit het staal was weggedord, de dunne schakels ritselden alleen maar wat, of braken als vermolmd hout.

En wijl de zon zoo helder scheen, de eindeloze verlatenheid van heel dit zwiiggend schoon fel en meedoogenloos verlichten bleef, stegen dan stille, droeve gedachten, en gelatener peinzend

ging ik rond het kasteel door 't hooge gras, waar schuwe hagedissen verschrikt vluchtten, snel verdwenen in 't dicht gewas van diepere grachtgedeelten.

Eens ontdekte ik op den bodem van de gracht het metselwerk van een ingestorte ondergrondsche gang, ook uit de ruïne groeiden hooge struiken, het moest wel heel lang geleden zijn dat de laatste bewoners uit het slot waren heengegaan.

Van groote bekoorlijkheid waren de rij vensters aan beide kanten van den ingang.

De kleine, langwerpige-vierkante glazen in lood gezet, bijna alle ongeschonden nog, verhinderden het inwendige der zalen te zien, zóozeer waren zij met stof en spinrag bedekt van binnen; maar wonderbaar kon toch het hemelblauw er uit weer-kaatsen, met dien eigenaardigen, verheelden glans van door zon en regen lang verweerde ruiten.

De torens stegen vierkant en machtig, als norsche bewakers van het vervaarlijk kasteel, op de hoogste tinne stond het beeld van een geharnast krijgsman, een ridder-in-wapenrusting die een lans hield. In het overal met dorre bladeren dichtbedekte park wist ik de vijvers met de fonteinen, het marmeren tempeltje, de zonnewijzers op kunstig versierde steenen voetstukken, de verweerde marmeren vazen en beelden op de plaatsen waar tal van diepe lanen zich tot ronde pleinen vereenigden, ik kende het lustoord in heel die droeve grootscheit van volkomen verwaarloozing en onafwendbaar verval.

— — — — —
De groote, zware ijzeren deur stond aan en knarste in de hengsels toen ik binnen ging. Toortsen brandden op de binnenplaats, in de voorhal flikkerde het licht boven geweldige kandelaars, maar alles bleef verlaten, nergens was er iemand, nergens een sterveling, overal de diepste rust. Toch door die stilte hoorde ik aangaan de muziek-geluiden vaag en ver, in verwijderde zalen bleef muziek verklinken, de lokkende, weemoedige klanken van de danswijzen in de zalen waar het feest voortduren moest.

Bij altijd dwingender begeeren kwam begin van spijt, wijl 't nu niet al gebeurde zooals ik had verwacht; te staan, op eens, te midden van den grooten drom, er bij te zijn en mee te vieren 't feest, waarin ik alleen nu nog moest opgenomen.

En ik zou, ik wilde zoeken gaan door heel het groote, groote huis, om er dit ruim geluk te vinden dat zich ergens zeker ophield.

Dan liep ik toe op de verhullende bekleedsels voor een der eerste zalen die van uit de hal bereikbaar waren, schoof de tapijten snel van een, en ging naar binnen.

In deze eerste zaal was 't gastmaal aangericht geweest.

Op tallooze, uit de versierde plafonds neerhangende, en langs de wanden aangebrachte, kunstig bewerkte koperen kronen en luchters, brandden kaarsen laag en weifelend en verlichtten de resten van een maaltijd op zeer lange tafels. De stoelen stonden naar achter geschoven ordeloos dooreen, vertrapte bloemen op den gladden vloer. Als roode en gele edelsteen de wijn in kristallen karaffen, in reuzige schalen van gedreven zilver de alleredelste vruchten overvloedig gestapeld. Hier en daar was wijn gestort uit zilveren bekers die wanordelijk omgestooten lagen. Tegen de wanden overal hingen kostelijke tapijten, vaardig geweven, vol sierlijke en levendige tafreelen van herders en jagers met paarden en honden.

Door de vensters, naar buiten, staarde ik in den zwarten nacht.

Een doffe razernij zette in mij uit, ik vond de vreugde niet, 't scheen al te loor, terwijl verlangen om in het feestgeluk te zwijmelen altijd heviger tot kwellung steeg en te zelfder tijd als wijde somberte donker vermoeden dreigde: ik zou wat ik verwachtte, den weeken wellust van voorname feestelijkheid, niet vinden dezen nacht, ik zou dwalen door het slot, den schoonen schijn zien wijken en vervagen, tot alléén de spijt in weemoed van herdenken achter bleef.

Maar de muziekgeluiden duidelijker lokten weer; de zachte, verre weerklinkingen der danswijzen trilden aan, verhouden door de stilte . . . ik hoorde het schuifelen van voeten, den lach, o, God! Den verren, verren vreugdelach van vrouwen, edelvrouwen, schoon van zachte en ontroerende beminlijkheid . . . Ik hoorde het . . .

Door de verlaten vertrekken doolde ik.

De lichten brandden weifelender. De weerklinkingen van het feestgerucht verstierven.

O! Dat ik er mocht komen! Dat ik er toch mocht komen, daar waar de vreugde bestond.

Uit de eene leege ruimte kwam ik in de andere, het slot scheen eindeloos groot, kamers achter kamers, zalen achter zalen en vertwijfeld dwaalde ik. De tijd verging, de kaarsen brandden lager nog en dreigden uit te gaan, de danswijzen waren lang

verstorven, en als ik stil-stond, hoorde ik alleen een domp gesuis, het suizen van de zware, zware stilte . . .

Toen kwam ik aan een groote, gouden zaal, vol spiegels, het doovend kaarsevuur kon daarin tallooze malen reeksgewijze worden waargenomen. Uit de beschilderde plafonds hingen zeven kristallen kronen, waarin het flinkerlicht wonderzaam fonkelde.

Het was een zaal waarin een groot feest gevierd was.

Nog scheen er stof te dwarrelen in die hooge, wijde ruimte, scheen er de grijze nevel zacht te sluieren die in feestzalen het onzegbaar blijde en droefgeestige brengt, dat ook bij 't herdenken als zachten weemoed in de ziele keeren kan. De gladde vloeren zwak blonken in den kaarsegloed, er lagen rozen, enkele, uit de toisels der dansers losgeraakt, en ik snoof den geur van reukwerk; maar de tijd verging en al het koesterend-warme van gelukbeloften was lang te loor, zou nimmer keeren.

Het bestofte kristal der kronen, stellig in de doffe spiegels weergezien, de altijd lager brandende, walmende en dikwijls knetterende kaarsen, de gloeden der wandverguldsels, mijn eigen somber beeld, eindeloos naar verten toe weerkaatst, lang-gerokken vale schim, onduidelijke verschijning, 't scheen al een deel te zijn van 't fel pijnlijk leed, dat drong van elken kant, dat droever de starre veronwezenlijking van alle dingen inleidde.

En voor het laatst steeg wondervreemd visioen van dansers, statig tredend en nigend, rijke kleedijen, waarin het kaarslicht tooverachtig glansde, voor 't laatst ademde ik den geur, die van het heengegane schoon, voorbije vreugden blijft als zacht en droef verwijt.

De lichten doofden snel, het duister dreigde, dan zocht ik een uitgang.

HENRI VAN BOOVEN.

Uit: „Sproken”. C. A. J. v. Dishoeck, Bussum.

VELUWSCHE SAGEN.

Ontstaan van het Uddeler- en Bleeke Meer.

Het was in den tijd toen de reuzen den hemel bestormden en er in het Uunnilo¹⁾ eene groote slang huisde.

1) Uunnilo-Uunai-bosch is de naam van het woud, dat vroeger stond op de uitgestrekte heidevelden waarin het Uddeler- en Bleeke meer liggen — is in 1222 door brand vernield.

De ruwe reuzen, vazallen van den machtigen Winterreus, waren den strijd tegen de Zomergoden begonnen. Van zand uit de wolfskamer kruiden ze de Woldbergen op; maar Thunar¹⁾, de geweldige Dondergod hield hen nog in bedwang.

Reeds wapperden enkele najaarsnevelen over de wouden, als grauwe vanen van het aannaderende winterleger, en groote wolkwolven worstelden met den Zonnegod.

Woest gromde dan de Donderaar in zijnen rooden baard, zoodat de reuzen een wijle angstig weken. De reizigers en de zwaluwen, verschrikt en angstig geworden door den beginnenden strijd, vluchtten op snelle wieken zuidwaarts.

De winterreuzen trokken zich samen in het forest, en riepen daar de hulp in van de groote monsterslang, die door haar doodenden adem de bladeren der boomen deed verkleuren en verdorren, en waar ze gekropen had, verreezen giftige zwammen.

In dat woud van helsch roode en giftig gele kleuren sloten de reuzen een verbond met de slang. De boomen ontroerden zoozeer van dit vreeselijk gedrag, dat ze veel bladeren lieten vallen.

Des anderen daags kronkelde de slang zich om den hoogsten eik naar boven, ten einde haar gif in den hemel te braken, en de reuzen wierpen met handen vol hagel.

Van alle zijden trok nu Thunar zijn groote wolkgevaarten samen, om den toegang te versperren. Van ver over de eindelooze wolkvelden kwam hij zelf aangereden in zijn woest rollenden, met twee bokken bespannen, wagen.

Als een roode vlag flapperde zijn baard in den wind, en de bokken sloegen met hun hoeven de vonken uit 't plaveisel.

De heele hemel stond in vuur, en mokerslagen dreunden, dat de aarde er van schudde.

Daar hief de slang haar geweldigen kop met opgesperde kaken door de wolken omhoog en blies haar stinkenden adem in 't blauwe hemelgewelf, dat opeens zwart werd. Toen hief Thunar den nooit missenden dondermoker en sloeg hem bliksemend neder op den gesperden slangekop, met zulk een kracht, dat het reuzenmonster verpletterd nederzonk en de moker nog zeven mijlen diep in de trillende aarde drong.

1) Thunar — opzettelijk is hier de oud-sabroische naam van den Dondergod gebruikt, zooals die in het oosten van ons land waarschijnlijk meer algemeen genoemd werd — nog duidelijk te hooren in Tinaarloos, d.i. Thunar bosch. Het hamerteeken is het symbool van den Dondergod.

Krakend stortte de hooge eik met zijn last in de diepte.

Door 't verzengende bliksemvuur steeg een verpestende stank op van het schroeiende gif. In vuilbruine wolken walmde het op om het gouden hoofd van den Dondergod.

Hij wankelde in zijn strijdwagen, en duizelde zwijmend achterover.

Met een vreeselijken slag stortte hij uit de hemelen ter aarde, kort bij de plek, waar hij de slang verpletterd had.

Het was of het heelal vaneen scheurde en de wereld uit hare voegen werd gerukt. Zijn leege wagen achter de op hol geslagen bokken zonder bestuurder, raasde in woeste vaart daverend over den wolkenweg voort en stortte eindelijk op den Donderberg neer.

Toen werd het stil en de aarde zonk weg in de zee.

Ver over de velden van wellende wateren daalde de nacht en torenhoog bruisten de golven hun schuimkruinen op.

Daar scheurde aan de kimmen het wolkenkleed vaneen. De zeegod blies op zijn schallenden horen en kwam in zijn groot donker schip over de wijde wateren aangevaren. Hij nam den doodenden Thunar mee. Nu kwam de ijsbergenvloot der witte winterreuzen uit het Noorden aangedreven en deed het godenschip van de wateren vluchten.

Veel droeve tijden verliepen, waarin de ontzaglijke winterreus opperheerschapij voerde.

Nadat de aarde weer droog geworden was, bleven er twee meren achter, die zoo diep zijn als de wereld, en het eene noemde men het Uttiloch, het andere het Godenmeer of Witte meer, en de plaats waar de bokken vielen, heette men Dieren.

Waarschijnlijk werd aan het Godenmeer de Dondergod aangebeden, en toen Thunars hamer, die vanzelf weer uit de diepte was opgerezen, bij het andere meer gevonden werd, stichtte men daar een heilige offerplaats en brandde er de houtstapels der doodenden.

Het forest wies weer om de beide meren op, en het groeide zoo snel, dat het weldra over het Uttiloch, waarin nog steeds het monster begraven lag, dreigde heen te groeien om elk bewijs van zijn bestaan uit te wisschen. De planten rankten over het water en de wortels woekerden in het wier.

Maar op een dag, er woonden toen reeds lang menschen bij den kleiner geworden plas, kwam de heele hel en onderwereld hiertegen in verzet. Een helsche vlam sloeg op uit de kolk en al de vuurduivels wrongen zich naar boven.

Juichend joegen zij door het woud, verbrandden het veen en en heel het groote bosch.¹⁾

Hoog langs de lucht lekten loeiend de vlammen, uit een walmende rook wrong de geest der reuzenslang zich kronkelend omhoog en vluchtte pijlsnel voort.

Het groote fiere woud was vernield en werd een woeste kale vlakke, waarin nog de beide meren liggen.

Naderhand, toen de menschen Christenen geworden en de oude goden verdreven waren, vertelde men tot op den huidigen dag, dat er in het Bleeke meer een gouden kalf gezonken is; maar dat was zoo bij wijze van spreken, omdat het een heidensche god was die daarin verzonk.

DE GROOTE EN DE KLEINE HUL.

In den tijd toen er nog reuzen in deze streken huisden, gebeurde het, dat de reus van Uddel, die bij het Uunnilo woonde, op een nacht wakker schrikte van een hevigen donderslag, gevolgd door een ontzettend gekraak.

Thunar, de geweldige Dondergod en ergste vijand van het reuzengeslacht, kwam daar met oorverdoovend geweld voorbij gereden. Het gerommel hield nog een oogenblik aan, maar verwijderde zich, en toen de reus verder niets meer hoorde, begreep hij, dat Thunar slechts voorbij gereden was, op weg naar eene andere streek. Weldra sliep hij dan ook weer even vast als te voren.

Des anderen daags bemerkte hij evenwel, dat zijn bakoven, die een honderd pas van zijne woning stond, door den Dondergod in het voorbijrijden met één mokerslag verbrijzeld was. De groote oven lag geheel in puin. De reus ontstak in hevigen toorn tegen den Donderaar en bulderde zoo geweldig, dat zijn vrouw uit 't huis kwam loopen om te zien wat er gaande was.

Zij bekeken samen den puinhoop en de vrouw jammerde, dat zij juist den volgenden dag brood moest bakken.

— Ja, zuchtte de reus, 't is onmogelijk in één dag den oven weer op te bouwen.

— Weet je wat je doet, zeide de vrouw, stap naar onzen buurman op den Hardenberg en vraag of we morgen in zijn oven mogen bakken.

— Ja, dat is goed, antwoordde de reus, die bij ondervinding

1) Zie aant. 1.

wist, dat zijn vrouw in de meeste gevallen meer verstand had dan hij, en zoo stapte hij maar dadelijk naar Elspeet, waar een andere reus op den Hardenberg woonde. De beide reuzen waren zeer goed bevriend met elkaar, en toen de reus van Uddel aan den reus van Elspeet zijn nood geklaagd had, zeide deze:

— Wel natuurlijk, breng je brood maar hier, het treft goed. Ik moet morgen ook bakken en mijn oven is groot genoeg voor ons beiden.

— Dan zal ik 't brandhout halen, sprak de Uddelsche reus.

Nadat ze beiden hun hart nog eens in verwenschingen en bedreigingen tegen den machtigen Dondergod hadden uitgestort, stapte de Uddelsche reus naar het foreest om brandhout te halen. Daar zocht hij eenige flinke denneboomen uit, rukte hen uit den grond, en de avond was reeds dalende, toen hij met een grooten bos zware dennen, welke hij met een jongen berkelaar bijeen gebonden had, op den Hardenberg terug kwam.

De Elspeetsche reus en diens vrouw ontvingen hem gastvrij en noodigden hem uit aan den haard bij te schuiven om de pap te eten, die in een kolossalen pot boven het vuur te dampen en te pruttelen hing.

Na den maaltijd, terwijl de vrouw met een eikenstruik den pot omveegde, bleven de beide reuzen nog wat samen praten en dronken vele malen op het welslagen van het baksel. Zoo dronken ze er meer mee¹⁾ dan voor dit welslagen en een goede nachtrust noodzakelijk was.

Toen de Uddelsche reus eindelijk opstond om naar huis te gaan, beloofde hij zijnen vriend te zorgen den anderen ochtend om zes uur met zijn brooden te komen.

Of het kwam van de meede of van vermoeidheid, hij sliep dien nacht verbaasd vast en snurkte zóó geweldig, dat men het zeven mijlen in het rond kon hooren.

De zon keek al over de hunneschans, toen de Uddelsche reus wakker werd en met ontzetting bedacht, dat hij om zes uur met zijn brood in Elspeet moest zijn. Hij smeed zijn vrouw de bedstee uit en schreeuwde haar toe:

— Maak als de deksel de brooden klaar, want ik geloof dat het al laat is.

De vrouw ijelde naar den trog en kneedde de brooden, terwijl

1) Mee — meed of meede is een uit honing bereide drank.

haar man buiten ging kijken, of de rook al opsteeg uit den oven van den buurman. Daar hoorde hij tot zijn schrik, dat men op den Hardenberg den trog reeds uitschraapte. Dadelijk ging hij naar binnen, pakte vlug de brooden op een plank, en liep zoo snel hij loopen kon dwars over de hei naar Elspeet. In zijn haast kreeg hij de klompen vol zand, wat hem zeer hinderlijk was bij het gaan.

Zoo ongeveer halverwegen tusschen Uddel en Elspeet bleef hij even staan, om het zand uit de klompen te schudden. Eerst den rechterklomp, daar zat het meeste in, en toen den linker. Er was niet veel wind, zoodat het zand daar bleef liggen. Het ligt er nog. Tot op den huidigen dag kan men daar halverwegen tusschen Uddel en Elspeet twee heuvels zien, waar de hei nu overheen gegroeid is. Die heuvels noemt men de Groote- en de Kleine Hul¹⁾.

De reus kwam nog juist op tijd bij zijn buurman, die al te wachten stond om den oven te sluiten.

GUST. V. D. WAL PERNÉ.

Uit: „Veluwsche Sagen”. Scheltens en Giltay. A'dam.

DE LAATSTEN VAN EEN KONINGSGESLACHT.

Juist toen het ongelukkige koningsgezin den 31sten Augustus 1792 den drempel overschreed van den toren van den Tempel, ging de zon onder — treurige voorbode van hun geluk, dat voor goed ten einde was. Met den dichter konden zij zeggen:

„Lasciate ogni speranza”! — Gij, die binnentreedt, laat varen alle hoop!

Het was een allertreurigst verblijf, somber, hol, haast onbe woonbaar, maar het ergste zeer onvrij — de nationale wachten liepen in en uit door de vertrekken, waaraan alle afsluiting ontbrak.

Alles misten zij, kleederen, linnen, zilver: men moest het aller noodigste leenen, de tafel was goed en overvloedig — tenminste in het begin — maar het andere liet alles te wenschen over. Niet de minste onderscheiding werd meer aan den afstammeling van zoovele koningen, den gezalfd des Heeren, getoond.

1) Hul — heuvel.

Madame Royale¹⁾ schreef later een dagboek over haar verblijf in den Tempel, waarin zij eenvoudig en zonder eenige bitterheid of declamatie het lijden verhaalt van haarzelf en haar geliefden.

„Mijn vader werd niet meer als koning aangesproken — zegt zij — men had niet den minsten eerbied meer voor hem, men noemde hem geen Sire meer of Uw Majesteit, maar Mijnheer of Louis. De burgerwachten zaten altijd in zijn kamer en zij hielden hun hoeden op het hoofd. Zij onderzochten zijn zakken en ontnamen hem zijn degen.”

Zekere Rocher, die op den 20sten Juni een treurige rol had gespeeld, was gevangengewaarde; met helsche vindingrijkheid wist hij allerlei grofheden te bedenken om de arme vorstenfamilie in hetgeen hun het liefste was te kwetsen.

Zij zongen het bloedige schandlied, de Carmagnole, in hun bijzijn, bliezen de koningin, die geen tabaksrook kon verdragen, den damp hunner pijpen in het gezicht. Het bed der cipers was in de eetskamer der koninklijke familie, bij voorkeur bleven zij er in liggen, als de familie middagmaalde.

Geen vernedering, geen belediging bleef hun gespaard, de waardige houding en de stille verachting der vorsten wakkerde hun booze haat en gemeene neigingen aan. Op alle manieren trachtten zij hen tot verzet te prikkelen. De vorsten hielden zich onverschillig en hoog, het was of hun die kleinzielige plagerijen niet konden treffen — hier begon Maria Thérèse te leeren haar trekken onder een masker van trotsche koelheid te verbergen, dat zij later niet meer kon afleggen en dat men haar niet kon vergeven — misschien omdat men er een verwijt zonder woorden, een protest in zag tegen alles, wat zij van haars vaders onderdanen had moeten verduren.

Nog geen week na hun aankomst in den Tempel werden de vriendinnen, de prinses De Lamballe, moeder en dochter De Tourzel, hun ontnomen; het afscheid van deze laatste getrouwen was zwaar en bitter. „Mijn moeder kon zich niet losrukken uit de armen van madame De Lamballe,” schreef Marie Thérèse, en veertien dagen later kwam een woeste volksmenigte de gevangenis binnenstormen. Men klopte en bonsde tegen de deur; medelijdende wachters sloten de vensters en grendelden de deuren toe; buiten woelde en brulde de menschenmassa — men wilde,

1) het dochttertje van Lodewijk XVI werd aldus genoemd.

dat de koning en de koningin zich voor het raam zouden ver-
toonen — en op hun vragen wat er gaande was, riep een der
officieren: „'t Is het hoofd van Lamballe, dat zij u willen laten zien.”

Inderdaad werd het blonde hoofd van deze schoonste en zacht-
moedigste der vrouwen van Versailles op een piek gezwaaid,
rondom den toren gedragen in de hoop, dat haar vriendin het
zoude zien. Erger nog, men had het onthoofde lichaam in hun
kamer willen werpen en het hart aan de koningin als spijs doen
voorzetten! Hoewel deze ontzettende plannen werden verijdeld,
maakte het vreeselijke einde van haar beste vriendin zulk een
indruk op Marie Antoinette, dat haar dochter schreef: „Dit was
de eenige keer, dat haar kracht haar verliet.” Langen tijd bleef
zij onbeweeglijk, niets ziende of hoorende, wat rondom haar
gebeurde — en den heelen nacht hoorde Marie Thérèse haar
moeder wanhopig snikken.

De arme kinderen sidderden vol angst als van buiten kreten
van oproer en mouterij in hun vertrekken drongen, als wilde
zangen brulden en de trommen roffelden, en vreesden telkens,
dat ook hun ouders het lot der prinses zou treffen.

Met bewonderenswaardige energie ontworstelden zich de koning
en de koningin aan hun angst en smart. Zij regelden den dag
voor hun kinderen van uur tot uur. De koning gaf den dauphin
les in aardrijkskunde, de moeder in geschiedenis, tante Elisabeth
in rekenen. Madame leerde van haar moeder muziek — waarvoor
haar echter aanleg en lust ontbraken — en teekenen, waarin zij
meer liefhebberij had. 's Avonds speelden zij trictrac — vooral om
elkander onder het spelen eenige woorden te zeggen, die de
wachten niet konden verstaan. Alle dagen, weer of geen weer,
moesten zij wandelen in het tuintje, blootgesteld aan de belee-
digingen en grofheden der wachten. Toch was ondanks alles
hun leven in deze maanden nog betrekkelijk gelukkig; zij waren
tenminste te zamen; met teedere liefde en gehechtheid door het
ongeluk versterkt, hingen zij aan elkander.

„Dat mijn kinderen altijd innig vereenigd blijven, dat zij een
voorbeeld aan ons nemen. Wat heeft onze onderlinge vriendschap
ons troost gegeven in onze ongelukken!” schreef de koningin
aan haar schoonzuster in haar laatsten brief.

Maar daar kwam de wreede scheiding! Eerst toen Lodewijk
XVI bij het begin van zijn proces den 11^{den} December van hen
werd afgezonderd. Later de vreeselijke dag van den 21sten Januari,

die den koning de martelaarskroon schonk. Vooral Marie Thérèse
leed ontzettend door den dood van haar zoo geliefden vader. Bij
het afscheid viel zij in zijn armen in onmacht. Later werd zij
ziek en treffend zegt zij in haar Dagboek: „Ik ben er blij om,
want mijn ongesteldheid schonk mijn moeder afleiding in haar
smart.” Steeds kleiner werd de kring, maar zij sloten zich inniger
en vaster aanéén; de kleine koning, die zich heerlijk ontwikkelde,
was hun zonnestraal, hun geluk. Den 3^{den} Juli 1793 's nachts,
werd het kind uit zijn bedje gesleept om van zijn moeder te
worden gescheiden en opgevoed door de Conventie, die hem den
schoenmaker Simon en zijn vrouw tot opvoeders zou geven. Als
een leeuwin verdedigde Marie Antoinette haar zoon — het mocht
niet baten, hij werd haar ontrukkt om geestelijk en lichamelijk te
worden bedorven en vermoord.

Den 2^{en} Augustus moest de koninklijke moeder zelf haar dochter
en zuster verlaten; zij bleef moedig en kalm bij dit laatste afscheid,
gaf haar dochter dezelfde laatste raadgevingen, die haar vader
haar had nagelaten.

— „Wreek onzen dood niet, vergeef onze beledigers, houd
God voor oogen, gehoorzaam uw tante!”

Marie Thérèse kon niets antwoorden, zoo was zij bevangen
door de vrees, die teedere moeder nooit meer terug te zien.

Naar buiten gaande, vergat de koningin zich te buigen voor
een lagen deurpost en stiet zich hevig aan het hoofd. Men vroeg
haar of zij zich pijn had gedaan. „O neen! — antwoordde zij —
niets kan mij meer pijn doen!” Het laatste offer was gebracht.

MELATI VAN JAVA.

Uit: „Koninginnen met en zonder kroon.” L. J. Veen, A'dam.

VAN TWEE ADMIRALEN.

De koele strakheid, die anders het gelaat van Willem III reeds
van zijn vroegsten leeftijd kenmerkte en het gevolg was van het
aanhoudend zelfbedwang, dat hij had moeten in acht nemen jegens
hen in wier afhankelijkheid hij zich bevond, had, zoodra de
Admiraal binnentrad, plaats gemaakt voor een minzamen lach, te
meer onwederstaanbaar, omdat hij zelden op 's Prinsen lippen
zweefde. Zijn oogen, voor wier doordringenden opslag elke blik

zich anders nedersloeg, blonken thans van opgeruimde blijmoedigheid; de bloes van het vergenoegen dekte 's Prinsen wangen, en hij was op dit oogenblik werkelijk, 't geen hij anders nooit scheen te zijn, een jongeling in den besten en gelukkigsten tijd des levens. Zonder te wachten, dat De Ruyter tot hem kwam, liep hij op hem toe, drukte 's grijsaards hand in de zijne, en schudde die hartelijk met den uitroep: „welkom! welkom! vrome Admiraal! wat heb ik verlangd u te zien.”

„Uwe Hoogheid is wel goed,” antwoordde De Ruyter, terwijl hij, bewogen door dit onthaal, den Prins met zijn heldere oogen in 't aangezicht zag.

„Ga zitten, Vader! ga zitten!” vervolgde de Prins, terwijl hij de hand des Admiraals niet los liet, vóórdat hij dezen in een armstoel nevens hem had doen plaats nemen: „wij hebben elkander in lang niet gezien, en er is veel gebeurd, sedert gij den vasten wal verlaten hebt.”

„Veel, zeer veel!” zeide de Ruyter, met moeite een zucht bedwingende: „en dit herinnert mij in de eerste plaats mijn plicht om Uw Hoogheid geluk te wenschen met Haar verheffing. God zegene Uw Hoogheid en doe Haar voor 't arme Vaderland wezen, wat vroeger Haar doorluchte Voorvaderen geweest zijn, beschermers van 's lands vrijheid en de zuivere religie.”

„Ik dank u,” zeide de Prins: „maar laat mij hopen, dat het niet alleen aan plichtgevoel is, dat ik uw gelukwensching te danken heb. Het is nu, zoo immer, de tijd, dat eendracht en samenwerking van alle bekwame en vaderlandslievende mannen onmisbaar zijn, en ik voor mij heb behoefte, niet slechts aan dienaars, maar ook, en vooral, aan vrienden.”

„Uw Hoogheid zal mij gelooven,” zeide De Ruyter, „ik ben niet gewoon ijdele woorden te spreken, noch anders te zeggen dan ik 't meene: al ware het mijn plicht niet, Uw Hoogheid, als thans met het Kapitein-Admiraalschap bekleed, te gehoorzamen, dan nog zou ik het doen uit verknochtheid voor Haar persoon, en uit erkentenis voor den dienst, bereids door Haar aan het Vaderland bewezen.”

„Maak mij niet hoovaardiger dan mijn jaren voegt,” zeide de Prins: „een lofspraak uit een mond, die nooit dan waarheid spreekt, is zulk een schat, dat gij er karig mede zijn moet, Admiraal, wilt gij hem, wien gij dien wegschenkt, niet voorgoed bederven. En wat zegt het weinige, dat ik heb kunnen doen, bij

al wat door u verricht is?” „Laat ons geen vergelijkingen maken”, zeide De Ruyter glimlachend, „in weinige maanden heeft Uw Hoogheid reeds meer verricht dan anderen in jaren. Was ik niet dagelijks aan boord de tijdging wachtende, dat men zich lafhartig aan Frankrijk onderworpen had, toen mij daarentegen het bericht verheugen kwam, hoe Uw Hoogheid in de bediening Harer Voorvaderen gesteld was en het op zich genomen had, den vijand het hoofd te bieden? En zijn niet, sedert dien tijd, door uwe werkzaamheid, volharding en doorzicht, de Franschen tot staan gebracht? En heeft niet de moedeloosheid, die vroeger heerschte, voor wakkerheid plaats gemaakt?”

„Dank daarvoor niet mij”, zeide de Prins, „maar onze brave landgenooten en de omstandigheden: men had behoefte aan een hoofd, om 't welk men zich scharen kon: en dat was toevallig bij de hand. Jammer slechts, en eeuwig te betreuren, dat er ook ander bloed dan dat der vijanden gestort is”.

„Ja wel te betreuren”, herhaalde De Ruyter.

„De moord der Heeren De Witt is een execrabel feit”, vervolgde de Prins, „en zal mij een bron van hartzeer blijven; ik was aan den Raadpensionaris veel verschuldigd en zoo ik den lande van nut zal kunnen zijn, zal ik zulks meest te danken hebben aan de lessen, die ik van hem ontvangen heb. Gij waart met de beide Heeren bevriend, en het gebeurde moet u zeer getroffen hebben”.

„Meer dan ik 't uitdrukken kan,” zeide De Ruyter.

„Ik wil 't gelooven,” hernam de Prins, „doch de zaak is onherstelbaar, en het onderwerp te akelig om er lang bij te verwijlen. Zeg mij liever, Admiraal! hoe staat het met de vloot?”

„Ik heb mijn verslag medegebracht,” antwoordde De Ruyter, „en ben bereid alle verdere opheldering te geven, die Uw Hoogheid verlangen mocht.”

Dit aanbod van De Ruyter gaf aanleiding tot een belangrijk onderhoud, waarbij de Admiraal meer dan eens in de gelegenheid was, zijn verbazing te toonen, niet alleen over de juiste en scherpzinnige vragen, hem door den Prins gedaan, maar ook over diens volkomen bekendheid met al wat het zeewezen betrof: ja 't kwam hem onverklaarbaar voor, hoe Willem III, bij al de werkzaamheden en beslommingen, die zijn betrekking bij 't leger hem op den hals haalde, nog tijd had kunnen vinden om hetgeen zoo op de vloot als bij de verschillende Admiraliteiten had

plaats gehad, tot in de kleinste bijzonderheden te leeren kennen.

„Gij hebt een braven Zeevoogd verloren in den Luitenant-Admiraal Van Gendt,” zeide eindelijk de Prins: „hebt gij reeds nagedacht, wie meest geschikt ware, zijn plaats te vervangen?”

„Ik durf dit nauw beslissen,” antwoordde De Ruyter: „daar zijn de Vice-Admiraals Zweers, De Liefde, Schram, die elk hun afzonderlijke verdiensten hebben: niet een onder hen, of hij zou op een waardige wijze de plaats des overledenen bekleeden.”

„Hm! ja!” zeide de Prins: „maar zoek eens goed, Admiraal! is er ook buiten de vloot niemand te vinden, even geschikt als de door u genoemden?”

„Buiten de vloot!” herhaalde De Ruyter; „zoude Uw Hoogheid begrijpen, dat wederom een Overste van de Landmacht in die betrekking behoorde geplaatst te worden?”

„Ik dank u,” antwoordde de Prins: „wij hebben er te droevige ondervinding van. De Heer Van Obdam was een man van ongemeene dapperheid: maar gebrek aan kennis en ondervinding van 't zeewezen is de oorzaak geweest van zijn dood en 't verlies onzer vloot. En Van Gendt, hoe verdienstelijk ook, is toch zoo wat half en half schuld geweest, dat Engeland een voorwendsel heeft gevonden om ons den oorlog te verklaren. Neen, geen landofficieren op de vloot. Maar zoek eens goed; — ik wilde liever uw geheugen niet te hulp komen.”

De Ruyter zag den Prins vorschend aan; doch deze vergenoegde zich met te glimlachen.

„Ja gewis, Uw Hoogheid!” zeide eindelijk de Admiraal; „ik weet nog wel een man, die tegen al de genoemden dubbel opweegt, en wien ik zelfs in ervarenis en beleid boven Van Nes en Banckers zoude stellen. Maar de vraag is, of hij willen zou?”

„Of Tromp het Vaderland, nu 't in nood is, zou willen dienen!” riep de Prins uit: „twijfelt gij er aan, Admiraal?”

„Wij zijn er gekomen,” dacht De Ruyter, en bleef eenige oogenblikken peinzend voor zich zien.

„Welnu! zeg mij gul uwe meening,” zeide de Prins: „wat hier gesproken wordt, blijft geheel onder ons.”

„Prins!” zeide eindelijk De Ruyter: „ik had wel gewenscht mijn leven in 's lands dienst te eindigen: doch ik besef het zelf wel, ik word oud, en al ben ik, Gode zij dank! nu nog gezond en in staat mijn plicht te vervullen, op mijn leeftijd kunnen van den eenen op den anderen de krachten bezwijken, of het brein

versuft raken, zonder dat men het zelf ontwaart. 't Is wijzer daarom intijds partij te kiezen, de zeilen te bergen en voor anker te gaan liggen: ja oneindig beter, zijn post te verlaten, eer de geschiktheid om dien naar eisch te vervullen ons verlaat. Uw Hoogheid zal wel doen, mij mijn ontslag te geven, en mij door den Heer Tromp te doen vervangen. Hij doet in bekwaamheid voor niemand onder, is jonger en vlugger dan ik, en bij 't scheepsvolk bemind.”

„Hoe, Admiraal!” riep de Prins, innig getroffen door dit blijk van 's mans grootmoedigheid, doch veinzende, hem niet te verstaan: gij zoudt het land in dezen hachelijken tijd van uw dienst willen berooven?”

„Het land zal er geen schade bij lijden,” hervatte de Admiraal, wanneer het Tromp voor De Ruyter krijgt.”

„Dat zal men niet zoo gereedelijk toegeven,” zeide de Prins: „doch wat alle harten, en inzonderheid het mijne, met vreugde vervullen zou, wat de Engelschen zeker tot een spoedigen vrede zou doen neigen, zoude wezen, dat wij en De Ruyter en Tromp weder op de vloot zagen.”

„Zou Uw Hoogheid dat werkelijk meenen!” riep De Ruyter, terwijl een glans van vergenoegen zich over zijn gelaat verspreidde.

„Twijfelt gij aan mijn oprechtheid, Admiraal?” vroeg de Prins op een minzaam verwijtenden toon.

„Verschoon mij, Uw Hoogheid,” hernam De Ruyter; „ik twijfel niet aan uw goede bedoeling in dezen; maar geen knecht kan twee meesters dienen; en geen vloot aan meer dan één opperhoofd gehoorzamen, of alles loopt in 't niet. 't Kan zijn, dat ik mij bedrieg; maar de Heer Tromp zou, geloof ik, zich aan den Lande hoogst verdienstelijk maken, indien hij het opperbevel voerde; terwijl hij daarentegen wellicht minder geneigdheid en geschiktheid heeft om bevelen te ontvangen; daarom herhaal ik mijn aanbod, om mijn ontslag te nemen.”

„Ik neem noch uw aanbod, noch uw redeneering aan,” zeide de Prins: „er heeft tusschen u en Tromp ongenoegen plaats gehad: een misverstand, noem het zooals gij wilt. Zoudt gij dat ongenoegen kunnen vergeten, en u met hem verzoenen?”

„Verzoening ook met zijn vijanden, is Christenplicht,” zeide De Ruyter: „en ik wil den Heer Tromp niet als mijn vijand beschouwd hebben.”

„Ik dank u, Admiraal!” zeide de Prins, hem de hand reikende: „dan is de zaak gevonden.”

„Gevonden;” herhaalde De Ruyter.

„Tromp zal weder in dienst komen,” vervolgde de Prins: „doch niet voordat tusschen u en hem alle sporen van ongenoegen zijn uitgewischt, en hij zich verbonden heeft, u voortaan met die achting en gehoorzaamheid te behandelen, die men aan zijn Overste schuldig is.”

„Indien de Heer Tromp daartoe te bewegen is,” zeide De Ruyter, „dan zal ik het uur onzer verzoening onder de gelukkigste mijns levens tellen.”

„Laat het aan mij over dit te beproeven, Admiraal!” zeide de Prins oprijzende; „en nu hartelijk dank voor uw bezoek; uw verslag zal ik lezen en wij spreken daarover eerstdaags nader. Gij zult thans wel wenschen uw huis en uw vrienden te Amsterdam eens terug te zien. Wel aan! ik geef u verlof, en verzoek mijn gebiedenis aan de uwen.”

„Uw Hoogheid is al te goed,” zeide De Ruyter; „en dat Zij van mijn huis gewaagt, doet mij denken, dat ik nog verzuimd heb, mijn oprechten dank te betuigen voor de verleende sauvegarde.”

„Nu, dat was wel 't minst, dat wij doen konden,” zeide de Prins; „wanneer gij het gansche land tegen aanvallen van vreemden beschermdet, dat wij uw woning tegen die der kwaadwilligen beveiligen. Vaarwel Admiraal en bewaar mij uwe vriendschap.”

Hiermede liep dit onderhoud af. Men kan denken, met welk een blij en opgeruimd gemoed De Ruyter de zijnen terugzag. Niet slechts was het onthaal des Prinsen minzaam geweest boven verwachting; maar verre dat er eenig denkbeeld bestond om hem door Tromp te doen vervangen, had men het weder in dienst nemen van dezen laatste als 't ware van hem, De Ruyter, laten afhangen. Hij begaf zich alsnu naar Amsterdam; doch geen drie dagen was hij daar geweest, toen hij weder bij den Prins ontboden werd, die zich thans te Bodegrave bevond.

De Prins zat in een ernstig onderhoud gewikkeld met den Heer Van Beverningh, die de betrekking van Commissaris van Hun Hoogmogenden bij 't leger bekleedde, met zijn voormaligen Gouverneur, thans zijn wapenbroeder, den Heer Van Zuylesteyn, en met een derden persoon in burgerkleeding doch wiens geheele houding den krijgsman verraadde. Hun gesprek was op 't levendigst, toen De Ruyter werd aangediend.

„Braaf!” riep de Prins: „onze vrome Admiraal laat niet op zich wachten. En nu, mijne Heeren, wat ik u bidden mag, laat mij een oogenblik met hem alleen.”

De drie Heeren verwijderden zich en de Prins wachtte De Ruyter af.

„Groot nieuws!” zeide hij, zoodra deze binnengetreden was. „Ik ontvang zoeven de tijding, dat de Engelsche vloot weder is uitgezeild: en het zal noodig wezen de zeegaten goed te voorzien.”

„Ik ben gereed mij te begeven, waar Uw Hoogheid mijn tegenwoordigheid zal noodig oordeelen,” zeide De Ruyter.

„'t Is thans meer dan ooit, dat wij behoefte hebben aan trouwe hulp en samenwerking van al wie het wel met het Vaderland meenen,” zeide de Prins: „gij herinnert u ons laatste gesprek?” De Ruyter boog zich.

„En gij zijt niet van gedachten veranderd? Doch wat behoef ik dat te vragen? Wat een man als De Ruyter zegt, daar blijft het bij. Nu — ik heb met Tromp gesproken”.

„Inderdaad!” zeide De Ruyter, verrast.

„Ja! en ik heb bevonden, dat ik mij niet bedrogen had. Wel verre dat er bij hem eenige schijn of schaduw bestaat van wrok of verbittering, zal hij het u dank weten, indien gij hem vergunt, weder onder uwe bevelen ten strijde te mogen gaan”.

„Heeft hij dat waarlijk gezegd?” vroeg De Ruyter, opgetogen van vreugd.

„Indien gij mij niet gelooft,” zeide de Prins, terwijl hij lachte en het hoofd schudde, „zoo gelooft hem dan zelven. Mijn Heer Tromp! mag ik u verzoeken om binnen te komen?”

De deur van het zijvertrek ging open, en de schoone, wakkere gedaante van Tromp vertoonde zich. De beide zeehelden zagen elkander een wijl aan, als wilden zij de verandering gadeslaan, die zes jaren bij hen in houding en gelaatstrekken gemaakt hadden. Toen trad Tromp met een rustigen stap naar zijn ouderen krijgsmakker en zeide: „Admiraal! het verheugt mij hartelijk u te zien”.

„En mij dan!” zeide De Ruyter, mede een stap vooruit doende en hem de hand toestekend. „Ik had niet gedacht, dat het mij zou vergund zijn, die hand weer te drukken,” zeide Tromp; „geloof mij, Admiraal! jegens u heb ik nooit mijn plicht moedwillig verwaarloosd, en, heb ik zonder opzet verzuimd, gedenk het dan niet meer”.

„En gij, mijn Heer Tromp!” zeide De Ruyter, „geloof vrij, dat het mij leed doet, zoo ik u ooit verdacht heb van opzettelijke plichtverzuim, en vergeef mij wat mij ooit in drift ontviel. Zie, wij zijn allen zwakke menschen, en moeten over en weder geduld met elkander hebben.”

„Braaf gesproken!” riep de Prins, met het vergenoegen op 't gelaat: „zie! dat is een gebeurtenis om Franschen en Britten van spijt te doen bersten. En nu mijn waarde Tromp! gij zult niet weigeren, uw ouden rang bij de vloot te hernemen?”

„Als mijn voormalige bevelhebber mij onder hem dulden wil,” zeide Tromp, „zal hij op de geheele vloot geen konstabelsmaat hebben, gehoorzamer dan ik.”

„En geen officier zoo dapper en bekwaam,” zeide De Ruyter, hem nogmaals de hand schuddende.

Op deze wijs had de Prins, met die wijsheid, welke van zijn vroegste jeugd af, al zijn daden kenmerkte, de verzoening weten te bewerken tusschen de twee grootste zeehelden hunner eeuw, en beider dienst aan het Vaderland te verzekeren.

J. V. LENNEP.

Uit: „Novellen”. A. W. Sijthoff, Leiden.

WEDERZIEN.

Van 't welig Java t' huis gevaren,
Zag de oorlogsbrik de Zeeuwsch reë;
Een blijd gejuich ontsteeg de baren,
Maar blijdst van al klonk Wims hoezee.
Wat trok zijn hart zoo? Vriend of broeder?
Een teërgeliefde maagd misschien?
Neen, Wim had t' huis een oude moeder:
Hij zou zijn moeder wederzien.

't Gewenscht verlof is ras verkregen:
Dra kust hij haar in Amstels muur.
Hij landt. Daar loeit de kreet hem tegen:
„Naar Antwerp, dappren! voort! in 't vuur!”

Wat nu? Terstond wendt hij zijn schreden
En keert te boord bij de oorlogslieën:
„Eerst (zegt hij) voor mijn land gestreden,
En dan mijn moeder weêrgezien!”

Het anker rees, de vlagge zwierde,
De stoute krijgskiel zocht de vest;
Men kampte, Holland zegevierde,
Daar knalt des vijands schot voor 't lest,
Het knalt; doorwond zijgt Wim ter neder;
Hij voelt zijn jeugdig leven vliën;
„Nacht, moeder! (zucht hij) hier niet weder...
Omhoog zal ik u wederzien”.

ADR. BOGAERS.

HOLLAND.

Grauw is uw hemel en stormig uw strand,
Naakt zijn uw duinen en effen uw velden,
U schiep natuur met een stiefmoedershand,
Toch heb ik innig u lief, o mijn land.

Al wat gij zijt, is der Vaderen werk:
Uit een moeras wrocht de vlijt van die helden,
Beide de zee en den dwingland te sterk,
Vrijheid een tempel en Godsvrucht een kerk.

Blijf, wat gij waart, toen ge blonkt als een bloem;
Zorg, dat Europe den zetel der orde,
Dat de verdrukte zijn wijkplaats u noem;
Land mijner Vad'ren, mijn lust en mijn roem!

En wat de donkere toekomst bewaart,
Wat uit haar zwangere wolken ook worde,
Laauw'ren behooren aan 't vleklooze zwaard,
Land, eens het vrijst' en gezegendst' der aard!

E. J. POTGIETER.

EEN PANIEK.

Op mijn woord, 't wàs een Paniek.

Tante Bep, die — 't folterkamerachtige der symboliek zij hiermede bezworen — 't kopje afgestooten had, een der goeie en dure visitekopjes, hield 'r tien vette, welschape vingers als een afwerend pantser voor 't plots bloedloos gelaat. 'r Oogleden beknipperden 't koude vocht van 'r oogen. 'r Adem stond. 'r Adem, 'r hart, 'r longen stonden. Ze voelde niets, dacht niets, had alleen de glimming vóór zich, de nickelen glimming met de zes felzwarte gaatjes. Saar, 'r dochter, van den stoel gewerveld, klampte 'r handen om de leuning, keek naar de verwoesting der scherfjes, keek, doch met in angst-rimpel schuilende oogen.

Sjarles, de man van Bep en vader van Saar, zat verzakt op z'n stoel, 't hoofd heen gebogen, geschut achter den buffelend-gehoekten arm.

Het wàs een paniek. Vader, moeder, dochter bleven eenzelfde moment spraakloos, gestriemd, gebiologeerd door 't staal-glanzende, 't geblink, de vlam-vonkjes, de zes fatale, grondeloos zwarte, dreigende oogen.

Joop, schoonzoon, man van Saar — nu zijt ge in de personensituatie — die de paniek, den gierenden, gillenden schrik door de kamer gestuipt had, liet het *sinister-blinkende* aarzelend zakken, klam en benepen lachend, omdat op zonneschijn regen volgt, op storm reactie en op 'n schrik die je je intiemste huisgenooten en je vrouw op 't lijf jaagt, na de eerste onthutsingen 'n dikke uitbrander pleegt te volbloesemen.

Joop hield een *revolver*, een zesloops, een nickelen in de beringde bleeke hand. De zaak was — nog even profiteerend van de panische orgie, mag een historisch overzicht gelascht worden! — dat Joop, die voor de gezelligheid vader en moeder van z'n vrouw te gast had, in 'n nieuwe stadswijk woonde, een te avond griezelige wijk met huizen in aanbouw en duistere velden. Bij dag, als de zon 't niet bemorst groen met 'r verrukkingen te vlam zette, koppels werklieden in de aardgroeven riolen metselden, bonkige paarden kipkarren over de rails trokken, de schellen van de karweien op vaste uren luidden, was de moderne benedenwoning met 'r erker en veranda 'n honnig zitje, maar in 't avondduister, in diepste eenzaamheid, beluisterde schoonvader elk geritsel, werd schoonmoeder bang, en Saar, zenuwachtig vrouwtje, die van 't

begin tegen de woning op had gezien, wekte 'r man om 'n haverklap. Toen gebeurde 'r drie woningen verder 'n echte onvervalschte niet romantische inbraak, wel is waar zonder moord, omdat 'r niemand thuis was, maar 't had 'n moord kunnen worden als er weerstand geweest was. — 'n op 'n bedsteeplank verborgen kistje met zes zilveren theelepels werd gemoerd. De bovenburen hadden gerucht gehoord — an geen kwaad gedacht. En al zei de publieke opinie in de buurt, dat de zes lepels al-z'n leven pleet waren — zilver, dat zat nog! — dat kan je makkelijk wijsmaken as 't 'r niet meer was — al lasterde Opinie op bedenkelijke en afkeurenswaardige wijze, de inbraak wàs geschied. Duisterlingen hadden een slag geslagen. Justitie, politie onderzochten ter plaatse. Vergeefs. De eenzame wijk bij de zwarte geheimzinnige velden, kreeg een niet gunstigen naam, niet gunstig voor de huiseigenaren, niet stillend voor de gemoedsrust der het murenvocht wegstokende eerste bewoners. De buurlui links en rechts van den erker, gezinnen met veel kinderen, poesen en honden, leefden uiterlijk-onbewogen voort. Joop opgehitst door de twee vrouwen en den schoonvader, Joop die tot 's avonds over tien uren uitbleef omdat-ie een manufactuurzaak in de stad had, kocht eerst een roodharigen hond met leeg zwamvlekken om en naast den kop. 't Dier, ditmaal ondankbaar voor beentjes en voor brood — ook dichters vergissen zich — verdween in de duisternis des nachts, toen Sjarles, zoowel timide voor hond als duister, 'm aan 'n eind sajete uitliet. Althans hij beweerde dat-ie 'm vastgehouden had — een beweesel dat Bep bij 't zilver der gestolen lepels vergeleek, omdat Sjarles geen man was om 'n hond van die ruige kracht te regeeren. De hond wàs weg, bleef weg. De inbraak wàs geschied, de inbrekers, te gevat, niet gevat. Saar, ondersteboven zenuwvrouwtje, zat dien nacht met gespannen pupillen de waarschijnlijkheid te bedrochtelijken dat ze 't beest met gebragen stukjes spons hadden gelokt. Hij was al té zéér gewend aan 't huis. Driemaal bij daglicht, daar konden zij en moeder 'n eed op doen, was-ie los buiten geweest, los: versta je? — driemaal had-ie voor de deur *geblaf*t en 'r nou zoo ineene vandoor — as 't geen opzet was, liet ze zich villen. Joop zweeg, sliep weinig, kreeg van den hondenverkooper de pertinente verzekering dat de roodharige-met-de-zwamvlekken hoegenaamd geen *karakter* had om 'r zoo *min* tusschenuit te trekken en kocht voor 'n prikje in 'n tweede-hand-magazijn 'n

revolver, die glom als 'n vijvertje bij maanlicht. 'n Zinken doosje met patronen kreeg-ie toe. De revolver-koopman wees 'm hoe-ie de patronen in het reservoir moest steken, hoe je 't moordenaars-instrument *geladen* kon bewaren, zonder eenig gevaar. — Joop vond 't voorzichtiger de zaak ontladen mee te nemen. Voor-ie de revolver in z'n achterzak liet glijden, haalde-die minstens dertig maal den haan over, bekeek elk der zes loopen tegen het licht. 'n Ongeluk lei in 'n klein hoekje — hij was geen man voor zulke exorbitante ontdekkingen. 't Doosje met de patronen in 'n wolligen lap gewikkeld, droeg-ie in z'n buitenjaszak, vooral niet in de buurt van de lucifers.

Half elf thuis gekomen, was-ie kalm, benauwend-kalm bij de tafel gaan zitten en toen, ná de vragen over de affaire, schoonma glimlacherig-angstig vertelde, dat 'r zoo'n rare vent *tweemaal voorbij 't raam was geloopt*, had hij brutaal hárd gelachen en met een kille poenigheid geroepen dat die rare vent vannacht dan maar most *inbreken as-ie 'r plezier in had!* Kribbig-nerveus had Saar gekeven dat-ie zoo hard niet most lachen en Sjarles vond dát geen gijn op de late nacht. Toen, in behaaglijk paroxysme van kracht en jeugd, had Joop ineens de revolver, de blinkende, glimmende, sinistere voor zich gehouden en om beurten schoonpa, schoonma en vrouw onder 't vizier genomen. Dat floepte de paniek, de straks schóónbeschrevene, in de kamer, stiet het dure visite-kopje van tafel, folterde de heele familie tot radeloos zwijgen, deed een felle reactie geboren worden

Bep, schoonma, rauwde het eerst een kréét ('t was geen kreet, geen menschelijk geluid, doch hoe zal men voor den ongeartikuleerden klank benepen ziel 't kleurig woord vinden?) Bep krijtte 't eerst tusschen de pantsering harer tien gedegen vingers

„Doe weg! Doe weg! Ben je krankzinnig!”

Het de gruwelstilte doorklievend *gekrijt*, schokte Saar en Sjarles uit hun bewusteloosheid.

„Hou de loop van ons weg! Weg met de loop!” — gilte Saar, angstig terugdeinzend.

„k Doe d'r 'n vloek op dat je 'm 't raam uitsmijt!”, heftigde Sjarles, opspringend met bol lawaai.

De revolver in de bleeke hand bemikte den trekpot van 't

goeie theeservies, begon gevaarlijk te schudden op Joop's gelach.

„As j'm niet wegdoet!” —, schreeuwde Saar naar de verste zij wijkend: loop 'k de deur uit”.

„Schei uit met je krankzinnig gelach!” —, schorde Bep, zenuw-bleek: „schei uit — hij gaat daar af uit z'n eigen!”

„Ik doe d'r 'n vloek op!” lawaaide weer Sjarles: „dat j'm 't raam uitsmijt!”

Ze keken 'm alle drie zóó verwoed aan, zóó om-niet-mee-te-gekken, dat z'n lach als 'n zeepbel knapte.

„Wat schreeuw je! Wat raas je!” —, zei-ie op 't nijldige af — in eens menschen stemming raken uitersten mekander! —: „k ben geen kind. Hij is ongelajen”

't Klonk als 'n kalmeeing, had geen effect. Het glinsterend, walgelijk-glanzend moordenaarsding met z'n zes zwarte moordenaarsoogen, had de kamerhuiselijkheid zoo aan stukken gekerfd, zóó te pletter gegruisd, de rust van burger-menschen zóó verpaniekt dat Sjarles, Bep en Saar kinderlijk-bleek en waarlijk bevend 'm met forsche verontwaardiging te lijf gingen.

„Hei je verstaan, Joop, hou de mönd weg!”

„Hou je vinger van de haan!”

„Smijt 'm 't raam uit!”

„Krijsch niet zoo voor de burenen!” kalmeerde Joop nog eens: d'r zit niet één kogel in — op me woord van werachtig. De kogels hei 'k hiér!”

Glimlachend-stupiede lei-ie 't doosje in den wollen doek op tafel.

„Hij is krankzinnig. Hij is stapel!” schreeuwde Saar, 'r gezicht in zenuwangsten versmald: „dat leit-ei onder de lamp!”

„Kruit bij de lamp! D'r gebeure ongelukke! —, riep schoonma, den deurknop in 'r hand.

Sjarles kreeg 'n aanval-van-woede. Bang as-ie was voor duister, honden én z'n vrouw, kon-ie met onbedaarlijke onstuimigheid tegen z'n schoonzoon losbrullen.

„Gek! Groote nar! Mot je dat meebrengen! 't Raam uit! 't Raam uit! 'k Doe d'r 'n vloek op!”

„Wel allemachtig!” —, stooft Joop op, de revolver driftig voor zich uit: „voor wie doe 'k 't? Heb ik de hond laten loopen? Ik ben niet gek — jullie zijn stapel! Daar — nou zal ik de haan zesmaal overtrekken, dan kan je hóóren!”

Z'n vinger *benaderde* den metalen slier, maar nog vóór ie had overgehaald, snikte Saar 'r ontzetting:

„Leg je 'm neer! Leg je 'm neer! Als je één keer trekt, schreeuw 'k de buren bij mekaar! Hoor je, vader! Schuif 't raam op, vader! Om me de doodschrik op me lijf te jagen! Schuif 't raam op, vader! Hij 's in staat om te schieten!”

„'k Roep zóó om politie, kwajongen, zot-van-'n-gek!” — brulde Sjarles.

Paf, absoluut geslagen, lei schoonzoon de revolver op tafel.

En daar de loop thans de ongevaarlijke straatzij bedreigde, kwam er een wapenstilstand.

„Nou zeg 'k niks meer,” redeneerde hij, grimmig op 'n stoel ploffend: „da's nog nooit gezien — da's ongehoord — dat mot in de krant — drie gróóte menschen die 't op d'r zenuwe krijgen, as ze 'n ongelajen revolver zien. Ik zeg niks meer” . . .

„As je 'm niet in de kast sluit, kom ik niet zitten,” stevigde schoonma.

„Hij is ongelajen!” —, schreeuwde schoonzoon voor de zoo-veelste maal: „ongelajen! Ongelajen!”

„Wat hei jij voor verstand van gelajen of ongelajen, dwarskop!” ruziede Saar; „jij zou mijn vader en moeder op de late nacht een beroerte bezorgen!”

„As hij 'm niet opbergt, doe ik 't!” zei vader heldhaftig tafelaarwaarts buigend.

„Jij blijft 'r of!” beval Beppie stug; „misschien já, as je 'm verkeerd anpakt, barst-ie los!”

Neg eens poogde schoonzoon.

„As 'k 'm nou zesmaal uit 't ráám aftrek”, sprak-ie in overredingstoon; „en je 'm zesmaal hóórt knippen — ben je dan overtuigd? Kenne d'r dan nóg ongelukken gebeuren?”

„Al trek j'm hondermaal af”, weigerde schoonmama giftig: „dan vertrouw 'k je nog niet! Dan ken 'r bij de honderd en zooveelste maal nóg 'n barsting komme! Weet jij veel van die dingen! Hou je bij je negotie! Wat sleep je zoo'n smerig ding in huis! Weet met z'n centen geen raad! Wil me daar in de late nacht uit 't raam gaan knallen, om de buren in d'r slaap te storen! Misschien ja, zien ze jóú morgen voor de inbreker van de lepels aan!”

In het breede en wel-overpeinsde had ze namens Sjarles en Saar gesproken.

Elk van 'r meeningen werd beknikt.

„Je leest duizend keer van menschen die doodgeschoten worden door 'n óngelajen geweer”, hittigde Saar, nu met wat meer

menschelijke kleur: „'k hei liever tièn dieven in me huis as één zoo'n ding-van-gevaar. As we 'm niet met z'n allen tegen houden, schiet-ie mooglijk u of mijn dood! Geen cent nagedachte. Zal 'm 'n zorg zijn! Trouwt-ie morgen 'n ander!”

„Zal ik jóú wat zeggen!” begon Joop met de bedoeling ráák los te komen, maar zich met ijzeren wil bedwingend, zeker van z'n argumenten, hernam-ie in kalmte: „Als je één kogel vindt, betaal 'k voor elke kogel 'n bankie! Nou? Doet u mijn 't plezier, vader, en kijk u na de lamp dóór de gáátjes, een voor een. Als u in geen van de gaatjes 'n kogel ziet zitten, is u dan gerust?”

„Je stéekt 'r geen vin naar uit”, zei Beppie bezonken; „je komt 'r niet an”.

„Hoe krijgt men de inval!” praatte Saar prettiger; „hoe durft men 't meesjouwen!”

„Kijk u door de gáátjes!” inviteerde Joop dringend.

„As 'k genog van me leven heb”, driftigde Sjarles; „en hou d'r nou mee op!

Berg 't in de kast! en dat kruit, leg je in 'n glas water. Droog laat je 't niet” . . .

„Nou zièt u”, grinnikte schoonzoon voor zich heen; „nou ziet u an u zelf wát je an 'n revolver heb! As ze já inbreken gaan ze an de haal, enkel as ze 'm zien! Je hoeft 'm nie eens te lajen! Met stukkies gebrajen spons, hebben ze lauw kans!”

„Hoor!” zei moeder met souvereine minachting; „hoor! As of iemand, die 't om zoo te zeggen z'n brood is, niet an de buitenkant ruiken ken of d'r kruit in zet!”

„Dat kenne ze niet!”

„Hoar! Nou strijd-ie as laatst over de prijs van 't gas! Heit-ie ook 'n uur volgehouden! As ik inbreker ben, zie 'k van buiten of-die gelajen is!”

„Dan zeg 'k niks meer,” zei Joop met wit-ballige oogen naar 't plafond kijkend; „maar dát zeg 'k nog, dat-ie vannacht naast me bed komt te leggen op 't nachtkassie”.

„Dan weet ik, dat ik niet na bed kom”, vinnigde Saar: „God zal mijn bewaren! Dan doe 'k geen cog toe! Je mot maar is droomen! Je mot maar is 'n verkeerde beweging maken! Ja, 'k ga daar slapen náást 'n pistool!”

„En as 'k 'm nou nièt laaj?” drong Joop aan: as 'k 'm zoo glimmend en wel op 't nachtkassie leg?”

„Wat wil die man van 'n revolver!” barstte moeder opnieuw

los: „de revolver is 'm in z'n kop geslagen! Ik blijf geen úúr in huis as je 'm niet dadelijk opbergt en morgen terugbrengt!”

„Reken is an!” sprak Sjarles: „nee reken nou is rustig. As je 'm op 't nachtkassie leit, schiet de eerste de beste schooier die op z'n kousen binnenkomt je in je bed dood! 't Is om ze àn te halen!”

„Knappe man die mijn dood schiet as 'r geen kogel in zit!”

„En wie zeit dat?”

„Kijk door de gáátjes! Kijk door de gáátjes!”

„Niet om honderd gulden!”

„Laat mijn dan 'n dozijn keer an de haan trekken!”

„Wil ik u is wat zeggen,” hilde Saar er diepsnikkend op los: „die man heit *moordenaarsideejen*! Ik vertrouw me bij die man niemeer!”

„Hei je je zin,” vroeg moeder vernietigend: „ben je tevrejen? 'k Had 't motten weten vóór 't huwelijk!”

Getemd en neerslachtig sloot Joop het sinisterglimmende èn 't omwoelde pakje in de kast bij de hoedendozen en 't gekamferde zomersche goed.

Dien nacht sliep niemand.

't Had geen haar gescheeld of 'r was 'n *doodsongeluk* gebeurd....

S. FALKLAND.

Uit: „Schetsen”. H. J. W. Becht, A'dam.

HET WATER.

Eensklaps rijst duidelijk voor mijn geest het beeld van „'t Water” (Damrak) zooals het in die dagen zich vertoonde. Toen was 't nog niet de breede, maar halfslachtige verkeersweg, onooglijk geworden door allerlei nieuwerwetsche gebouwen, tusschen de nog overgebleven oud-Amsterdamsche huizen, maar een der meest schilderachtige stadsgedeelten, in waarheid „het Water” dat een der hoofdverbindingen vormde van Amstel en IJ. Slechts een zeer klein gedeelte was gedempt om plaats te geven aan de Groote Koopmansbeurs, die, zooals ouwe Barend beweerde: „als je 'm van af de Nieuwe brug in de peiling kreeg, precies op de Arke Noach's leek.” Maar al stroomde het Amstelwater sedert jaren

reeds niet meer langs maar onder den Dam, door 't verbindingsriool van 't Rokin naar het IJ, toch was de doorstraling er in veel ruimer mate dan tegenwoordig. Het Water was een frissche gracht, vol aardige schepen en schuiten, een waterweg, die nooit geurde en belletjes bliës, zooals thans schier alle Amsterdamsche grachten doen, tot ongerief der burgerij, die slechts een matigen troost put uit de verzekering der geleerde heeren Doctoren, dat zwavelwaterstof volstrekt geen schadelijken invloed op de gezondheid heeft. Destijds waren 't hoofdzakelijk de grachten met bloemenamen, Rozen-, Eglantier-, Bloem- of Lauriergracht waarvan het water de loodwitverf op de huizen teekenachtig met donker- en lichtbruin schakeerde, 't zilverwerk in de huizen artistiek deed aanslaan en den menschen leerde, dat „geurmaken” nooit een aangename eigenschap is.

Het Water was niet alleen een echt-Hollandsche typisch-Amsterdamsche gracht, maar het vormde op zichzelf een „buurt”, want ofschoon slechts een klein onderdeel der stad, was het toch een volkomen eigenaardig en bijzonder geheel.

Op „Het Water” dat toch niet meer dan honderd huizen telde, was in dien tijd meer bedrijvigheid dan in een der andere buurten of wijken, het gaf als 't ware een staalkaart te zien van beroepen en bedrijven, van handel en scheepvaart.

Aan de Nieuwe-brug op de zoogenaamde Platjesbeurs, het kleine Deltavormige, bestrate pleintje, begrensd tusschen den wal en den steenen oprit der brug, was dagelijks de scheepspompen-, boomen- en riemenmaker Wolf bezig te boren, te schaven of te schrapen en zijn vrouw stond te breien in den deurpost van haar houten huisje, waarvan de schoorsteenpijp zóó dicht tegen de brug leunde, dat de kwajongens, met één hand hangend aan de ijzeren brugleuning, met de andere dikwijls hun pet of een ineen-gefrommelde lap in de opening stopten, zoodat de brave vrouw voor den neerslaanden rook ijlings de vlucht moest nemen en Wolf, met een hartigen vloek „die rakkers” verwenschend, zijn werk neerlei, om met een van zijn riemen of bootshaken die lastige versperring op te ruimen.

De jongens van „Het Water” waren overal bekend, als de bonte hond. Zij vormden een kleine, dappere, maar ondeugende bende — een vrijgevochten volkje dat de Warmoesstraters, Nieuwendijkers en Voorburgwallers de loef afstak. Als echte watergeuzen hielden zij den schrik onder de andere kornuiten.

Ze leefden en speelden meer op 't water, op 't IJ, dan de anderen, omdat ze met de schipperszonen en schippersknechts altijd goeie maatjes waren; vletten, jollen en schuitjes waren steeds te hunner beschikking. Ze roeiden, zwommen, vischten en zeilden naar hartelust en vielen zoo dikwijls in 't water dat hun ouders ten slotte geen angst meer hadden en 't dood natuurlijk vonden, als hun jongen een paar malen 's weeks druipnat thuiskwam.

De talrijke beurtschepen, langs de steigers gemeerd, staken destijds hun masten met de kleine, wapperende, kleurige wimpeltjes fier omhoog en brachten een eigenaardige drukte mee, die den geheelen walkant in beslag nam en alles een vroolijk, levendig aanzien gaf.

Maar vooral des avonds laat en 's nachts, als de maan helder scheen, en tegen de blanke, zachtjes voorschuivende, grillig verlichte wolken het ranke silhouet van den Oudekerkstoren zoo fijn en scherp, als in de lucht gesneden uitkwam, was „Het Water” eenig mooi. Stil en strak, zwart en dreigend als een uitgekartelde muur, uit de gracht oprijzend, stonden de hoge huizen der Warmoesstraat tegen den lichterem hemel. 't Kabbelend water weerkaatste wiebelend hun spitse en ronde gevels, en hier en daar, met vurige strepen en zigzaglijnen, den helder gelen en roodachtigen schijn der verlichte vensters.

Op de duistere schepen, aan de door de maan scherp bekaante zwarte masten, blonken enkele lichtjes, de dunne rookzuiltjes, opstijgend uit de houten schoorsteentjes van kombuis of vooronder, rossig kleurend, en over de steigers straalden lantaarns naast de donkere, gesloten, blokkige commissarishuisjes.

Langs den walkant, op bepaalde afstanden, stonden straatlichten, die, bij maneschijn niet ontstoken, hun tegenwoordigheid alleen door den bescheiden glinsterenden weerschijn der lucht in de glasruiten kenbaar maakten.

De lange huizenrij van 't Damrak zelf, de zwakjes blinkende straatkeien, vol zwarte slagschaduwen van boomen, walhuisjes en opeengestapelde koopmansgoederen, vol zacht bewegende schaduwlijnen van masten, boegsprietten en touwwerk, scheen van de Tesselsche kade tot aan den Dam, oneindig lang.

Hier en daar viel een vak of streep helder licht uit de koffiehuizen en enkele laat opengebleven winkels over de straat. Fantastisch beschenen door de maan, die afwisselend schelle lichten en zwarte vegen op gevels en daken gaf, verloor zich

„Het Water” als in een roodachtig schemerend, nevelig verschiep; 't schijnsel van den beter verlichten Dam.

Tegen de donkere, plumpe Korenbeurs teekenden zich de witte palen en de wip der Oudebrug scherp af en in het duistere, geheimzinnig fluisterend voortstroomende water, spiegelde goudgeel het kalme geruststellende licht van het Politiebureau. In de verte scheen de Groote Beurs een zwart, massief-puntig blok steen, dat den gezichteinder afsloot.

De meeste huizen vertoonden toen nog het typisch Amsterdamsch karakter: smal en hoog, met spitse, ronde- of kruinokken en trapjesgevels, kleine ruitjes in de schuiframen en platte of hoge stoepen met bankjes eraan en ijzeren hekken er om. Er waren er zelfs nog vijf of zes, die voor een iepen- of kastanjeboom hadden, netjes beschermd door groengeschilderde latten of hekken om den stam. Trottoirs waren destijds nog niet bekend en alleen „de kleine steentjes,” scheidde den rijweg van de huizen die, veel schilderachtiger dan heden ten dage, ieder hun eigenaardigheid behielden.

Er lag iets zeer gemoedelijks, iets rustig burgerlijks over „Het Water,” niettegenstaande het buitengemeen groote vertier, dat er altijd heerschte. 't Was er niet aristocratisch, zelfs niet deftig, maar goed burgerlijk en kalmer dan in andere, even dicht bevolkte stadsgedeelten. Bepaald „kleine luiden” woonden er niet. Slechts in de smalle, op 't water uitkomende straatjes, als Kapel-, Baafjes-, Mandemakers- en Dubbeleworststegen, vond men een soort menschen, zelf begrijpend dat ze „van een anderen stiek” waren, die zich op eenigen afstand hielden.

's Avonds bij mooi weer stonden of zaten de meeste bewoners op hun stoepen of op stoelen voor hun deur een luchtje te scheppen; de menschen kenden elkander beter dan in meer voorname wijken, namen onderling deel in vreugde en leed en bemoeiden zich, dikwijls zelfs onnoodig, met elkanders aangelegenheden. Overdag bekommerde men zich minder om zijn bureu, wyl ieder dan zijn geregelde bezigheden had, maar, zoodra de drukte van den dag voorbij was, zag men op mooie avonden zeer dikwijls het gezellige buurpraatje of het „nieuwteje” over de stoepleuningen heen, zich voortbewegen. In de stoephekjes zaten overdag de kleine buurtkindertjes huishoudentje te spelen of te bikkelen en de groote jongens en meisjes gingen op enkele

uitzonderingen na, vrij en vriendschappelijk met elkander om. Zij waren zonder aanzien van rang of stand „buurtjes.”

Op „Het Water” heerschte altijd een democratische geest, die veel bijdroeg tot de ontwikkeling van de geestelijk kleinen in 't algemeen en van de meer begaafden in 't bijzonder.

Mannen, die later hoog op de ladder der Maatschappij stonden, ontmoetten daardoor echter wel eens oude buurtjongens, die, minder ontwikkeld of fortuinlijk dan zij, hen plotseling nog uit ouder gewoonte bij hun voornaam noemden of met het familjare „jij” aanspraken. Geen wonder, wanneer men als knaap samen getold, geknikkerd of gevliegerd heeft, ligt zoo'n Jan, Kees of Hendrik nog zoo gemakkelijk op de tong.

„Het Water” was ook zoo'n geschikte prettige gracht voor echte jongens, er was altijd wat te doen, te zien en te ondernemen. Nergens was het geschikter tot het uithalen van kattenkwaad. De „jongeheartjes” verbroederden zich daar als van zelf met de „knaapjes van den kruier” of „de bengels van den melkboer”; ze maakten dikwijls zelfs gemeene zaak met de eigenlijke straatjeugd, omdat het zoo'n heerlijk genot was tusschen de kisten, vaten en pakken op de steigers te ravotten of verstoppertje te spelen, op en over de schuiten en schepen te klauteren of door een aanval op de wachtende vrachtwagens en sleden de karvoerders en slepers woedend te maken. Overal vertoonden de jongens hun brutale guitentronies en stoorden zich aan niemand, zelfs niet aan den vaderlijk vriendelijken, maar toch strengen diender, die ze zoo zelden krijgen kon. Ze lachten om zijn lange deftige jas, zijn hoogen hoed met 't koperen stadswapen er voor en ze hadden alleen eerbied voor zijn stok, waarmee hij zoo vinnig slaan kon. De bewoners van „Het Water” leefden als in een soort vrijstaat, waar ieder deed wat hem goeddacht. De straat „de walkant” zei men destijds, was „gemeen” eigendom, ieder maakte er gebruik van voor zijn genoegen, nering of bedrijf.

De melkboer uit de Mandemakerssteeg en de concierge van de Korenbeurs lieten hun duiven en kippetjes en hun geitje kalmpjes op straat loopen, tusschen de vele kruierskarren, die er stonden, de balen koopwaar, de opeengelegde ijzeren staven en platen, de groote tabaksvaten, de tonnen en pakken, die in de Groninger, Leeuwarder, Bolswarder en Meppelder beurtman werden geladen.

De grijze, maar nog altijd blozende, welgedane grutter, een

der oudste bewoners, stond dikwijls op zijn hoog stoepje en wandte gort of perelgarst, zoodat de opvliegende witte stof en vliesjes als een lichte mist zijn eerwaardig gelaat voor profane bliken verborgen.

De kuiper von Garrelt, een ouwe knorrige Mecklenburger, brandde krullen en eiken houtspaanders aan den walkant in een ijzeren kooitje en zette daarover heen zijn ineengeslagen vat om de duigen te krommen. Rook en dwalm wolften dan scherp en hinderlijk over de straat tot ergernis van de bekende firma's Hillen en Schütz, die soms vele honderden Mechelsche of andere, pas uit de schepen geloste, stoelen, linnenkastjes of latafels, gezellig, alsof zij half Amsterdam te gast verwachtten, langs huizen en grachtkant zetten.

„De Loodmijn” dicht bij de Papenbrug, liet op straat haar werkluï, met een geluid als verre donder, zinken en koperen platen verwerken en op maat snijden, lood en tin tot schuitjes gieten, of oud-ingekookte metalen afwegen op een grooten prikkelschaal vlak voor de stoep.

De blauwgebrilde magere apotheker, wiens mahoniehoutkleurig pruikje in de heele buurt bekend was, kookte met morskouwen aan op de stoep, in een koperen pan op drievoet, sterk riekende viezigheden. Voor de tabakskerverrijen van Stoffers en Van Maurik werden groote vaten Marylandtabak ontpakt of tabaksteelen tot balen geperst, en op het kleine uitgebouwde, geteerde-planken terrasje van 't logement „het Haasje” aan de Papenbrug, klopten giegelende dienstmeisjes met stijve kornetjes op, kleeden of karpetten.

In de gracht was dikwijls een schipper met zijn jongen aan 't totebellen, terwijl op de Papenbrug geduldige nietsdoeners naar platvisch of grondels stonden of zaten te hengelen. Op de steigers klonken allerlei roepen en kreten; scheepskettingen en hijschblokken rammelden, de uit- of ingeheschen ijzerstaven dreunden rinkelend neer en de logge spijkervaten knarsten zwaar grommelend rond over de keien, totdat ze op karren geladen voortratelden naar hun bestemming.

JUSTUS VAN MAURIK.

Uit: „Toen ik nog jong was”. v. Holkema en Warendorf. A'dam.

DE WAARHEID EN EZOPUS.

't Was eenmaal Kermis op het Land;
De blijde Boerenjeugd
Sprong vrolijk dartlend hand aan hand,
In onbepaalde vreugd.

Men zag er menig kraam en tent,
Daar alles was te koop:
Daar wierd een macht van Koek gevent
En Brandewijn met stroop.

Ook was er een Tooneel gewrocht,
Daar stond een oud Dokter,
Die pillen voor den dood verkocht
En brillen voor 't gehoor.

Hij riep de Boeren bij elkaâr
En bood zijn prullen rond
En maakte van zijn valsche waar
Zijn kranke beurs gezond.

Men zag er nog een Afrikaan,
Besmeerd met schoorsteenroet,
Die toonde daar een Weêrwolf aan,
Getemd aan Zwemblaas voet.

En, nevens hem, een Samojeed,
Die, onder veel geschreeuw,
Op een der grootste honden reed,
Betyteld als een Leeuw.

Men vond er een geschoren Beer,
Die opsprong door een ring
Of klauterde op een steile leër,
En voor een Boschmensch ging.

Jan Klaasen stond er als een Vorst,
Jack Pudding stond er bij,
En Jean Potage met Hansworst,
Gemonsterd op een rij.

Ook kwam er Joris met zijn Trijn,
Gekropen uit den zak,
En de Italjaansche Harlekijn,
In 't bonte lappenpak. —

De Boeren keken als verstomd
Op al dien vreemden tooi,
En blinde Krelis zei: „Verd . . . !
Dat is geweldig mooi.”

De Waarheid reisde door 't gehucht
En kwam bij dat geraas.
Zij wilde eens meêdoen voor de klucht
En vroeg er ook een plaats.

Zij kreeg ze van den Ambachtsschout;
Maar 't kost haar een Dukaat;
En fluks wordt daar een loots gebouwd,
Waarvoor: *De Waarheid* staat. —

„De Waarheid? — Dat 's een drommelsch woord!”
Roept een der kinkels uit.
„Wie heeft hier ooit zoo'n naam gehoord!
En wat of dit beduidt?” —

„Dat 's vast een zoon van Maziton,
Herneemt een grijze paai.
„Het heugt me, dat die pas begon;
Dat was uitnemend fraai.” —

„Dan danst m'er zeker op de koord
Of goochelt uit de tas
En brengt een hoen uit bekers voort
Met hokus-pokus-pas.” —

Intusschen neemt ze een schreeuwer aan,
Gekleed in rood en geel,
Om voor de schouwplaatsdeur te staan;
Die oefent zich de keel:

„Treedt binnen, vrienden, treedt maar in!
Hier is wat schoons te zien;
Zoo aanstonds maken wij begin.
Treedt binnen, goede liën!

Hier ziet ge, voor een stuiver maar,
Uw inborst in een glas.
Nooit zag men hier een glas zoo klaar,
Of dat zoo zuiver was!

Al wie u-zelven kennen wilt,
En wat gemoed gij draagt,
Acht hier uw stuiver niet verspild;
Hier wordt nooit geld beklaagd.

Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
Hier is wat echts te zien;
Zoo aanstonds maken wij begin.
Treedt binnen, goede liën.”

„Zijn inborst kijken in een glas!
Wel, dat moet aardig zijn;
Dat kwam ons somtijds wel te pas.”
Zei Jaap aan Jakomijn.

„Dat moet ik kijken met mijn wijf
En met mijn oudste meid.
't Is nu een tijd van tijdverdrijf,
En 't kost een kleinigheid.”

„Ik ook (zegt Goossen), 'k moet dat zien,
Zij zeggen: 't is al raar!
Mijn wijf en jongens alle tien,
Die gaan er met malkaâr.”

„Ik ook (zegt Huibert) voeg me er bij!”
„Ik ook,” zegt de Ambachtsklerk,
Met nog een Kermisfeestpartij,
Wel veertig, vijftig sterk. —

Men stapt er in met ongeduld,
En, eer het iemand acht,
Is reeds de gantsche tent vervuld,
En 't schouwspel wordt verwacht.

De Waarheid treedt bedeesd in 't licht
Van achter heur gordijn
En houdt heur spiegel voor 't gezicht
Van allen die er zijn.

Zij kijken. Maar met d'eersten blik
Deinst ieder achter uit:
„Zou ik dat wezen kunnen? Ik?”
Is 't algemeen geluid.

„Wel foei! heb ik zoo'n trouwloos hart,
Zoo'n doorbedorven aart?”
„Wel foei! Is mijn gemoed zoo zwart?
Mijn inborst zoo onwaard?”

„Wel foei! dat is een wolventrek!
Een Ezels onverstand!”
„Vervloekt! men houdt ons hier voor gek!
Dat vrouwmensch moest verbrand!”

Vergeefs is 't, of de Waarheit zeit:
„Sus, vrienden! zijt bedaard,
De spiegel heeft u niet misleid,
Gij ziet uw rechten aart.

„Verbeter u, zoo als 't betaamt,
Nu gij u-zelve kent;
Zoo maakt het glas u niet beschaamd,
Wanneer ge er 't oog op wendt.”

„Ik ben zoo niet! Dat 's enkel Nijd
Van deze Tooverkol!”
Dus roept, dus schreeuwt het wijd en zijd,
En alles raast als dol.

„Zij liegt met heur betooverd glas!
Zij liegt en steelt ons geld.
Geen Duivel ooit, hoe zwart hij was,
Is zoo ten toon gesteld.”

„Flux, mannen, steenen opgeraapt!
Weg moet zij met heur tent!
En die den bek haar openjaapt,
Dat is een brave vent!”

Straks haalt men daar de loots omver,
En alles vliegt in roer;
Doch eindlijk geeft men 't kijkgeld weër,
En stilt het woest rumoer.

De Waarheid redde met de vlucht
Heur lijf en spiegel nog:
„Ach (sprak zij, met een diepen zucht)
Men wil hier slechts bedrog!”

Dit hoorde Ezopus met de bult,
Die op de Kermis was:
„'t Is (zei hij) Waarheids eigen schuld
En niet de fout van 't glas.

„Zij sta het mij een tijd lang af,
En zoo ik voor heur schâ
Haar geen driedubble winst verschaff'
Wijs mij met vingers na!”

De Waarheid wordt dit ras gewaar
En geeft zich naar den man:
„Ik maak u (zegt zij) eigenaar!
Neem gij de proef er van!” —

Hij richt een nieuwe schouwplaats op,
Maar in een weidscher trant,
En zet een spiegel op den top
Met uitgesneden rand.

De muur, met schilderwerk bedekt,
Toont velerlei gediert',
't Geen de aandacht van 't gepeupel trek
Dat in den omtrek zwiert.

Nu roept men aan den ontsloten deur:
„Treedt binnen, goede liên!
Hier hebt gij allerhande keur
Van vreemdigheên te zien.

„Hier ziet ge een Leeuw-en Wolvenaart,
De woede van een Beer,
De listen van een Vossenstaart,
En honderd zaken meer.

Die ziet gij in een spiegelglas,
Voor eenen stuiver maar!
Een ding, waar van geen weergâ was
In meer dan duizend jaar.

„Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
Hier is wat echts te zien!
Zoo aanstonds maken we begin:
Treedt binnen, goede liên!”

Straks trekt men met nieuwsgierigheid
Naar 't vreemde wonder saam
En wordt het schouwspel ingeleid;
Maar 't heeft een nieuwe naam.

Ezopus hield hun 't zelfde glas,
Het glas der Waarheid, voor,
Maar daar men *Fabel* boven las,
En vroeg hun toen gehoor.

„Mijn vrienden! (riep hij) 'k toon u niet
Dan beesten uit het veld;
Maar velen die men menschen hiet,
Zijn even zoo gesteld.

„Licht, dat gij in een Ezelsbrein
Uws nabuurs geest ontwaart,
In Wolf of Meerkat, groot of klein,
Des Schouts of Amptmans aart.

„Licht vindt gij in 't onnoozel Lam
Uw eigen goede trouw,
In 't tortel' 'op den beukenstam
De kuischheid van uw vrouw.

„Dat ieder kijker van verstand
Zijn voordeel daarmee doe,
Neemt zelf den spiegel in de hand,
En ziet oplettend toe!" —

„Ha! (riep men) dat 's eerst wonder fraai!
Ai kijk, die krolsche Kat,
Die ziet er uit als kleine Maai!
Die Ezel, als Jan Gat!" —

„Die Hommel lijkt den Jonker wel,
En Flip die Honigbij;
Die Bandhond met zijn gladde vel
Is Sijmen in 't Lievrij."

„Die Vorsch, die zich te barsten blaast,
Is net de rijke Louw.
En 't Vosjen, dat op torren aast,
Lijkt sprekend op Mevrouw." —

„Dat 's heerlijk mooi, dat 's wonderbaar!
Dat is de moeite waard!" —
Zoo juicht en joelt men door elkaâr:
„Dat heeft zijn rechten aart!"

Dus vangt het reis op reis weêr aan,
De gantsche Kermisweek;
En ieder is op 't hoogst voldaan,
Die in den spiegel keek. —

Maar waarom wordt men nu gestreeld
Door alles wat men ziet? —
Een ieder ziet zijns buurmans beeld
En kent het zijne niet.

Een Grijsaart, boven de andren kloek,
Had slechts zich-zelf herkend;
Maar zwijgend kroop hij uit zijn hoek
En gaf zich uit de tent.

„Zie daar! (riep toen de Bultenaar)
Men wil de Waarheid wel;
Doch nergens loopt zij min gevaar,
Dan in een Fabelspel."

W. BILDERDIJK.

ENKELE BRIEVEN.

Mejuffrouw Sara Burgerhart aan den Heer Abraham Blankaart.

Ge-eerde Heer, zeer geachte Voogd!

Dat was een blijde postdag voor mij; een brief van mijn ge-eerden voogd! Waarlijk, ik heb geschreid, ziende hoeveel belang gij in mij steltet: doch dat zes maanden uitblijven! daar lag al mijn vreugd in 't voetzand. Wel, mijn allerliefste voogd, ik kan het hier geen zes weken langer uithouden, zooals ik ook evenwel behandeld word, maar ik kan 't niet half schrijven; zoo gij, mijnheer, hier waart, gij zoudt het mij toestaan. Och, zoowaar, ik heb u geen één jokkentje, hoe klein ook op den mouw gespeld. Foei, mijnheer, zou ik liegen? dan was ik een zeer slecht meisje, en verdiende dat gij mij bekeeft. Ik ben niet alleen de slavin van tantes grillen, maar ik word ook geringeloord door eene oude, leelijke, zotte meid, die om tante te behagen, mij dol maakt.

De juffrouw, daar ik gaarne bij zoude inwonen, is de ongelukkige weduwe van een fatsoenlijk man, die niet dan ordentelijke dames logeert. Een mijner oude schoolmakkertjes is daar eenigen tijd geweest en prijst de juffrouw heel zeer. Daar zijn nog twee andere dames ook.

Vrij, vroolijk en onbeknord te leven, dat is mijn eenig oogmerk; en is dat berispelijk? Bij tante kan ik niet blijven, zoo ik mij niet tot huichelarij wil verlagen, eene ondeugd, die aller-afschuwelijkst voor mij is, en waaraan ik mij zeker nooit zal te buiten gaan.

Ik beveel mij in uw gunst. Ik zal mij in allen opzichte altijd zoo pogen te gedragen, dat gij voldaan zijt; maar bij tante kan ik niet blijven: laat mij toe, dit nogmaals te zeggen.

Wat ben ik blijde met de mij toegezegde muziek! Ik zing al in voorraad. O! wat zal die fraai zijn; mogelijk is er wel van Rousseau's compositie bij? duizendmaal dank. Ik hoop al die stukken u, onder het rooken van een pijpje, eens voor te spelen. Maar denk eens aan, mijnheer Blankaart, daar wil tante niet hebben, dat ik speel, dan naar ouwe lollige zeurenrijen; en lieve heer! ik speel evenwel zoo graag, en ik heb zulke mooie cantates. Mag ik u bidden, mijnheer, zend het pakje aan tantes huis niet; het ging wis en waarlijk op 't vuur; ik zal hier een adresje insluiten. Ik bidde den goeden Hemel alle daag voor u en dat ik u gezond en vroolijk moge wederzien, mij zelf gelukkig rekenende van te zijn

Uwe liefhebbende Pupil en Dienares,

SARA BURGERHART.

Mejuffrouw Sara Burgerhart aan den heer Abraham Blankaart.

Geëerde Heer, zeer waarde Voogd!

De steen is geworpen: ik ben 't ontvlucht, en acht het plichtmatig u alles te melden. Gisterennamiddag ben ik hier in mijn nieuw logement gearriveerd: ik zal alles vertellen.

Ik twijfel dikwijls, of tante mij deze laatste weken niet zóó geplaagd heeft, om mij dezen stap te eerder te doen verrichten. Het volgende deed mij nog te eerder tot een besluit komen. Ik ontmoette in een franschen winkel, waar ik een paar handschoenen kocht, een mijner schoolvriendinnetjes, zekere Letje de Brunier. De vader van het lieve meisje was de heer Philips de Brunier, geen ongeacht commissaris op Duitschland en Italiën. Ik leg haren brief aan mij ook die der weduwe, bij wie zij logeert, hier in, opdat gij alles zoudt weten wat er mij van bekend is. Nu de vertelling.

Gisterenmiddag ging tante uit eten. Ik kleeedde mij aan, stak wat linnen bij mij, ook mijn juweelen, die ik van u gekregen heb vóór gij naar Frankrijk gingt, doch ik nooit heb aan gehad, met een weinig gelds (want zij geeft mij niets, — geen duit). Brecht had de stoutheid mij te vragen, „waar ga *jij* heen?” — „Dat raakt *jou* niet.” — „Dan zal je ook in huis blijven.” — „Heb *jij* 't hart, en belet mij dat eens.” Ik kan wel boos worden, maar niet kijken; en ziende dat Brecht haar talent te werk stelde, bedacht ik mij: „Brecht,” zei ik, „heeft tante je die orders gegeven, dan moet ik haar de rede vragen als zij thuis komt; wat zullen wij eten?” — „Kliekjes,” zei zij. — „Goed, ik heb honger; maar wij zullen tantes gezondheid eens drinken; toe meid, haal eens een flesch wijn, jij hebt zeker den sleutel.” — „Ik doe niet, juffrouw Saartje!” (nu ik van putten sprak, kreeg ik aanstonds dezen titel!) „Jij jukt, Brecht; als tante er van spreekt, zal ik haar den wijn betalen.” — „Je tante heeft altoos den sleutel; maar als juffrouw mij niet beklappen zou, ik kan er toch wel bij.” — „Ik je beklappen! wel, dan moest ik wel gek zijn; krijg maar toe, schielijk.” Zij ging. Ik had al lang bemerkt, dat zuster Brechtje aan de fep was; ik tastte haar dus van de zwakke zijde aan. Doch pasjes was zij in den kelder, of ik, flink de deur in slot, en de grendels er op. Toen ging ik het huis uit, en haalde de huisdeur achter mij toe. Hoe het verder met de zuster gegaan is, weet ik niet.

Ik heb op tantes tafeltje een kaartje laten liggen, opdat zij niet ongerust zijn zoude. Zij heeft mij schrikkelijk geplaagd; mogelijk zal zij zich dit herinneren; en wat hoef ik haar te kwellen, nu ik uit haar macht ben: is 't niet waar, mijnheer!

Wat verlang ik naar een brief van u! De muziek heb ik ontvangen. O wat zijt gij een goed man! Kon ik u mondeling zeggen, hoezeer ik u acht en hoe gelukkig ik mij reken van te zijn mijnheer

Uwe ootmoedige Dienaresse en Pupil

SARA BURGERHART.

Mejuffrouw Suzanna Hofland aan den heer Abraham Blankaart.

Mijnheer!

De Apostel zegt, „dat wij allen omgang met zondaren niet kunnen vermijden, want dan zouden wij buiten de wereld gaan

moeten". En schoon ik mij zoo kan vinden in de woorden van dien Heiligen sukkelaar, gelijk broeder Benjamin Koning David wel eens noemt, zoo kan vinden, zeg ik, in de woorden, daar hij zegt: „ik kome niet op den weg der zondaren"; zoo vind ik het nu in mijn weg noodzakelijk, mijne oogen naar het afgodisch Frankrijk te slaan, ende mij als te begeven onder hen, die het teeken des beestes aan hun voorhoofd dragen.

Je weet, mijn zusters man vond het zoo, om u tot eersten voogd over zijne dochter te verkiesen, en hare moeder maakte mij medevoogdesse, bevelende, wil ik spreken, haar aan mijne liefde en bescherming. Daarvoor kreeg ik 's jaars een matig stuivertje van honderd halve rijertjes; och ja! dit was weinig genoeg; want het meisje was weelderigjes opgevoed; ik moest om haar nog al meer omslag maken, dan ik zoo in mijn eigen gedoente gewoon ben; och ja! maar wat is 't? men doet veel uit liefde en tot liefde. Had ik maar vruchten mogen zien, dan zou ik mij alles nog kunnen getroosten. Doch al mijne moeite, al mijne zorg was tevergeefs. De meid had een keisteenen hart, geheel voor de wereld; en zolang ik zoo met dat lastig zeeschip getobd en gewroet heb, ben ik zoo van mijn hart afgeweest. 't Is of de zegen uit mijn huis is. Ja ik heb van haar kwaad humeur veel verdragen; maar ze is weg gevluht.

Voorleden Vrijdag was ik bij een heele vrome mevrouw ten eten, met broeder Benjamin en nog ettelijke vromen, om een goed woord te spreken. Ik beval aan mijne meid, onze Brecht, op Saartje te passen. Wat gebeurt er? Ik kom 's avonds met mijn broeder welletjes en vriendelijkjes thuis, ga naar 't zaaltje, roep, krijg geen antwoord. Eindelijk door mijn gang gaande, hoor ik iemand die roept: „juffrouw! och juffrouw! Ik zit in den kelder." Ik doe de deur open, daar zit mijn meid in het donker opgesloten, en was zoo ontsteld, dat zij mij pasjes kon zeggen, dat die ondeugende Sare haar in den kelder gesloten had en zelve de deur was uitgegaan. De meid was zoo bezet van den drank, dat ik wel denken kan, dat zij haar die heeft ingeperst, en toen in den kelder gebracht, opdat Brechtje haar niet in hare snoode vlucht zoude beletten.

Nu is zij in een godloos huis, daar gedanst en gespeeld wordt, daar de juffrouwen een el hoog gekapt gaan, en met alle vromen den spot drijven. Ik zou haar wel laten weer halen; maar ik dank den Heere, dat zij maar weg is. Nu zal ik weer rust en

stilte in mijn hutje hebben en mijn eigen wegje gaan. Maar jij moet haar straffen, dat is jou plicht. Ik eisch het volle geld tot zij trouwt, of vijfentwintig jaar is; zij is uit er zelve weggegaan: nou, dat spreekt van zelf. Ik geef u aan u zelf, en haar den Duivel over, wiens liverei zij al aan heeft. Ik snijde haar af. Zij zal geen duit van mijn goedje hebben. Nou, 't geld wacht ik op den vervalldag. Hoe heuchlijk zou het zijn, indien gij ook in onzen wijngaard arbeidde; maar uwe vervreemding van het goede laat mij niet toe, u anders te noemen dan Mijnheer.

Ik ben uwe beterschap en bekeering wenschende

SUZANNA HOFLAND.

De Heer Abraham Blankaart aan Mejuffrouw Suzanna Hofland.

Mejuffrouw!

Wel zegt het Hollandsche spreekwoord: „hoe later op den dag, hoe schooner volk." Maar wat heb ik met uw gelol en uw heiligen sukkelaar te doen? Wat geef ik om uw broer Benjamin? Weet gij wat, juffrouw Hofland, uwe heele oude voddewinkel van kwezelarij raakt mij niets, geen oogvol. Houdt uwe brieven maar thuis, ik weet alles in 't lang en in 't breed. Het kind heeft deugdelijk gedaan. Zij moet meer geduld hebben dan ik, anders had zij zoo lang niet eens bij u gebleven, dat's maar uit. Ware ik in Amsterdam geweest, ik zou haar zelf uit uw klauwen gehaald hebben en in mijn huis gebracht; al hadt gij en uw volk mij braaf gelasterd, dat scheelt mij weinig. Hoe, wat hamer! denkt gij, dat ik niet weet, hoe jij haar gedaan hebt, en dat jij haar als een zottin door de godgansche stad hebt laten loopen in ouwe konkelige kleeren, en dat voor een meisje die geld heeft, en altoos proper gekleed plach te zijn; iets dat ik ook bijster graag zien mag. Wat wil je nu daarvan hebben, he? Je meugt waarachtig nog wel spreken van omslag! Wat heeft Saartje bij u gehad? overgeschoten klieken, en niet half haar bekomat. Weet je wat? Jij hebt het geld van eene wees met uwe smulbroers en fekelkousen verteerd, en het meisje nog gebruikt om dat gespuis op te passen, dat heb je. Je meid is een dronken todde, hoor! Zij komt er genadig af. Laat zij nooit onder mijne oogen komen, want ik ben wat poestig, ik mag geen onrecht zien, dat om de hagel niet; er zullen konkels zwaaien.

Wel leg je ook te wauwelen over afgodisch Frankrijk; en van menschen die het teeken des beestes aan hunne voorhoofden dragen? Ik weet niet veel van al die nieuwe snofjes en modes, noch hoe die duivelderage hiet, die de dames nu alweer opzetten; doch jij weet er ook niet veel van. Maar zoo zijt gij allemaal: dat gonst en dat bromt over zottigheden, en wezenlijke zaken laat men zooals ze zijn. En wat bruit het mij, al droegen de Franschjes het zevengesternte op hun hoofd? Ik ben een oud Hollander, die hier niet kom om zulke grillen, maar om mijne affaire te doen, en bemoei mij niet met het teeken des beestes, of waar zij dat opplakken; doe ook zoo, en je zult wèl doen.

Wel, ik denk dat ik zoowel in den Bijbel lees als jij, maar wie duivel heeft daar ooit van heilige sukkelaars gelezen? Broer Benjamin is een zotte vent, hoor! En ik zou mij doodschamen, dat zou ik op mijn eer, indien ik zoo met Gods woord omsprong, en het zoo Satans gek toepaste, zooals jij fijnen doet. Weet je wat? David was een held, die de oorlogen des Heeren voerde, en een kerel als een boom aandorst: den reus Goliad van Gad, meen ik. Paf, daar lag hij, en David ook niet lui, als de blis er op, flink maar, zijn dikken kop afgeslagen; dat was zeker geen sukkelaarswerk, meen ik. Hij was een groot Generaal; dat klinkt je wat anders voor den snoet.

Paulus, van Paulus moet je afblijven. Paulus was de beste, de raisonnabelste man van de wereld; want hij zegt met ronde Zeeuwsche woorden: „gierigheid is afgoderij.” O he! kwam die vrome Apostel eens hier, ik verzeker je (voor een kwart percent) dat hij uw huis een afgodisch huis zou noemen. Wat praat jij van een goddeloos huis? mogen de jonge dames dan niet zingen, niet spelen, als zij maar wel oppassen en braaf zijn? En ik hou veel van muziek, en Saartje speelt kapitaal, en ik heb haar eene heele scheepslading muziek gezonden; doch gij zult geen occasie hebben om ze op 't vuur te smijten. Wat zegje; wat bliefje; weet ik van de zaak?

Ik heb zooveel achting voor brave vrome menschen als iemand in de wereld, maar al je gekwaak, en al je geteem is geen snufje waard; op mijn eer, dat is het niet. Ik weet meer van joului werk der duisternis dan je denkt; ik ken dat lieflijk oefening houden; de goeien niet te na gesproken; want ik wil allen niet met een kwast overstrijken. Maar gij en de uwen, daar heb ik den nijd op.

Wat weet zoo een luie zuipzak van Gods woord? Had hij liever voor 't lieve vaderland (en alle zoete meisjes) ossen en schapen geslacht, hij zou een veel nuttiger werk gedaan hebben. Hoe! hebben wij in Amsterdam dan geen wijze dominees, die werk van hunne studie maken, en kunnen wij daar niet Kokseansche, Voetsiaansche en Lampiaansche waarheden hooren? maar neen; die menschen klagen over ijverloosheid, en velen preeken, God beter 't, ook voor stoelen en banken; en in jelui kamers zitten de vroompjes gepakt als haring in de ton: zoodat ik wil maar zeggen, dat ik een vijand van zulke oefeningen ben.

Hoor, als ik burgemeester T., of een ander braaf regent van onze stad was, ik zou Amsterdam eens ter deeg zuiveren van die onnutte broodeters. Ik zou, door de stadsomroepers, met het wapen der stad op hun bekkens geschilderd, de les van Paulus laten opklinken: hoort: hoort, gij burgers en ingezetenen, hoort: „die niet werkt zal niet eten.” En zulke kwanten als broer Benjamin, kregen logement in 't groote werkhuis, dat er zal gebouwd worden op 't Wezeperveld; wijl hij een van die borsten is, die, bij de huizen omgaande, de vrouwtjes gevangen nemen, die met zonden beladen zijn. Ik zou niet half zoo boos op jelui zijn, indien de stille zielen, die het zoo wel met het goede voor hebben, om zulk volkje niet bespot of veracht werden.

Jij Saartje aan den Duivel overgeven? Weet jij wel, dat hij een kwaai gek is, en dat, als gij haar niet kunt leveren, het er wel eens heel benauwd voor u zou kunnen uitzien? mogelijk neemt hij tante, omdat hij nichtje toch niet bekomen kan. Ken jij de weduwe daar zij bij inwoont? Je mocht wat, een struif. Puis! tante! is het zoo goddeloos, een menuetje te dansen? Wel dat mocht jij, en broeder, en je dikke Brecht ook wel eens ondernemen om de kwade humeuren, door luiheid en lekker smullen opgegaard, uit te dampen.

Zie, wij kennen malkander van voor dertig jaar; je placht zoo vies niet van een dansje te zijn. Hoor, ik ben eens door zoo een sijnbaard schrikkelijk bedrogen, en sedert gaat er een kou over mijn lijf als ik aan jelui denk. Ik spreek niet van vrome nauwgezette lieden; dat weet jij heel wèl. Ik kan 't niet knoopen, dat uw lieve zuster besloot, u haar eenig kind toe te betrouwen. Mogelijk hebt gij zoo lang aan haar zwak hoofd liggen gonzen en huilebalken, dat zij het moest opgeven. Alles is jelui gading.

En 't was nog een zoetigheid, honderd halve rijers voor haar kostgeld. En durf jij nog van geld kikken! Hoe, wat hamer! denk je dat ik een schurk, of denk je dat ik razende dol ben? Ik ben haar voogd; zij is met mijne goedkeuring heen gegaan. Jij hebt het haar moede gemaakt. Trekken zul je, — ja! aan een aschkar. Wel, je bent een overheerlijke tante! Je bent immers nu veel te oud en te leelijk om nog eens te trouwen; wat zal je met jouw geld doen? Meenemen? Loop voor Joost, ontmaak het kind uw goed, zij heeft genoeg. Procedeeren? Ei spreek eerst den advocaat naast den Gouden Ketting eens. Zoo die het u aanraadt, hier is je man.

Spreek niet van haar kwaad humeur. Zij is maar al te zoet van aard en te toegeeflijk. Zoo zegt de brave weduwe Willis, en elk die het lieve kind kent. Doch wie satan kan met zoo een paar oude meerkatten omgaan, als jij en Brecht?

Ziedaar zusje, nu heb ik ook eens gewerkt in uwen zondigen wijngaard; ja, ja! ik heb de ranken zoo verbruid besnoeid, dat, zoo er nog iets goeds van zal komen, het volgende jaar goede vruchten zal leveren. Ik twijfel, of broer de uitlegger u, voor al uwe smulpartijtjes, wel zooveel heilzame waarheden geleverd heeft, als gij hier ontvangt voor één fransche briefport.

Om u aan den drommel over te geven (in plaats van mijne pupil) denk ik dat het nu te laat is; en ook, hoe boos ik op u ben, ik wensch uit grond van mijn hart, dat gij u verbeter; gij zijt wel oud; doch men is nooit te oud om iets goeds te leeren: gij waart toch in uwe jeugd nogal een rare schommel; hoe kom je zoo veranderd?

Ik wil geen katteschrift meer van u ontvangen, zoo gij u niet bekeert; daarom wordt alles ineens afgedaan door

ABRAHAM BLANKAART.

De broeder Benjamin aan den heer Abraham Blankaart.

Men Heer!

Jij hebt ons, ons volk, ende onzen weg beroerd, en schoon de zusters zich alles zouwen getroosten in stille zuchten, zoo voel ik mij gedrongen om het voor haar, de goede zaak, en mij zelf op te nemen, omdat ik haren stichter en huisbezorger ben; al ben jij een groot heer, ik zal jou toonen, dat ik op de muren van ons huiselijk Sion geen stommen hond ben; mijn geblaf zal

je doen zien, dat ik geen indringer, geen bemoeial ben, maar dat ik eene wettelijke roeping heb. Nou ja; men vader liet me de slagerij leeren; 't was een werelds man, een schoenlapper; maar men moeder was evel in kerkelijke bediening, want zij was eene der kerke-schoonmaaksters; en had men vader het niet belet, zij zou mij op de studie gedaan hebben; doch hij vroeg altoos, „of zij dan razende dol was”; de middelen ontbraken, en ik had eene groote mate van ziels- en lichaamsvermogens, en veel meer trek tot geestelijken, dan tot slagerlijken arbeid. In mijnen onverwinbaren afkeer van allen lichaamsarbeid, hoorde ik mijne roeping tot een ander ambt; ik was gehoorzaam, ik katechiseerde de kinderen en de vrouwtjes uit mijne buurt voor een mondvul eten, want de arbeider is zijns loons waardig. De reuk mijner gaven verspreide zich ook spoedig, de grooten der aarden verriilden ook gaarne mijne toelichtingen voor hunne tijdelijke goederen; edoch, dit getal is echter niet groot. Dus raakte ik ook bekend met de vrome juffrouw Holland, die gij als een andere Saulus vervolgt. Ik slijt vele opgewekte werkjes met haar. Nu weet gij, wie ik ben; maar jij bent een Atheïst, een Armaiaan, een Sociniaan; ja, je bent, mag ik met ruimte zeggen, een Deïst. Jij bent een voorstander van alle goddeloosheid, jij staat een dartel hellewicht voor; dat doe jij; ja, dat doe jij. Jij weet ook wel, dat juffrouw Holland, als een echte dochter van Gaaijus, de nooden der Heiligen vervult, en jij onthoudt haar heur geld; zoodat jij een kerkroover bent; ja, dat ben jij. Zoo, heeft Saartje geen driehonderd guldens verteerd? Wel nou toon je alweer jou werelds hart. 't Is waar, wij hielden het meisje in eene Christelijke soberheid, wij kleedden haar stemmig; ik weet ook beter dan jij hoeveel zij 's jaars aan voedsel en deksel had; honderd rijksdaalders! — maar hoëveel heeft de goede juffrouw wel gezocht over dat baldadig kind der zonde, hoevele tranen heeft zij geschreid, hoeveel gebeden heeft zij voor haar arme ziel gedaan, hoe dikwijls is zij ziek geweest door al dat tobben! kost dat alles geen tijd en zorg? of denk jij dat alles voor niets te hebben? Neen, jij zult, jij moet er voor betalen. Maar zoo ben jelui; in 't aardische kunt jelui rekenen en cijferen; maar in 't geestelijke ben jelui blind; maar juffrouw Holland zal haar geld hebben, ik zal u dwingen; ik — vrees voor mij Wij hebben in deze godvergeten stad nog onze duizenden. Wee, wee, die den vinger tegen ons opheft! Wij ijveren voor de vromen, en onze

haat is heilig; dit wee beteekent veel, als het wordt uitgeoezemd door een man als is

Uw ware Vriend
BENJAMIN.

De heer Abraham Blankaart aan den broeder Benjamin.

Verachtelijke Kaerel!

Ik reken mijn knecht te goed om u te schrijven; daaraan zijt gij de eer, die ik u thans doe, schuldig. Zeg, fraaie kwant, dit aan uw principale: „dat zij zich stil houde, of dat ik haar alles, dat zij 's jaars, boven de honderd rijksdaalders, ontvangen heeft, zal afkorten.” Ik wacht haar voor den rechter. Laat zij daar hare leverantie van zuchten, tranen en gebeden inleveren, om te zien, hoeveel haar voor elke twintig dito's zal worden toegewezen.

Houdt u stil, of 't zal niet met u gaan. Ik meen u, en nog eenigen uws gelijken, zoodra ik in Holland kom, voor mijn rekening, aan vast werk te helpen; en dit dreigement zegt veel n de pen van eenen man als

ABRAHAM BLANKAART.

De Heer Abraham Blankaart aan Mejuffrouw Maria Buigzaam,
Wed. P. Spilgoed.

Mevrouw!

Ik geloof waarlijk, dat het inkomen van alle mijne uitstaande gelden mij niet half zooveel zou verblijden, dan ik verblijd ben door den inhoud uws briefs dien gij mij de eer aandeedt van te schrijven. Ho, wat! is de lieve meid dan mijn lieveling niet? Is zij de dochter niet van eenen man, die mijn eenigste hartvriend was? Dat zou ik gelooven, waarachtig! Hoor, mijn goede dame, alles is strikt waarheid, wat de kleuter u verhaald heeft. Maar, haal mij de booze, indien ik aan zoo eene vrouw een knappen brief kan schrijven: doe al wat u behaagt; och Heer, het geld is goed, wil ik spreken, maar ik zal eene fatsoenlijke vrouw nooit kwellen. Wat denkt gij mevrouw, kan ik met u kibbelen om een honderd guldens drie, vier, nu mijn kind in zulke goede handen is? Ja zie, ik heb wat ongerustheid voor haar uitgestaan, toen zij nog bij haar tante was, en vóór ik wist, waar of zij toch beland mocht zijn. Want hier gezeid en hier gebleven, het kon

immers gebeurd zijn, dat het stoute dingetje in slechte handen was gevallen, en zoo al wijders, gelijk de waarheid is.

Wilt gij wel gelooven, mevrouw, dat uw brief mij een traan of vier gekost heeft. 't Is echter zoo. Wel lieve God, zei ik, zijn de beste vrouwen dan meest altoos in de onwaardigste handen. Dat is toch ellendig! En daar zit Abraham Blankaart nog in zijn vijftigste jaar, als een niets beduidend oud vrijer; echter had ik hemelvast besloten, om met mijn vijf en twintig jaar man en vader te zijn. Wat zal men zeggen? die eerst komt, die eerst maalt; en een weinig te laat is veel te laat. Ja mevrouw, ik heb den heer Pieter Spilgoed wel gekend, maar nooit met hem verkeerd. Hij had mij te veel wild hair op 't hoofd; en als de jonge lui getrouwd zijn, moeten zij dat laten afscheren, of de boel zit op zij. Ik wist wel dat hij eene fatsoenlijke Geldersche dame getrouwd had; doch meer niet; en ik bemoei mij bijkans nooit met de zaken van een ander: ik zeg altoos: „Abraham Blankaart, vrees God en doe wel; dat is jou zaak, mijn vriend.

Alles wat gij van Saartje zegt, is, zooveel ik daarover kan oordeelen, waar. Wees toch zoo goed en houd een wakend oog over haar; wij mans hebben daar zoo den slag niet van. Indien er iets mocht voorvallen, 't geen u noodig schijnt mij te doen weten, zoo verzoek ik ernstig om mij met uwe brieven te vereeren. Ik weet heel goed, dat er geen belooning zijn kan die geëvenredigd is aan uwe zorg en raadgevingen voor en aan een meisje als mijn Sarotje; evenwel, het zal mijn plicht zijn om uwe edelmoedigheid op eene waardige wijze te gedenken. Kan ik u van dienst zijn, 't zij door mijn persoon, of mijn beurs? Ik ken geen grooter geluk, dan waardige vrouwen, mijne achting te kunnen bewijzen. Ik ben met eerbied

Mevrouw!

Uw ootmoedige Dienaar

ABRAHAM BLANKAART.

E. WOLFF en A. DEKEN.

Uit: „Historie v. Mej. Sara Burgerhart”. Maatsch. v. goede en goedk. lectuur. A'dam.

KINDERLIJCK.

Konstantijntje, 't zaligh kijntje,
 Cherubijntje, van om hoogh
 d' Ijdelheden, hier beneden,
 Uitlucht met een lodderoogh.
 Moeder, zeit hij, waerom schreit ghij?
 Waerom greit ghij op mijn lijck?
 Boven leef ick, boven zweef ick,
 Engheltje van 't hemelrijk:

En ick blinck' er, en ick drinck er,
 't Geen de schincker alles goets
 Schenckt de zielen, die daar krielen,
 Dertel van veel overvloets.
 Leer dan reizen, met gepeizen,
 Naar palaizen, uit het slick
 Dezer werrelt, die zoo dwerrelt.
 Eeuwig gaat voor oogenblick.

J. V. D. VONDEL.

OP DE AFBEELDINGHE VAN DEN HEER JOHAN
 VAN OLDENBARNEVELT.

Dit 's Grootvaer, van wiens deught geen eeuwen sullen swijgen.
 Hij deë sijn Rechters self het hayr te berge stijgen,
 Toen hij ter vierschaer kwam al even wel gemoet.
 Sijn vijant dronk de doot aen sijn onschuldigh bloed.

J. V. D. VONDEL.

HET OUDE PAARD.

Eene der treurigste condities, waarin een verouderd paard kan gesteld worden, is ongetwijfeld die van trekpaard. Men moet Hollander zijn, om de beteekenis van het woord te verstaan;

men moet gewoond hebben aan de boorden van het Groot-Noord-Hollandsch Kanaal, of voor 't minst daarlangs zijn heengetrokken, om bekend te worden met de diepe deerniswaardigheid van het lot dier trekpaarden. Ik ben daartoe in de gelegenheid geweest; ik heb ze bespied — zoowel onder hun arbeid als in datgene, wat hunne rust heette. Ik heb ze gezien bij tientallen tegelijk in lijnen geslagen, om zwaarbeladen Oostindiëvaarders door de golven te slepen; — ik heb ze gezien bij paren, de stramme uitgeteerde leden inspannende, om eene Engelsche brik of een Noordschen Schoener verder te krijgen; terwijl bochtige wallen of sluizen hun als zoovele hindernissen waren, die den last van dit onnatuurlijk werk nog kwamen verzwaren. Ik heb ze gezien met bebloede borst en gewonde beenen stapvoets voorttredende, hoewel de zweep van den ruwen drijver niet ophield hen te folteren en aan te zetten; ik heb ze zien neerstorten, omdat het verder gaan door uitputting onmogelijk was geworden — en toch weer zien opstaan, om vijf minuten later de jammer-scène te herhalen.

Ik heb ze gezien bij troepen van twintig tot dertig voortrennende in den zonderlingsten en ongelijkmatigsten draf, dien men zich denken kan — nu zonder anderen last dan het touw, dat den staart van het eene paard vasthecht aan den kop van het andere, en een enkele jager, wiens schorre stem zich van tijd tot tijd hooren laat — woorden uitbrakende, die afgrijselijk klinken moesten, zelfs in het oor van een paard; dan zijn er onder hen die springen, die hinken, die strompelen — maar toch, allen draven — draven, omdat ze niet anders kunnen, het een met het hoofd opwaarts, tot groote smart van zijn voorganger, wiens staart die beweging moet volgen — het ander het hoofd diep en lusteloos gebogen; dit met een schichtig en loensch omzien naar ieder voorwerp, dat met een uitgedoofden, matten blik; een ander weer met strak staande ooren, de tanden toonende en blazende als verbitterd onder de ellende van zijn toestand, terwijl zijn buurman versuft en aamechtig — de tong laat neerhangen uit den bek — de ooren liggende en de beenen . . . ook liefst hangende — had hij ze maar niet moeten gebruiken! Het zou niet moeilijk zijn dezen lossen omtrek van paarden-physionomieën nog in 't oneindige af te wisselen, want geen hunner heeft hetzelfde voorkomen, hetzelfde uitzicht, dezelfde houding, maar allen toch dragen een zelfden stempel: den stempel van een wreed en

langdurig martelaarschap; den stempel van eenigen diepen en reddeloozen val. Een onder allen wekte in 't bijzonder dat denkbeeld bij mij op. Hoe het kwam weet ik zelve niet; want hij had bij de eerste beschouwing niets, dat hem bijzonder onderscheidde, dan alleen, dat hij zoo mogelijk nog meer vervallen en verarmd was dan de anderen, en dat hij den nek nog lager en dieper gebogen hield met eene uitdrukking van doffe mismoedigheid, die schier aan wanhoop grensde. Misschien trok hij wel mijne aandacht door de toevallige omstandigheid, dat ik hem het eerst zag staan, slechts losjes en achteloos vastgebonden aan de leuning eener sluis, en dat zijn ongeduldig staan als vanzelf de opmerking trok. Werkelijk was het eene satire, eene bittere ironie op den toestand van het beest, dat men hem nog het vastbinden, hoe achteloos dan ook, had waardig geacht of noodig gekeurd; het was hem aan te zien, dat de gedachte aan loopen, aan wegloopen niet bij hem opkwam, tenzij hij met ruw geweld werd weggedreven, en wie dan de rechthebbende zou die moeite nemen?

Wie 't onveilige handwerk van paardendief zou willen uitoefenen, had zich zeker zulk een voorwerp niet gekozen. De jagersjongen scheen er zeker van te zijn en liet het dier alleen in zijne rust; want het was een half uur verpoozing, dat hem werd gegund. Men had echter niet de gulheid gehad hem, ter veraangenaming van die rust, eenig voeder te geven; zelfs niet de menschelijkheid, om hem in de mogelijkheid te stellen het zich zelf te verschaffen, door het touw een weinig meer speling te geven; in welk geval het hem doenlijk zou zijn geweest een klein grasperk te bereiken en er te grazen, terwijl hij nu alleen bij machte was eenige grasscheuten af te trekken van den begroeiden wal, niet zonder onnatuurlijke inspanning. Zoo vaak de poging daartoe mislukte, zag ik hem den schralen, fijnen kop omwenden met eene beweging van teleurstelling, die mij het harte trof, en die mij tegelijk gelegenheid gaf in zijn droevig oog iets te lezen, dat van andere kwelling getuigde, dan van den honger alleen. Dat paard had verdriet geleden; dat paard had betere dagen gekend, die het nog niet had vergeten, en waarvan de herinnering zeker zijn tegenwoordig lijden verzwaarde; die vermagering was niet alleen veroorzaakt door schraal voedsel en overspannen arbeid. Bij alle andere zijner natuur- en leedgenooten kon men gewoonlijk de ribben tellen, maar bij hem was het beengestel

zoo volkomen zichtbaar onder de huid, dat hij niet dan een rif scheen, met geel perkament overspannen; want zijne kleur trok wat naar het geelbruine, dat vroeger, bij den zwarten staart en manen, van een goed effect moest zijn geweest; maar ook dit was geweest; want de haren waren op enkele plaatsen haveloos ruig, op andere kaal, als bont waar de mot in schuilt, en de staart bestond nu slechts uit eenige dunne ongelijke haren, waarvan de kleur nauw herkenbaar was door het stof, terwijl de manen ordeloos om den hals hingen, als taaie, droge draden, die alle veerkracht verloren hadden, en die getuigden hoe alle lust en vuur moest zijn uitgebluscht bij het beest, dat niet meer de kracht had ze te schudden of ze te doen golven; ze zouden den kop en hals slechts ontsierd hebben, zoo deze beide waren gebleven in hunne oorspronkelijke fijnheid en fierheid, waarvan men echter ondanks alles de sporen nog kon ontdekken, als men ze wilde zoeken in den vorm van den eerste, in de planting der ooren, in de ruime neusgaten, in de sierlijke ronding van de bovenlip en in de edele slankheid van den laatste, al was die nu ook slap en uitgemergeld. Maar het allermerkwaardigste van het dier waren zijne pooten. Ondanks alle blijken van hunne voormalige rechtheid, hadden zij eene onnatuurlijke kromming, die getuigde tegen de diensten, hun nu opgelegd, en waartoe de natuur hen niet had bestemd.

Tot de soort der harddravers had hij nooit behoord; voor- en achterpooten waren gelijkmatig van hoogte; ook misten ze die fijnheid en teerheid, die deze onderscheidt; maar hunne geheele vorming, zijn stand, zelfs in deze uiterste vernedering, bewees toch, dat hij een fraai, vlug rijpaard moest zijn geweest, dat men tot vrachtdier, tot trekpaard had misbruikt, en dat misbruik kon wel oorzaak zijn van dat diepe verval, van die volslagene moedeloosheid, uitgedrukt in geheel zijne houding.

Nu was er voor hem niet meer de vraag van loopen of een ruiter dragen, maar slechts van trekken, omdat hij het moest — en staan, omdat men het hem vergunde. Ook hoe hij stond! Op de enkele wanhopige pogingen na om eene grasscheut af te bijten, waarvan wij melding maakten, stond hij onbewegelijk met al het geduld der volkomenste lusteloosheid en machteloosheid; de stramme verminkte voorpooten buitenwaarts gebogen; de achterpooten kort bijeen, en zoo stijf op den grond gedrukt, of hij hope had gehad daar aan te kunnen vastgroeien.

En toch moest ook dit matte beest, niets dan de schaduw van zich zelve, eenmaal een wild, dartel veulen zijn geweest, dat met jolige sprongen naast het moederpaard voortliep, door niets gebonden noch gedwongen, dan door den natuurtrek alleen! — Wat lag er niet tusschen dat begin en dit einde? die vraag moest wel bij mij opkomen, en het is mij gelukt haar beantwoord te zien: door welke tusschenkomst zal ik mijnen lezers niet mededeelen, daar het hun vrij onverschillig moet zijn, zelfs al zijn zij nieuwsgierig naar de geschiedenis van het arme, magere trekpaard.

A. L. G. BOSBOOM—TOUSSAINT.

Uit: „Oude Kennissen”. Ch. Ewings, 's Gravenhage.

IN HET TENGGERGEBERGTE.

Welk een verschil van uiterlijk en manieren tusschen de lieden hier en die welke ik elders op Java zag.

Als de menschen hier werkelijk het oorspronkelijke volk van Java vertegenwoordigen, dan is het ras later veel verbeterd in Midden-Java en in de Preanger!

Al de volken van Indië, Maleiers en Papoeahs, onderscheiden in kleur en taal en zeden, behoorden eenmaal tot die groote Malayo-Polynesische familie, welke zich in twee deelen splitste en niet alleen den Archipel maar ook de eilanden der Stille Zuidzee heeft bevolkt.

Maar de leden der familie zijn langzamerhand al zeer weinig op elkander gaan gelijken. Dit maakt juiste kennis en goed begrip van Indië als een geheel zoo ontzaglijk moeilijk.

Velen in het Tenggergebergte zijn dwergen gelijk. Meer dan een heeft een kropgezwel als die van de bewoners van enkele donkere Zwitsersche dalen. De kinderen worden geknot door zwaar werk in prille jeugd.

Ik zie, terwijl ik schrijf, voorbijgaan een meisje van zes jaar . . . zij klimt tegen den berg op — er is *nergens* hier tien meter vlakke grond! — met een kind van een jaar in den slendang op haar klein ruggetje gebonden. Haar moeder gaat achter haar aan met een groote mand vol maïskolven op het hoofd, een

breeden bos brandhout op den rug en een gekromd hakmes in de hand.

Wat die hard werkende meisjes van het Tenggergebergte alleen mooi hebben, zijn haar namen. Ze heeten Amidah, Bajinah, Gami, Amoenah, Naimi-Nainten, Aiimah . . .

De mannen heeten Amir, Dur, Giso, Garmo, Alinodin, Sadipo, Ratmo en Setro.

Dik en lomp van beenen, grof en zwaar van gezicht, breed van mond, platneuzig en niet geel maar bruin-zwart en met doffe oogen, vormen ze een geheel ander, veel lager ras, dunkt mij, dan dat der Javanen. Dit trof mij vooral gisteren zoo, toen wij het bezoek ontvingen van den regent van Pasoeroean en later met hem middagmaalden en een wandeling deden.

Zoo even zagen wij juist een groote menigte Tenggereezen. Wij waren gaan zitten langs den weg, omdat zware nevels op-dwarrelden uit de diepte. En ziet, daar trok in den mist een lijkstoet voorbij. Een man, gisteravond in de dessah gestorven, werd begraven. Op een open draagbank van bamboes, alleen door een pajong overschaduwde, werd de overledene, die in gekleurde doeken gewikkeld was, door zes vrienden gedragen naar het kerkhof. Het baadje, dat hij het laatste gedragen had, was uitgespreid boven de windselen. Ik volgde den stoet langs Oud-Tosari, en toen omlaag het ravijn in. Het graf was gereed. Men legde den doode daarin, met het hoofd gericht naar den Bromo . . . toen spreidde men over hem heen een mat van gevlochten bamboes, en daarop viel de aarde waarmede het graf gevuld werd.

Allen, die het lijk te voet gevolgd waren, riepen *Surah* . . . een zeide het gebed . . . de priester (doekoen) riep: „Zijn wij allen nog bijeen?” waarop een stem antwoordde: „een onzer is niet meer!” Op den weg naar het kerkhof stond een lid der familie van den overledene, die aan ieder der deelnemenden een klein muntstuk gaf, en daarop gingen ze weer terug naar het sterfhuis, waar hun een kleine *slamatan*, een eenvoudig onthaal, werd aangeboden.

Gedurende de eerste zeven dagen zal men elken morgen door een bamboes, die in den grond steekt waar ongeveer de mond van den overledene is, water gieten en men werpt dan rijst door een grooten bamboes.

De kleederen van den man, die ik op de windselen, waarin hij gewikkeld was, zag liggen, worden elken avond weer teruggehaald van het graf, maar zeven ochtenden achtereen naar het graf teruggebracht.

Na den zevenden dag wordt het eerste Doodenfeest gegeven, waarop de lievelingsspijzen van den overledene worden voor-gezet aan een pop, die hem voorstelt en met zijn kleederen gekleed is.

En in de gloeiende asch van rijststroo wordt wierook gebrand; er wordt gebeden en wijwater wordt gesprendeld op ieder. De oudste mannen van de dessah, die de pop vervaardigd en aangekleed hebben, roepen uit onder het geschrei der achtergelatenen: „Waarom hebt gij ons verlaten, wij zorgden zoo goed voor u!” en dan kleeden ze de pop weer uit en verbranden die op een gewijde plaats.

Maar de geesten van hen, die hier te Tosari en in de om- liggende dessah's sterven, vinden hun zalige bestemming nog niet dadelijk. Ze kunnen niet verder komen dan den Mungal-pas over den kraterrand.

Want die pas is het tehuis van den machtigen geest van Raden Demeling, wien de Tenggereezen offers moeten brengen van rijst en tabak, eer ze mogen dalen naar de Zandzee en opgaan tot Bromo of Smeroe. In holten van den rotswand worden die offers gebracht.

En als de offers zijn gebracht aan den geest op den Mungal-pas, wordt het groote doodenfeest Njewu gegeven in de vijfde of zesde maand van het jaar, zoodat het voor den doode, die nu begraven werd, spoedig plaats kon grijpen. En dan stijgt naar den Bromo-hemel de ziel van hem, dien ik voorbij zag dragen en gevolgd heb naar het kerkhof, langs de steile bergweg- trappen.

Vele van deze bijzonderheden las ik heden in de „*Ethnologische Studie*” over de Tenggereezen van den heer J. H. F. Kohlbrugge, die hier lang verblijf hield. Dus leerde ik beter begrijpen, wat ik gezien en gehoord had.

Toen ik terugkwam, achter den stoet aan, was de nevel even weggetrokken in het Zuid-Oosten en zagen wij den Bromo (Brama) — die gisteren een uitbarsting had, welke ik in den nacht hoorde en die den grond zacht dreunen deed — een grijze spiraal rook en damp opstooten, terwijl verder westelijk de Smeroe

een ontzettende geel-witte wolk opwierp met rukken, tot ze een paar duizend voet hoog boven den berg vast lag.

Deze vulkanen zijn de machtigen die de ziel van het volk en zijn verbeelding beheerschen. Naar den Bromo richt ieder het oog. Daarheen trekken de zielen der overledenen. En daarom wordt op het groote doodenfeest een geit geslacht. Het vleesch wordt den doekoen gegeven, maar beenderen en ingewanden worden be- waard in de huid, want de geit is het rijdier der zielen... op de geit stijgt de ziel van den overledene naar den Bromo-hemel. En de priester bidt dat zijn geest soms verschijnen moge aan zijn dierbaren en nakomelingen en roept aan de geesten Betoro-Bromo, Betoro Wisnoe, Betoro Sjiwa en Betoro Seworo.

Voorwaar, de godsdienst der Hindoes, die Java zoolang over- heerschten, leeft hier nog in de bergen... en 't is een godsdienst, die, naar al wat ik hoor en opmerk, meer overeenkomt met de bezieling die uitgaat van deze geduchte natuurmachten, dan het Mahomedanisme.

De bevallige, vriendelijke vrouw van den dokter ging ons straks op den weg voorbij.

— „Mevrouw, wat zeide de oude Tenggerees toch tot u?”

Ze zeide glimlachend:

— „Ik vroeg hem: „Welken godsdienst belijdt ge?”

— „De Mohammedaansche!”

— „En in welken God gelooft ge?” —

— „In God Bromo!”

De Bromo is het centrum van het Tenggergebergte en even- eens het centrum van gedachtenleven, godsdienstleven, dromen en geestenleven!

Sinds eeuwen en eeuwen is hij dit.

Zoo werd nog niet lang geleden een koperen plaat gevonden, die van het jaar 1405 dateerde en tot opschrift had „dat prins Hyang Wekasing Suka alle bewoners van het dorp Suka in het Tenggergebergte van belasting ontslaat, omdat Suka een heilig dorp is, welks bewoners dienaren zijn van den god des heiligen bergs Bromo.”

En hier, waar Java op zijn smalst zich uitstrekt tusschen de zeeën en het liefelijk Tenggergebergte verrijst, grootsch, schoon, doortrokken van nevels, weelderig begroeid, met ravijnen die groen zijn van maïsvelden tegen steile wanden en van boom- varens, met rozentuinen, met zonsondergangen die openbaringen

zijn van kleur en vlammen . . . hier op de heuvels der visioenen
ga ik om in de onmiddellijke nabijheid van den Bromo, die de
geesten beheerscht en in de nachten getuigt.

Tusschen de vulkanen begrijpt men iets van de macht, waar-
mede de ontzaglijke natuurkrachten het volk van Java onder
haren invloed kregen en beheerschen.

CH. BOISSEVAIN.

Uit: „Tropisch Nederland”. H. D. Tjeenk Willink en Zn., Haarlem.

WERKEN, DENKEN, LEEREN.

Werken en denken en leeren is leven;

Wie hier niet werkt, is zijn plekjen op aard',

Wie daar niet denkt, is het leven niet waard,

En om te leeren is 't leven gegeven!

Leeren en leeren is de eeuwige taak,

Die noch de knaap, noch de grijzaard verzaak.'

Ernst is het leven O zalig, die 't weten!

Arbeid en roeping en edele strijd,

De eeuwigheid vraagt naar de vrucht van den tijd:

Dwazen, die 't werkloos, gedachtloos vergeten,

En pas te laat, aan het einde der baan,

D'ernst van het ijdele leven verstaan.

O, dat de Heer der talenten u wachte,

Gaven verdubblend, o naarstig en vroeg,

Mensch, zoek het leven en grijp naar den ploeg;

Blik in uw boezem en kweek de gedachte!

Ken, op uw weg, in uw werk, ken uw God,

Dat Hij u leere in de school van uw lot!

Werk om te leven en leef om te werken,

Niet voor het brood dat weer hongeren doet,

Maar voor de spijs die eeuwiglijk voedt,

't Harte verkwikt en de ziele zal sterken,

Ook als uw taak, op den donkeren rand,

Eenmaal ontvalt aan uw stervende hand.

Werken en denken en leeren is leven,

Zalig de minste, de kleinste, die 't vat!

Hem werd het leven een heilige schat,

Needrige kiem van een zaliger streven:

't Werk van den geest, van de hand looft den Heer,

Als de gedachte het wijdt tot Zijn eer!

P. A. DE GENESTET.

Uit: „Dichtwerken”. Uitg. Maatsch. „Elsevier”, A'dam.

HET LIEDJE VAN VERLANGEN.

Een knaapje leunt aan moeders schoot

Vol slaaps de knippende oogen,

En houdt zich wakker, taai en groot,

Met knikkebollend pogen.

Hij 's bang in 't donker, bang alleen;

Hij wil niet heen,

Blijft talmen, treuz'len, hangen.

Het dwaze jonkske dwingt,

En zingt

Een liedje van verlangen.

Reeds half het offer van den dood,

In dorre levensgaarde,

Bukt zich een grijsaard naar den schoot

Der trouwe moederaarde.

Maar zeg hem niet: 't Is tijd van rust!

Schoon afgeleefd in iedren lust,

Hij hunkert nog te blijven:

Hij zucht en hijgt, maar juicht en lacht,

Hij leeft slechts om, met kunst en kracht,

Den doodslaap te verdrijven.

Hij 's bang in 't donker — bang alleen;

Hij wil niet heen,

Blijft meedoen, beuz'len, hangen.

De dwaze grijsaard dwingt,
En zingt
Een liedje van verlangen.

P. A. DE GENESTET.

Uit: „Dichtwerken”. Uitg. Maatsch. „Elsevier”, A'dam.

WAT KIEST GE?

Is hebben, „hebben”; — krijgen, is de „kunst!”
Zoo luidt de spreuk,
En steeds stond ze bij mij in goeden reuk
En groote gunst!
Niet, dat ik daartoe *iedren* weg wil gaan
Of andren raân;
Maar — omdat *krijgen* krachtig maakt en knap,
En *hebben* slap!

Bezit is 't Vaderliefje, dat ons kapt
Bij de avondkaars;
Maar krijgen is de zevenmijlen-laars,
Die vóórwaarts stapt;
Bezit is, van *genoten*, volle Neef....
Of 't ging of bleef!
Maar Streven (rijke en onuitputbre schat!)
Kent geen *gehad*!

Wilt ge regt wijs dus, regt gelukkig zijn,
Leg nimmermeer,
Traag en verzadigd, U bij 't Hebben neër,
Waar' 't op satijn! —
Een broodkorst, die ge nog *verkrijgen* moet,
Is grooter goed,
Dan 't hebben van de fijnste lekkernij
Of specerij!

Is krijgen, Leven! — hebben is de Dood!
Doch.... *hebt* gij iet,
Geef 't Armren (dát maakt levend!), mits ge 't niet
Werpt in hun schoot!
Leer hen *verkrijgen* ook! — 't Is, tot het graf,
De Mozes-staf,
Die, uit des Levens steenrots (hoe 't ons gaat),
Frisch water slaat!

J. P. HEJJE.

DE VOGELVERSCHRIKKER.

Boven in den kerselaar
Staat een pop van zessen klaar,
Om zijn lijf een lange jas,
Om zijn hals een rooien das.

Wijd zijn armen uitgestrekt
Staat hij daar, zijn hoofd gedekt
Met een hoogen vilten hoed;
Weet je, wat de man er doet?

Al de dieven uit de heg,
Musch en spreeuwen jaagt hij weg,
Als een boeman staat hij daar
Boven in den kerselaar.

Maar die spreeuwen, hoe gemeen!
Giglen spottend om hem heen,
En wat doet het stout gebroed?
't Nestelt in den hoogen hoed.

G. W. LOVENDAAL.

Uit: „Wat Zingzang”. J. B. Wolters, Groningen.

DE FLIEHORS.

17 Augustus 1907. Rotsig rijzen Flielands laatste duinen waar aanvangt de wijde, vlakke Hors. Ze komen urenver van het Noorden aangegolfd, blauwig van wuivende helm, om plots genaderd tot de breede onafzienbare zandplaat als van schrik omhoog te steigeren, steil en blinkend. Met onbegroeiide, gouden kruinen staren ze verschrikt over de onbeweeglijke zandzee, troosteloos en oneindig als de eeuwige ellende. Aan den Noordkant, langs de blauwgroene Noordzee witte branding wat heller, aan de zuidzijde, langs blakke Waddenzee wat grauer van kleur, maar overal de desolate dorheid van wijde, vlakke strandwoestijn. Onbereikbaar, al hooger wijkend, welft boven de Hors de blauwe Hemelkoepel, zich naar den einder buigend in de Noordzee achter woelige wolken, op het land achter 't blauwe, gekartelde silhouet van Texel, in de Waddenzee wegzinkend achter zilveren zonnestraling op stil water. En fier, kordaat, als niet één duin langs de geheele kust, rijzen Flielands laatste duinen, waar aanvangt de verlaten, urenverre Hors.

Doch der duinen hoogheid is zwakte, en stakkerig hun rijzigheid. Zie, als met een mes afgesneden, met een reuzenspade afgestoken, zijn ze niet zoo hoog als ze lijken, slechts hoog schijnend, door het gemis van basement, van glooiende helling. Hun wortel ligt bloot; hun kordaatheid is gebrek aan rust om zich schrap te zetten tegen het gevaar. Gevaar? Zie, aan hun voet neergekwakt ligt een stuk wrak, balken als lucifers doorgeknakt, ijzers verbogen als hooisprietjes, den spiegel, waarop nog verguld beeldhouwwerk, half onder het zand gestoven. En weinige schreden verder, vlak op het strand, 'n karkas van een houtboot, zwarten romp spookachtig tegen witte branding, stompige balken opstekend als in wanhoopsgebaar uit schuimende woeling der golven, die dat domme ding willen wegwerken van hun strand, neertrekken onder 't zand. Gelijk reeds is neergedolven, neergewield, neergetrokken gindsch wrak op de Hors, met zijn zwarte uitsteeksels nog vuistballend tegen de zee — zielig, erbarmelijk. En de hoogste vloedlijn wordt getrokken door leege flesschen, manden, kisten, wrakhout, voor de strandvonderij het bergen niet waard, kortom door het weinige dat de zee weergeeft van het eenmaal genomene. Doch dat weinige hier al te duidelijk berichtend van gevaar, van ondergang

De hemel is blauw, de Noordzee zingt een wiegeliedje, de Waddenzee heeft zich reeds in slaap geneuried, en een vlucht meeuwen zeilt sneeuwblank, met vroolijk gekrijsch, over de Hors — hoe kan hier sprake zijn van gevaar?

Wat hier nièt gezien wordt is het reëele. De reëele, de groote die hier heerscht, maakt het de menschjes gemakkelijk hem te vergeten, om ze des te ongenadiger zijn geweld te doen gevoelen — en de naam van dezen geweldige is de Westenwind. De Hors is voor hèm, en voor wie hij er laat wonen, meeuwen maar geen menschen. De Hors is voor den Westenwind, en daarom is de Hors vlak, zoodat niets zijn juichende vaart stuit, belemmert, geen boom, geen bouwsel, geen duin hem kan tegenhouden — en daarom moet de Hors zoo vlak blijven. Vroeger was hier geen Hors. Wel een groot dorp, West-Flieland, met een toren hoog als Ter-Schelling's Brandaris, met veel huizen vol visschers en boeren. Maar de Westenwind, als een groote stormvogel aanzeilende over de Noordzee, die in gehoorzaam ontzag hare golven deed rijzen en dalen op het gewiek zijner vleugelen, zag zich hier gestuit, stootte zijn vlerken tegen torens en daken. En woedend tegen deze in zijn gebied vooruitgeschoven hinderpalen heeft hij zijn vasal de zee aangehitst tegen deze tarding zijner macht. De gehoorzame zee heeft haar geschenk van lage duinen teruggenomen, de onbeholpen zanddijken weggespoeld, weeke klei weggevreten onder de graszode, huizen en kerken ondermijnd, herbouwde opnieuw doen instorten, en eindelijk weggevaagd wat er nog was van menschenwerk en plantengroei op de wijde vlakke, die nu is de Hors. Want niets rest van West-Flieland, dan dat het eenige dorp van het eiland nog altijd heet Oost-Flieland.

Nu heerscht onbelemmerd, onbepert de Westenwind over de Hors. Als huiverende menschen warme kleeden dichtplooiën voor het raam, waardoor ze nog juist zien dat 't kalme water in stille stadsgracht hevig rimpelt, en zij, weer plaatsnemend onder vredig lamplicht bij warmte-verspreidenden haard, dankbaar bedenken dat geen der hunnen ter zee vaart, dan viert de Westenwind zijn overwinnaarsfeesten op de Hors. Dan, in donkere nachten, jaagt hij zware wolken waaruit regen neerstriemt, met daverend geloei voor zich uit, klooft hij dalen in de wateren die aan weerszijden opsteigeren, jaagt de golven aan, die in wanhoopswoede tegen elkaar op bruisen en koken, geeselt ze voort, als

ze brullend terugvallen, door elkaars woede vertiendubbeld, werpt ze, die het gehate strand zien naderen en terugwillen naar de wijde ruimte, werpt ze met donderend ahoei tegen elkaar op, door en over elkaar heen, stapelend golf op golf, zoodat ze niet meer terugkunnen, wel moeten stormloopen op de sidderende gronden, wel moeten neerzwalpen over de Hors, in onweerstaanbare vaart wegzwalpend alles wat wil staan. Dan zwelt de Westenwind het hart van heerscherstrots, en davert in flakkerend stormgevlaag zijn lach over de Hors, als dondert de afgrond. In spel slingert hij een vaartuig, verloren sinds het zich waagde binnen zijn veste, neer op een hoek van de Hors, stampet het in het voorbijgaan uit elkaar, achteloos, want zijn vreugde, zijn trots is de Hors. Nu is hij in zijn kracht, en de Hors te vergrooten dat is zijn kracht. Dus zweept hij nieuwe golvenscharen aan, geeselt ze op, en vallen zij brallende en in schuimende woede terug, dan ranselt hij reserve-baren voort, tot de branding klimt op de branding, de golven steigeren op de golven, de wateren van beneden raken de wateren van boven, en dan stuwt hij met donderend ahoei het hemelhooge geweld onweerstaanbaar tegen de laatste duinen . . . ze sidderen, trillen, schuddekoppen, voelen zich ondermijnd, wankelen, opgeslokt door het watermonster . . . en als de opgezweept Noordzee-wateren eindelijk aemechtig neerzwalpen in de Waddenzee, is de Hors weer grooter geworden, nog meer plat geslagen, davert de lach van den Westenwind nog luider over de Hors, en krijschen de stormvogels nog rauwer de glorie uit van hun geweldigen heer.

Doch heden is de hemel hoog en blauw, zitten de meeuwen vreedzaam bij elkaar, en staan Flielands laatste duinen fier en vroolijk uit te zien over de blinkende vlakte. Heden is het enkel natuurkalmte, doch zonder iets dat zweemt naar natuur-idylle. Die is er gewéést, toen grazend vee stippelde op gindsche vlakte, toen wimpeltjes van blazers vlagden in West-Flieland's haven, en blauwe rook oprinkelde uit de schoorsteenen, toen, in één woord, de zoo gescholden beschaving de natuur nog kon beschermen tegen haar zoo onredelijk zichzelf vernietigende woede. Maar ook zonder natuur-idylle is deze natuurkalmte zoo volkomen, als hoorde men de hier in slaap gevallen natuur rustig ademen, en als leefde nu hier de veiligheid.

Doch dan roert zich de onrust, wijzende naar een zwarten paal, naakte schaduw werpend op het zand, en ginds weer een,

nog één, velen, al kleiner wegstippelend naar den einder, waar midden op de Hors iets vierkants schemert.

Dat is het laatste levensteeken der beschaving op de Hors. Het is het drenkelingenhuisje, waar deze kunnen wachten tot de Hors weer is droog gevallen. En dan aan den eersten paal, stevig in het zand geplant, zien ze een handwijzer, zwart, zonder opschrift; wijst de hand naar den tweeden paal, en de tweede naar den derde, al maar voort op de troosteloze plaat tusschen de twee zeeën; en als ze zoover kunnen, komen ze aan de laatste duinen, waar niemand woont, en langs den voet der duinen wijst de hand hen voort, tot, als ze zoover komen, ze boven het duin één schoorsteen zien, van het eenzame Posthuis, waar ook de reddingsboot staat, mijlen, mijlen nog van het dorp.

En die palen verstoren het gevoel van veiligheid, zelfs op dezen zonnigen dag, onder den blauwen hemel.

Hij is er wel, al is hij onzichtbaar, al is hij er heden niet.

Neen, heden speelt en stoet een Oostenwindje over de Hors. Zie het trekt met licht stuifzand over de gouden Hors witte strepen en arabesken, wit als fijne jachtsneeuw. Doch zelfs het speelsche Oostenwindje zegt dat de Hors niet is voor de menschen. Zooeven heeft de postkar — en hoe spookachtig bewoog die door de oneindige eenzaamheid! — zooeven heeft de postkar, van het Posthuis komende, een spoor getrokken over de Hors, in de richting van het Eierlandsche Gat, waar ze de hollandsche post gaat halen; maar zie, het spoor is al weer dichtgewaaid. Weg, alles wat herinnert aan menschen, want de Hors is niet voor de menschen.

De Hors is als het er op aankomt alleen voor den wind — en als het mooi-weertje speelt voor de meeuwen. Heden is de Hors voor de meeuwen.

De noordzijde is donker van mantelmeeuwen, neergevlokt op het zand. Onbeweeglijk zitten ze, precies zijnde waar ze moeten zijn. Daar komt er één aangewiekt op het windje, en die roept wat. Groot gekrijsch ten antwoord, door enkele schreeuwers almaar aangehouden. Onraad, loos alarm, of goed nieuws? Ineens vliegen allen op, zwieren met den wind mee, wieken terug, en daar zitten ze weer, een paar uitgezonderd die de kluts kwijt zijn en blijven rondvliegen.

Een streep midden op de Hors schittert van zilvermeeuwjes. Die hebben hier gebroed en met hun jongen bij zich zijn ze in de ruimte.

Naar het zuiden, op het Waddenstrand, leeft het van bijzondere eilandmeeuwen. Een plek is zwart van lieuwen. Liefst op één poot, in elkaar gehurkt, hun schitterend-bonte kleuren onder de donkere dekvleugels, den zwarten kop met oranje sneb onbeweeglijk, zitten ze wijsgeerig voor zich te kijken. Een enkele huft op z'n ééne oranje poot een paar treden verder; twee, drie dribbelen, als oude vrouwtjes onder 's levens last gebukt, op steltepootjes even rond; maar hun gedrentel verduidelijkt dat lieuwen zitten en wijsgeerig voor zich kijken, want hier is het best op het Waddenstrand, met wormen en garnalen en zeevlooien in overvloed, en de eeuwige ruimte om hen. Wat verderop, de steltepootjes half in het wassende water, krioelt het van bruinige wulpen. Ze roepen „wuulp! wuulp!”, visschen met hun lange gekromde snavels een strandgarnaaltje, vliegen op en gaan verder „wuulp! wuulp!” roepen. En overal rennen de tureluten, om midden in hun vaart op de roode pootjes stil te staan „tuut! tuut!” roepend, kopknikkend, als hameren ze daarmee een leelijken spijker in den muur, en eerst als die zit, weer verder te rennen. Dwars door hen heen hollen grindtjes en knotjes, klein vlug goedje, vlugger dan kieviten, ontelbaar als schelpen. Zóó veel zijn er, dat, nu ze opvliegen, ze een wolk lijken, een waaiër die het zonlicht opvangt en weerkaatst — en waaronder, hé! nu een wagen komt uitrijden.

Ah, de postkar, die al terugkomt, met één passagier naast den postrijder, de postkar, vreemd, donker gevaarte op de gouden zandvlakte vol meeuwen tusschen twee zeeën. Doch ook direct verdwijnt ze tusschen de duinen van het posthuis, als weet ze hier niet te behooren.

Ondertusschen zijn de knotjes en grindtjes neergewolkt, rennen heen en weer, pikken een garnaaltje uit het kristallen, vloeiende water, en roepen en krijschen elkaar toe dat ze het goed hebben, dat de postkar weg is en de Hors blijft voor de meeuwen. En de oneindige vlakte blinkend zand, tusschen blauwe Noordzee met witte branding en groezeliger Waddenzee, leeft van meeuwen. Ja, de Hors is voor de meeuwen.

Toch, daar komt nog een wagen als uit zee opdoemen, die hoogerop vaster zandbodem heeft gezocht dan de postkar behoeft. Het is een hooge, roodwielige wagen, voortgezeuld door twee zwarte paarden. Op het tusschen de groene wagenopstanden hangende bankje zit een jonge vrouw, het vleezig gezicht bruinig

als de oogen, met rooden mond en blanke tanden. Ze komt maar van Texel naar Flieland, waar moeder ziek ligt bij haar zwager, die dezen wagen moest sturen, omdat de eenige plaats der postkar al lang besproken was — doch ze zit daar als een landverhuister, wollen doek om het hoofd gebonden, wollen doek om den hals boven zwarten mantel, wat verwaaid hoog op den winderigen wagen, wintersch om aan te zien, trots haar zomerhoed, gebonden aan het handkoffertje. De op het voederkistje gezeten, mennende voerman, — het echte Waddeneilandertype van als boer verkleeden zeeman, zwart, warrig haar onder de pet uit, en bruine tanden van het pruimen — kijkt met donkere, barsche oogen over de oneindige vlakte, en ziende dat het water gaat vloeien, ranselt hij zijn paarden in draf. Spookachtig komt de wagen uit de zandwoestijn op de duinen aan, uit het ééne ongebaande in 't andere.

Het windje slingert repen stuifzand, wit als jachtsneeuw, voor den wagen uit, en duwt hem voort, dat hij gauw kan verdwijnen van de Hors, waar hij niet hoort.

De man, zich vervelend nu de paarden draven, wendt het hoofd half om en informeert naar haar moeder.

— Voorjaers nog 'weest, schudt ze het hoofd: — en wel 'vonden, eh, en nou soo schielijk slimmer!

— Jae, 't beurt soo ineens, met ollemael, met ollemael! zucht hij filosofisch, terwijl de paarden draven onder langs de duinen op het Waddenstrand. Ook hier begint het water te vloeien, snijden de wielen en platsstappen de paarden door het natte zand. De meeuwtes zijn niets schuw, en huppen nauwelijks opzijde voor dien rakelings langs hen rollenden wagen met menschen zonder geweren.

De vrouw kijkt naar dat kleingoed, dat krielt aan alle kanten en spelend op en neer rent: — Kijk, die jonge grindtjes, net bosjes wol!

— Jae, en daer klik-starriet!

Ze knikt tegen het elegante sterretje, maar zooveel kleiner dan het gewone vischdiefje, en vraagt: — 'n Jonkie?

— Neej! Klik-starriet is wel de halft kleiner dan de starriet, legt z'n eiers tusschen schelpen op strand.

Ze gelooft er niets van. Ja, hij zal die vogels kennen en precies weten wat ze doen! Maar durft hem dit toch niet te zeggen, zij hier zoo alleen. En ondertusschen almaar naar die om hen

krielande, rennende, krijschende meeuwtjes ziende, knikt ze voor zijn paarden: — Jer stappen 'ard, 'oor!

— Ze zal straks nog anders! pocht hij: — Dut maar 'n draf-fiën, maer sijn ook van Ter-Skelling! Voorjaers 'ebben de koop-lui van voste wal daer olle volentjes op'kocht, tot honderd vijf en zeventig gulden één volentje!

— Kijk, 'n bonte piet met z'n jonkies! Onder zijn paardenpraatje moest zij maar zien naar die meeuwen, en nu deze lieuwen met zijn heldere kleuren wit, zwart, oranje, die is al te prachtig!

— Kan niet staen sein! 't Is ook soo'n heele vloot vogels!

— Daer! Hij siet ons, niks bang!

— Die? Die ken 'k! Heeft twee toom jonkies. Vorige week nog 'sien! Wa' ghroot al!

Plats, plats gaan de paarden dan met slobberend geplas door het vloedwater, dat ongemerkt het strand bij de zee trekt.

— Ken ze de voete woske! lacht hij, met een knik naar zijn paarden. Doch zij vindt niets grappigs in die door het water platsende en slobberende paarden, ook niets vreemds in hun eenzaam rijden in 't ongebaande, door zee langs oneindige duinen, zij heeft alleen oog voor de meeuwen die hier zoo thuis zijn. Rakelings scheert een zilvermeeuwtje, zwartgepunt aan de blauwig-witte vlerken langs hen, het elegante kopje nieuwsgierig tot haar gekeerd, en zij vindt dat het mooiste van alles. Doch bemerkt dan bergeenden, die, helder wit, zwart en oranje, op de kabbelgolfjes van den vloed met hun jongen op het strand toedobberen: — Kijk, bergeenden.

— Altijd op 't waeter! lacht hij hoofdschuddend: — Met den vloed gaen ze met 'r jonkies om de Zuid! doch wijst dan met het korte zweepje vooruit: — Daer de Bol van Dooien, dan Vianen, dan de Lange Palen, en de Afloop — en we bennen thuis!

Ze kijkt even op, maar ziet niets dan duin na duin en overloopend strand, waar het leeft, krioelt van meeuwen, meeuwtjes — en denkt aan zieke moeder.

De wagen is Vlielands laatste duinen voorbij, en eenzaam, schijnbaar fier staan deze uit te zien over de desolate dorheid van de Hors.

Het is heden druk geweest op de Hors, behalve één passagier in de postkar, nog één wagen. Maar de wind heeft het wagenspoor al weer uitgewischt, en niets wordt er vernomen dan de

Noordzeebranding, fluisterend vloedgekabbel, en geritsel van stuifzand in de helm, overstemd door meeuwengekrijsch.

Eenzaam, oneindig wijd vlakt de urenverre Hors al verder en verder naar den horizont, onbewogen, ongestoord, het wondere land van wind en meeuwen.

17 Augustus 1907 — waarom niet 17 Januari 1907? Een andere wind, en andere meeuwen, toch enkel wind, enkel meeuwen.

17 Augustus 1907 — waarom niet 17 Augustus 1807 of 2007? Wat duinen meer of minder, toch de Hors enkel voor den wind en voor de meeuwen.

G. F. HASPELS.

Uit: „Onder den Brandaris”. P. N. van Kampen & Zn. A'dam.

INHOUD.

	Bladz.
Naar de Kermis. STIJN STREUVELS	1
Het Examen. TOP NAEFF	6
De Sterren. C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA	10
Zijn Schuld. ANNA V. GOGH—KAULBACH	11
Kindergedachten. C. S. ADAMA V. SCHELTEMA	15
Koekoek. FR. BASTIAANSE	16
De witte Sneeuw. J. REDDINGIUS	17
Eenzaam in Duister „ „	18
Regen „ „	18
De Feesten der Romeinen. C. J. KIEVIT	19
Sinterklaas. F. HAVERSMIDT	23
Het Begijnhof. TONY (Mr. ANT. BERGMANN)	26
Bij de Kabouters. FRED. V. EEDEN	31
De Kabouters. ALBR. RODENBACH	35
Uit de eerste Oorlogsdagen. MAURITS SABBE	36
Bij het Vierwoudsteden-meer. VINCENT CLEERDIN	40
Grafschriften. De Schoolmeester. (GERRIT VAN DER LINDE)	44
De Hond. „ „ „ „ „ „	46
De Aap. „ „ „ „ „ „	47
De weifelende Ezel. J. VAN LENNEP	47
Hoe Peter dacht. MARIE METZ—KONING	49
Les. JACOB CATS	52
Hoe Reinout van Montalbaen zijn ros Beyaert terug kreeg. JOS. ALBERDINGK THYM	53
Zijn Moeder. INA BOUDIER—BAKKER	61
De tamme Kraai. FRANS VERSCHOREN	64
Het Puiteken. RENÉ DE CLERCQ	67
De Velden dooien. „ „ „	68
Zomervlaag „ „ „	69
Uit het dagboek van een Kapitalist. OUDE HEER SMITS	70
Het diakenhuismannetje vertelt zijn historie. HILDEBRAND	75
Naar den Papandajan. JUSTUS VAN MAURIK	84

	Bladz.
Verboden Vrucht. CAESAR GEZELLE	88
Van den ouden Boom. GUIDO GEZELLE	92
Avondrood. „ „	93
Een drukke dag. J. J. CREMER	95
Oogstlied. A. C. W. STARING	105
Puntgedichten. „ „	106
Grommert. E. J. POTGIETER	107
De Diamantkoorts. S. H. JUNIUS en D. E. A. JUNIUS	108
Die Sterretjie. TOTIUS (Dr. J. D. DU TOIT)	112
Kinderlied. A. D. KEET	113
Moeders Verjaardag. H. ROBBERS	114
Boerehuisje. HELÈNE SWARTH	119
Het Lied van de Terwe. RENÉ DE CLERCQ	120
Toen ik soldaat was. H. CONSCIENCE	121
Holland's Visscherij. R. FRUIN	126
Fabel. W. BILDERDIJK	130
Wintergenoegen. „	130
De Vensters. HENRI VAN BOOVEN	131
Veluwsche Sagen. GUST. V. D. WAL PERNÉ	135
De laatsten van een Koningsgeslacht. MELATI VAN JAVA	140
Van twee Admiralen. J. V. LENNEP	143
Wederzien. ADR. BOGAERS	150
Holland. E. J. POTGIETER	151
Een Paniek. S. FALKLAND	152
Het Water. JUSTUS VAN MAURIK	158
De Waarheid en Ezopus. W. BILDERDIJK	164
Enkele Brieven. E. WOLFF en A. DEKEN	171
Kinderlijk. J. v. D. VONDEL	182
Op d'Afbeeldinghe van J. v. Oldenbarnevelt. J. v. D. VONDEL	182
Het oude Paard. A. L. G. BOSBOOM—TOUSSAINT	182
In het Tenggergebergte. CH. BOISSEVAIN	186
Werken, denken, leeren. P. A. C. DE GENESTET	190
Het Liedje van Verlangen „ „ „	191
Wat kiest ge? J. P. HEYE	192
De Vogelverschrikker. G. W. LOVENDAAL	193
De Flichors. G. F. HASPELS	194

LEESBOEK
V. L. D.
DOOR
P. MARRES

GOLDA
VAN GOOR

LEESBOEK
VOOR
VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS
DOOR
P. MARRES

GOLDA VAN GOOR